

LIKKUVUUS JA OSALLISUUS MONIKIELISESSÄ EUROOPASSA

KÄSIKIRJA MIME

MIME
Liikkuvuus ja osallisuus
monikielisessä
Euroopassa
Liikkuvuus ja osallisuus
monikielisessä
Euroopassa

MIME

Mobilité et inclusion dans
une Europe multilingue

Tutkimus sai rahoitusta Euroopan unionin seitsemännestä puiteohjelmasta avustussopimuksen nro 613344 (MIME-hanke) nojalla.

Alkuperäinen englanninkielinen asiakirja on saatavilla osoitteessa

<http://www.mime-project.org/vademecum/>:

© 2018

ISBN 978-2-8399-2402-3

MIME-hanke

Liikkuvuus ja osallisuus monikielisessä Euroopassa

www.mime-project.org

Kansikuva:

Ferdinand Hodler, 1917, "Die Dents-du-Midi von Caux aus",
Wikimedia Commons.

Eŭropo
Demokratio
Esperanto

Käännös ranskaksi by Pierre Dieumegard Euroopan puolesta-Demokratia-Esperanto

Käännöstä eivät ole tehneet kääntäjät, jotka ovat päteviä ja Euroopan unionin rahoittamia. Se voi sisältää (todennäköisesti, varmasti...) virheitä, mutta siinä on myös joitakin lisäselityksiä, jotka helpottavat ranskankielisten lukijoiden ymmärtämistä.

Niin kauan kuin pätevempien henkilöiden parempaa käännöstä ei ole tehty ja tarkistettu, on järkevää pitää tätä asiakirjaa vain väliaikaisena versiona, jonka tarkoituksena on helpottaa ymmärtämistä, ja viitata alkuperäiseen asiakirjaan englanniksi.

Tämän "väliaikaisen" asiakirjan tarkoituksena on antaa Euroopanunionissa yhä useammille kansalaisille mahdollisuus ymmärtää Euroopan unionia varten laadittuja asiakirjoja (jotka rahoitetaan heidän panoksellaan).

Se on osoitus monikielisyyden tarpeesta Euroopan unionissa: ilman käännöksiä suuri osa väestöstä jää keskustelun ulkopuolelle. **On toivottavaa, että Euroopan unionin hallinto ottaa hoitaakseen tärkeiden asiakirjojen käännökset, jotta kaikki eurooppalaiset ymmärtävät, mistä on kyse, ja keskustella yhteisestä tulevaisuudestaan yhdessä.**

Luotettavien käännösten osalta esperanton kansainvälinen kieli olisi erittäin hyödyllinen sen yksinkertaisuuden, säännöllisyyden ja tarkkuuden vuoksi.

Internetissä:

Euroopan liitto-Demokratia-Esperanto: <http://e-d-e.org/> tai <http://demokratio.eu>

Eurooppa-demokratia-Esperanto (Ranska): <http://e-d-efi/> contact@e-d-e.org

KÄSIKIRJA

MIME

Liikkuvuusja osallisuus monikielisessä Euroopassa

François Grin

Päätoimittaja

Manuel Célio Conceição

Peter A. Kraus

László Marác

Žaneta Ozolina

Nike K. Pokorn

Anthony Pym

Toimittajat

MIMEProject – Määrällinen kuvaus

- Noin 1500 sivua tieteellisiä raportteja ja toimia
- yli 260 esitelmää tieteellisissä konferensseissa ja julkisissa tilaisuuksissa
- yli 40 konferenssia ja aihekohtaista työpajaa
- yli 60 tieteellistä julkaisua, joissa käsitellään erityisesti hankkeen tuloksia
- noin 220 sidosryhmän, kansalaisyhteiskunnan organisaation ja hallinnon osallistuminen hanketoimintaan
- 22 kumppanilaitosta 16 maassa
- noin 70 tutkijaa, tohtoriopiskelijoista täysimääräisiin professoreihin
- 11 osallistuvaa alaa
- 4 vuotta tutkimusta

ja käytettävissä olevat asiantuntijat, joihin voi ottaa yhteyttä erityisarviointia ja -analyysia varten osoitteessa

www.mime-project.org/expertise

Kiitos

MIME-hankkeen (2014–2018) kautta osallistujat olivat onnekkaita saamaan kokeneen tiimin, mukaan lukien Joe LoBianco, Amin Maalouf, Tove Malloy, Tom Moring ja Tom Ricento. Haluamme ilmaista kiitollisuutemme heidän tuestaan.

Erityiskiitokset neuvoa-antavan toimikunnan puheenjohtajalle professori Tom Moringille, jonka taidot sekä monikielisyydestä että viestinnästä ovat olleet korvaamattomia tämän käsikirjan tuottamisessa, ja professori Wolfgang Mackiewiczille, hankkeen erityisneuvonantajalle, joka kertoi meille anteliaasti syvästä kokemuksestaan Euroopan unionin toimielimistä ja pitkän aikavälin visiostaan monikielisestä Euroopasta. Heidän kommenttinsa ja neuvonsa olivat keskeisessä asemassa muodostettaessa tätä kirjaa.

Aihepiirit MIME:n tieteenalat

Kielipolitiikanalyysi

Vähemmistöt, enemmistöt
ja kielten oikeudet

Kielellinen monimuotoisuus,
liikkuvuus ja
kotoutuminen

Kieltenopetus, opetus ja
oppiminen

Kääntäminen,
kieliteknologia ja
vaihtoehtoiset strategiat

Erityisaiheet

Talous

Koulutustieteet

Rahoitus

Oikea

Poliittinen filosofia

Poliittinen tiede

Psykologia

Sosiolingvistiset

Sosiologia

Kääntäminen

Kaupunkimaantiede

MIME-konsortio

Geneven yliopisto
GENÈve, STwiss

Universiteit van Amsterdam
Amsterdam, Alankomaat

Univerza v. Ljubljani
Ljubljana, Slovenia

Universität Augsburg
Augsburg, Saksa

Universidade do Algarve
Faro, Portugali

Universitat Rovira i Virgili
Barcelone, Espanja

Latvijas Universitate
Riika, Lettonia

**Sveucilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku**
Osijek, Croatie

Tiede Po Pariisi
Pariisi, Ranska

**MTA Társadalomtudományi
Kutatóközpont**
Budapest, Hongrie

Vrije Universiteit Brussel
BRUxelles, Belgiettä

Università di Milano-Bicocca
Milano, Italia

Yliopisto Leipzig
Leipzig, Saksa

**Reimsin yliopisto Champagne-
Ardenne**
Reims, Ranska

Humboldt-Universität zu Berlin
Berliini, Saksa

Katholieke Universiteit Leuven
L-aalto, Belgia

**Limerickin yliopisto – Ollscoil
Luimnigh**
Limerick, Irlanti

Edinburghin yliopisto
Edinburgh, Skotlanti

Uppsalauniversitet
Uppsala, Ruotsi

Universitatea din Oradea
Oradea, Roumanie

Rahoituksen seurantakeskus
GENÈve, Sveitsi

SCIPROM Sàrl
St-Sulpice, Suisse

Sisällysluettelo

Johdanto 13

Kielipolitiikananalyysi 28

- 1 Miksi kielellisiä kysymyksiä ei voida jättää itselleen? 30
- 2 Onko yhteinen kieli välttämätön elinkelpoisen demokratian saavuttamiseksi? 32
- 3 Voiko ”vapaat markkinat” hallita kielellistä monimuotoisuutta? 34
- 4 Miksi hyvä typologia on hyödyllinen kielipolitiikan valinnassa ja suunnittelussa? 36
- 5 Miten tunnistaa ja mitata kielellinen haitta? 38
- 6 Mikä on ”monimutkainen lähestymistapa” kielipolitiikan valintaan ja suunnitteluun? 40
- 7 Miksi demolingvististen ennusteiden pitäisi antaa tietoa kielipoliittisista valinnoista? 42
- 8 Miten vieraiden kielten opetus vaikuttaa muuttokustannuksiin? 44
- 9 Mitä sosioekonomista eriarvoisuutta eri kielten puhujien välillä on käsiteltävä julkisilla politiikoilla? 46
- 10 Millä kielillä terveydenhuoltoa olisi tarjottava? 48
- 11 Onko kielipolitiikan kustannukset tärkeitä? 50
- 12 Miksi tietokonesimulaatiot ovat hyödyllisiä monimutkaisten kielipolitiikkojen valinnassa ja suunnittelussa? 52
- 13 Mitkä ovat MIME-tutkimuksen yleiset oikeudelliset vaikutukset? 54

Vähemmistöt, enemmistöt ja kielten oikeudet 56

- 14 Pitäisikö hallituksen hidastaa vähemmistöyhteisöjen vähenemistä? 58
- 15 Pitäisikö vähemmistökieliä opettaa enemmistökielten puhujille? 60
- 16 Ovatko ”yhtenäiset” ja ”ei-ainutlaatuiset” vähemmistöt samanlaisissa tilanteissa, kun he joutuvat kohtaamaan kansallista kielellistä dominaatiota? 62
- 17 Mikä on demolinguistisen keskittymisen merkitys vähemmistökielten selviytymiselle maailmassa, jossa liikkuvuus lisääntyy? 64
- 18 Mitkä periaatteet auttavat ennakoimaan etnisten ja kielellisten erojen konfliktipotentiaalia? 66
- 19 Miksi ei riitä, että opitaan vain yhtä virallisista kielistä monikielisessä ympäristössä? 68
- 20 Miten yhdistää alue- ja persoonallisuuden periaatteet? 70
- 21 Miten ”ulkaisen” kielen hegemonia vaikuttaa sisäpolitiikkaan? 72
- 22 Miten naapurivaltioiden olisi tehtävä yhteistyötä monimuotoisuuden hallinnassa? 74
- 23 Miksi vähemmistökielen näkyvä tunnustaminen (esim. liikennemerkeissä jne.) on tärkeää? 76
- 24 Mahdollistaako toissijaisuusperiaate kattavammat kielipolitiikat? 78
- 25 Miten voimme antaa liikkuville eläkeläisille mahdollisuuden täyttää veloitteensa ja käyttää oikeuksiaan? 80

Kielellinen monimuotoisuus, liikkuvuus ja kotoutuminen 82

- 26 Voivatko valtiot asettaa maahanmuuttajien maahantuloa tai kansalaistamista koskevia kielivaatimuksia? 84
- 27 Ovatko liikkuvat Euroopan kansalaiset sitä mieltä, että he ovat ”eurooppalaisia”? 86
- 28 Mitä periaatteita olisi käytettävä kielipolitiikan mukauttamisessa? 88
- 29 Pitäisikö valtioiden tarjota äidinkielen opetusta maahanmuuttajille? 90
- 30 Riittääkö englanti tavoittamaan uudet tulokkaat ennen kuin he oppivat paikallisia kieliä? 92
- 31 Pitäisikö valtioiden tarjota maahanmuuttajille palveluja omalla kielellään? 94
- 32 Voiko kielipolitiikka parantaa maahanmuuttajanaisten työllisyystuloksia? 96
- 33 Miten kielipolitiikka voi parantaa maahanmuuttajien ”liikkuvuutta”? 98
- 34 Miten kansalliset kielipolitiikat olisi mukautettava tiettyihin kaupunkeihin? 100
- 35 Miksi meidän pitäisi yhdistää erilaisia viestintästrategioita? 102
- 36 Miten kuntien tulisi kerätä ja jakaa tietoa asukkaidensa kieliprofiileista? 104

- 37 Onko liikkuvuus johtanut siihen, että englantia käytetään yhä enemmän paikallisten kielten kustannuksella? 106
- 38 Voiko EU:n politiikka parantaa sosiaalista osallisuutta paikallisissa kaupungeissa? 108
- 39 Miten vieraiden kielten integraatiopolitiikka heijastaa enemmistön mieltymyksiä ja asenteita? 110
- 40 Pitäisikö kuntien säännellä kielen käyttöä julkisissa tiloissa? 112

Kieltenopetus, opetus ja oppiminen 114

- 41 Miten osallistavat koulujärjestelmät voivat parhaiten hallita kielellistä monimuotoisuutta? 116
- 42 Miten epävirallisen oppimisen ja arkioppimisen verkostoja voidaan käyttää monikielisuuden tukemiseen? 118
- 43 Kuinka edistää liikkuvuutta ja osallisuutta monikielisuuden avulla korkea-asteen koulutuksessa? (ES) 120
- 44 Miten voimme auttaa vaihto-opiskelijoita oppimaan isäntämaansa kieltä? 122
- 45 Miten koulutusjärjestelmät voivat vastata kielellisesti monimutkaisten alueiden dynamiikkaan? 124
- 46 Mitkä ovat opettajien taidot, joita tarvitaan eniten kielieroihin osallistavissa kouluissa? 126
- 47 Miten parhaiten arvioidaan epävirallista kielitaitoa? 128
- 48 Miksi on suositeltavaa yhdistää ”kansainvälinen suuntautuminen” ja ”alueellinen sijainti” yliopistojen kielistrategiassa? 130
- 49 Miten kielivalidointi voi edistää liikkuvuutta ja osallisuutta? 132
- 50 Miten viranomaiset voivat tukea aikuisten vieraiden kielten taitojen ylläpitämistä? 134
- 51 Miten muuttajien nykyistä kielitaitoa voidaan hyödyntää vastaanottavan maan kielen oppimisessa? 136
- 52 Kuka voi hyötyä vastaanottavasta kielitaitokoulutuksesta? 138
- 53 Mikä on englannin rooli monikielisisissä ja monikulttuurisissa oppimistiloissa? 140

Kääntäminen, kieliteknologiat ja vaihtoehtoiset strategiat 142

- 54 Vaihtaako konekääntäminen ihmiskääntäjiä? 144
- 55 Mikä on keskinäinen ymmärrys ja mitä varten se on? 146
- 56 Vähentävätkö käännös- ja tulkkauspalvelut kannustimia isäntäkielten oppimiseen? 148
- 57 Pitäisikö esperanton kaltainen suunniteltu kieli edistää kansainvälisenä lingua francana? 150
- 58 Pitäisikö konekäännöstä käyttää julkisissa palveluissa? 152
- 59 Pitäisikö englanti, kuten lingua franca, olla saatavilla useissa lajikkeissa? 154
- 60 Mitkä ovat asianmukaiset kielimallit liikkuvien eläkeläisten kielitarpeiden täyttämiseksi? 156
- 61 Miten keskinäistä ymmärtämistä voidaan käyttää ammatillisissa yhteyksissä? 158
- 62 Mitkä ovat parhaat tavat työskennellä konekääntämisessä? 160
- 63 Kenen pitäisi toimia tulkkina tai kääntäjänä? 162
- 64 Miten ja milloin vasta saapuneille maahanmuuttajille olisi tarjottava käännös- ja tulkkauspalveluja? 164

Erityisaiheet 166

- 65 Miten osallistamisen käsitettä sovelletaan liikkuviin eläkkeensaajiin? 168
- 66 Ovatko monikieliset ihmiset luovempia? 170
- 67 Miten monikielisuuden suojele toimii EU:n kuluttajansuojalainsäädännössä? 172
- 68 Miten voimme estää etnisten jakautumisten manipuloinnin geopolitiittisiin tarkoituksiin? 174
- 69 Vaikuttaako yksikielisyys maailmankaupassa rahoituksen opetukseen ja harjoittamiseen? 176
- 70 Sisältääkö romanien lähestymistapa kieltenoppimiseen hyödyllisiä oppitunteja kieltenopetuspolitiikan kannalta? 178
- 71 Mitä voidaan tehdä laitoshoidon tarvitsevien liikkuvien eläkeläisten auttamiseksi? 180
- 72 Miten monikielisyyttä edistetään EU:n kuluttajalainsäädännössä? 182

Miten tätä kirjaa käytetään?

1. Lue johdanto,

saada ensimmäinen näkymä MIME-hankkeesta

2. Siirry kohtaan ”Tärkeimmät tulokset”

saada tärkeimmät johtopäätökset jalöydetty

3. Kävele 72 luvun joukossa

tarpeidenne ja kiinnostuksenne mukaan.

Paperiversion neljännen kannen teksti:

Tämä käsikirja on käytännön työkalu Euroopan komission rahoittamasta liikkuvuutta ja osallisuuttamonikielisessä Euroopassa koskevasta MIME-hankkeesta. Tässä oppaassa käytetään innovatiivista lähestymistapaa, jossa yhdistyvät yksitoista eri tieteenalaa, ja se tarjoaa innovatiivisen ja yhdenmisen vastauksen kielipolitiikan haasteisiin, joita yleensä käsitellään erikseen. Se on tarkoitettu niille, joiden ammatillinen tai poliittinen toiminta johtaa monikielisyyteen liittyvien ongelmien ratkaisemiseen, ottamaan kantaa näihin kysymyksiin ja toimimaan suoraan tai välillisesti kielipoliittisissa päätöksissä paikallisella, kansallisella tai ylikansallisella tasolla.

Johdanto

Käsikirja MIME: johdanto

François Grin, MIME-hankkeen koordinaattori

MIME tarkoittaa liikkuvuutta ja osallisuutta monikielisessä Euroopassa. Kyseessä on monikielisyyttä koskeva tutkimushanke, jota rahoittaa Euroopan komission tutkimuksen ja innovoinnin pääosasto. Neljän toimintavuoden (2014–2018) aikana hanke tuotti suuren määrän julkaisuja, kuten tieteellisiä artikkeleita, kirjalukuja ja aikakauslehtien erityispainoksia sekä säännöllisiä toimintakertomuksia.

Tämä *käsikirja MIME* on yksi hankkeen päätuotteista. Se eroaa kuitenkin muista MIME:n tuloksista, kuten tavanomaisista tieteellisistä julkaisuista, kuten tieteellisistä julkaisuista, kirjoista tai kirjaluvuista. Käsikirja MIME on erilainen tavoitteiltaan, rakenteeltaan ja muodoltaan.

MIME on monikielisyyttä koskeva tutkimushanke (2014–2018), jota Euroopan komissio rahoittaa seitsemännestä puiteohjelmasta.

Tämä käsikirja tarjoaa joukon työkaluja ja hakutuloksia.

Tämä käsikirja on ennen kaikkea väline, jonka avulla ihmiset, jotka eivät yleensä osallistu yliopistotutkimukseen mutta joiden ammatillinen tai poliittinen toiminta saa heidät ottamaan huomioon monikielisyyteen liittyvät ongelmat, ottamaan kantaa näihin ongelmiin ja suoraan tai välillisesti ohjaamaan kielipoliittisia päätöksiä paikallisella, kansallisella tai ylikansallisella tasolla. Näissä tehtävissä niiden on usein punnittava monikielisyyttä koskevien eri yhteiskunnallisten ja poliittisten toimijoiden ehdottamien poliittisten toimenpiteiden etuja ja haittoja. Käsikirja MIME on suunniteltu auttamaan heitä selviytymään tällaisista tilanteista.

Tällä johdannolla on kolme tavoitetta:

1 se tarkastelee MIME-hankkeen olennaisia ominaisuuksia. Tämä auttaa vastaamaan käsikirjan muuhun osaan ymmärtämällä syvällisemmin kielellisen monimuotoisuuden haasteita.

2 siinä esitellään käsikirjan rakenne ja selitetään, mitä tässä asiakirjassa ehdotetaan (mutta ilman vähemmän merkitystä, mitä sillä ei oletarkoiteta antaa);

3 Se sisältää käytännön ohjeita tämän käsikirjan käytöstä.

MIME-hankkeen tavoitteena on *Euroopan kansalaisten monikielinen haaste*. Vastauksena Euroopan komission pyyntöön se tarkastelee hyvin monenlaisia monikielisyyden näkökohtiajakumoa poikkeuksellisen suuren hankkeen. MIME vastasi seuraaviin kysymyksiin:

- ▶ Miten eurooppalaiset voivat sovittaa yhteen integroidun, teknologisesti kehittyneen modernin yhteiskunnan liikkuvuustarpeet ja tarve ylläpitää Euroopankielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja hyötyä siitä?
- ▶ Mitä tämä haaste liittyy viestintäkäytäntöihin, kielten ja kielten oikeuksien käyttöön, kieltenopetukseen ja kielten oppimiseen?
- ▶ Miten tämä käännetään kansallisia kieliä, vähemmistökieliä, maahanmuuttajien kieliä tai perinteisiä kieliä koskevaksi politiikaksi?

MIME tarjoaa innovatiivisen lähestymistavan, jossa i) politiikan analyysikulma (ii) monialainen näkökulma yhdistää 11 eri alaa, iii) monimuotoisuuden hallintakehys, jossa yhdistyvät tavanomaiset kielikysymykset erikseen.

Nämä kysymykset menevät paljon pitemmälle kuin mitä useimmat kielipolitiikan lähestymistavat yleensä koskevat. MIME-hankkeen tarkoituksena on näin ollen edistää kielipolitiikan innovointiakolmella päätasolla.

Ensinnäkin sen lähestymistapa perustuu julkisen politiikan analyysiin. Tämä erottaa sen muistakieliä ja monikielisyyttä koskevista tutkimuksista, joissa keskitytään lähinnä toimijoiden kielellisten käytäntöjenseurantaan eri yhteyksissä. Sen sijaan MIME-hanke tarjoaa yhdenmisen kehysten, jossa voidaan sopia monista erilaisista käsityksistä, jotka ulottuvat mikrotason prosesseja koskevasta viimeaikaisesta sosiolingvistikäytännöstä kielellistä oikeudenmukaisuutta koskeviin makrotason pohdintoihin poliittisesta teoriasta.

Toiseksi MIME-hanke on syvästi poikkitieteellinen. Hankekumppanit edustavat 11:tä eri tieteenalaa, mukaan lukien valtiotieteet, filosofia, sosiolingvistikäytännöt, kääntäminen, sosiologia, koulutustieteet, historia, taloustiede, maantiede, laki ja psykologia. Tiiminjohtajilla on kuitenkin aiempaa kokemusta kielellisen ja/tai kulttuurisen monimuotoisuuden erityisalasta. Periaatteessa nämä kurinpidolliset ohjeet jakautuvat laajasti hankkeessa, mikä mahdollistaa tasapainoisen ja kattavan lähestymistavan kielellisen monimuotoisuuden hallintaan.

Kolmanneksi MIME-hankkeessa tarkastellaan yhdessä monenlaisia kieliongelmiä, joita yleensä tutkitaan erikseen, mikä mahdollistaa kokonaisvaltaisen lähestymistavan kielellisen monimuotoisuuden hallintaan. Siinä otetaan samanaikaisesti huomioon muun muassa seuraavat ongelmat:

- ▶ alueellisten kielten ja vähemmistökielten suojeleminen ja edistäminen Euroopassa;
- ▶ muiden jäsenvaltioiden virallisten kielten läsnäolo ja näkyvyys yhdessä EU:n jäsenvaltiossa (Euroopan sisäisen liikkuvuuden

seurauksena)

- ▶ toisen tai vieraiden kielten oppimishaasteet koulutusjärjestelmissä, mikä aiheuttaa erityisesti suurten kielten, kuten yhden tai useammanlingua francan, erityisroolin ongelman;
- ▶ muiden (usein Euroopan ulkopuolisten) kielten esittämiseen liittyvät kieliongelmat muuttovirtojen mukana
- ▶ tehokkaan ja oikeudenmukaisen viestinnän ongelma monikielisissä organisaatioissa - ei ainoastaan EU:n toimielimissä;
- ▶ useita monikielisyyden hallintaan liittyviä erityiskysymyksiä, kuten kuluttajansuojan kielelliset ulottuvuudet tai toiseen EU:n jäsenvaltioon sijoittautuneiden eläkkeensaajien erityiset kielitarpeet.

Kielisuunnittelua on harkittava uudelleen globalisaatiosta ja teknologisesta kehityksestä johtuvien syvällisten muutosten vuoksi.

Tähän mennessä näitä erilaisia haasteita on perinteisesti tutkittu erillään muista lähestymistavoista, joissa painotetaan tiettyä näkökulmaa (erityisesti soveltava kielitiede tai koulutustieteet, usein valtiotieteet, joskus kansainvälinen oikeus ja harvemmin muut tieteenalat). Erityiseen ongelmaan kiinnittäminen tietyn kurinalaisuuden näkökulmasta voi kuitenkin jättää yhtä tärkeitä kysymyksiä ja tulevaisuudennäkymiä yhtä tärkeiksi tässä suhteessa.

Hajanainen lähestymistapa kielellisen monimuotoisuuden hallintaan on yhä pettymys kahden merkittävän suuntauksen vuoksi. Ensimmäinen on globalisaatio, joka lisää interlinguististen yhteyksien tiheyttä. Kielellisestä monimuotoisuudesta on tullut nykyaikaisten yhteiskuntien pakollinen piirre, olipa kyse sitten työssä, koulussa tai lomien aikana, ja se leviää talouselämään (tuotanto, kulutus, kauppa). Toinen merkittävä suuntaus on teknologinen kehitys erityisesti tiedotuksessa ja viestinnässä, jotka molemmat liittyvät läheisesti kielitaitoon ja kielen käyttöön.

Yhdessä nämä suuntaukset korostavat sitä, että yhteiskunnissa tapahtuu nopeaa ja perusteellista muutosta. Tämä muutos vaikuttaa kieleen ja monikielisyyteen monin eri tavoin, usein hämärtämällä kielellisten haasteiden välisiä rajoja. Analyysi on edelleen hyödyllinen nykyajan kielellisten ongelmien järjestelmällisen analysoinnin kannalta, mutta analyysissä on myös otettava huomioon ne maailmanlaajuisen kysymyksen eri puolina: minkä roolin haluamme antaa monikielisyydelle Euroopan nyky-yhteiskunnassa?

**Mikrotason
(yksilöiden),
mesotason
(organisaatiot) ja
makrotason (valtion
tai yhteiskunnan)
väliset yhteydet on
otettava huomioon.**

Näiden yhdistettyjen suuntausten haasteena on kieliongelmiin tasojen lisääntyvä yhteenliittäminen, jossa mikrotaso (yksilöt ja kotitaloudet), mesotaso (voiton tavoittelu tai ei, julkinen tai yksityinen, kuten yliopistot ja yksityisen sektorin yritykset) ja makrotaso (koko yhteiskunta kokonaisuudessaan, paikallisesti, kansallisesti tai maailmanlaajuisesti) vaikuttavat toisiinsa. Tämä suuntaus ei liity pelkästään kieleen, vaan se herättää erityisen monimutkaisia kysymyksiä. Esimerkiksi vähemmistökielten suojelua ei voida enää tiukasti suunnitella tietyn alueen rajoissa: kielen kohtalo riippuu myös sen näkyvyydestä Internetissä ja sen saatavuudesta muualla, esimerkiksi kaupungeissa, joissa yhteisön nuoret osallistuvat korkea-asteen koulutukseen. On todennäköistä, että maahanmuuttajien kielellinen kotouttaminen voi olla entistä monimutkaisempi ja monikielisempi prosessi.

Aiemmin kotouttaminen vastasi usein paikallisen kielen hankkimista. Teknologisen ja kulttuurisen muutoksen seurauksena oppimisprosessi liittyy kuitenkin todennäköisemmin ”perinnöllisen kielen” erilaisiin ylläpitomuotoihin: kansainvälisen matkustamisen ja televiestinnän alhaisemmat kustannukset tekevät alkuperämaan kielestä helposti saatavilla ihmisten jokapäiväisessä elämässä. Geopoliittiset suuntaukset vaikuttavat kotimaiseen toimintaan sekä henkilökohtaisiin mielipiteisiin, joilla voi olla maailmanlaajuinen resonanssi sosiaalisten verkostojen kautta. Tasojen välisen vuorovaikutuksen voimakkuus ja yksityiskohtaiset säännöt voivat vaihdella tapauskohtaisesti, kun poliittisia päättäjiä verrataan erilaisiin paikallisiin olosuhteisiin.

Lyhyesti sanottuna kielihaasteen uudelleentarkastelu edellyttää, että hallitsemme huomattavan monimutkaisuuden ja manipuloimme sitä systemaattisesti näkökulmasta. Hyväksytyt kielipolitiikkaa koskevat ajatukset eivät aina sovellu tähän tehtävään. MIME-hankkeen perustehtävänä on tarjota analyttinen kehys tämän monimutkaisuuden käsittelemiseksi. Hankkeen yleisenä tavoitteena ei nyt ole tarjota yksityiskohtaista kielellistä analyysiä viestintäprosesseista tietyissä yhteyksissä (kuten aiemmissa tutkimushankkeissa on tehty) vaan kehittää lähestymistapa, jolla saadaan yleisemmällä tasolla johdonmukaiset poliittiset vastaukset kielellisen monimuotoisuuden haasteisiin ja havainnollistaa näitä vastauksia erityistilanteisiin liittyvin sovelluksin. MIME-hankkeen tavoitteena on myös ehdottaa seuraavaa:

Eurooppa sosiaalisena ja poliittisena hankkeena edellyttää sekä liikkuvuutta että osallisuutta, mutta useampi kuin yksi tarkoittaa vähemmän kuin toinen, ja päinvastoin.

► joukko toisiinsa liittyviä ja keskenään yhteensopivia kieliongelmiä koskevia analyysejä, jotka auttavat navigoimaan monenlaisissa (poliittisissa, sosiaalisissa, opetuksellisissa, viestinnässä jne.) kysymyksissä, mutta auttavat myös siirtymään tehokkaasti niiden mikro-, meso- ja makrotasojen välillä, joilla kieliprosessit tapahtuvat.

► joukko poliittisia välineitä, joita analyytikot, poliittiset päättäjät ja koko kansalaiset voivat mukauttaa ja soveltaa tiettyihin käsitteisiin ottaen huomioon myös näihin konflikteihin vaikuttavat nopeat muutokset.

MIME-hankkeen ytimen analyyttinen viitekehys on kompromissimalli, joka tarjoaa yhdistävän kehyksen. Hankkeen lähtökohtana on ajatus siitä, että Euroopan kansalaisten ja heidän viranomaistensa kohtaamia kieliongelmiä voidaan lähestyä yhteisen ongelman avulla. Tämä yhteinen ongelma on ongelma, joka aiheuttaa jännitteitä kahden tavoitteen välillä, nimittäin liikkuvuuden ja osallisuuden välillä.

Kompromissimalli on klassinen välinepolitiikan analysointiin. Sitä voidaan soveltaa mihin tahansa ongelmaan, jossa yhteiskunnan on tehtävä päätöksiä, ja erityisesti sen on tasapainotettava toivottavia mutta ei lähentäviä tavoitteita. Monikielisyys on haaste juuri siksi, että seliittyy kahteen erilliseen tavoitteeseen, joita ei ole helppo sovittaa yhteen:

► Eurooppa merkitsee sitä, että unionista tulee pitkälle integroitunut unioni, jonka kansalaiset voivat vapaasti liikkua jäsenvaltiosta toiseen työn, opiskelun, vapaa-ajan tai eläkkeelle jäämisen vuoksi. Tätäkutsutaan liikkuvuudeksi, joka tarkoittaa laajempaa prosessivalikoimaa kuin fyysisistä muuttoliikettä ja johon sisältyy ihmisten maantieteelliseen tai joskus virtuaaliseen liikkuvuuteen liittyvien motivaatioiden ja menettelytapojen lisääntyminen. Liikkuvuus edellyttää sujuvaa viestintää eri kielitaustaisten henkilöiden välillä. Tämä voidaan saavuttaa yhdistämällä asianmukaisesti strategioita, joihin sisältyy kieltenoppimistapa eri tapoja käyttää kieliä. Liikkuvuus asettaa kuitenkin kyseenalaiseksi tietyn kielen ja tietyn maantieteellisen alueen välisen perinteisen yhteyden.

► Toisaalta ”monikielinen haaste” herättää kysymyksiä osallisuudesta, jossa kielet ovat keskeisessä asemassa. Euroopassa puhuttavien kielten kirjo on ratkaisevan tärkeä, jotta voidaan määritellä sen monimuotoisuus, joka tunnustetaan unionin keskeiseksi arvoksi. Tämä moninaisuus ilmenee EU:n eri osien kielellisestä erityisluonteesta, jossa jäsenvaltioilla on erilaisia virallisia kieliä (joskus useampi kuin yksi, jolla on erilaisia säännöksiä kansallisella ja/tai alueellisella tasolla tämän monimuotoisuuden käsittelemiseksi). Sisällyttäminen tarkoittaa siis tunnetta kuulumisesta ja yhteydestä asuinpaikkaan – ehkä siksi, että olemme syntyneetäällä tai muuttaneet ja päättäneet asua siellä. Tämä yhteenkuuluvuuden tunne voidaan ilmaista erityisesti osallistumalla asuinmaan, -alueen tai -alueen sosiaaliseen, poliittiseen, taloudelliseen ja kulttuuriseen elämään. Tämä edellyttää perehtymistä paikalliseen kieleen. Euroopan moninaisuuden muodostavien kielten ja kulttuurien tunnustaminen ja/tai syntyminen edellyttävät siten, että Euroopan moninaisuuden

muodostavat kielet ja kulttuurit tunnustetaan ja vahvistetaan. Historiallisesti juurtuneen monimuotoisuuden viljeleminen sekä tämän monimuotoisuuden muodostavien pienten tai suurten elementtien ainutlaatuisuuden tunnustaminen eivät johda toisen hylkäämiseen tai poissulkemiseen. Päinvastoin, juuri kielellisen ympäristön säilyttäminen antaa vanhemmille asukkaille mahdollisuuden luottaa siihen, että he voivat laajentaa osallisuuttaan uusille tulokkaille. Tämä on tärkeää, koska ihmiset pitävät kieltä ja kulttuuria identiteetin kehittämisprosesseissa tärkeänä. Vaikka osallistaminen edellyttää uusien tulokkaiden integroimista paikallisiin olosuhteisiin, se ei kuitenkaan edellytä uusien tulokkaiden luopuvan mukanaan tuomistaan kielellisistä ja kulttuurisista ominaisuuksista, ja siinä voidaan ottaa huomioon monikerroksisten identiteettien syntyminen.

Liikkuvuuden ja osallisuuden välinen jännite on erityisen akuutti kielialalla.

MIME-hankkeessa vahvistetaan ajatus siitä, että ”liikkuvuuden” ja ”osallisuuden” välillä syntyy kompromissiongelma. Toisaalta, jos yhteiskunta haluaa painottaa yksinomaan osallistamistarpeita tietyssä paikassa eu:ssa, tämä voi johtaa olennaisiin tai symbolisiin esteisiin kansalaisten liikkuvuudelle. Jos sitä esitettäisiin eri tavalla, ”osallistumista” koskeva yksinomainen vaatimus tekisi liikkuvuudesta ihmisille kalliimpaa aineellisesti tai symbolisesti. Osallisuuden lisääminen vähentää yleensä liikkuvuutta. Sitä vastoin yksinomaisella keskittymisellä liikkuvuuteen voi olla kielteinen vaikutus osallisuuteen, koska se voi heikentää EU:n eri paikkoihin liittyvien yhtenäisten voimien kautta yhteenkuuluvuuden tunnetta, erityisyyttä ja juurtumista. Pahimmillaan, jos liikkuvuuden painottamisen katsotaan heikentävän paikallisia kieliä ja kulttuureja, se voi vaikuttaa kielteisesti joihinkin kansalaisiin, jotka saattavat tuntea itsensä menetetyiksi kuulumisen tunteesta (asuinpaikalla). Käyttämätön liikkuvuus voi haitata osallisuutta edistäviä prosesseja.

MIME:n päätehtävänä on määritellä kielipolitiikat, joilla voidaan parantaa liikkuvuuden ja osallisuuden yhteensopivuutta sellaisilla aloilla kuin kielioikeudet, kielen käyttö julkisella sektorilla, kielikoulutus ja viestintä erityisjärjestelyissä.

Lyhyesti sanottunakompromissin tyypilliset osatekijät ovat kompromissi, jossa molempiin pätevästi tähtääviin tavoitteisiin sisältyy usein keskenään vastakkaisia suuntaviivoja. Kompromissin ratkaisemiseksi MIME-hankkeella on kaksi tavoitetta:

Sosiaalinen yhteenkuuluvuus Euroopan tasolla edellyttää liikkuvuuden ja osallisuuden tasapainoista yhdistämistä, myös kielten käytön, kieli oikeuksien ja kielitaidon osalta.

Monikielisyys on ratkaisevan tärkeää aikana, jolloin EU:n sosiaalisena ja poliittisena hankkeena on pohdittava uudelleen edellytyksiä, joilla se houkuttelee kansalaisia.

► kartoittaa nykyisten rajoitusten (jotka edellä esitetyistä syistä rajoittavat saavutettavissa olevan liikkuvuuden laajuutta säilyttäen kuitenkin tietynasteisen osallisuuden ja päinvastoin) parhaan tasapainon liikkuvuuden ja osallisuuden välillä;

► määrittää poliittiset suuntaviivat, joilla voidaan helpottaa tätä rajoitusta, erityisesti sellaisten toimenpiteiden (tai uusien toimenpideyhdistelmien) muotoilu, joilla voidaan lisätä liikkuvuutta estämättä osallisuutta, ja parantaa osallisuutta rajoittamatta liikkuvuutta. Ohjaavana periaatteena on lisätä liikkuvuuden ja osallisuuden yhteensopivuutta.

IME tarkastelee uudelleen perinteisiä kieliongelmiä tämän kompromissimallin mukaisesti tuodakseen esiin olemassa oleviin säännöksiin tehtäviä mukautuksia, jotka voivat lisätä liikkuvuuden ja osallisuuden yhteensopivuutta eri aloilla (perustuslailliset säännökset, arkielämä eri asuinalueilla, koulutusjärjestelmät jne.), ja ehdottaa toisinaan radikaalisti uusia säännöksiä. Liikkuvuus ja osallisuus ovat molemmat ratkaisevan tärkeitä Euroopan menestyksen kannalta sosiaalisena, taloudellisena ja kulttuurisena hankkeena. Ne ovat tärkeitä itselleen, mutta myös saman kolikon kaksi puolta, koska yhdessä ne luovat perustan yhtenäiselle eurooppalaiselle yhteiskunnalle: Euroopan tason yhteenkuuluvuus riippuu liikkuvuuden ja osallisuuden tasapainoisesta yhdistelmästä. Tämä tasapaino on tietenkin dynaaminen, joka muuttuu ajan mittaan, mutta pitkän aikavälin koheesion yleinen näkökulma voidaan tiivistää seuraavasti: Eurooppa tulee olemaan yhtenäinen:

► Jos EU:n kansalaiset voivat liikkua helposti jäsenvaltiosta toiseen ja he eivät rajoitu yhteen valtioon, jossa he ovat syntyneet tai jossa he olisivat opiskelleet. Tämä edellyttää sellaisten säännösten ja instituutioiden tukemista, jotka helpottavat liikkuvuutta työhön, opiskeluun, vapaa-aikaan ja eläkkeelle siirtymiseen. Tällainen tuki voi liittyä kieli oikeuksien oikeudelliseen tarjoamiseen, koulujen opetussuunnitelmien suunnitteluun, monikielisuuden sääntelyyn kulutustavaroiden pakkaamisessa, julkisten palvelujen saatavuuden takaamisen edellytyksiin jne.;

► ja jos kansalaiset, jotka hyödyntävät täysimääräisesti liikkuvuuden tarjoamia koulutus-, ammatti- ja muita mahdollisuuksia, kuuluvat siihen paikallisyhteisöön, johon he ovat sijoittautuneet, lyhyeksi tai pidemmäksi ajaksi. Tämä edellyttää tukea eri yhteisöille, niin suurille kuin pienillekin yhteisöille, jotka eroavat muista ja osoittavat ainutlaatuisuutensa erityisesti niiden kielellisten erityispiirteiden vuoksi. Koheesio edellyttää näin ollen myös niiden huolenaiheiden huomioon ottamista, jotka ovat päättäneet olla muuttamatta tai joilla ei ole erityistä syytä tehdä niin mutta jotka ovat vastaanottavan yhteiskunnan asemassa. Heidän yhteenkuuluvuudensa tunnetta ei saa uhata, vaan sitä ei saa rikastuttaa liikkuvien Euroopan kansalaisten saapuessa kielellisesti ja kulttuurisesti eri tavoin.

MIME ei koske monikielisuuden tiettyä puolta, vaan monikielisuuden yhdenmukaista hallintaa, joka on ominaispiirre, joka kulkee eri tilanteissa. Tämä volyymi sisältää käsitteitä, malleja, periaatteita, referenssejä ja esimerkkejä onnistuneista käytännöistä.

MIME käsittelee kysymyksiä, jotka ovat ratkaisevan tärkeitä Euroopalle poliittisena, sosiaalisena, taloudellisena ja kulttuurisena hankkeena, koska monikielisuuden hallinta voi edistää merkittävästi sen yhteenkuuluvuutta (tai jos sitä hallinnoidaan huonosti, se voi vakavasti haitata sitä). Se, miten Euroopan unioni suhtautuu kieltensä moninaisuuteen, vaikuttaa myös siihen, miten kansalaisilla voi olla suhteita kyseiseen yritykseen. Nopean muutoksen aikana, kun useiden jäsenvaltioiden vaalilupukkeista saadut vahvat signaalit osoittavat, että Euroopan unionin on toimielimenä otettava uudelleen huomioon Euroopan merkitys kollektiivisena hankkeena, monikielisuuden pätevän hallinnoinnin merkitystä ei voida liioitella.

MIME-hankkeessa ei temaattisen soveltamisalansavuoksi ole kyse monikielisuuden tietyistä osa-alueista, kuten siitä, miten opettajia voidaan valmistaa paremmin kielellisesti erilaisiin luokkiin, suunnitella järjestelmiä kansallisten vähemmistöjen kielioikeuksien suojaamiseksi tai sujuvoittaa käännöspalveluja eu:ssa tai varmistaa täysi-ikäisten maahanmuuttajien kielellinen integroituminen. Se koskee kaikkia kysymyksiä alusta alkaen, mutta ensinnäkin on kehitettävä kokonaisvaltainen lähestymistapa, jossa määritellään selkeästi näiden kysymysten väliset yhteydet ja annetaan meille mahdollisuus pohtia niitä yhdessä. MIME on huolissaan siitä, miten kaikki nämä kysymykset yhdistyvät monialaiseksi haasteeksi ja että voimme vastata tähän yhdenmukaistettua kielipolitiikan haasteeseen. Nämä painopisteet on otettu huomioon tässä käsikirjassa.

Tämän käsikirjan tarkoituksena on pitää monikielisyyttä laajalajaisena ongelmana ja tarjota lukijoille käsitteitä, referenssejä ja viime kädessä inspiraatiota suunnitella omia poliittisia ratkaisujaan monikielisuuden konkreettisiin ongelmiin. Joidenkin käyttäjien on joko kansallisissa tai ylikansallisissa virkamiestehtävissään tai poliittisessa osallistumisessaan (joko paikallisesti, kansallisesti tai ylikansallisesti) pohdittava hämmästyttävää kielikysymysten kirjoa. Niihin voisi sisältyä asianmukainen taloudellinen tuki, joka myönnetään perinteistä kielivähemmistöä tarjoaville kulttuurikeskuksille. Muiden käyttäjien on tiedettävä, mitä etuja ja haittoja vaihtoehtoisilla lähestymistavoilla on aikuisten maahanmuuttajien kielelliseen kotouttamiseen. Näiden aiheiden yhteydessä esitettyihin moniin kysymyksiin, jotka ensi näkemältä näyttävät olevan selvästi rajattuja, ei välttämättä ole selkeää ja yksiselitteistä vastausta: esimerkiksi vastaanottavan kielen oppimista tukevien strategioiden valinta riippuu muun muassa kyseessä olevien maahanmuuttajien henkilökohtaisista profiileista, vastaanottavan yhteiskunnan kielelliseen monimuotoisuuteen liittyvistä perinteistä, vastaanottavan maan virallisen kielen tai virallisten kielten ja asianomaisen maahanmuuttajaryhmän käyttämän kielen (kielten) välisestä etäisyydestä jne. Toisin sanoen ei ole olemassa yhden koon ratkaisuja.

Kaikista näistä syistä tässä käsikirjassa on selkeä suunta, joka perustuu ”parhaiden käytäntöjen” (kiistalliseen) käsitteeseen. Se, mikä on parasta, on aina täsmällistä, ja se, mikä toimii jossain, ei välttämättä ole merkityksellistä muualla. Lisäksi nopeutetun muutoksen aikana se, mikä on parhaimmillaan tietyssä vaiheessa, ei ehkä ole enää sopivaa muutamaa vuotta myöhemmin. Toisaalta tässä käsikirjassa asetetaan etusijalle työkalujen lukijat, jotka voivat omaksua ja mukautua omiin tavoitteisiinsa. Näiden välineiden esittelyn painopisteenä on johdonmukaisuus: varmistamme, että ne vastaavat integroivaa näkökulmaa kielellisen monimuotoisuuden hallintaan monialaisena sosiaalisena kysymyksenä, joka on hyvän yhteiskuntapolitiikan edellytys. Mutta havainnollistamme niitä myös esimerkeillä onnistuneista käytännöistä - ajatus, jonka pidämme paljon hedelmällisempänä kuin ”parhaat käytännöt”. Sen osoittaminen, miten ongelmaa on käsitelty jossain, ei tarkoita, että samaa strategiaa olisi kopioitava muualla. kieliongelman vankka analyysi ja kohdennettu tieto siitä, miten se on ratkaistu tietyssä yhteydessä, voivat kuitenkin tarjota lukijalle hyödyllisiä välineitä ja inspiraatiota.

Lyhyesti sanottuna tämän käsikirjan tarkoituksena ei ole julkaista suosituksia tai antaa kaikkia reseptejä, vaan sen tarkoituksena on auttaa käyttäjiä kohtaamaan kielelliseen monimuotoisuuteen liittyvät haasteet suurena sosiaalisena ongelmana ja tarjota heille välineitä, joiden avulla he voivat määrittää oman kielipolitiikkansa kulmakiviä omassa kontekstissaan ja vastata omiin tarpeisiinsa.

Universaalia ratkaisua ei ole olemassa. Emme anna reseptejä tai suosituksia ongelmasta.

Jos kansallisen tai ylikansallisen hallinnon virkamiehen työssä, paikallisen, kansallisen tai kansainvälisen lainsäätäjän vaaleilla valitun jäsenen poliittisessa toiminnassa tai julkisissa keskusteluissa, joihin osallistuu tiedotusvälineitä, ihmisiä tai kansalaisia kokonaisuutena, on olemassa kaikenlaisia tilanteita, joissa tarvitaan ohjausta.

Käsikirja auttaa käyttäjiä kehittämään itsenäisyyttään keskusteluissa monimuotoisuuden hallintaanliittyvistä kysymyksistä ja punnitsemaan muiden toimijoiden tai eturyhmien esittämien ehdotusten etuja ja haittoja. Keskittyminen työkalujen käsitteeseen, jonka lukijat voivat ottaa käyttöön, heijastaa myös tietoisuuttamme nopeasta ja kaikkialla tapahtuvasta muutoksesta. Nyt viisaat ratkaisut eivät ehkä enää riitä myöhemmin – muuttovirtojen ongelman näkyvyyden lisääntyminen viime vuosina on luultavasti ilmeisin esimerkki tästä. Erityiset ratkaisut ovat ohimeneviä, mutta työkalujen käyttöikä on paljon pidempi. Auttamalla käyttäjiä hallitsemaan kielipolitiikan keskeisiä osatekijöitä toivomme, että lukijoille tarjotaan palvelua, joka osoittautuu hyödylliseksi pitkällä aikavälillä.

Tämä käsikirja, jonka tarkoituksena ei ole luoda automaattisesti toimintasuunnitelmia, kannustaa lukijoita osallistumaan aktiivisesti kielipolitiikan valintaan, suunnitteluun ja arviointiin. Poliitiikan analysointityön yksityiskohdat voidaan sitten antaa kielipolitiikkaan erikoistuneen työryhmän tehtäväksi, mutta seuraavilla sivuilla autetaan vaaleilla valittuja virkamiehiä tai poliitikkoja, joilla on vastuu tällä alalla, kehittää paljon selkeämpi käsitys siitä, mitä he haluavat saada ja miksi. Kielipolitiikan valinta ja ennakkosuunnittelu ja sen myöhempi arviointi ovat epäilemättä erittäin monitahoinen yritys, joka vaatii asiantuntijatyötä, minkä vuoksi myös kielipolitiikan ammattilaiset ovat tarpeen. Mutta kuten tämä käsikirja osoittaa, näiden ammattilaisten tulisi olla aidosti monialainen työryhmä, johon osallistuu asiantuntijoita kaikista yhteiskuntatieteistä ja humanistisista tieteistä. Syynä on yksinkertaisesti se, että kielellinen monimuotoisuus on todellisuutta, joka ulottuu ihmisten, organisaatioiden ja koko yhteiskunnan jokapäiväiseen elämään.

Tämä käsikirja on työkalu, jonka avulla käyttäjät voivat määrittellä omien poliittisten hankkeidensa painopisteet omissa yhteyksissään.

Kieliongelmat liittyvät toisiinsa ja muodostavat järjestelmän. Kielipolitiikka vaikuttaa tähän järjestelmään, jota voidaan pitää myös ”lingvistisenä ympäristönä”, kuten muita julkisia politiikkoja on kehitetty luonnonympäristömme hallitsemiseksi. Kieliympäristö on hyvin vaihteleva. Tämä jatkuu tietyillä aloilla, kuten kulttuurienvälisyys monikielisissä kouluissa, ”tuomioistuinten julkinen tulkkauspalvelu”, aikuisten kielikurssit sosiaalikeskuksissa jne., ja pidämme niitä maailmanlaajuisen kielellisen ympäristön puolina. Viimeksi mainittu kattaa siis kaikki jokapäiväisen elämämme ympäristölle ominaiset kielelliset ominaisuudet. Se sisältää kielioikeudet, kielitaidon, kielenkäytön ja kielellisen edustuksen eri aloilla (kuten kouluissa, työssä, hallinnossa jne.), joilla ihmiset ovat vuorovaikutuksessa kielen kautta.

Vaikka MIME-hanke käsittelee monikielisyyttä integroituna järjestelmänä, siinä on myös tarkasteltu hyvin monenlaisia kieliongelmia kielellisen toimintaympäristön erityispiirteinä. MIME:ssä käsitellyt ongelmat vaihtelevat perustuslaillisesti määritellyistä kansallisten vähemmistöjen kielioikeuksista konekääntämisen edistymiseen, epävirallisen kielikoulutuksen roolista kielellisen dynamiikan matemaattiseen mallintamiseen tai kuluttajansuojan kielellisestä ulottuvuudesta kansainvälisesti liikkuvien eläkeläisten kielellisiin tarpeisiin. Niiden yksityiskohtainen tarkastelu olisi edellyttänyt paljon suurempaa yritystä – itse asiassa kattavaa tutkimusohjelmaa, joka johti eräänlaiseen monikielisyyden tietosanakirjaan. Tällainen yritys vaatisi paljon enemmän kuin nelivuotisen hankkeen.

Tämä kirja ei ole tietosanakirja eikä käsikirja, mutta se tarjoaa laajan ja käytännöllisen kattavuuden kieliympäristöstä, johon kielipolitiikka pyrkii vaikuttamaan

Yleisiä periaatteita ja päätelmiä sovelletaan myös kielipoliittisiin kysymyksiin, joita ei käsitellä tässä käsikirjassa.

Tämän seurauksena tämä käsikirja ei ole tietosanakirja. Vaikka se keskittyy työkaluihin, se ei ole myöskään erikoistunut käsikirja. Lähestymistapamme tässä on erilainen, ja tämä Vademecum on pikemminkin johdantokirja, koska se keskittyy tarjoamaan lukijoille nopean pääsyn hyvin kohdennettuihin välineisiin, joita he voivat käyttää itselleen. Niinpä teimme valikoiman 72 aihetta, joita pidämme erityisen tärkeinä ja jotka on järjestetty kuuteen ryhmään:

- ▶ Kielipolitiikan analyysi (kysymykset 1–13)
- ▶ Vähemmistöt, enemmistöt ja kielioikeudet (kysymykset 14–25)
- ▶ kielellinen monimuotoisuus, liikkuvuus ja kotoutuminen (kysymykset 26–40)
- ▶ Kielten koulutus, opetus ja oppiminen (kysymykset 41–53)
- ▶ Käännös, kieliteknologia ja vaihtoehtoiset strategiat (kysymykset 54–64)
- ▶ Erityisaiheet (kysymykset 65–72).

Kunkin ryhmän sisällä on valittu käsikirja, jossa käsitellään laajasti käytännön kysymyksiä, ja tämän käsikirjan kohtia voidaan käyttää askeleina muiden kysymysten käsittelemiseksi.

Lukijat saattavat huomata, että vaikka olemme suurelta osin puuttuvia, joitakin kielellisen monimuotoisuuden hallintaan liittyviä näkökohtia ei käsitellä tässä. Emme esimerkiksi tutkineet kielikokoelmaa (kuten oikeinkirjoitusuudistusta, terminologiainnovointia tai aakkosten valintaa); emme keskustele kielen kulttuurisista ilmenemismuodoista kirjallisuudessa ja taiteessa; emme myöskään käsittele (tai vain marginaalisesti) kielitalouden aiheita, kuten kielitaidon tuottoastetta työmarkkinoilla. Näitä kysymyksiä ei otettu esille Euroopan komission ehdotuspyynnössä, minkä vuoksi MIME jätti ne huomiotta. MIME:n soveltamisala ylittää jo useimpien monikielisyshankkeiden soveltamisalan sekä analyttisten haasteiden että poliittisen täytäntöönpanon osalta. Käsikirjan ankkurointi politiikan analyysiin, jossa arvioidaan erilaisten kielipoliittisten skenaarioiden etuja ja haittoja, tarjoaa kuitenkin luonnollisen sillan monikielisyden taloudellisille ulottuvuuksille, ja eri kohdissa mainittu kirjallisuus tarjoaa indikaattoreita tähän suuntaan.

Jokainen merkintä avautuu otsikkokysymyksellä, johon on annettu vastaus. Meidän painopisteemme on kaikkialla tehokkuus: jokainen merkintä vastaa kaksoissivua. Tässä käsikirjassa käsiteltyjen 72 ongelman käsittely perustuu analyyttiseen kehykseen, ja siinä viitataan aina suoraan tai välillisesti liikkuvuuden ja osallisuuden väliseen kompromissiin.

Kaikki lukijat eivät myöskään ole kiinnostuneita jokaisesta esittämästämme kysymyksestä. Lukijoidemme tarpeet ovat todennäköisesti erilaiset jo pelkästään heidän toimintansa luonteen vuoksi (virkamiehinä, poliitikoina, mediaihmisinä tai kiinnostuneina kansalaisina), eivätkä kaikki hae samantyyppistä tietoa. Jotkut asemat haluavat mennä suoraan muutamia valittuja merkintöjä. Muiden osioiden, erityisesti yleisiä kielipoliittisia kysymyksiä käsittelevän osion, kautta voi kuitenkin tulla erityisiä huolenaiheita osana laajempaa moninaisuuden hallintaa kokonaisuudessaan ja auttaa lukijoita saamaan enemmän hyötyä tästä käsikirjasta.

72 tietuetta mahdollistaa nopean, tehokkaan ja kohdennetun pääsyn keskeisiin kielipoliittisiin kysymyksiin

Kaikki kilpailut on järjestetty samalla tavalla: sen jälkeen, kun lyhyt kommentti avauskysymyksestä, jossa selitetään, miksi tämä kysymys on tärkeä, tarkastelemme tutkimuksen tärkeitä tuloksia ("Mitä tutkimus kertoo meille? kattaa aiemmat työt ja yhdistää ne MIME-hankkeesta syntyviin edistysaskeliin. Tämän jälkeen esitetään osio ("Kuva ja näyttö"), jossa keskitytään faktoihin ja lukuihin, ja päätelmäosa, jossa käsitellään poliittisiavaikutuksia. Lopuksi esitämme kussakin tapauksessa joitakin viittauksia, joita voidaan käyttää paitsi asian yksityiskohtaiseen tutkimiseen myös kielipoliitiikkaan liittyvien aiheiden saatavuuteen.

Tärkeimmät tulokset

François Grin, Manuel Célio Conceição,
Peter A. Kraus, László Marác, Žaneta Ozolina,
Nike K. Pokorn, Anthony Pym

MIME-hanke tuottaa monenlaisia tutkimustuloksia, jotka ohjaavat kielipolitiikan valintaa ja suunnittelua Euroopassa. Aloittakaamme korostamalla neljää tärkeää päätelmää, joista voidaan laatia yleisiä poliittisia ohjeita.

1

Monikielisyttä ei voida jättää itselleen jaantaa -miten ei ole vaihtoehto. Kielipolitiikka on hallinnon väistämätön puoli; ne ovat välttämättömiä ja perusteltuja. Kieli on tiiviisti sidoksissa yksilöihin ja ryhmiin vaikuttaviin poliittisiin, sosiaalisiin, taloudellisiin ja kulttuurisiin prosesseihin. Sen lisäksi, että erilaiset vastaukset moninaisuuden johtuvat yhteiskunnan hyvinvoinnin korkeammasta tai alemmasta tasosta, niihin liittyy myös enemmän tai vähemmän oikeudenmukaista resurssien jakamista. Lisäksi on näyttöä siitä, että yksilöllisen monikielisuuden edistämällä ja yhteiskunnan kattavalla politiikalla saadaan aikaan niiden kustannukset ylittäviä aineellisia ja symbolisia hyötyjä ja edistetään tasa-arvoa yhteiskunnassa. Monimuotoisuutta mukauttavien ja tukevien politiikkojen myönteisiä vaikutuksia koko yhteiskuntaan on levitettävä laajemmin ja järjestelmällisemmin.

2

Liikkuvuus ja osallisuus koskevat kaikkia; tästä seuraa, että politiikkojen on perustuttava kokonaisvaltaiseen näkemykseen liikkuvuudesta ja osallisuudesta. Tällainen kattava näkemys on tarpeen sen varmistamiseksi, että myös kansalaiset, jotka eivät ole siitä kiinnostuneita tai joita se ei koske, suhtautuvat myönteisesti kielelliseen monimuotoisuuteen. Sen vuoksi ihmisten liikkuvuuden tukemiseen Euroopan unionissa on liitettävä säännöksiä, joilla helpotetaan liikkuvien henkilöiden ja ryhmien osallistumista paikalliseen tai paikallisiin kieliin ja kulttuuriin. Osallistaminen paikallisiin olosuhteisiin auttaa tekemään muiden kuin uhkia aiheuttavien henkilöiden liikkuvuutta; se luo turvallisuuden tunnetta, joka antaa asukkaalle mahdollisuuden luoda tilaa uusille tulokkaille, mukaan

lukien monimuotoisuus, jonka nämä tulokkaat voivat tuoda paikalliseen yhteiskuntaan.

3

Hyvin suunnitellut politiikat, joissa yhdistyvät liikkuvuus ja osallisuus, ovat usein monimutkaisia, mutta ne ovat välttämättömiä ja mahdollisia. Liikkuvuuden ja osallisuuden yhdistäminen ei ole helppoa, ja niiden välillä on jopa jännitteitä, koska pelkästään liikkuvuuden helpottaminen uhkaa heikentää osallisuutta paikalliseen yhteiskuntaan sen kielellisten ja kulttuuristen erityispiirteiden vuoksi. sitä vastoin siinä, että vaaditaan vain osallisuutta, jätetään huomiotta liikkuvuuden haasteet, joiden merkitys kasvaa globalisaation myötä. Näin ollen valitessaan osallisuutta edistäviä toimenpiteitä etusijalle olisi asetettava ne, jotka eivät haittaa ihmisten mahdollisuuksia liikkua eri puolilla Eurooppaa – työ-, koulutus-, vapaa-ajan- tai eläkeunionia. Liikkuvuutta helpottavia toimenpiteitä valitessaan olisi symmetrisesti asetettava etusijalle ne, jotka takaavat kunkin paikan kielellisten ja kulttuuristen ominaispiirteiden kukoistamisen edellyttämät olosuhteet niiden erityisellä dynamiikalla ja ainutlaatuisuudella (usein monikielisyys).

4

Sosiaalinen yhteenkuuluvuus syntyy liikkuvuuden ja osallisuuden tasapainoisesta yhdistelmästä. Liikkuvuus lisää kansalaisten mahdollisuuksia. osallistaminen vahvistaa ihmisten yhteenkuuluvuuden tunnetta ja säilyttää Euroopan eri alueiden erityispiirteet. Tämän tasapainon saavuttaminen ja älykkäiden kielipolitiikkojen suunnittelu tätä tarkoitusta varten on ehkä yksi niistä edellytyksistä, jotka on täytettävä, jotta Euroopan yhdentymishanke voidaan elvyttää globalisaation ja muutoksen aikana.

Nämä neljä päätelmää perustuvat tutkimustuloksiin, joita lukija voi saada seuraavista 72 merkinnästä. Tulokset on jaettu kuuteen aihepiiriin.

1

Kielipolitiikka yleisenä politiikkana, jolla pyritään edistämään kielipolitiikan valintaa, suunnittelua ja arviointia ohjaavien periaatteiden tuntemusta, jotta niistä tulisi tehokkaita, kustannustehokkaita ja oikeudenmukaisia, koska niissä käsitellään Euroopan kansalaisten monikielistä haastetta (kohdat 1–13).

2

Kielipolitiikka, jossa tarkastellaan erityisesti sitä, miten olemassa olevia perustuslaillisia, oikeudellisia ja sääntelysäännöksiä voidaan parantaa, jotta voidaan varmistaa parempi yhteenkuuluvuus eri kielten välisen hyvin säännellyn oikeuksien ja käytäntöjen tasapainon avulla (kohdat 14–25).

3

Kielellisen monimuotoisuuden huomioon ottaminen sosiaalisena ongelmana, joka on ratkaisevan tärkeää eri kieliä puhuvien henkilöiden aseman määrittelemiseksi. Hankkeessa korostetaan, miten nykyajan muutokset vaikuttavat ihmisten valintoihin kielenkäytön suhteen, miten kieliominaisuudet yhdenmukaistuvat ryhmäidentiteetin muodostumisen kanssa ja miten tämä heijastuu asuintilan näkyviin ominaisuuksiin (kohdat 26–40).

4

Periaatteet, joiden olisi ohjattava **koulutusjärjestelmien ohjaus- ja kielikäytäntöjä,** myös korkeammalla tasolla, jotta voidaan vastata eurooppalaisten kielellisiin tarpeisiin ja tarjota heille liikkuvuutta varten tarvittavat välineet, mutta myös varmistaa, ettei liikkuvuus ole häiritsevää, ja yhdessä paikallisten yhteiskuntien osallistamista lisäävien toimenpiteiden kanssa parantaa näin ollen Euroopan yhteenkuuluvuutta (kohdat 41–53).

5

Toisiaan täydentävien viestintästrategioiden optimaalinen käyttö monikielisissä tilanteissa, mukaan lukien klassikoita, kuten kääntäminen ja tulkkaus, mutta myös konekääntäminen, eri ajoneuvokielen käyttö ja ensimmäiseen kieleen läheisesti liittyvien kielten vastaanottotaitojen kehittäminen (kohdat 54–64).

6

Monikielisyyden rajojen tutkiminen pilottitutkimusten avulla erityisaiheista, joita ei ole tutkittu. Näitä aiheita ovat monimuotoisuuden turvallisuusvaikutukset (geopoliittiset) vaikutukset, kuluttajansuojan kielelliset vaatimukset, romanien historiallisen kokemuksen mahdollisuudet ehdottaa odottamattomia lähestymistapoja monikielisyyden haasteisiin, kansainvälisesti liikkuvien eläkeläisten erityiset kielelliset tarpeet, yksilöllisen monikielisyyden ja luovuuden väliset yhteydet sekä kielellisen monimuotoisuuden vaikutukset finanssikriisiin vastaamisessa (kohdat 65–72).

Kielipolitiikananalyysi

- 1 Miksi kielellisiä kysymyksiä ei voida jättää itselleen? 30
- 2 Onko yhteinen kieli välttämätön elinkelpoisen demokratian saavuttamiseksi? 32
- 3 Voiko ”vapaat markkinat” hallita kielellistä monimuotoisuutta? 34
- 4 Miksi hyvä typologia on hyödyllinen kielipolitiikan valinnassa ja suunnittelussa? 36
- 5 Miten tunnistaa ja mitata kielellinen haitta? 38
- 6 Mikä on ”monimutkainen lähestymistapa” kielipolitiikan valintaan ja suunnitteluun? 40
- 7 Miksi demolingvististen ennusteiden pitäisi antaa tietoa kielipoliittisista valinnoista? 42
- 8 Miten vieraiden kielten opetus vaikuttaa muuttokustannuksiin? 44
- 9 Mitä sosioekonomista eriarvoisuutta eri kielten puhujien välillä on käsiteltävä julkisilla politiikoilla? 46
- 10 Millä kielillä terveydenhuoltoa olisi tarjottava? 48
- 11 Onko kielipolitiikan kustannukset tärkeitä? 50
- 12 Miksi tietokonesimulaatiot ovat hyödyllisiä monimutkaisten kielipolitiikkojen valinnassa ja suunnittelussa? 52
- 13 Mitkä ovat MIME-tutkimuksen yleiset oikeudelliset vaikutukset? 54

1 Miksi kielellisiä kysymyksiä ei voi jättää itselleen?

François Grin, Marco Civico Geneven yliopisto

Kielikysymysten monimutkaisuuden vuoksi on houkuttelevaa todeta, että kieliongelmat ratkaistaan yksin, ja välttää kielipäätöksiä. Se ei kuitenkaan ole oikeastaan vaihtoehto siitä yksinkertaisesta syystä, että valtiot eivät voi toimia ilman kieltä. Oikeudenkäytössä, verojen kantamisessa tai koulutuksen vapauttamisessa valtiot käyttävät yhtä tai useampaa kieltä, mutta eivät muita kieliä; määritelmänsä mukaan he tekevät päätöksiä kielestä. Kielipolitiikasta ei koskaan ole puutetta, ja jopa näiden väistämättömien päätösten on perustuttava kilpailevien vaihtoehtojen etujen ja haittojen oikeudenmukaiseen painotukseen. Tähän liittyy kuitenkin usein kaksi muutakin syytä. Ensimmäinen on se, että monet valtiot pitävät velvollisuutenaan suojella pieniä kieliä; toinen on se, että kun samassa tilassa on useita kieliä, valtioiden on usein sovittava aineellisia ja symbolisia resurssijakoskevien vaatimustensa välillä. Kaikista näistä syistä valtioiden on noudatettava kielipolitiikkaa.

Mitä tutkimuksessa lukee?

Jotta ymmärtäisimme täysin valtioiden tarpeen harjoittaa kielellistä politiikkaa, meidän on aloitettava kahdesta ilmeisestä paradoksista, jotka koskevat kielellistä monimuotoisuutta. Ensimmäinen on se, että samalla monimuotoisuus vähenee ja kasvaa. Se vähenee objektiivisesti, koska pienet kielet murenevät tai jopa katoavat useiden yhteiskunnallisten, poliittisten ja taloudellisten prosessien monimutkaisen vuorovaikutuksen vuoksi, mikä johtaa jossain määrin homogenisointiin. Samalla moninaisuus lisääntyy miljoonien ihmistensubjektiiivisessä käsityksessä, erityisesti suurkaupungeissa, joissa maahanmuutto on merkittävää.

Toinen paradoksi, joka vastaa ensimmäistä, on se, että moninaisuutta voidaan pitää sekä uhattuna että uhkaavana. Kuten juuri totesimme, jotkut kielet ovat vaarassa kuolla sukupuuttoon tai ne ovat jo kadonneet, ja monet valtiot pitävät oikeutetusti yhtenä niiden velvollisuuksista suojella näitä kieliä. Samalla eri kielten läsnäolo samassa tilassa ei välttämättä ole rauhanomainen todellisuus. Aineellisista ja symbolisista resurssista voi olla kilpailua, ja valtioita kehoitetaan usein sovittelemaan eri kielten välillä. Valtioiden on siis noudatettava kielipolitiikkaa, olipa kyse *suojelusta ja edistämisestä* (koska jotkin monimuotoisuuden osatekijät ovat *uhattuna*) tai *välimiesmenettelystä ja rajaamisesta* (koska jotkin monimuotoisuuden osatekijät katsotaan virheellisesti tai oikeutetusti *uhkaaviksi*).

Kuvat ja todisteet

Lähes kaikki kielipolitiikan tapaukset voidaan luonnehtia pääasiassa ”suojeluksi ja myynninedistämiseksi” tai ”välimiesmenettelyksi”, vaikka nämä kaksi toimintaa usein sulautuvat yhteen.

Pääasiassa suojelu ja edistäminen:

* iirinkielisten palvelujen tarjoaminen osana Irlannin hallituksen *kieliohjelman*¹;

* Suomen kielilain kielilain tunnistetaanpuhujien oikeuskäyttävien viranomaisien kanssa².

Pääasiassa välimiesmenettely ja rajaus:

* asetus ranskan ja hollannin käytöstä Brysselin alueen tuomioistuimissa³;

* vapaaehtoisten äidinkielen kurssien tarjoaminen Hampurin julkisissa kouluissa⁴;

* Castilian perustaminen Espanjan valtion viralliseksi kieleksi⁵;

* Sveitsin kielialueiden vakaiden kielellisten rajojen perustuslaillinen tunnistaminen⁶.

Sekä suoja että välimiesmenettely:

* unkarinkielisten opetus- ja kulttuurioikeuksien perustuslaillinen suojelu Romaniassa⁷;

* tanskalaisen vähemmistön vapauttaminen viiden prosentin kynnyksestä Schleswig-Holsteinin osavaltion osavaltiossa⁸.

1 www.taoiseach.gov.ie/eng/Irish_Language_Policy/Official_Languages_Scheme_2016-2019.pdf

2 www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2003/en20031086.pdf

3 www.ejustice.just.fgov.be/eli/loi/1935/06/15/1935061501/justel

4 www.diver.uni-hamburg.de/-images/08122016-bericht-hube-ev.pdf

5 www.congreso.es/consti/constitucion/indice/titulos/articulos.jsp?ini=1&fin=9&tipo=2

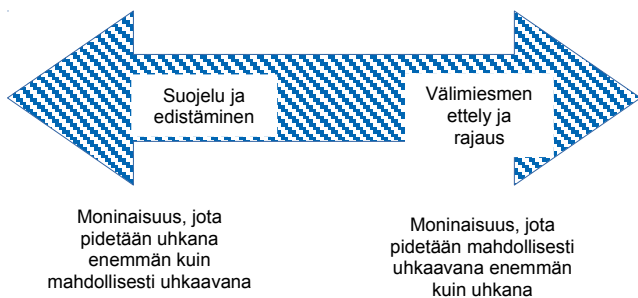
6 www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19995395/201702120000/101.pdf

7 www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19995395/201702120000/101.pdf

8 www.verfassungen.de/de/sh/verfassung08-i.htm

Ipoliittiset vaikutukset

On mahdotonta, että maalla ei ole kielipolitiikkaa. Tämä koskee ylikansallisia yksiköitä, kuten Euroopan unionia, ja se ulottuu kaikkiin rakenteisiin, joilla on toimivaltaa tietyillä aloilla ja joiden on kommunikointava sisäisesti tai ulkoisesti. Kun kielipolitiikan tarve on selvitetty, se on valittava, suunniteltava ja arvioitava yleisten poliittisten analyysien avulla kehitettyjen ja kielipolitiikkaan asianmukaisesti mukautettujen periaatteiden pohjalta. Näistä periaatteista tärkeimmät ovat *tehokkuus ja tasapuolisuus*, joita käsitellään tämän käsikirjan muissa kohdissa.

Referenssit ja syventäminen

Arzoz, X. (Ed.) (2008). *Euroopan unionin kielellisen monimuotoisuuden kunnioittaminen*. Amsterdam: Hän on John Benjamins.

Bayley, R., Cameron, R., & Lucas, C. (Eds.) (2013). *Oxford Handbook of Sociolinguistics*. Oxford: Oxfordin yliopiston lehdistö.

Virne, F. (2003). Monimuotoisuus paradigmana, analyttisenä laitteena ja politiikkatavoitteena. In W. Kymlicka & A. Patten (toim.), *Kielioikeudet ja poliittinen teoria* (s. 169–188). Oxford: Oxfordin yliopiston lehdistö.

2 Onko yhteinen kieli välttämätön elinkelpoisen demokratian saavuttamiseksi?

Helder De Schutter, Nenad Stojanović, Sergi Morales-Gálvez, Katholieke Universiteit Leuven

Useimmat jakautuneiden yhteiskuntien ja institutionaalisten käsitteiden asiantuntijat ovat laajalti samaa mieltä siitä, että vakaan ja toimivan demokratian luominen ja ylläpitäminen maassa, jossa on useita kieliä ja kielellisesti hajanaisia julkisia alueita, on vaikeampikuin homogeenisemmissä maissa. 1900-luvun brittifilosofi John Stuart Mill kirjoitti, että ”ihmistien keskuudessa, joilla ei ole myötätuntoa, varsinkin jos he lukevat ja puhuvat eri kieliä, edustuksellisen hallituksen toiminnan kannalta välttämätöntä yhtenäistä yleistä mielipidettä ei voi olla olemassa”. Viime vuosina tutkijat ovat vahvistaneet tämän opinnäytetyön. Esimerkiksi nykyaikainen poliittinen filosofi Philippe Van Parijs toteaa, että yhteinen demo, jota pidetään demokratian välttämättömänä edellytyksenä, mahdollistaa yhteisen kielen saatavuuden. Hänen mukaansa ei voi olla elinkelpoista demokratiaa ilman kielellisesti yhtenäistettyjä demoja (Van Parijs, 2000, 236).

Mitä tutkimus kertoo meille?

Meidän on tunnustettava, että syvä kielellinen monimuotoisuus on haaste demokratialle. Mutta se ei ole ylitsepääsemätöntä. Sveitsi on esimerkki. Se on monikielinen maa, jossa ei ole lingua francaa, joka on jaettu 26 kantoniin, joista kaikki neljää lukuun ottamatta ovat virallisesti yksikielisiä. Maassa on neljä kansallista kieltä (saksa, ranska, italia ja roomalainen) ja neljä kielellisesti erillistä julkista aluetta. Sitä pidetään kuitenkin yleisesti yhtenä nykymaailman vakaimmista ja menestyksekkäimmistä demokratioista. Tutkijat pitävät yleensä itsestäänselvyytenä Sveitsin demokratiamallin menestystä. Yleisesti ottaen he ovat paljon vähemmän kiinnostuneita onnistumisista ja keskittyvät mieluummin vaikeisiin tapauksiin. On kuitenkin yksiasia, että demokratia toimii vain kahden tai kolmen virallisen kielen kanssa. Saman tavoitteen saavuttaminen monien kielten läsnä ollessa on ongelmallisempaa.

Jotta eu:sta tulisi elinkelpoinen demokratia, sen on käsiteltävä monikielisyttä, koska sillä on 24 virallista kieltä eikä sillä ole virallista lingua francaa.

Kuvat ja todisteet

Kanadan ja Belgian kaltaisissa syvästi monikielisissä maissa on viime vuosikymmeninä ollut huomattavia vaikeuksia (ks. Quebecin suvereniteettia koskeva kansanäänestys 1995, institutionaalinen umpikuja ja Belgian flaamilaisen nationalismin nousu 1970-luvulta lähtien). Väite voitaisiin ulottaa koskemaan esimerkiksi Yhdistynyttä kuningaskuntaa (Skotlannin kanssa), Espanjaa (Katalonian ja Baskimaan kanssa) tai Intiaa, mutta näissä yhteiskunnissa on ainakin yksi lingua franca – englanti, espanja, hindi – jota useimmat ihmiset puhuvat tai ainakin ymmärtävät, kuten Belgiassa ja Kanadassa ei ole. Tutkijat, jotka ovat tutkineet Sveitsin tapausta etnolinguistisen monimuotoisuuden hallinnan osalta, katsovat yleensä, että sen menestys johtuu federalismista ja/tai sen toimielinten niin sanotusta yhdistysluonteesta, joka perustuu vallanjakoon, ryhmien autonomiaan, parlamentaaristen paikkojen suhteelliseen jakamiseen ja julkisiin työpaikkoihin sekä vähemmistöjen veto-oikeuteen (Lijphart, 1977). Vaikka olemmekin samaa mieltä siitä, että federalismi on tärkeä toimielin, se ei yksinään voi selittää Sveitsin demokratian vakautta. Liittovaltiot tarvitsevat asianmukaisia instituutioita keskipakosuuntausten tasapainottamiseksi. Tätä tasapainoa eivät tarjoa, kuten väitämme, konsositiiviset *laitokset*, vaan sentripeettiset *laitokset* (ks. Horowitz 1985; Stojanović 2009).

Lopuksi katsomme, että yhteiskunnat, joilla ei ole yhteistä lingua francaa, tarvitsevat muita instituutioita – ei ainoastaan federalismia ja consociationalismia – kehittyäkseen ja/tai säilyäkseen elinkelpoisina demokratioina. Ne tarvitsevat erityisesti *keskusjohtoisia instituutioita* enemmistösäännön perusteella. (Tätä olisi tietenkin täydennettävä valvontajärjestelmällä, erityisesti tuomioistuimilla, jotta vältettäisiin ”enemmistö tranny” ja suojeltaisiin vähemmistöjen oikeuksia.)

Ipoliittiset vaikutukset

Keski-Euroopan instituutioista ja mekanismeista ajattelempa presidentin suoraa ja kansanvalintaa sekä

alhaalta ylöspäin suuntautuvien suorien demokraattisten välineiden, kuten kansanaloitteiden ja kansanäänestysten, toistuvaa käyttöä, ja ne voivat edistää kielellisen monimuotoisuuden sopusointuista hallintaa jäsenvaltioissa ja implisiittisesti koko Euroopan unionissa. Tällaiset instituutiot voisivat edistää sellaisenyhtenäisen demokrasian järjestelmän ja puoluejärjestelmän syntymistä, joka perustuu monikielisiin puolueisiin eikä yksikielisiin puolueisiin. Lissabonin sopimuksella EU:ssa vuonna 2009 käyttöön otetut viimeaikaiset uudistukset – Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan välilliset vaalit ja eurooppalaisten kansalaisaloitteiden käyttöönotto – ovat juuri tämänsuuntaisia. Ne ovat kuitenkin todennäköisesti riittämättömiä (EU:n kansalaiset eivät valitse presidenttiä suoraan; menestyksekkäät eurooppalaiset kansalaisaloitteet eivät ole sitovia eivätkä ne saa aikaan kansanäänestystä) edistääkseen aidosti monikielistä eurooppalaisten puolueiden järjestelmää ja sentripeettistä demokratiaa. Toinen lupaava ajatus, jonka Italian hallitus käynnisti äskettäin (huhtikuussa 2017) ja jonka Ranskan presidentti Emmanuel Macron ja Saksan sosiaalidemokraattien johtaja Martin Schulz kannattivat, on jakaa Euroopan parlamentissa 73 Yhdistyneen kuningaskunnan paikkaa, jotka vapautuvat brexitin jälkeen, yhdelle EU:n laajuiselle vaalipiirille. Toivotaan, että tämä voisi tarjota puolueille riittävästi kannustimia ylikansallisten monikielisten listojen

esittämiseen Euroopan parlamentin vaaleissa tai jopa todellisiin eurooppalaisiin ja monikielisiin puolueisiin.

Referenssit ja syventäminen

- Lijphart, A. (1977). *Demokratia moniarvoisissa yhteiskunnissa*. New Haven: Yalen yliopiston lehdistö.
- Reilly, B. (2012). Institutionaalinen suunnittelu eri demokratioita varten: Consociationalismi, Centripetalismi ja kommunalismi Verrattuna. *Euroopan valtiotieteellinen tiede*, 11, 259–270.
- Stojanović, N. (2009). Onko demokratia mahdollista monikielisessä maassa? Sveitsin kokemus ja suoran demokratian paradoksi. D. Sinardet & M. Hooge (Eds.) *Onko demokratia elinkelpoinen ilman yhtenäistä julkista mielipidettä?* Bryssel: Re-Bel e-kirja 3.
- Van Parijs, P. (2000). Onko Euroopan oltava belgialainen? Demokraattisesta kansalaisuudesta monikielisissä politiikoissa. I. Hampsher-Monk & C. McKinnon (Eds.) *Kansalaisuuden vaatimukset* (s. 135–153). Lontoo: Se on jatkumo.

3 Voivatko ”vapaat markkinat” hallita kielellistä monimuotoisuutta?

Bengt-Arne Wickström, Michele Gazzola, Torsten Templin, Humboldt-Universität zu Berlin

Yleensä ei ole hyviä syitä häiritä spontaani vuorovaikutusta yksilöiden välillä, kun näiden vuorovaikutusten tulokset vaikuttavat vain mukana oleviin henkilöihin. Näin on erityisesti silloin, kun tavaroilla ja palveluilla käydään kauppaa markkinoilla. Näin ei kuitenkaan ole monien tavaroiden ja palvelujen osalta. Tietyille tuotteille, kuten lentomatkustukselle tai maanpuolustukselle, ei yleensä ole markkinoita. Vaikka markkinat olisivat olemassa, yksittäisen henkilön kulutus tai yhden yrityksen tiettyjen tavaroiden tuotanto voi vaikuttaa muiden hyvinvointiin tai muiden yritysten voittoihin. Tällaisissa tapauksissa koordinoimattomat yksittäiset päätökset ovat harvoin optimaalisia yhteiskunnalle, ja koordinoimattomia tarvitaan. Tämä yksilön käyttäytymisen tulosten ja kollektiivisen optimismin ero oikeuttaa kollektiivisen toiminnan.

Mitätutkimus kertoo meille ?

Tällaisissa tapauksissa taloustieteilijät puhuvat ”markkinoiden epäonnistumisesta”. Markkinoiden toimintapuuhteet ovat erilaisia, kuten markkinatransaktioiden sivuvaikutukset, epäsymmetriset markkinatoimijat ja tiettyjen tavaroiden puuttuvat tai puutteelliset markkinat. Tälle ilmiölle on yhteistä se, että henkilön, joka punnitaan yksilöllisesti etuja ja kustannuksia, laskemisessa ei oteta huomioon vaikutusta, joka hänen toiminnallaan on muihin. Näin ollen kumulatiiviset hyödyt itselleen ja kaikille muille sen toimista aliarvioidaan (”positiivinen ulkoisvaikutus”) tai yliarvioidaan (”negatiivinen ulkoisvaikutus”). Ensimmäisessä tapauksessa se ei toteuta tiettyjä toimenpiteitä, jotka tuottavat enemmän hyötyä kuin kustannukset koko yhteiskunnalle. Toisessa tapauksessa se toteuttaa toimenpiteitä, joiden kustannukset ylittävät yritykselle koituvat hyödyt. Jos päätös koskee tavaroiden luovutusta tai palvelujen suoritusta, tämä johtaa ensimmäisessä tapauksessa alitarjontaan ja jälkimmäisessä tapauksessa ylitarjontaan. Yleensä yksilön käyttäytyminen ei yleensä johda kollektiiviseen optimaaliseen toimintaan.

Kuvat ja todisteet

Tässä on kyse tietynlaisesta ”ulkomaisuudesta” (positiivinen), jota esiintyy niin kutsuttujen kollektiivisten – tai julkisten – tavaroiden tapauksessa. Kollektiivinen tavara on tavara, jota kuka tahansa voi kuluttaa tai arvostaa heikentämättä toisen yksilön

mahdollisuuksia kuluttaa samaa tavaraa. Klassiset esimerkit ovat televisio-ohjelmia tai taideteoksen ihailemisesta johtuvaa esteettistä nautintoa. Samoin kieleen liittyviä julkishyödykkeitä ovat muun muassa julkisten asiakirjojen tai katukylttien saatavuus vähemmistökielellä. Henkilön osallistuminen kaksikielisten katumerkkien tarjoamiseen hyödyttäisi kaikkia niitä, joita opasteet auttaisivat, mutta henkilö harkitsisi vain omaa etuaan päättyessään heidän osuudestaan, ja näin ollen hänen maksunsa olisi pienempi kuin kokonaisyöty. Jos kukin henkilö päättää itse, tämä johtaisi pieniin vapaaehtoisin maksuihin (jos niitä on). Toisaalta toimimalla yhdessä ihmiset voisivat helposti sopia toisesta paremmasta lopputuloksesta. Koska tarvittavat neuvottelut voivat olla varsin kalliita, päätöksentekijän on ehkä toimittava koordinaattorina.

Otetaanpa yksinkertainen esimerkki: Apollo n (”A”) ylläpitää kreikkalaista ravintolaa ja Daphne (D) yöbaaria samalla kreikalla. Asiakkaiden houkuttelemiseksi he ottivat käyttöön julisteita, jotka ohjaavat matkailijoita heidän naapurustoonsa. Mitä enemmän rahaa käytetään merkkeihin, sitä enemmän ihmisiä informoidaan. Käyttämällä 5 000 euroa ne houkuttelevat ihmisiä kaupungin keskustasta, jossa on 10 000 euroa ihmisiä, jotka asuvat keskellä kaupunkipiiriä; 15 000 euroa kaikille ulkopuolisilta alueilta; ja 20 000 eurolla ihmisiä koko kaupungista.

Apollon ja Daphne voivat päättää joko olla maksamatta mitään tai maksaa 5 000 euroa tai 10 000 euroa kutakin. Näin ollen käytettävissä olisi yhteensä 0, 5000, 10 000, 15 000 tai 20 000 euroa. Molemmat antavat tiettyjä arvoamerkkeille. Daphne-ohjelman mukaan keskuksessa olevat merkit ovat 4 000 euroa, keskimäärin 8 000 euroa jne., ja Apollo katsoo, että kylttien keskipisteessä olevat merkit ovat 3000 euroa, keskimäärin 6 000 euroa jne. Kullekin niistä kertyneet bruttoetuudet (tuhansina euroina) ilmoitetaan edellä olevan luvun vasemmassa osassa niiden maksuosuuksien eri tasoille.

Nettoetuuksien saamiseksi vakuutusmaksut on vähennettävä bruttoetuuksista, kuten luvun oikealla puolella on esitetty. Jos Apollo maksaa 5 000 euroa, on selvää, että Daphne saavuttaa suurimmat nettohyötynsä (joka vastaa 4000 euroa), koska se ei tuo mitään. Tämä

koskee kaikkia Apollon rahoitusosuuksia. Apollon käyttäytyminen on symmetristä. Tällöin kylttiä ei asenneta.

Koordinoidulla toimella voitaisiin parantaa sekä 5 000 euron tai 10 000 euron, Daphne-ohjelman 10 000 euron ja Apollo-ohjelman 5 000 euron osuutta. Korkein yhteenlaskettu nettoarvo saavutetaan, jos kunkin osuus on 10 000 euroa asentamalla paneelit kaikkialle.

Julkiset asiakirjat ovat toinen esimerkki kieleen liittyvistä tavaroista, joiden käyttö tuottaa lähinnä symbolista arvoa. Monille on kuitenkin erittäin tärkeää, että säännöt symbolisista näkökohdista, kuten maan virallisesta nimestä tai tärkeistä instituutioista eri kielillä, ovat hyvin tärkeitä.

Poliittiset vaikutukset

Monien kieleen liittyvien tavaroiden tarjoamista koskevista yksittäisistä päätöksistä johtuvien ulkoisvaikutusten vuoksi kielipolitiikkaa ei pitäisi jättää spontaanisti vuorovaikutuksessa olevien henkilöiden tehtäväksi. Tarvitaan koordinoituja toimia, ja julkisella sektorilla on tärkeä rooli.

D \ A	0	5	10
0	0	3	6
5	4	8	12
10	8	12	16

D \ A	0	5	10
0	0	-2	-4
5	-1	3	7
10	-2	2	6

Yksittäiset bruttovoitot (vasemmalla) ja yksilölliset nettovoitot (oikea)

Referenssit ja lisälukemat

- Virne, F. (2003). Taloustiede ja kielisuunnittelu. *Kielisuunnittelun ajankohtaiset kysymykset*, 4, 1–66.
- [Uudelleenpainettu Ricentossa, T. (Ed.) (2015). *Kielipolitiikka ja -suunnittelu: Kriittiset käsitteet kielitieteessä*. New York: Routledge.
- Hindriks, J. & Myles, G. D. (2006). *Julkisen talouden välivaiheet*. Cambridge: MIT Press.
- Wickström, B.A., Templin, T., & Gazzola M. (tuleva). Taloustieteellinen lähestymistapa kielipolitiikkaan ja kielelliseen oikeudenmukaisuuteen. Gazzola, T. Templin, & B.-A. Wickström (Eds.), *Kielipolitiikka ja kielellinen oikeudenmukaisuus: Taloudelliset, filosofiset ja sosiolingvistiset lähestymistavat*. Heidelberg: Se on Springer.

4 Miksi hyvästä typologiasta on hyötyä kielipolitiikan valinnassa ja suunnittelussa?

François Grin, Marco Civico, Geneven yliopisto

Kielipolitiikat ovat minkä tahansa muun politiikan tavoin moninaisia niiden asiayhteyden, tavoitteiden ja toimintatavan mukaan. Tämä herättää kysymyksen siitä, miten kuvailemme niitä ja luokittelemme ne. Yksinkertaiset typologiat eivät kuitenkaan aina riitä. Yhdennettyä kielipolitiikkaa suunniteltaessa saattaa olla hyödyllistä laatia tarkempi luokittelu, koska se velvoittaa meidät määrittelemään monia politiikan piirteitä, jotka muutoin olisi jätetty huomiotta. Sen sijaan, että keskityttäisiin yhteen ulottuvuuteen, todella hyödyllisessä typologiassa olisi yhdistettävä useita ulottuvuuksia, ja kukin toimenpide olisi kuvattava kunkin ulottuvuuden mukaan.

Mitätutkimus kertoo meille?

Kielipolitiikassa ei ole luetteloita ulottuvuuksista, jotka on suljettu tai etukäteen. Mitä ulottuvuuksilla on merkitystä jamiten sosiolingvististä todellisuutta voidaan hienosäätää kussakin ulottuvuudessa, riippuu paikallisista olosuhteista. Kahdeksan ulottuvuutta (joitakin klassikoita, toiset uudempia) ovat kuitenkin yleensä merkityksellisiä erityistilanteissa yhdennetyn kielipoliittisen suunnitelman suunnittelun kannalta:

1. Aihepiiri on ihmisen toiminnan tavanomainen luokittelu, jossa kieliä käytetään erityisesti. Verkkotunnukset voidaan tunnistaa enemmän tai vähemmän tarkasti. Lähtökohtana voidaan aloittaa tärkeistä aloista, kuten koulutuksesta, oikeusjärjestelmästä, hallinnostaja julkisista palveluista, tiedotusvälineistä, kulttuurista, taloudellisestatoiminnastaja sosiaalisestaelämästä.
2. Alue, jossatehdään ero sellaisten politiikkojen välillä, joilla pyritään ensisijaisesti käyttämään kieliä yksityisellä, julkisella tai valtion tasolla.
3. Vaikutukset hyvinvointiin, jossa erotetaan toisistaan toimenpiteet, joissa keskitytään ensisijaisesti resurssien tehokkaaseen kohdentamiseen tai resurssien tasapuoliseen jakoon.
4. Tavoitearvoteli muuttujat, joiden perusteella politiikan on tarkoitus toimia: useimmissa kielipoliittisissa toimenpiteissä keskitytään ihmisten kykyyn käyttää kieltä (eli heidän taitoihinsa), mahdollisuksiinsa käyttää sitä (esim. kuinka monta alaa sen voi tehdä) ja indikaattoriin, joka osoittaa ihmisten todellisen halun käyttää vähemmistökieltä.
5. Poliitiikan kohteiden taloudellinenkehitys. Tämä taloudellinen luonne voidaan jakaa alaulottuvuuksiin,

kuten ”tavarat” v. ”palvelut”, ” edut”v. ’kustannukset’tai’ panokset’ v. ’tuotokset’ v. ’lopulliset ’tulokset’. Taloudellinen luonne on laaja käsite, joka kattaa aineellisten tai taloudellisten arvojen lisäksi myös symboliset arvot.

6. Väline, jossa erotetaan toisistaan ”määräys ja valvonta”, joka luonnehtii pakollisiatoimintaperiaatteita (esim. kun oikeudenkäyntien käännökset on toimitettava) ja ”kannustimet”, joissa toimijoita kannustetaan käyttämään tiettyjä kieliä (esim. jos virkamiehet saavat bonuksen, jos heistä tulee kaksikielisiä).

7. Jossa erotetaan toisistaan corpus-suunnittelu ja aseman suunnittelu (määräykset, jotka koskevat eri kielten asemaa suhteessa toisiinsa, esimerkiksi virallisen tunnustamisen, koulutuksen käytön, työmarkkinoiden jne. osalta).

8. Väliintulon kielellinen suuntautuminen (esim. suullinen käyttö v. kirjallinen; kirjoitusjärjestelmänvalinta, oikeinkirjoitusuudistus, leksikografinen tai terminologinen kehitys jne.).

Kuvat ja todisteet

Suuren ulkomaalaissyntyisen ja sosioekonomisestimonimuotoisen väestön läsnäolon vuoksi Geneven kaupunki on hyvin monikielinen, vaikka sen ainoa virallinen kieli on ranska. Kaupungin politiikkana on lisätä lasten tietoisuutta esikouluopetuksesta (jota kaupunki tukee). Poliitiikkaa toteutetaan osana *Language Awakening Project* -hanketta, johon kuuluu julisteita, tarinoita, lauluja ja muita toimia, joiden avulla lapset voivat tutustua luokkahuoneessaluetuihinkieliin (Candelier, 2003).

Kielipoliittisena toimenpiteenä *Language Awakening -hanketta voidaan* luonnehtia seuraavasti:

1. Kenttä: koulutus (esikoulu)
2. Pallo: pääasiassa valtio (’kielen herääminen’ tapahtuu kunnallisestituetuissa laitoksissa)
3. Well — Vaikutukset: pääasiassa jakelu (kielten yhtäläisen arvokkuuden tunnustaminen)
4. Tavoitemuuttuja: keskityttiin ensisijaisesti lasten asenteisiin kielellistä monimuotoisuutta kohtaan
5. Taloudellinen luonne: markkinattoman palvelun tarjoaminen
6. Väline: lähinnä ”tilaus jahallinta” (henkilöstöä

kannustetaan käyttämään Language Awakening; lapset tai vanhemmat eivät voi vetäytyä)

7. Tyyppi: kielitaito

8. Lingvistinen suuntautuminen: pääasiassa suun kautta, vaihtoehtoisesti kirjallisen vastaanoton

Poliittiset vaikutukset

On hyödyllistä kuvata poliittisia toimenpiteitä käyttäen riittävän suuria ulottuvuuksia, jotta voidaan

► kartoittaa ehdotetun toimenpiteen vaikutukset ja välttää epä johdonmukaisuuksia siinä;

► varmistaa eri toimenpiteiden välisen johdonmukaisuuden ja siten koko kielipolitiikan johdonmukaisuuden;

► tunnistaa oikein monimutkaisuuden ilmenemismuodot, jotka on otettava huomioon;

► helpottaa vertailukelpoisten aiempien toimenpiteiden tunnistamista, jotta uuden politiikan vaikutuksia

osallistumista poliitikkojen suunnitteluun ja täytäntöönpanoon.

Olisi perustettava monialainen ryhmä, joka luonnehtisi kutakin toimintapoliittista toimenpidettä laajemmassa toimintasuunnitelmassa.

Referenssit ja syventäminen:

Candelier, M. (2003) (toim.). *Kielenherääminen alakoulussa. Evlang: eurooppalaisen innovaation uudelleentarkastelu*. Bryssel: Boeckista.

Cassels Johson, D. (2013). *Kielipolitiikka*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Gazzola, M. & Grin, F. (2017). Vertaileva kielipolitiikka ja arviointi. Asia G. González Núñez & R. Meylaerts (Eds.), *käännös ja julkinen politiikka* (s. 83–112). Lontoo: Minä olen Routledge.

Hult, F. & Cassels Johnson, D. (2015). *Kielipolitiikan ja -suunnittelun tutkimusmenetelmät: Käytännön opas*. Chichester, Yhdistynyt kuningaskunta: Wiley-

Kielet näkyvät lähettämällä monikielisiä tervetuliaismerkkejä, kirjoittamalla vanhemmille monikielisiä tiedotuslehtisiä ja kannustamalla lapsia jakamaan tiettyjä sanoja äidinkielellään.

Kieliä kuullaan laulujen ja riimien kautta (joita henkilökuntaa kannustetaan keräämään vanhemmilta)

Kielet lauletaan: kuulo- ja laululauluja eri kielillä, lapset oppivat vähitellen tunnistamaan ne

Kieliäkutsutaan "s", käyttäen kaksikielisiä historian kirjoja, jotka mahdollistavat kieltensanojen käytön.

Kielet kirjoitetaan, ja lasten huomio kiinnitetään luokassa tai retkien aikana eri kielillä kirjoitettuihin tekstelementteihin, mahdollisesti eri aakkosilla.

Kielet liikkuvat koulun ja vanhempien välillä sekä lasten välillä lainaamalla kirjoja ja CD-levyjä eri kielillä.

ESIMERKKEJÄ KIELITIE TOISUUSSTRATEGIOISTA GENEVEN PÄIVÄKODEISSA.

Lähde: ville-geneve.ch/themes/petite-enfance-jeunesse-loisirs/petite-enfance/veil-langues

voidaan seurata tarkoituksenmukaisemmin;

Blackwell.

► Tunnustetaan eri toimijoiden rooli hallinnossa ja kansalaisyhteiskunnassa ja helpotetaan niiden

5 Miten tunnistaa ja mitata kielellinen haitta?

Brian Carey, Andrew Shorten, Limerickin yliopisto

Liikkuvuutta ja osallisuutta edistävän julkisen politiikan suuri haaste on löytää keinoja puuttua kansalaisten kielitaitoon liittyviin sosiaalisiin haittoihin. Joskus on helppo tunnistaa, milloin ihmiset ovat epäedullisessa asemassa kielellisistä syistä, kuten silloin, kun maahanmuuttajat, jotka eivät puhu hallitsevaa kieltä, eivät voi osallistua julkiseen elämään. Koska jotkin kielelliset haitat eivät kuitenkaan ole välittömästi näkyvissä, on tarpeen päästä laajaan yhteisymmärrykseen siitä, miten ne voidaan tunnistaa ja mitata.

Mitätutkimus kertoo meille?

MIME-hankkeen teoreettinen työ osoittaa, että kielihaittojen tunnistamiseksi ja mittaamiseksi on olemassa erilaisia tapoja (Carey, tuleva; Lyhentää, 2017). Intuiitiivinen lähestymistapa on tutkia niiden ihmisten lukumäärää, joiden kanssa joku voi kommunikoida tehokkaasti. Kutsumme tätä viestintämahdollisuuksien malliksi, ja se voi olla hyödyllinen indikaattori päätöksentekijöille, koska sosiaaliset haitat ja mahdolliset viestintämahdollisuudet korreloivat usein kielteisesti. Tämä malli voi kuitenkin olla myös harhaanjohtava, koska joku voi tyytyä tilanteeseensa, vaikka pystyy kommunikoimaan suhteellisen harvojen ihmisten kanssa. Tämän ongelman ratkaisemiseksi voisimme sen sijaan käyttää suosituimmuustyytyväisyysmallia, jossa sanotaan, että henkilö on kielellisesti epäedullisessa asemassa, jos hän ei pysty tekemään haluamaansa kieliin liittyvistä syistä, kuten silloin, kun henkilö ei pysty hankkimaan tyydyttävää työtä haluamallaan alalla, koska hänellä ei ole vieraiden kielten taitoja. Tämä lähestymistapa voi kuitenkin myös olla harhaanjohtava, koska se osoittaa, että rajallisiin vaihtoehtoihin tyytyväiset eivät joudu epäedulliseen asemaan.

Tämäongelma voidaan puolestaan ratkaista vertaamalla ihmisiä sen mukaan, miten heillä on mahdollisuus saada luettelososiaalisesti hyväksytyistä resursseista tai tuloksista. Esimerkiksi resurssien saatavuutta koskevassa mallissa rajalliset työllistymismahdollisuudet kielisyistä ovat eräänlainen kielellinen haitta mieltymyksistä tai viestintämahdollisuuksista riippumatta, koska ne ovat epäedullisessa asemassa verrattuna yleisesti arvostetun resurssin eli tulojen saamiseen. Samalla kykyihinperustuva lähestymistapa toteutetaan samalla tavalla, mutta sen sijaan, että kysyttäisiin, mitä

henkilöllä on tai on mahdollista saada, se kysyy, mitä hän kykenee olemaan ja tekemään. Näin ollen sen luettelo koostuu hyvän terveyden tai ympäristön valvonnan kaltaisista tuloksista, ja se osoittaa, että kielellinen haitta aiheutuu siitä, että henkilöllä ei kielellisistä syistä ole todellista vapautta tehdä näitä asioita.

Kuvat ja todisteet

Taulukossa esitetään yhteenvedokunkin mallin nähtävyyksistä ja puutteista. Niiden välisiä eroja voidaan havainnollistaa tarkastelemalla maahanmuuttajaa, joka ei puhu hallitsevaa paikallista kieltä, mutta joka on kuitenkin tyytyväinen elämäänsä ja työhönsä. Vaikka kaksi ensimmäistä mallia eroavat toisistaan sen suhteen, onko se kielellisesti epäedullisessa asemassa, kaksi viimeksi mainittua päättyy eri johtopäätöksiin riippuen resursseista ja tuloksista, joita käytetään ihmisten vertailuun. Jos esimerkiksi poliittisen äänen tai tulosten kaltaisia resursseja, kuten mahdollisuus osallistua julkiseen elämään, otetaan huomioon, voimme päätellä, että se on epäsuotuisassa asemassa huolimatta tyytymättömyydestään.

Ipoliittiset vaikutukset

Eri mallit voivat olla sopivia eri tarkoituksiin. Esimerkiksi viestintämahdollisuuksien mallissa käytetään helposti saatavilla olevaa tietoa, minkä vuoksi se voi olla tarkoituksenmukaista päättää, mihin suunnataan suurin osakieltenopiskeluohjelmista. Toisaalta kapasiteettiin perustuva lähestymistapa edellyttää enemmän tietoa, mutta se voisi auttaa ymmärtämään paremmin heikossa asemassa olevien ryhmien, kuten iäkkäämpien maahanmuuttajien, jotka eivät puhu paikallista kieltä, tarpeita. Samalla yksi suosituimmuuskohtelumallin nähtävyyksistä on se, että se voisi estää sellaisten poliitikkojen täytöntöönpanon, joiden tavoitteita ei tueta laajasti, mutta se voi tehdä niin vain, jos päätöksentekijöillä on mahdollisuus saada luotettavaa ja kattavaa tietoa kansalaisten todellisista mieltymyksistä. Resurssien jakamista ja kapasiteettia koskevat toimintamallit ovat hyödyllisimpiä arviointaessayhteiskunnan kielellisten järjestelyjen yleistä oikeudenmukaisuutta.

Vaikka voi olla vaikeaa päästä laajaan yhteiskunnalliseen yhteisymmärrykseen resursseista tai tuloksista ja niiden luokittelusta, voi kuitenkin olla

mahdollista määrittää sosiaalinen vähimmäistaso saavuttamalla yksimielisyys joistakin niistä.

*filosofian*kriittinen

tarkastelu.

doi.org/10.1080/13698230.2016.1270905

Referenssit ja syventäminen:

Carey, B. (tulevaisuus). Kieliedun mieltymysmalli.
Kansainvälisen sosiaalisen ja poliittisen

Lyhentää, A. (2017). Neljä käsitystä kielellisistä haitoista. *Monikielisen ja monikulttuurisen kehityksen lehti*, 38, 607–621.

Malli	Määritelmä	Hyödyt	Haitat
Viestintämahdollisuudet	A:lla on kielellinen etu verrattuna B:hen, kun A pystyy kommunikoimaan useampien ihmisten kanssa.	Intuiitiivinen ja siksi laajalti hyväksytty. Helppo soveltaa.	Joskus vastaintuit.
Mieltymysten tyydyttäminen	A:lla on kielellinen etu verrattuna B:hen, kun A:n mieltymykset täyttyvät kielellisistä syistä laajemmin.	Intuiitiivinen ja siksi laajalti hyväksytty. Voimakas moraalinen oikeutus.	Joskus vastaintuit. Vaikea soveltaa.
Resurssien saatavuus	A:lla on kielellinen etu verrattuna B:hen, kun A:n kielivalikoima tarjoaa hänelle paremman pääsyn tärkeisiin resursseihin.	Ihmisiä verrataan samoilla perusteilla, moraalisesti merkittävillä ja yleisön saatavilla olevilla kriteereillä.	Yhteiskunnalliset erimielisyydet resurssien suhteellisesta merkityksestä. Voi olla vaikea soveltaa.
Kapasiteettiin perustuva lähestymistapa	A:lla on kielellinen etu verrattuna B:hen, jossa A:n kielirekisteri helpottaa arvokkaiden inhimillisten toimintojen suorittamista.	Ihmisiä verrataan identtisten, moraalisesti merkittävien, julkisesti saatavilla olevien ja laajalti hyväksytyjen kriteerien mukaan.	Sosiaalinen erimielisyys toiminnan suhteellisesta merkityksestä. Voi olla vaikea soveltaa

6 Mikä on ”monimutkainen lähestymistapa” kielipolitiikan valintaan ja suunnitteluun?

Marco Civico, François Grin, Geneven yliopisto

Monimutkaisen lähestymistavan omaksuminen tarkoittaa perinteisen lähestymistavan laajentamista ”ensimmäisen vaiheen” poliittisten päätösten ja niiden loppupään tulosten väliseen yhteyteen. Ensin mainittujen tarkoitus on vaikuttaa jälkimmäisiin (politiikoilla on edelleen tiettyjä tavoitteita), mutta niiden välinen yhteys on yleensä monimutkaisempi kuin perinteiset teoriat olettavat. Samalla kentän realiteetit voivat olla hyvin erilaisia. Näistä kahdesta syystä ei ole olemassa yhtä ainoaa politiikkaa, ja monimutkaiset lähestymistavat ovat vastaus tähän haasteeseen. Tämä koskee kaikenlaisia politiikkoja. Euroopan komission vuonna 2009 julkaisemat vaikutustenarviointia koskevat suuntaviivat ovat itse asiassa jo varsin yksiselitteisiä, ja niissä todetaan, että politiikkojen täytäntöönpanossa ja arvioinnissa olisi aina otettava huomioon ympäristöön liittyvät, taloudelliset ja sosiaaliset vaikutukset sekä mahdolliset ulkoiset tekijät, joilla voi olla myönteisiä tai kielteisiä vaikutuksia politiikkaan. Vaikka poliittiset päättäjät tunnustavat usein monimutkaisuuden, sille ei useinkaan anneta muodollista määritelmää, saati analyttistä kehystä.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Monimutkaisuusteorian tutkiminen osoittaa, että kielikysymykset täyttävät tietyt kriteerit, minkä vuoksi niitä pidetään monimutkaisina kysymyksinä. Kieliongelmissa on muun muassa epälineaarinen dynamiikka (esim. kielitaidon, kielen vähenemisen ja pysyvyyden kaltaiset prosessit voivat nopeuttaa tai hidastaa ja joskus kääntyä päinvastaiseksi). Niille on ominaista palautesilmukat (ajattele itseruokinnan käyttöä) ja niillä on erilaiset ominaisuudet eri aggregoinnin tasoilla (esimerkiksi henkilön ja yrityksen viestintätarpeet ovat erilaiset).

Monimutkaisen toimintasuunnitelman määrittely tarkoittaa muun muassa sitä, että kielikysymykset herättävät aina kysymyksiä, jotka liittyvät muihin aloihin, kuten koulutusjärjestelmään, lainsäädäntöön, väestökehitykseen ja työmarkkinoiden kehitykseen. Kielipolitiikoilla on aina heijastusvaikutuksia kielellisen alan ulkopuolella. Monimutkaisuuden teoria osoittaa, että hyvin kohdennetussa ja tehokkaassa politiikassa on tunnustettava monimutkaiset verkot, jotka yhdistävät kielikysymykset muihin kuin kieliin liittyviin syihin ja seurauksiin.

Kuvat ja todisteet

Kielipolitiikoilla ei aina saavuteta tavoitteitaan, koska ne eivät ole monimutkaisia. monimutkaiset yhdennetyt politiikat ovat yleensä parempia. Esimerkiksi itsenäisyyden jälkeisen iirin kielen politiikan katsotaan yleisesti tuottaneen pettymyksen, koska siinä keskityttiin liikaa koulujen kontekstiin ja sivuutettiin pääasiassa muita kuin koulutusta koskevia muuttujia (kuten asenteita iirin kieltä kohtaan). Toisaalta Euskeran edistäminen Baskimaassa osoittautui menestyksekkäämmäksi, koska kielipoliittiseen suunnitelmaan sisältyi kouluihin liittyvien toimenpiteiden lisäksi myös aikuisille suunnattuja kursseja, tilapäisten laitosten perustamista ja tiedotuskampanjoita.

Poliittiset vaikutukset

Yleisenä periaatteena on, että meidän on kehitettävä politiikkoja, jotka ovat yhtä monimutkaisia kuin ne, joita niillä käsitellään. Tämä merkitsee joitakin käytännön suuntaviivoja politiikkaan, jossa käytetään kieliä.

Valinta- ja suunnitteluvaiheen aikana:

► Kieliongelmat eivät koskaan ole ”vain” kieliongelmia. Ennen interventiostrategian laatimista on perustettava monialainen ryhmä, jonka tehtävänä on arvioida, missä määrin käsiteltävä asia kattaa eri alat, arvioida tarvittavan yhteistyön tasoa ja määrittää monitahoisia indikaattoreita, joita tarvitaan seurantaan ja arviointiin.

► Toimintasuunnitelman ei pitäisi perustua yksinomaan kielitaitoon. Sen kehittämistä vastaavan työryhmän on oltava tieteidenvälinen, ja siinä on oltava asiantuntijoita, jotka työskentelevät kielikysymysten parissa eri näkökulmista.

Toteutusvaiheen aikana ja sen jälkeen:

► politiikkaa olisi seurattava sen varmistamiseksi, että ohjelma pannaan täytäntöön asianmukaisesti, ja sen varmistamiseksi, että eri yksiköiden välillä on riittävästi tietoa, jotta varmistetaan jatkuva mukauttaminen. Monimutkaisuutta koskeva tutkimus osoittaa, että muutoksia ei tapahdu säännöllisesti. Pitkät kaudet ilman

muutosta voivat vuorotella äkillisten ja dramaattisten muutosten kanssa ("kärkipisteissä").

► jälkiarvioinnin on oltava osa kokonaissuunnitelmaa. Sen olisi arvioitava politiikan suoria vaikutuksia ja sen vaikutuksia muihin kuin kieliin liittyviin muuttujiin, jotta voidaan järjestelmällisemmin tunnistaa odottamattomat tai tahattomat vaikutukset (tai niiden puuttuminen).

Prosessi on tiivistetty alla olevassa kaaviossa.

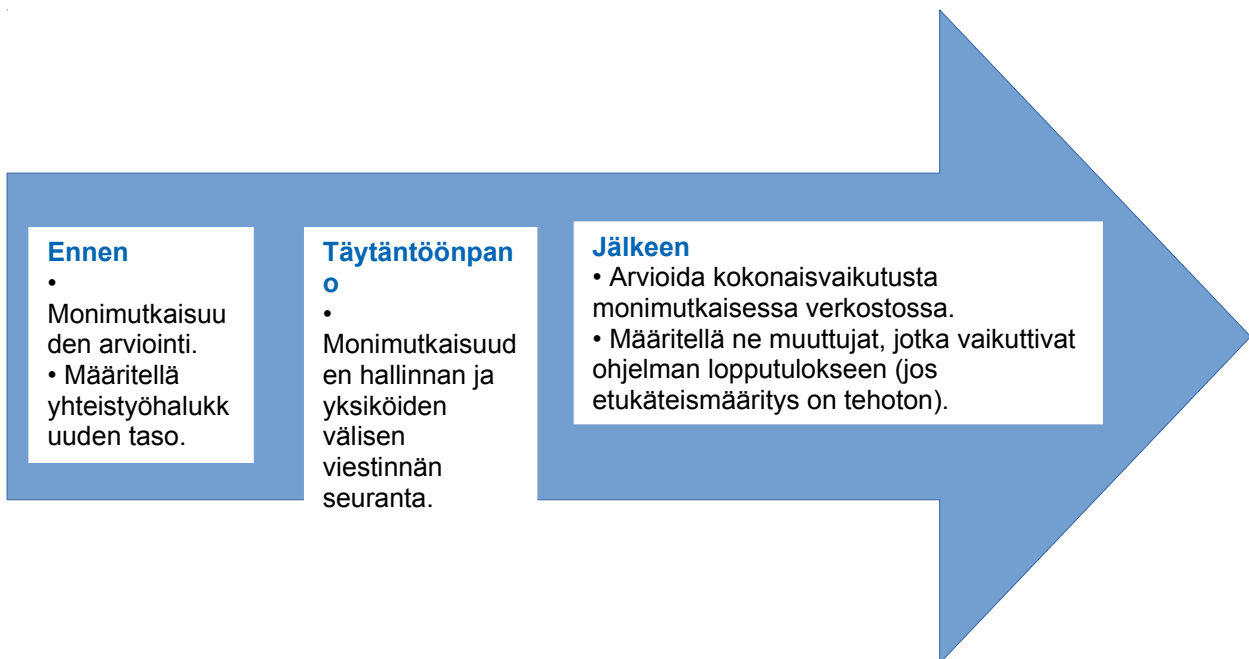
Referenssit ja syventäminen:

Euroopan komissio (2009). *Vaikutustenarviointia koskevat suuntaviivat*. SEC(2009) 92.

Geyer, R. & Cairney, P. (Eds.) (2015). *Käsikirja monimutkaisuudesta ja julkisesta politiikasta*. Cheltenham: Edward Elgar.

Gazzola, M. & Grin, F. (2017). Vertaileva kielipolitiikka ja arviointi. G. González Núñez & R. Meylaerts (Eds.). *Kääntäminen ja julkinen politiikka* (s. 83–112). Lontoo: Minä olen Routledge.

Huone, G. (2011). *Monimutkaisuus, toimielimet ja*

Ennen

- Monimutkaisuuden arviointi.
- Määritellä yhteistyöhalukkuuden taso.

Täytäntöönpano

- Monimutkaisuuden hallinnan ja yksiköiden välisen viestinnän seuranta.

Jälkeen

- Arvioida kokonaisvaikutusta monimutkaisessa verkostossa.
- Määritellä ne muuttujat, jotka vaikuttivat ohjelman lopputulokseen (jos etukäteismäärittely on tehoton).

julkinen politiikka. Ketterä Päätöksenteko Turbulent World. Cheltenham: Edward Elgar.

7 Miksi demolingvististen ennusteiden tulisi perustua kielipoliittisiin valintoihin?

László Marác, Universiteit van Amsterdam

Suurimmassa osassa eurooppalaista akateemista ja julkista keskustelua vaikuttaa ilmeiseltä, että lingua francan on oltava hallitseva ja englantilainen. Kaikenmuotoisen kielellisen hegemonian ongelmallisten ominaisuuksien lisäksi (riippumatta hallitsevasta kielestä) valtaa muuttavat geopoliittiset konstellatiot eivät välttämättä suosi tätä skenaariota, mukaan lukien maailmanlaajuisen englannin kielen jatkuva laajentuminen. Englannin kielen hegemoniasema perustuu englanninkielisten maiden kasvavaan vaikutukseen 1900-luvulla (Phillipson, 2009). 2000-luvulla tämän poliittisen ja taloudellisen valta-aseman odotetaan kuitenkin vähenevän, eikä ole selvää, että Englannin rooli säilyy kiistattomana.

Mitä tutkimus kertoo meille?

1900-luku on edistänyt englantia puhuvien maiden poliittista ja kaupallista laajentumista. Kommentaattorit väittivät, että Englannin asema kyseenalaistetaan, koska Yhdysvaltojen valta-asema ylitti huippunsa²⁰⁰⁰-luvun alussa (Moul ja Morris, 2003 Ostler, 2006). Ostler (2010) viittaa myös siihen, että kieliteknologian, erityisesti konekääntämisen, kehittäminen heikentää maailmanlaajuisen lingua francan merkitystä. Tämä antaa muille laajemmille viestintäkielille mahdollisuuden saada lingua francan maailmanlaajuinen asema tai ainakin säilyttää asemansa tärkeänä tekijänä Lingua francan alueellisessa viestinnässä, myös Euroopan unionin (EU) alueella. Geopoliittisen vallan tasapainon asteittainen kehittyminen todennäköisesti lisää vaikutusvaltaa tiettyjen valtioiden tai valtioiden yhteenliittymien maailmanasioihin.

EU:n demokraattinen painoarvo on vähenemässä, mutta se on edelleen merkittävä taloudellinen toimija. Muut valtioryhmät, kuten Shanghain yhteistyöjärjestö tai Euraasian unioni, saavat todennäköisesti enemmän vaikutusvaltaa. Näiden organisaatioiden kasvava vaikutus maailmanpolitiikkaan merkitsee myös sitä, että niiden kielet ja kielipoliittiset käsitteet tulevat pitkällä aikavälillä todennäköisesti tärkeämmiksi.

Kuvat ja todisteet

Useat laajemmat viestintäkielet kilpailevat jo maailmanlaajuisen englannin kanssa lingua francan (alueellinen) asemasta. Entisillä Neuvostoliiton alueilla

venäjää käytetään edelleen alueellisena lingua francana. Entisen Neuvostoliiton ja Venäjän kiertoradalla Kazakstanin kaltainen maa on omaksunut virallisen kolmikielisen politiikan, joka edistää Kazakstanin, englannin ja venäjän yhtä tärkeää asemaa. Shanghain sotilasyhteistyön kaksi virallista kieltä, jotka kattavat Euraasian mantereiden itäosan, ovat venäjä ja mandariinikiina. Lähes 900 miljoonaa, mandariini kiina on ylivoimaisesti kaikkein syntyperäinen puhuja (noin kolme kertaa enemmän kuin Englanti tällä hetkellä). Ranska on edelleen tärkein lingua franca useimmissa entisissä Ranskan siirtomaavaltioissa Afrikan mantereella, ja väestöennusteiden mukaan ranskalaisten puhujien määrä on 370–770 miljoonaa vuoteen 2060 mennessä. ja espanjalla on lingua francana tärkeä viestintätehtävä koko Amerikan mantereella, myös maahanmuuton ja demolingvistisen kehityksen jälkeen Yhdysvalloissa. Myös muita laajemman viestinnän tärkeitä kieliä, kuten hindiä, malajia ja portugalia, voitaisiin lisätä alueellisten kilpailijoiden luetteloon maailmanlaajuisesti englanniksi.

Poliittiset vaikutukset

Lyhyesti sanottuna maailmanlaajuisen geopoliittisen kehityksen pitäisi johtaa siihen, että ennakoimme useiden alueellisten tai maailmanlaajuisen lingua francan käyttöä, mukaan lukien englantia, mutta myös useita muita kieliä, kuten mandariini kiina, espanja, arabia, hindi, venäjä, bengali, malay, portugali, urdu, japani, ranska, saksa, persialainen ja javanese. Yllä olevassa taulukossa nämä kielet on luokiteltu puhujien kokonaismäärän mukaan, on selvää, että ”lingua francan puhujien” määrä ja siten ”kaiuttimet yhteensä”, on hyvin likimääräinen.

Eri puhujaryhmien lukumäärän lisäksi huomioon otetaan myös kilpailevien kielten maantieteellinen jakauma ja keskittyminen sekä niiden arvokkuus ja asema. Kielidynamiikkaan vaikuttavien poliittisten, taloudellisten ja demografisten tekijöiden monitahoinen vuorovaikutus viittaa siihen, että Euroopan tulevaisuuteen suuntautuvassa kielipoliitikassa olisi otettava huomioon monia eri kieliä.

EU:n jäsenvaltiot voisivat antaa enemmän tilaa koulujen opetus suunnitelmassa mainituille kielille erityisesti siten, että ne eivät rajoittaisi kieltenopetuspolitiikkaansa vain äidinkielen ja englannin opetukseen. Tämä avoimempi lähestymistapa

on komission tiedonannossa (2008/566) esitetyn suosituksen mukainen: 7) katsoo, että laajempien viestintäkielten opettaminen on tärkeää kilpailukyvyn lisäämiseksi ja mahdollisuuksien parantamiseksi maailmanlaajuisella kaupan alalla.

Ostler, N. (2010). *Viimeinen Lingua Franca: Baabelin paluuseen asti*. New York: Se on Walker.

Phillipson, R. (2009). *Kielellinen keisarillisuus Jatkuu*. New York: Minä olen Routledge.

Referenssit ja syventäminen

Euroopan yhteisöjen komissio (2003). Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle, 2003 - *Kielten oppimisen ja kielellisen monimuotoisuuden edistäminen: Toimintasuunnitelma 2004–2006*, KOM(2003) 449 lopullinen.

Euroopan yhteisöjen komissio (2008). Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Monikielisyys: Euroopan voimavara ja yhteinen sitoumus. KOM(2008) 566 lopullinen. Bryssel: 18.9.2008.

Euroopan komissio (helmikuu 2006). Eurooppalaiset ja heidän kielensä, erityiseurobarometri 243 <https://webgate.ec.europa.eu/ebsm/api/public/deliverable/download?doc=true&deliverableId=37732>

Euroopan komissio (kesäkuu 2012). Eurooppalaiset ja heidän kielensä, erityiseurobarometri 386 <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/1049>

Moul, J. & Morris, M. A. (2003). *Kielet globalisoituvassa maailmassa*. Cambridge: Cambridgen yliopiston lehdistö.

Ostler, N. (2006). *Sanan imperiumit: Maailman kielihistoria*. Lontoo: Harper Perennaali.

Kieli	Puhujat yhteensä (M)	Äidinkielen kaiuttimet (M)	Puhujat lingua franca (M)
1 Englanti	1143	331	812
2 Kiinalainen mandariini	1051	873	178
3 Espanjalainen	389	329	60
4 Arabia	346	206	140
5 Hindi	302	182	120
6 Venäläinen	254	144	110
7 Bengali	250	181	69
8 Malesia/Indonesia	202	55	147
9 Portugalilainen	193	178	15
10 Urdu	154	61	93
11 Japanilainen	126	125	1
12 Ranskalainen	118	68	50
13 Saksalainen	118	90	28
14 Persialainen	109	36	73
15 Javanese	85	85	0

Kielten luokittelu puhujien kokonaismäärän mukaan (mukautettu Ostlerista, 2017:227)

8 Miten vieraiden kielten opetus vaikuttaa muuttokustannuksiin?

Michele Gazzola, Torsten Templin, Bengt-Arne Wickström, Humboldt-Universität zu Berlin

Talouden mukaan pääoman ja työvoiman liikkuvuus edistää resurssien parempaa jakautumista ja siten taloudellista tehokkuutta. Erityisesti työvoiman liikkuvuus auttaa vähentämään alueiden välisiä rakenteellisia työttömyyseroja. Kielellisesti erilaisissa yhteisissä, kuten eu:ssa, vieraiden kielten riittävän taidon puute voi kuitenkin haitata työvoiman liikkuvuutta. Uuden kielen oppiminen on kallista ja voi vaikuttaa liikkuvuusvalintoihin. Kielipolitiikka voi auttaa yksilöitä vähentämään näitä kustannuksia ja samalla edistämään osallisuutta.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Talousteorია on yleensä mallintanut henkilön valintaa siirtyä hyötyjen ja kustannusten vertailun perusteella. Nämä hyödyt ja kustannukset eivät välttämättä ole taloudellisia, ja niihin voi sisältyä muita kuin taloudellisia näkökohtia, kuten läheisyys perheenjäseniin tai ystäviin tai turvallisempi ympäristö lapsille, mutta tässä keskustelussa keskitytään vertailun taloudelliseen osaan (emme puhu pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden ääritapauksista tai lyhytaikaisesta liikkuvuudesta). Ihmisiä kannustetaan muuttamaan toiseen maahan, jos määrään ja alkuperään odotettujen tulojen, joista on vähennetty verot ja sosiaalietuudet (ja jotka on mukautettu elinkustannusten erojen huomioon ottamiseksi), välinen *ero* on suurempi kuin erilaisten muuttokustannusten summa. Etuuksiin voi sisältyä ilmainen sairausvakuutus tai lasten kasvatus. Näihin kustannuksiin voi sisältyä eksplisiittisiä matka- tai maahanpääsykustannuksia, jotka määräytyvät kohdemaan maahanmuuttopolitiikan mukaan, sekä implisiittisiä kustannuksia, kuten etäisyyttä sukulaisiin ja ystäviin, kotien suosimista, psykologisia kustannuksia ja kieltenoppimisesta aiheutuvia kustannuksia.

Kuvat ja todisteet

Eri OECD-maista saadut empiiriset tiedot osoittavat, että kielitaito on tilastollisesti merkittävä muuttomallien määräävä tekijä ja että maahanmuuttajien kielellinen alkuperä on tärkeä kohdemaata valittaessa (Chiswick ja Miller, 2015). Yleisesti ottaen vastaanottavan maan virallisen kielen taito (joko ensimmäisenä kielenä tai toisena kielenä) on tärkeä tekijä, joka selittää muuttovirtojen koostumuksen ja laajuuden. Esimerkiksi Euroopassa maan pääkielen puhuminen lisää lähes

viidellä todennäköisyyttä muuttaa maahan. Kielipolitiikka voi vaikuttaa kielikustannuksiin. Alkuperään kielipolitiikka voi lisätä altistumista kohdemaan viralliselle kielelle (tai jollekin sen virallisista kielistä). Vieraiden kielten opettaminen koulutusjärjestelmässä vähentää keskimääräisiä kustannuksia, joita aiheutuu muuttoliikkeestä maihin, joissa näitä kieliä puhutaan virallisesti tai laajasti, riippumatta siitä, ovatko kansalaiset todella kiinnostuneita muuttamaan aikuiselämänsä. Kohdemaan kielipolitiikka vaikuttaa muuttokustannuksiin kahdella eri tavalla. Se voi parantaa muuttoliikkeen jälkeisen kielen altistumista tarjoamalla maahanmuuttajille helposti saatavilla olevia kieli- ja kotouttamiskursseja. Lisäksi se voi sallia tiettyjä poikkeuksia paikallisen virallisen kielen käytöstä tietyissä hallinnollisissa muodoissa, tietyissä julkisissa palveluissa ja tietyillä työmarkkinoiden aloilla. Viranomaiset voivat esimerkiksi käyttää käännös- ja tulkkauksipalveluja tarjotakseen verotoimistolle hallinnollisia lomakkeita eri kielillä ja palkata tulkkereita sairaaloihin. Viranomaiset voivat hyväksyä, että tietyillä maahanmuuttajaryhmillä (esim. erittäin pätevillä henkilöillä) on oikeus työskennellä kielellä, joka ei ole vastaanottajamaan virallinen kieli tietyn ajan. Esimerkiksi ulkomaalaisia opettajia voidaan nimittää, jos paikallisen kielen riittävä kielitaito kehittyy tietyn ajanjakson aikana.

Kaikki kielipolitiikat eivät ole tasavertaisia eivätkä saavuta samoja tuloksia liikkuvuuden ja osallisuuden osalta. Esimerkiksi suurimmassa osassa EU-maita Englanti on ensimmäinen kouluissa opetettava vieras kieli. Sen vuoksi EU:n kansalaisten on halvempaa matkustaa Euroopan maihin, joissa Englantia puhutaan laajalti, erityisesti Irlannissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Tämä voi johtaa odottamattomiin vääristymiin ulkomaisten työntekijöiden virroissa Euroopan työmarkkinoilla. Maat, joiden virallista kieltä ei opeteta laajalti ulkomailla, kannustavat usein käyttämään Englantia toisena kielenä tietyissä ammattitehtävissä, esimerkiksi korkea-asteen koulutuksessa ja suurissa yrityksissä. Tämä valinta voi kuitenkin aiheuttaa muita ongelmia ulkomaalaisten osallistamisessa paikallistasolla, koska se vähentää halukkuutta oppia kohdemaan tai -alueen hallitsevaa kieltä.

Poliittiset vaikutukset

EU:n ja kansallisella tasolla tarvitaan lisätoimia liikkuvuuden ja osallisuuden välisen jännitteen vähentämiseksi. Kielen oppimisesta ennen ulkomaille muuttamista ja/tai heti vastaanottavaan maahan saapumisen jälkeen olisi tehtävä helpommin saatavilla ja halvempaa. Kustannukset voidaan jakaa jäsenvaltioiden kesken esimerkiksi lisäämällä EU:n rakennerahastojen käyttöä. Lisäksi voidaan tukea sitä, että julkinen palvelu tarjoaa lomakkeita useammilla kielillä ja käyttää monikielisiä hakemistoja työpaikalla.

Koulutusjärjestelmässä opettavien kielten moninaisuuden monipuolistaminen sen sijaan, että keskityttäisiin yhteen kieleen, lisää liikkuvuutta entisestään. Empiiriset tutkimukset osoittavat, että ratkaisevaa ei ole ainoastaan kohdemaan hallitsevan kielen osaaminen vaan myös kyseisen kielen ja maahanmuuttajien jo tunteman kielen välinen kielellinen etäisyys. Liikkuvuutta ja osallisuutta voitaisiin edistää kehittämällä kielihakemistoja, jotka sisältävät eri kieliperheisiin kuuluvia kieliä (esim. germaaniset, romaneskit ja slaavilaiset) samaan

perheeseen kuuluvien kielten sijaan.

Referenssit ja syventäminen

- Aparicio Fenoll, A. & Kuehn, Z. (2016). Edistääkö vieraiden kielten taito nuorten henkilöiden maahanmuuttoa Euroopan unionissa? Gazzolassa, M. & Wickström B.-A. (Eds.) *Kielipolitiikan taloustiede* (s. 331–356). Cambridge: MIT Press.
- Burckhardt, T. (lehdissä). Kielellinen äänioikeuden menettäminen ja työvoiman liikkuvuus Euroopassa. Gazzola, M., Templin, T., & Wickström, B.A. (Eds.). *Kielipolitiikka ja kielellinen oikeus: Taloudelliset, filosofiset ja sosiolingvistiset lähestymistavat*. Berliini: Se on Springer.
- Chiswick, B. R. & Miller P. W. (2015). Kansainvälinen muuttoliike ja kielen taloustieteet. Asiakirjassa B. R. Chiswick & P. W. Miller (Eds.) *Handbook of the Economics of International Migration* (s. 211–269). Amsterdam: Pohjois-Hollanti.

9 Mitä sosioekonomista eriarvoisuutta eri kielten puhujien välillä on käsiteltävä julkisilla politiikoilla?

Brian Carey, Andrew Shorten, Limerickin yliopisto

Sosiaalinen ja taloudellinen eriarvoisuus voi vaarantaa osallisuuden ja liikkuvuuden, koska ihmisillä on erilainen kielitaito. Esimerkiksi jos työnantajat palkitsevat paikallisten hallitsevien kielten tai maailmanlaajuisten kielten, kuten englannin, tuntemusta, erittäin pätevillä puhujilla on usein paremmat työllistymis- ja edistämismahdollisuudet. Koska kaikki kielellinen eriarvoisuus ei kuitenkaan ole sosiaalista epäoikeudenmukaisuutta, tarvitsemme sosiaalisen oikeudenmukaisuuden periaatteita selittääksemme, mitä eriarvoisuutta on tärkeää, miksi se on ja mikä on kaikkein tärkeintä.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Empiiriset tutkijat ovat havainneet monia eriarvoisuutta kielen takia. Esimerkiksi joidenkin kielten osaaminen voi saada palkanlisää, äidinkielenään puhuvilla voi olla paremmat mahdollisuudet ylennykseen, jos he vaikuttavat vähemmän epäroivältä tai myötätuntoiselta työpaikallaan, ja laajalti käytettyä kieltä puhuminen voi avata oven laitoksille, jotka tarjoavat etuja, kuten yliopistoja ja uraverkostoja (tiivistelmä, ks. Lyhyt, 2017). Lisäksi kielitaito voi vaikuttaa henkilön kykyyn navigoida monimutkaisissa sosiaalisissa, kaupallisissa ja julkisissa laitoksissa, rakentaa suhteita, saada sairaanhoitoa tai käyttää tehokkaasti kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia (De Schutter ja Ypi, 2012).

Vaikka eriarvoisuutta sinänsä pidetäänkin toisinaan kyseenalaisena, monet ihmiset uskovat, että ainakin osa kielestä johtuvasta eriarvoisuudesta on moraalisesti vapaata, kuten ammatilliset edut, joita henkilö saa valinnasta investoida kieltenoppimiseen, tai rajalliset mahdollisuudet osallistua julkiseen elämään toisessa maassa tilapäisesti asuvan työntekijän toimesta.

Samaan aikaan lähes kaikki ovat samaa mieltä siitä, että ainakin tiettyyn eriarvoisuuteen, jolla on kielellinen ulottuvuus, olisi puututtava julkisessa politiikassa. Siksi tarvitsemme periaateperusteisia syitä ymmärtääksemme, mitä eriarvoisuutta on korjattava, ja poliittisten filosofien tutkimus voi auttaa meitä muotoilemaan ne.

Yksi periaate, jota voisimme käyttää tähän tarkoitukseen, on riittävyysperiaate, jossa vaaditaan, että julkisilla politiikoilla on varmistettava, että mahdollisimman harvat ihmiset jäävät tietyn kynnysarvon alapuolelle (Francfort, 1987). Tämä sosiaalinen vähimmäismäärä voidaan määritellä

henkilön hyvinvoinnin, tulojen, ihmisoikeuksien kunnioittamisen tai jonkin muun perusteella. Joka tapauksessa on tärkeää varmistaa, että jokaisella on meille tärkeitä asioita. Toinen mahdollinen periaate on ensisijaisuusperiaate, jossa suositellaan, että julkisissa politiikoissa asetetaan etusijalle muita heikommassa asemassa olevien tarpeet (Parfit, 1998). Tämä periaate ei perustu ajatukseen sosiaalisesta vähimmäistasosta, vaan siinä vahvistetaan, että ihmisten avustaminen on sitäkin tärkeämpää, moraalisesti, koska he ovat heikosti kehittyneitä. Sen vuoksi siinä esitetään, että vähäisen määrän heikossa asemassa olevien ihmisten tilanteen vaatimattomat parannukset ovat moraalisesti tärkeämpiä kuin merkittävät parannukset monien suosimien ihmisten tilanteessa.

Kuvat ja todisteet

Kielellisen eriarvoisuuden osalta riittävyysperiaate pakottaa meidät puuttumaan eriarvoisuuteen, joka saattaa johtaa siihen, että jotkut ihmiset jäävät kynnysarvon alapuolelle.

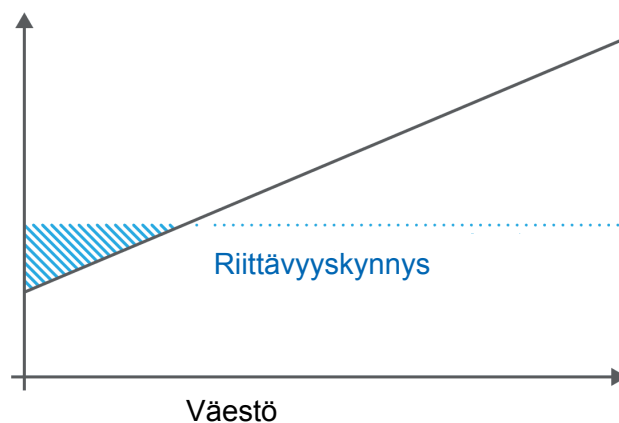
Tähän voisi kuulua esimerkiksi käännöspalvelujen tarjoaminen, jotta maahanmuuttajat voivat käyttää julkisia palveluja tai kielikoulutusohjelmia, joiden avulla he voivat saada hyödyllistä työtä. Jotta se voitaisiin panna täytäntöön, kansalaisten on päätettävä kynnuksesta yhteiskunnalleen. Ne saattavat pitää parempana puhtaasti taloudellista määritelmää esimerkiksi varmistamalla, ettei kukaan pysty kielellisistä syistä hankkimaan riittäviä tuloja. Tämän saavuttamiseksi maahanmuuttajille olisi tarjottava kieltenoppimishjelmia. Tai he saattavat suosia laajempaa määritelmää esimerkiksi varmistamalla, että jokaisella on todellinen mahdollisuus harjoittaa ajatuksiaan ja mielikuvitustaan heille tutulla kielellä. Tämä edellyttäisi todennäköisesti kulttuurituotteiden tukemista vähemmistökielillä ja työllistymismahdollisuuksien tarjoamista vähemmistökielten puhujille.

Samalla ensisijaisuusperiaate edellyttää, että keskitymme tällä hetkellä köyhien tilanteen parantamiseen asettamalla heidän tarpeensa muiden heikommassa asemassa olevien ryhmien tarpeiden yläpuolelle. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi kielikoulutusohjelmien käyttöönottoa äskettäin maahanmuuttajille, joilla on kielen vuoksi heikot työllistymismahdollisuudet. Ehkä ristiriitaisesti tässä

näkemyksessä korostetaan, että meidän on periaatteessa pidättäytyttävä panemasta täytöntöön politiikkoja, jotka hyödyttävät suosituimpia ryhmiä, kuten tiettyjen alkuperäiskielten puhujia, jos voimme parantaa heikoimmassa asemassa olevien tilannetta.

Poliittiset vaikutukset

Kullakin periaatteella voisi olla merkitystä eri toimintaskenaarioissa. Esimerkiksi riittävyysperiaate voisi olla erityisen merkityksellinen päätettäessä, minkä tyyppisiä käännöspalveluja tarjotaan ja kenelle. Samalla ensisijaisuusperiaate voisi auttaa meitä kohdentamaan rajalliset resurssit eri ryhmien, joilla on kilpailevia vaatimuksia, kuten maahanmuuttajien ja vähemmistökielten puhujien, kesken. On olennaisen tärkeää, että nämä kaksi periaatetta lähentyvät usein samanlaisia suosituksia käytännössä, sillä sen varmistaminen, että mahdollisimman monet ihmiset ylittävät riittävyysrajan, edellyttää usein kaikkein heikoimmassa asemassa olevien tarpeiden asettamista etusijalle.

Referenssit ja syventäminen

- De Schutter, H. & Ypi, L. (2012). Kieli ja onni. *Politiikka, filosofia & Taloustiede*, 11, 357–381.
- Frankfurt, H. (1987). Tasa-arvo moraalisenä ideana. *Etiikka*, 98, 21–42.
- Parfit, D. (1998). Tasa-arvo ja painopiste. Asiassa A. Mason (Ed.), *Ideals of Equality* (s. 1–20), Oxford: Blackwell Publishing.
- Lyhentää, A. (2017). *Neljä käsitystä kielellisistä haitoista*. Monikielisen ja monikulttuurisen kehityksen lehti, 38, 607–621.

10 Millä kielillä terveydenhuoltoa olisi tarjottava?

Brian Carey, Andrew Shorten, Limerickin yliopisto

Ihmisten, jotka eivät osaa hallitsevaa paikallista kieltä, voi olla vaikea saada terveydenhuoltoa, jos heidän on vaikea tunnistaa kyseisiä terveystalveta ja kommunikoida niiden kanssa. Samaan aikaan vähemmistökielten puhujien voi olla vaikea tunnistaa ja käyttää asiaankuuluvia lääketieteellisiä palveluja haluamallaan kielellä. Milloin henkilöllä on oikeus saada oikeusasioissa julkisia terveystalveta tietyllä kielellä?

Mitä tutkimus kertoo meille?

Henkilön terveyden laatu voi vaarantua, jos hänellä on vaikeuksia saada terveydenhuoltoa kielellä, jota hän ymmärtää. Esimerkiksi ensihoidossa ammattitulkien puuttuminen vaikuttaa merkittävästi potilaiden ymmärtämiseen heidän tilastaan (Baker ym., 1996). Lisäksi viestintä terveydenhuollon ammattilaisten kanssa on vaikeaa, vaikka he osaavat hallitsevaa kieltä, jos he eivät ymmärrä lääketieteellisiä termejä (Schuyve, 2007), ja tämän seurauksena ihmiset voivat kärsiä terveysongelmista todennäköisemmin, jos he eivät luota hallitsevaan kieleen. Esimerkiksi australialaisessa tutkimuksessa todettiin, että synnytyksen jälkeinen masennus oli yleisempää kiinalaisilla äideillä kuin väestöllä tästä syystä, vaikka tämä ehto on lähes tuntematon Kiinassa (Chu, 2005), ja viestintävaikeudet voivat olla osa selitystä. Yksilöiden terveystarpeiden tyydyttämiseksi saatetaan tarvita erilaisia kielipolitiikkoja, kuten käänös- ja tulkkauspalvelujen tarjoaminen, vähemmistömyönteisten sosiaali- ja terveydenhuolto- ja palvelujen tarjoaminen sekä kieltenoppimisen tukeminen.

Riittävän terveydenhuollon saatavuuden lisäksi on tärkeää, että monilla ihmisillä on mahdollisuus saada terveydenhoito- ja palveluja haluamallaan kielellä, vaikka he ovat hallitsevan kielen päteviä puhujia. Ajatellaan esimerkiksi Kerry Gaeltachtin asukasta, joka on lounais-Irlannin irlantilainen alue, joka katsoo, että hänen on käytettävä englantia kommunikoidakseen paikallisen lääkärisä kanssa. Hänen etunsa vaarantuvat, koska hän ei voi saada tärkeää julkista palvelua haluamallaan kielellä alueella, jolla valtio on sitoutunut edistämään sitä. Vaikuttaa siltä, että viimeksi mainittu intressi on moraalisesti vähemmän tärkeä kuin edellä mainittu, koska on vähemmän haitallista evätä mahdollisuus saada hoitoa haluamallaan kielellä kuin se, että hoitoa ei anneta kokonaisuudessaan. Päätettäessä siitä, miten rajalliset julkiset varat kohdennetaan, näitä kahta etua ei kuitenkaan

välttämättä tarvitse tasapainottaa keskenään. Sen sijaan parempi lähestymistapa on pyrkiä pääsemään yhteisymmärrykseen standardeista ja periaatteista, jotka ovat kunkin kiinnostuksen kohteena olevan lajin kannalta tarkoituksenmukaisia.

Kuvat ja todisteet

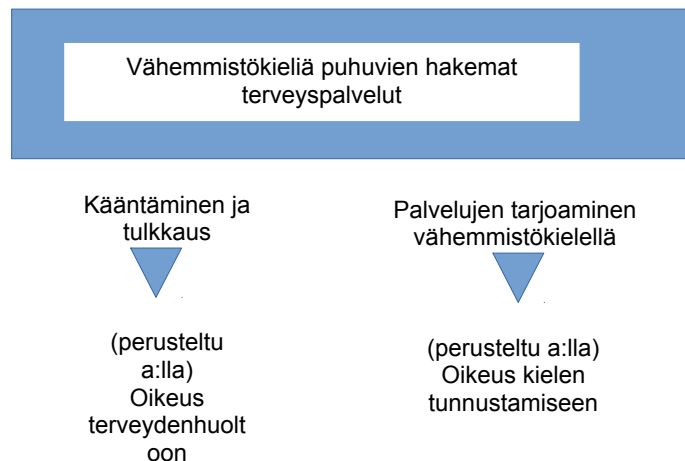
Yhtäältä jokaisella henkilöllä on merkittävä moraalinen etu oman terveytensä suhteen, ja tämä intressi on riittävän tärkeä oikeuttaakseen oikeuden terveyteen. Koska kansalaiset voivat nauttia tästä oikeudesta, jos he eivät voi saada terveydenhuoltoa kielellä, jota he ymmärtävät, on olemassa vahvat perusteet, jotta vähemmistökielten puhujat voivat tarjota käänös- ja tulkkauspalveluja. toisaalta käänös- ja tulkkauspalvelujen tarjoaminen ei vastaa joidenkin vähemmistökielten puhujien vaatimuksia eli terveydenhuolto- ja palvelujen tarjoamista ilman välittäjiä heidän omalla kielellään.

Jos terveydenhuoltoa ei ole mahdollista tarjota kaikilla yhteiskunnassa puhutuilla kielillä, kansalaisten on päätettävä, mitä kieliä tähän tarkoitukseen käytetään. Päätöksissä on kunnioitettava eri kielten puhujia tasavertaisina, eivätkä ne saa estää vähemmistökielten puhujia käyttämästä terveystalveta omalla kielellään pelkästään taloudellisista syistä. Yksi tapa kohdella eri kielten puhujia yhdenvertaisina on tarjota sama sopeutumistaso henkeä kohti yhteiskunnassa puhutuille eri kielille (Grin & Vaillancourt, 2015) esimerkiksi tarjoamalla terveydenhuolto- ja palveluja vähemmistökielillä ”milloin numeron perustelemiseksi” -periaatteen mukaisesti (Patten, 2014). Tämä voidaan tehdä joko alueellisesti, esimerkiksi jos vähemmistö on maantieteellisesti keskittynyt, tai yleisluonteisesti, jotta puhujat voivat saada terveydenhuoltoa omalla kielellään, missä tahansa maassa asuvat.

Poliittiset vaikutukset

Ei ole lähtökohtaisesti mitään syytä, miksi edellä kuvattuja kahta etua ei voida täyttää samanaikaisesti. Kun resursseja on niukasti, kansalaisten on kuitenkin päätettävä, mitä etuja kannattaa. Koska vähemmän vaikutusvaltaiset ryhmät jäävät helposti huomiotta poliittisessa päätöksenteossa, on tärkeää muistaa, että haavoittuvassa asemassa olevalla maahanmuuttajaväestöllä on usein monimutkaisia kielisiin liittyviä terveystarpeita. Samalla on myös tärkeää muistaa, että kielivähemmistöillä on laillinen

oikeus kohtuulliseen osuuteen julkisen terveydenhuollon resursseista, joihin voi sisältyä terveyspalvelujen tarjoaminen heidän valitsemallaan kielellä. Siksi päättäjien olisi ilmoitettava selkeästi syyt, joiden vuoksi he päättävät tietyistä painopisteistä, jotta kansalaisilla olisi mahdollisuus ymmärtää valtion päätöksiä ja riitauttaa ne.

Referenssit ja syventäminen

Baker, D. W., Parker, R. M., Williams, M. V., Coates, W.C., & Pitkin, K. (1996). Tulkkien käyttö ja tehokkuus päivystysyksikössä. *Journal of the American Medical Association*, 275, 783–8.

CHU, C. (2005). Postnatal Experience ja terveystarpeet Kiinan maahanmuuttajanaisten Brisbane, Australia. *Etnisyys ja terveys*, 10, 33–56.

Virne, F. & Vaillancourt, F. (2015). Kielipolitiikan taloustiede: Johdatus arviointityöhön. F.M. Hult & D. Cassels Johnson (Eds.), *Tutkimusmenetelmät kielipolitiikan ja suunnittelun: Käytännön opas* (s. 118–129), Boston: Wiley-Blackwell.

Patten, A. (2014) *Equal Recognition: Moral Foundations of Minority Rights*. Oxford: Princetonin yliopiston lehdistö.

Schyve, P.M. (2007). Kielelliset erot terveydenhuollon laadun ja turvallisuuden esteenä: Yhteisen komission näkökanta. *Yleisen sisälääketieteen lehti*, 22, 360–361.

11 Ovatko kustannukset merkittäviä kielipolitiikan kannalta?

Bengt-Arne Wickström, Michele Gazzola, Torsten Templin, Humboldt-Universität zu Berlin

Jotta kielipolitiikasta voidaan keskustella järkevästi, on tarpeen analysoida erityisiä suunnittelutoimenpiteitä, jotka on ryhmitelty eri luokkiin. Kielipoliittisten toimenpiteiden erilaiset kustannusrakenteet edellyttävät erilaisia päätöksentekosääntöjä eri luokissa. Tässä keskitytään täytäntöönpanokustannuksiin ottamatta huomioon (joka voi olla huomattava) päätöskustannuksia, jotka johtavat kyseiseen toimenpiteeseen. Koska tuensaajat jakautuvat tietyille alueelle, kustannukset voivat vaihdella sekä tuensaajien määrän että alueen koon mukaan. Demokraattisessa yhteydessä julkista politiikkaa arvioidaan hyötyjen ja haittojen perusteella. Kielipolitiikkaa voidaan pitää yleisenä politiikkana, jonka tarkoituksena on ottaa huomioon yhteiskunnan kaikkien yksilöiden kielitottumukset ja tasapainottaa havaitut hyödyt ja niihin liittyvät kustannukset. Taloustieteilijät tarkastelevat suppeaa ongelmaa, joka koskee hyötyjen ja kokonaiskustannusten vertaamista ”tehokkuuden” käsitteeseen, jota käytetään ”kustannus-hyötyanalyysinä”. Samalla politiikassa olisi kohdeltava yksilöitä oikeudenmukaisesti. Tämä toinen kriteeri, joka on yhtä tärkeä, aiheuttaa usein suurempia kustannuksia, ja on löydettävä kompromissi. Taloustieteilijät lähestyvät tätä kysymystä erilaisilla ”oikeuden” käsitteillä. Kumpaakin osa-aluetta koskevilla kustannuksilla on keskeinen merkitys.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Erilaiset kielipoliittiset toimenpiteet johtavat erilaisiin kustannusrakenteisiin. Kustannukset voivat vaihdella enemmän tai vähemmän tuensaajien lukumäärän ja kyseisen alueen koon mukaan. Selkeyden vuoksi keskustelemme neljästä arkkityyppisestä tapauksesta, jotka esitetään vastakkaisella sivulla olevassa taulukossa, vaikka kaikki välivaiheet ovat mahdollisia.

Kuvat ja todisteet

Tapaus I Tämä pätee yleensä eu:ssa harjoitetun virallisen kielen käyttöönnotossa. Tähän sisältyy virallisten asiakirjojen tuottaminen ja lähinnä symbolinen (mutta usein hyvin tärkeä) käyttö, kuten Euroopan keskuspankin lyhenne seteleistä eri kielillä. Tässä kaikki kustannukset ovat kiinteitä kustannuksia.

Osallistuminen Koska kustannukset ovat vakaat ja kokonaisuhyödyt riippuvat edunsaajien lukumäärästä,

järkevän päätöksentekoperusteen olisi perustuttava ainoastaan edunsaajien lukumäärään, joka on sidoksissa jonkin kielen puhujien lukumäärään. Tehokkuuden ja oikeudenmukaisuuden kannalta on näin ollen vaikea perustella sitä, ettei katalaanille tai venäjälle myönnetä virallista asemaa eu:ssa, kun kielet, joilla on paljon vähemmän puhujia, kuten latvia tai malta, ovat virallisia.

Tapaus II Hyvänä esimerkkinä on katukylttien käyttö useilla kielillä. Kustannukset eivät riipu merkkien lukijoiden lukumäärästä vaan merkkien lukumäärästä – ja siten myös kustannuksista – kyseisen alueen koon mukaan. Voidaan olettaa, että etuudet ovat oikeassa suhteessa edunsaajien määrään.

Osallistuminen Rationaalinen päätöksentekoperuste edellyttää tässä tapauksessa tuensaajien määrää pinta-alaa kohden. Tehokkuuteen ja oikeudenmukaisuuteen perustuvat päätöksentekokriteerit edellyttävät, että kieliryhmän alueellinen tiheys ohjaa kielioikeuksia tässä luokassa. Yksi seuraus on, että tällaisten vähemmistöjen oikeuksia ei pitäisi heikentää, jos vähemmistö on vähenevä osa väestöstä, koska suurin osa väestöstä siirtyy alueelle. Joidenkin Keski-Euroopan maiden viimeaikaiset politiikat ovat selvästi ristiriidassa tämän kanssa.

Tapaus III Tätä tapausta havainnollistavat eri kielillä toimivat puhelinpalvelukeskukset, joissa kansalaisille tiedotetaan heidän verovelvoitteisiinsa liittyvistä kysymyksistä. Kustannukset eivät riipu alueen koosta, mutta ne ovat oikeassa suhteessa niiden henkilöiden määrään, jotka hakevat tietoa tietyllä kielellä. (Enemmistökielisen puhelinpalvelukeskuksen säästö on vähennettävä rinnakkaiskeskukseen siirrettyjen puhelujen vuoksi.)

Osallistuminen Jälleen kerran, koska kustannukset ovat riippumattomia sijoittautumisalueen koosta, tarvitsemme riittävän määrän henkilöitä perustelemaan täytäntöönpanokustannukset. Päätössäännön tulisi riippua ainoastaan tuensaajien lukumäärästä.

Tapaus IV Likimääräinen esimerkki neljännessä tapauksesta on sosiaalipalvelujen tarjoaminen kotona vanhuksille heidän äidinkielellään. Kustannukset riippuvat sekä alueen koosta että tuensaajien lukumäärästä. Myös rinnakkaisessa järjestelmässä saavutetut säästöt on otettava huomioon

enemmistökielellä.

Osallistuminen Samoin perustein kuin tapauksessa II, järkevän päätöksentekosäännön olisi perustuttava vähemmistöväestön määrään.

Poliittiset vaikutukset

Tässä käsiteltävät tapaukset ovat arkkityyppisiä tapauksia. On monia välittäjiä, joissa päätöksentekosääntö voisi olla yhdistelmä sääntöjä, jotka perustuvat kieliryhmään kuuluvien henkilöiden kokonaismäärään ja heidän elintiheyteensä kyseisellä alueella. Yleisenä päätelmänä on, että kustannusrakenteiden vuoksi ei voi olla olemassa yhtä ainoaa päätöksentekosääntöä eikä näin ollen yhtenäistä kielipolitiikkaa. Ei voida perustella yhtä ainoaa ulottuvuutta, kuten ”virallista” ja ”ei virallista”. Sen sijaan tarvitaan eriytettyä politiikkaa. Jotkin kielioikeudet olisi luokiteltava yhteen luokkaan ja toiset toiseen luokkaan. Kunkin luokan osalta edellytetään erilaista päätöskriteeriä. Järkevä kielipolitiikka on väistämättä monitahoista.

Kielipoliittisten toimenpiteiden luokittelu tavarain tai tuloksena olevan palvelun ominaisuuksien mukaan

Referenssit ja syventäminen

Wickström, BA (2016). Kielioikeudet: Hyvinvointiin ja talouteen perustuva lähestymistapa. V. Ginsburgh & S. Weber (Eds.), *Palgrave käsikirja taloustieteen ja kielen* (s. 659–688). Houndmills: Palgrave Macmillan.

Wickström, BA (2017). *Kielisuunnittelun ja politiikan kustannusteoria*. Tutkimusraportti 17–2. Berliini: Tutkimusryhmä ”Ekonomia ja kieli”.

Wickström, B.A., Templin, T., & Gazzola M. (seuraava). Taloustieteellinen lähestymistapa viisaaseen politiikkaan ja kielelliseen oikeudenmukaisuuteen. Gazzola, T. Templin, & B.-A. Wickström (Eds.), *Kielipolitiikka ja kielellinen oikeudenmukaisuus: Taloudelliset, filosofiset ja sosiolingvistiset lähestymistavat*. Heidelberg: Se on Springer.

KIELIPOLIITTISTEN TOIMENPITEIDEN LUOKITTELU TAVARAN TAI TULOKSENA OLEVAN PALVELUN OMINAISUUKSIEN MUKAAN

Toimenpiteen toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset – —

eivät riipu alueen koosta		kasvu suhteessa alueen kokoon
eivät ole riippuvaisia yksilöiden lukumäärästä	Tapaus I	Tapaus II
lisäys suhteessa yksilöiden määrään	Tapaus III	Tapaus IV

12 Miksi tietokonesimulaatiot ovat hyödyllisiä monimutkaisten kielipolitiikkojen valinnassa ja suunnittelussa?

Marco Civico, Geneven yliopisto

Koska tietojen kerääminen useista tuhansista havainnoista on usein epäkäytännöllistä tai jopa mahdotonta, saati sitten laajamittaisten sosiaalisten kokeilujen tekeminen ensikäden tietojen saamiseksi, agenttipohjaiset mallit ovat erityisen hyödyllisiä kehitettäessä ylhäältä alaspäin suuntautuvaa politiikkaa, jonka vaikutukset riippuvat väistämättä alhaalta ylöspäin suuntautuvista prosesseista. Kielipolitiikka voi hyötyä toimintoperusteisen johtamistavan käytöstä, sillä se voi helposti simuloida monimutkaisia prosesseja, kuten kielen heikkenemisen ja eloonjäämisen dynamiikkaa tai yksittäisten kielten valinnoista johtuvia viestintämalleja. Lisäksi toimintoperusteiset johtamisjärjestelmät voivat tehokkaasti jäljitellä monimutkaisia sopeutumisyjärjestelmiä, sillä agenttien valintoja voidaan mallintaa, jotta heidän käyttäytymistään voidaan mukauttaa ajan mittaan hankittuihin tietoihin.

Mitä tutkimus kertoo meille?

ABMonyksi tärkeimmistä välineistä monimutkaisuusteorian analysoimiseksi ja se on osa yhteiskuntatieteiden mallintamisen yleistä filosofiaa: mallien tarkoituksena ei ole muistuttaa todellisuutta; päinvastoin, tyylieltyjen tosiseikkojen avulla, ne ovat välineitä, joiden avulla voimme ajatella monimutkaisia prosesseja. Tietokonesimulaatio auttaa muun muassa arvioimaan eri poliittisten toimenpiteiden vaikutuksia. ABMS voi myös sisältää eri muuttujien luokkia: ne, joihin politiikan ja asiayhteyteen liittyvät muuttujat voivat vaikuttaa, joihin politiikka ei vaikuta (tai vain osittain). Näin ollen toimintoperusteiset toimenpiteet voivat myös auttaa päätöksentekijöitä simuloimaan eri poliittisten toimenpiteiden tuloksia hyvin erilaisissa olosuhteissa, olivatpa ne luonnollisia, sosiaalisia, poliittisia, taloudellisia jne. ABM on pystynyt selittämään ja ennustamaan useita luonnontieteiden ilmiöitä (esim. kasvainten leviäminen kehossa), yhteiskuntatieteet (esim. segregaaion dynamiikka) ja humanistiset tieteet (esim. sanaston muutokset ja puhemallit).

Lisäksi toimintoperusteiset toimenpiteet voivat tuottaa erittäin intuitiivisia visualisointeja asiaan liittyvästä dynamiikasta ilman tarvetta ymmärtää niiden taustalla olevan koodin teknisiä näkökohtia.

Kuvat ja todisteet

Tarkastellaan alueellisia kieliä *tai vähemmistökieliä koskevassa eurooppalaisessa peruskirjassa ehdotettuja poliittisia toimenpiteitä*. Malli simuloi viestintää väestössä, jossa puhutaan enemmistön Y-kieliä ja yhtä vähemmistökieltä X. Yksityishenkilöt tapaavat muita henkilöitä, jotka kuuluvat joko enemmistöväestöön (vain enemmistökielen Y hallitsemiseen) tai vähemmistöväestöön (enemmistökielen Y hallitseminen ja vähemmistökielen X vaihteleva taito). Kun he tapaavat, he määrittävät, onko viestintäkieli Y vai X. Tämä tyylielty kokousketju heijastaa todellista ongelmaa, joka liittyy X:n kielen puhujan mahdollisuuksiin käyttää vähemmistökieltä ja parantaa hänen taitojaan kyseisessä kielessä, kun otetaan huomioon hänen asuinpaikkansa. Pohtikaamme nyt politiikkaa, jolla varmistetaan, että 6–15-vuotiaat vähemmistölapset saavat kielen X opetusta ja parantavat siten kielitaitoaan. Simulaatiot osoittavat, että ennen politiikan täytäntöönpanoa vähemmistökieli X lopulta katoaa useimmissa tapauksissa lähes riippumatta vähemmistön puhujien alkuperäisestä osuudesta. Myös keskimääräiset X-taidot vähenevät nopeasti. Jos politiikka kuitenkin pannaan täytäntöön, X:n puhujien absoluuttinen määrä pysyy ajan mittaan vakiona. On erityisen mielenkiintoista huomata, että monissa tapauksissa ei ole liian myöhäistä korjata tilannetta soveltamalla politiikkaa myöhemässä vaiheessa.

Tulokset esitetään edellä olevissa luvuissa. On selvää, että mallia voidaan hioa sisällyttämällä siihen muita asiayhteyteen liittyviä muuttujia, kuten käsitys siitä, että vähemmistön puhujilla on oma kielensä asema tai enemmistön puhujien kyky ilmaista itseään vähemmistökielillä. Lisäksi käytännesäännöt voidaan kirjoittaa uudelleen siten, että ne pannaan automaattisesti täytäntöön, kun vähemmistön puhujien osuus laskee tietyn kynnyksen alapuolelle. On kuitenkin yleensä suositeltavaa välttää liian monia komplikaatioita malliin, koska tämä voi lopulta peittää kiinnostavat muuttujat.

Poliittiset vaikutukset

Toimintapoliittisissa tarkoituksissa toimintoperusteisen johtamistavan avulla voidaan simuloida

1. olemassa olevat ilmiöt niiden ominaispiirteiden selvittämiseksi (esim. se, miten erilaiset viestintästrategiat kehittyvät eri yhteisöissä);

2. eri tukitoimien mahdolliset vaikutukset ja mallin muuttujien mukauttaminen (esim. se, miten eksogeeninen muutos kielitaidon tasoissa vaikuttaa puhujien määrään ajan mittaan);

3. muutokset tietyn yhteiskuntajärjestelmän sisällä ulkoisten häiriöiden (esim. maahanmuuttoaaltojen) vuoksi.

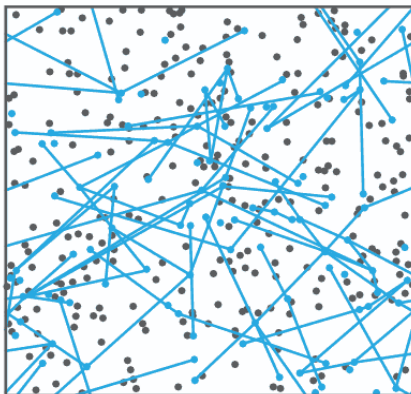
Erityisesti kielipolitiikkaa ja -suunnittelua varten tietokonesimulaatiot voivat auttaa kielitarpeiden ennustamisessa ja kielipalvelujen tarjonnan suunnittelussa. Ne tarjoavat pitkän aikavälin ennusteita ja helpottavat sellaisten skenaarioiden vertailua, joissa eri toimenpiteitä toteutetaan (tai niitä ei toteuteta). Nämä sovellukset voivat auttaa päätöksentekijöitä ja lainsäätäjiä, joiden on tehtävä tietoon perustuvia

valintoja. Toimintoperusteisen johtamisen sivusto edellyttää etukäteen hyvää tietoa kysymyksistä, joita poliittiset päättäjät haluavat käsitellä, mutta ei koodausta.

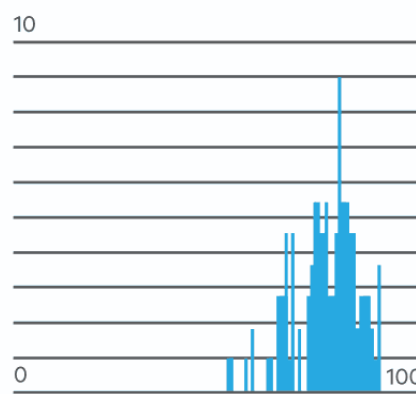
Referenssit ja syventäminen

Hadžikadić, M., O'Brien, S., & Khouja, M. (Eds.) (2013). *Monimutkaisuuden hallinta: Käytännön näkökohdat toimintoperusteisen johtamistavan kehittämisessä ja soveltamisessa nykypoliittisiin haasteisiin (laskentatiedustelun tutkimukset)*. Berliini, Heidelberg: Springer-Verlag.

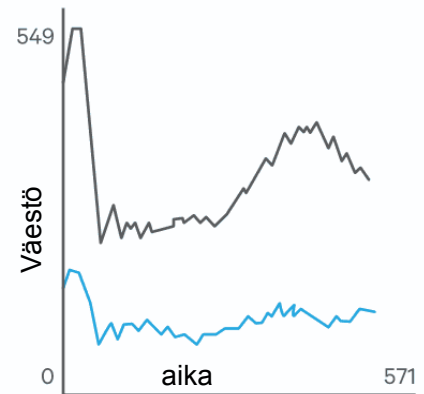
Wilensky, U. & Rand, W. (2015). *Johdatus agenttipohjaiseen mallintamiseen: Mallintaminen luonnollisia, sosiaalisia ja suunniteltuja monimutkaisia järjestelmiä NetLogo*. Cambridge: MIT Press.

Animaatio SIMULATION
(vähemmistöpuhujat sinisellä, enemmistö kaiuttimet harmaa)

VÄHEMMISTÖKIELTEN PUHUJIEN JAKAUTUMINEN
vähemmistö (Yi-akseli) juoksevuuden tason mukaan asteikolla 0–100 (x-akseli) 500 iteroinnin jälkeen

PUHUJIEN ABSOLUUTTISEN MÄÄRÄN KEHITYSSUUNTAUKSET.
Vähemmistön puhujien osuus 500 iteroinnin jälkeen = 0,12
\\ vähemmistö lenemmistö

13 Mitkä ovat MIME-tutkimuksen yleiset oikeudelliset vaikutukset?

Robert Dunbar, Edinburghin yliopisto

Monet tämän käsikirjan poliittisista suuntaviivoista voitaisiin panna täytäntöön valtiotasoa alemmalla, kansallisella tai Euroopan tasolla tehtävillä poliittisilla muutoksilla, eivätkä ne välttämättä edellytä muutoksia Euroopan unionin viralliseen oikeudelliseen järjestelmään. Muut voitaisiin kuitenkin saavuttaa paremmin tällaisilla muutoksilla.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Yksi MIME-tutkimuksen tärkeä aihe on monikielisen osaamisen keskeinen merkitys sekä liikkuvuuden että osallisuuden edistämässä. Vieraiden kielten riittämätön opetus voi haitata työvoiman liikkuvuutta ja estää myös osallisuutta, kun EU:n kansalaiset ovat muuttaneet toiseen jäsenvaltioon. Osa MIME:n tutkimuksista osoittaa myös monikielisyyden merkityksen eurooppalaisen identiteetin edistämässä ja yhteisen demokraattisen poliittisen toimintaympäristön kehittämisessä.

Toinen tärkeä aihe on se, missä määrin kielitaidon puute vastaanottavan valtion virallisella kielellä tai virallisilla kielillä on este EU:n muuttajille (ja muille) julkisten palvelujen, kuten terveydenhuollon, hätäpalvelujen ja eräiden keskeisten sosiaalipalvelujen, saatavuudelle. Liikkuvuuden lannistamisen lisäksi myös se, että vaaditun kielitaidon omaavien kansalaisten saatavilla olevien palvelujen kaltaisia laadukkaita palveluja ei ole saatavilla, herättää tärkeitä tasa-arvokysymyksiä ja muodostaa esteen täysimääräiselle sosiaaliselle osallisuudelle.

Kuvat ja todisteet

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEU- sopimus', 3 artiklan 3 kohdassa todetaan, että EU ”kunnioittaa kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuutensa rikkautta ja huolehtii kulttuuriperinnönsä säilyttämisestä ja vaalimisesta”.

Euroopan unionin perusoikeuskirjan, jäljempänä 'perusoikeuskirja', 22 artiklassa todetaan, että EU kunnioittaa kulttuurista, uskonnollista ja kielellistä monimuotoisuutta.

Koulutus on olennaisen tärkeää monikielisten taitojen ja metalinguistisen tietoisuuden vahvistamiseksi. *Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 165*

artiklan 1 kohdassa määrätään, että EU myötävaikuttaa laadukkaan koulutuksen kehittämiseen rohkaisemalla jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä sekä tarvittaessa tukemalla ja täydentämällä jäsenvaltioiden toimintaa kunnioittaen täysimääräisesti jäsenvaltioiden vastuuta koulutuksen sisällöstä ja koulutusjärjestelmän järjestämisestä sekä niiden kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta. Artiklan 2 kohdassa säädetään, että EU:n koulutusalan toimilla pyritään kehittämään koulutuksen eurooppalaista ulottuvuutta erityisesti opettamalla ja levittämällä jäsenvaltioiden kieliä. EU:n kielellinen monimuotoisuus on paljon tärkeämpää kuin EU:n jäsenvaltioiden 24 virallista kieltä, ja MIME:n tutkimukset ovat osoittaneet, että tällaisella monimuotoisuudella on merkittäviä vaikutuksia sekä liikkuvuuteen että osallisuuteen ja että se edellyttää poliittisia toimia.

Kieltenopetuksen merkitys on jo tunnustettu EU:n lainsäädännössä, erityisesti neuvoston direktiivissä 77/486/ETY, jossa todetaan, että kieltenopetus EU:n maahanmuuttajien lapsille on tärkeää ihmisten liikkuvuuden edistämiseksi eu:ssa. Sen vuoksi siinä säädetään, että jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen vastaanottavan valtion virallisen kielen tai jonkin virallisen kielen opetuksen sekä lapsen äidinkielen ja alkuperävaltion kulttuurin opetuksen.

Tätä direktiiviä, jonka täytäntöönpano on yleisesti ottaen puutteellista, voitaisiin ajantasaistaa ja laajentaa.

Eu:sta ja muualta tulevien maahanmuuttajien vähäinen kielitaito vastaanottavan valtion kielellä vaikeuttaa tiettyjen julkisten palvelujen käyttöä. EU:n lainsäädäntö on ollut vain hyvin vähäistä tämän ongelman ratkaisemiseksi. Terveydenhuollon osalta potilaiden oikeuksien soveltamisesta rajatylittävässä terveydenhuollossa annetussa direktiivissä 2011/24/EU säädetään, että EU:n jäsenvaltiot voivat halutessaan tarjota tietoja (mutta ei palveluja) muilla EU:n virallisilla kielillä kuin valtion virallisella kielellä. Käännöksiä ja tulkkausta on kuitenkin tarjottava turvapaikkamenettelyissä (direktiivi 2013/32/EU) ja rikosoikeudellisissa menettelyissä (direktiivi 2010/64/EU).

Poliittiset vaikutukset

Kaikilla edellä tarkastelluilla neljällä alalla voidaan harkita muutoksia voimassa oleviin säädöksiin. SEU-sopimuksen 3 artiklan 3 kohdan muuttaminen siten, että siinä viitataan kaikkien EU:n kansalaisten monikielisten toimivaltuuksien parantamiseen ja parantamiseen, on oikeudellinen muutos, joka on syytä ottaa huomioon. on tärkeää, että monikielisyyden ja monikielisyyden tunnustaminen EU:n oikeusjärjestyksessä sisältää aktiivisen tekijän, jolla pyritään parantamaan sitä.

SEUT-sopimuksen 2 kohtaan voitaisiin tehdä muutoksia, jotta voitaisiin tunnustaa, että jäsenvaltioiden kieliin kuuluvat virallisten kielten lisäksi myös alkuperäiskielet sekä tietyissä koulutustarkoituksissa kielet, joita EU:n jäsenvaltiot ovat tuoneet EU:n jäsenvaltioihin viimeaikaisten maahanmuuttoaaltojen vuoksi. Neuvoston direktiivi, jonka mukaan jäsenvaltioiden on opetettava vastaanottavan valtion kieltä, voitaisiin ulottaa muuttajien lapsista itse maahanmuuttajiin ja heidän mukanaan matkustaviin huollettaviin.

Pohjimmiltaan siinä voitaisiin pyrkiä kääntämään EU:n pitkäaikainen poliittinen tavoite, joka juontaa juurensa Barcelonan Eurooppa-neuvoston vuonna 2002 antamiin päätelmiin ja jonka mukaan sen on opetettava kahta kieltä varhaisesta iästä lähtien pääasiallisen opetuskielen lisäksi. Tämä herättää luonnollisesti toissijaisuuskysymyksiä, mutta voidaan väittää, että jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla saavuttaa

ehdotetun toiminnan tavoitteita kieltenopetuksen alalla, vaan ne voidaan saavuttaa paremmin EU:n tasolla.

Koska tietyt julkiset palvelut, kuten terveydenhuolto ja ensiapu, ovat erittäin tärkeitä – kyseessä olevat edut ovat todennäköisesti vähintään yhtä tärkeitä kuin turvapaikka- tai rikosoikeudellisissa menettelyissä – ja koska viestintäkapasiteetti on tärkeä näiden palvelujen asianmukaisen laadun kannalta, EU:n lainsäädäntöä voitaisiin kehittää siten, että näiden palvelujen käyttö edellyttää vähintään käännös- ja tulkkauksipalvelujen tarjoamista. Tasa-arvonäkökohdat tukevat edelleen EU:n lainsäädäntötoimia näillä aloilla.

Referenssit ja syventäminen

- Creech, R. L. (2005). *Oikeus ja kieli Euroopan unionissa: Baabelin ”moninaisuudessaan yhtenäinen” paradoksi*. Groningen: Europa Law Publishing.
- Dunbar, R. (2006). Onko kielivähemmistöjen lainsäädäntövelvollisuus? *Journal of Law and Society*, 33, 181–198.
- Foster, N. (2016). *Blackstonen EU:n perussopimukset ja lainsäädäntö 2016–2017*. Oxford: Oxfordin yliopiston lehdistö.
- van der Jeught, S. (2015). *EU:n kielilaki*. Groningen: Europa Law Publishing.

Vähemmistöt, enemmistöt ja kielten oikeudet

- 14 Pitäisikö hallituksen hidastaa vähemmistöyhteisöjen vähenemistä? 58
- 15 Pitäisikö vähemmistökieliä opettaa enemmistökielten puhujille? 60
- 16 Ovatko ”yhtenäiset” ja ”ei-ainutlaatuiset” vähemmistöt samanlaisissa tilanteissa, kun he joutuvat kohtaamaan kansallista kielellistä dominaatiota? 62
- 17 Mikä on demolinguistisen keskittymisen merkitys vähemmistökielten selviytymiselle maailmassa, jossa liikkuvuus lisääntyy? 64
- 18 Mitkä periaatteet auttavat ennakoimaan etnisten ja kielellisten erojen konfliktipotentiaalia? 66
- 19 Miksi ei riitä, että opitaan vain yhtä virallisista kielistä monikielisessä ympäristössä? 68
- 20 Miten yhdistää alue- ja persoonallisuuden periaatteet? 70
- 21 Miten ”ulkoisen” kielen hegemonia vaikuttaa sisäpolitiikkaan? 72
- 22 Miten naapurivaltioiden olisi tehtävä yhteistyötä monimuotoisuuden hallinnassa? 74
- 23 Miksi vähemmistökielen näkyvä tunnustaminen (esim. liikennemerkeissä jne.) on tärkeää? 76
- 24 Mahdollistaako toissijaisuusperiaate kattavammat kielipolitiikat? 78
- 25 Miten voimme antaa liikkuville eläkeläisille mahdollisuuden täyttää velvoitteensa ja käyttää oikeuksiaan? 80

14 Pitäisikö hallituksen hidastaa vähemmistöyhteisöjen vähenemistä?

Bengt-Arne Wickström, Torsten Templin, Michele Gazzola, Humboldt-Universität zu Berlin

Yleisenä sääntönä on, että yksittäiset valinnat, jotka eivät suoraan vaikuta muiden hyvinvointiin, olisi jätettävä yksilöiden itsensä päätettäväksi. Taloustieteilijät puhuvat ”le-how” -tilanteesta. Monissa tapauksissa yksilön toiminta kuitenkin vaikuttaa suoraan muiden hyvinvointiin. Tällöin optimaaliset päätökset yksilölle ovat harvoin optimaalisia myös yhteiskunnalle. Tämä yksilön järkevän käyttäytymisen ja kollektiivisen optimismin välinen ero on tärkeä peruste työtaistelutoimille. Esimerkkinä tästä ovat vähemmistökielten puhujat, jotka vapaaehtoisesti lopettavat kyseisen kielen käytön. Kommunikaatiossa on tietenkin hyötyä siitä, että yhteiskunnassa on yhteinen kieli, mutta myös vähemmistökielten puhujille aiheutuu kustannuksia, jos he joutuvat lopulta lopettamaan esi-isiensä kielen käytön. Tässä tapauksessa on hyviä perusteita tukea kaksikielisiä vähemmistöyhteisöjä.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Yleensä eri toimintalinjoja harkitessaan henkilö punnitsee yksilöllisiä etujaan suhteessa yksilöllisiin kustannuksiinsa ja laiminlyö toimintansa vaikutuksen muihin. Näitä ”ulkoisia” vaikutuksia, jotka vaikuttavat muihin, kutsutaan ”ulkoisvaikutuksiksi”. Yleisesti ottaen yksilöllä on taipumus olla välittämättä toimiansa hyödyllisistä (positiivisista ulkoisvaikutuksista) tai haitallisista (negatiivisista ulkoisista) vaikutuksista muuhun yhteiskuntaan (sosiaalinen hyvinvointi). Kielten käyttöön liittyvä merkittävä ulkoisvaikutus on ”verkon ulkoisvaikutus”. Kun Jane päättää oppia kieltä, hän luo etuja itselleen, koska hän voi kommunikoida muiden puhujien kanssa. Järkevässä oppimispäätöksessään Jane vertaa näitä etuja erilaisiin oppimiskustannuksiin ja perustaa päätöksensä tähän vertailuun.

Hän ei katso, että hän luo etuja myös muille puhujille, jotka haluaisivat kommunikoida hänen kanssaan kyseisellä kielellä. Tämä ”paras” voitto kielen kaiuttimista on verkon ulkoinen luonne. (Muut puhujat voisivat myös arvostaa sitä, että muut ihmiset oppivat ja käyttävät kieltään; tämä on kuitenkin ”normaali” ulkoisvaikutus, joka ei liity verkostovaikutukseen.) Oletetaan nyt, että Jane päätti olla oppimatta kyseistä kieltä. Tässä tapauksessa voi olla mahdollisuus tehdä paremmin hänelle ja kaikille muille: kielen puhujat, jotka haluaisivat puhua hänelle tällä kielellä, voivat päättää palkita sen, aineellisesti tai symbolisesti, hänen

oppimisestaan. Jos hyöty, jonka kukin heistä saisi siitä, ylittää heille palkkion vuoksi aiheutuvat kustannukset, ja jos palkinto vakuuttaa Janen oppimaan kieltä, niin kaikki paranevat. Taloudelliselta kannalta tämä tekee yhteiskunnasta tehokkaamman. On kuitenkin epätodennäköistä, että tällaisia palkintoja myönnettäisiin vähemmistön puhujien spontaaneilla toimilla, ja jos verkosto on ulkoistettu, oikeudenmukainen lähestymistapa tarkoittaa sitä, että liian harvat investoivat tietyn kielen oppimiseen. Tehottomia yksittäisiä päätöksiä voitaisiin ”korjata” julkisin toimin. Tämä on perustelu esimerkiksi oppivelvollisuuskielten opettamiselle.

Kuvitus ja todiste

Sama pätee myös silloin, kun henkilö päättää lähteä vähemmistökieliyhteisöstä, ja tästä näkökulmasta voidaan tulkita todellista taantumaa ja kielellisen muutoksen historiaa.

Kun yksi tai useampi puhuja lopettaa vähemmistökielen käytön, jäljelle jäävillä puhujilla on vähemmän ihmisiä, joiden kanssa he voivat kommunikoida vähemmistökielellä. Jos he arvostavat tällaista viestintää, ryhmän hyvinvointi heikkenee, eikä tämä menetys ole osa yksilön tekemää arviota yhteisöstä lähtevän henkilön tilanteesta. Väite, jonka mukaan vähemmistöyhteisöstä lähtevä henkilö loisi enemmistöyhteisöön positiivisen verkoston ulkoisvaikutuksen, olisi oikeudenmukaista vain, jos hän siirtyisi yhden kielen yksikielisyydestä toisella kielellä yksikielisyteen. Jos vähemmistökielten puhujat ovat kaksikielisiä, kuten baski- tai walesilaisten puhujien tapauksessa, tämä väite ei kuitenkaan ole perusteltu: enemmistökielen puhujilla ei ole ylimääräistä keskustelukumppania, koska he voivat jo kommunikoida lähtevän kanssa enemmistökielellä. Nettovaikutus on vähemmistökielten puhujien menetys.

Yhteisöstä lähtevä henkilö saa todennäköisesti voittoa, muuten hän ei olisi tehnyt päätöstä. Kuten edellä mainittiin, loput vähemmistökielten puhujat olisivat halukkaita palkitsemaan lähteneet jossain määrin, ja olisi parempi, jos hän näin ollen lopulta päättäisi jäädä. Joidenkin potentiaalisten keskeyttäneiden kohdalla palkinto parantaisi heitä, jos hemuuttaisivat päätöstään ja päättäisivät jatkaa vähemmistökielten käyttöä. Palkinto paransi sitten kaikkia.

Kun henkilölähtee vähemmistöyhteisöstä, kielen

myöhempi käyttö muuttuu vähemmän houkuttelevaksi jääneille. Yksittäisessä laskelmassa olisi todennäköisempää, että yhteisöstä poistumista suosittaisiin. Kielenmuutosprosessi voisi alkaa – tai nopeuttaa. Ajan mittaan tämä vähentää vähemmistökielten käyttöä monilla aloilla ja voi johtaa täydelliseen kielelliseen muutokseen. Negatiivisen verkon ulkoisvaikutukset nopeuttavat näin ollen kielenmuutosta laissez-faire -kontekstissa.

Poliittiset vaikutukset

Ulkoisvaikutuksia voidaan torjua kielipolitiikalla, joka suosii vähemmistökieltä ja kannustaa siten yksilöitä käyttämään sitä enemmän. Tämä puolestaan heikentää ihmisten kannustimia poistua yhteisöstä ja muuttaa yksittäisiä päätöksiä poistua oleskelusta. Julkinen politiikka ottaa palkitsemisen roolin edellä mainitun ajattelun kokemuksissa, ja politiikan luomien kannustimien mukaisesti yksilölliset järkevät päätökset muuttuvat ja johtavat vastedes kollektiiviseen optimaalisuuteen.

Tämän havainnon välitön seuraus on, että julkinen tuki vähemmistökielille on sosiaalisesti tehokasta politiikkaa, kunhan vähemmistökielten puhujat arvostavat sen käyttöä¹.

Referenssit ja syventäminen

Kirkko, J. & King, I. (1993). Kaksikielisyys ja verkostojen ulkoisvaikutukset. *Canadian Journal of Economics/Revue canadienne d'économie*, 26, 337–345.

Wickström, BA (2016). Pelkästään englantia koskeva kielipolitiikka: Tie provinssiin? *ACTAuniversitatis sapientiae, eurooppalaiset ja alueelliset tutkimukset*, 9, 71–76.

Wickström, B.A., Templin, T., & Gazzola M.(tuleva). Taloustieteellinen lähestymistapa viisaaseen politiikkaan ja kielelliseen oikeudenmukaisuuteen. Gazzola, T. Templin, & B.-A. Wickström (Eds.), *Kielipolitiikka ja kielellinen oikeudenmukaisuus: Taloudelliset, filosofiset ja sosiolingvistiset lähestymistavat*. Heidelberg: Se on Springer.

1 Se, että puhujien kieltenkäytön arvo voi kasvaa tukipolitiikan ansiosta, on toinen argumentti, joka vahvistaa entisestään tässä lausunnossa esiin tuotua verkon ulkoisvaikutusta koskevaa väitettä.

15 Olisiko vähemmistökieliä opetettava enemmistökielten puhujille?

Helder De Schutter, Nenad Stojanović, Sergi Morales-Gálvez, Katholieke Universiteit Leuven

Kysymykoskee kielellisen hallitsemisen ongelmaaja riskiä siitä, että vähemmistö omaksuu kielellisesti enemmistökielen monikielisissä yhteiskunnissa. Tässä käsiteltävä tilanne on sellaisten poliittisten yksikköjen tilanne, joissa eri kieliryhmät ”vakiintuneet” tai alkuperäinen ”asuvatyhdessä, jakavat kaupunkeja ja asuinalueita. Esimerkkeinä mainittakoon Katalonia, Galicia ja Espanjan Baskimaa; Bryssel Belgiassa; Wales ja Skotlannin osat Yhdistyneessä kuningaskunnassa; Korsika, Bretagne ja Ranskan Baskimaa Ranskassa; osa Transylvaniaa, jossa on unkarinkielisiä yhteisöjä; tai Pohjois-Skandinavia saamelaisvähemmistöineen.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Näillä yhteiskunnilla on selvästi hallitseva kieli, usein sekä vallan että väestörakenteen osalta, jossa lähes kaikki tuntevat olonsa mukavaksi tai joutuvat käytännössä olemaan päteviä. Vähemmistökielillä on eriasteinen virallinen tunnustus (joko kansallisvaltio, hallituksen alayksikkö tai molemmat). Tällainen tunnustaminen on kuitenkin suunnattu erityisesti vähemmistökielten puhujille, eikä se vaikuta enemmistöön. Vähemmistökielillä tarkoitetaan henkilöitä, joilla on tiettyjä kielioikeuksia, kuten opetus vähemmistökielillä. Tällaiset oikeudet eivät kuitenkaan välttämättä riitä välttämään kielellistä ylivaltaa, jota voidaan pitää kielellisen epäoikeudenmukaisuuden muotona.

Dominoinnin käsite tulee poliittisesta filosofiasta. Se on juurtunut republikaanisen ajattelun perinteeseen, jolla pyritään minimoimaan hallitsemisesta johtuva epäoikeudenmukaisuus. Yksilöt tai ryhmät ovat hallitsevassa asemassa, kun ne ovat riippuvaisia suhteesta, jossa kolmas osapuoli tai ryhmä voi mielivaltaisesti puuttua niihin (tai käyttää mielivaltaista valtaa) ilman heidän suostumustaan tai ottamatta huomioon heidän oikeutettuja mieltymyksiään (Pettit, 1997).

Tämä haavoittuvuus tai riippuvuus jonkun toisen mielivaltaisesta vallasta olisi poistettava vapaiden kansalaisten yhteiskunnan rakentamiseksi. Kielellinen dominaatio tapahtuu, kun kieliryhmän X puhujat ”sisältyvät kielellisesti” Y-kielen. Heidän oletetaan lähes aina siirtyvän hallitsevaan kieleen julkisesti ja

joskus jopa yksityiselämässä, mutta ei mieluummin. Tällaista mukauttamista ei tehdä lähes koskaan toiseen suuntaan, ja yleensä vähemmistöjäsenet ovat kaksikielisiä, mutta enemmistöjäsenet eivät ole. Suuri todennäköisyys kommunikoida enemmistökielen puhujien kanssa (tai huonompi tunne) pakottaa vähemmistön puhujat käyttämään enemmistökieltä useimmilla aloilla. Tämä johtaa ”diglossy”-muotoon, jossa kielet osoitetaan eri tehtäviin, ja vähemmistökieli on suurelta osin jätetty tiettyjen toimintojen ulkopuolelle. Diglossia on yleensä epäsymmetrinen, koska hallitsevaa kieltä käytetään kaikilla alueilla, kun taas vähemmistökieli rajoittuu rajoitettuihin tehtäviin.

Poliittisen filosofian näkökulmasta voidaan todeta, että ”kielellinen valta” edellyttää kolmea ehtoa: (1) se, että yhden ryhmän on sopeuduttava kielellisesti toiseen, mutta ei päinvastoin (tämä näkyy paremmin epäsymmetrisessä kieltenopiskelussa); (2) tämän mallin toistuva toistuva päivittäin; ja 3) se, että hallitsevan ryhmän jäsenillä ei oikeastaan ole vaihtoehtoa sen lisäksi, että vältetään täysin vuorovaikutus enemmistön kanssa.

Normatiivisen poliittisen teorian peruseriaatteet viittaavat siihen, että kielellinen ylivalta on eräänlainen epäoikeudenmukaisuus ja että siksi oikeusnäkökohdat edellyttävät korvaavia toimenpiteitä.

Näillä periaatteilla perustellaan näin ollen seuraavaa suositusta: koulutusjärjestelmän olisi tehtävä pakolliseksi kaikkien tunnustettujen kielten oppiminen, jotta enemmistökielten puhujat saisivat tietynasteisen vähemmistökielen taidon. Toisen kielitaidon pitäisi ainakin antaa kaikille kansalaisille äidinkielestä riippumatta mahdollisuus ymmärtää toista kieltä. Tämä vaatimus voi edistää kunnioittavaa politiikkaa, joka mahdollistaa monimutkaisten ja hybridi-identiteettien kehittämisen ja auttaa näin luomaan yhteisen perustan demokraattiselle vuoropuhelulle. Samalla se voi auttaa ratkaisemaan kompromissin, joka vallitsee osallistamisen (kaikki alkuperäiskieliryhmät saattavat tuntua paremmin kunnioitetuiksi ja siten osaksi yhteisöä) ja liikkuvuuden välillä (kumpikin oppisi vähintään yhtä muista kielistä alueella).

Kuvitus ja todiste

Empiirinen tutkimus vahvistaa suosituksen

merkityksen. Immersion-ohjelmia voidaan edistää sekä pitkän aikavälin opetuksellisen menestyksen että kaksikielisyyden ja kaksikielisyyden saavuttamisen kannalta, ”jossa L1-enemmistö-opiskelijoita opetetaan pääasiassa L2:n kautta, joka on yleensä vähemmistökieli, jotta siitä tulisi kaksikielinen ja biliterate sekä kyseisellä kielellä että enemmistökielellä”. Tämä voi olla vielä hyödyllisempää, jos se järjestetään kaksisuuntaisena ohjelmana, jossa molempien kielten puhujat jakavat saman luokkahuoneen, eikä yksisuuntainen upotusmalli (toukokuu 2010, 296). Thomas ja Collier (2002) teettämä tutkimus yli 210000 kielellisen vähemmistön opiskelijaa Yhdysvalloissa julkisten koulujen vahvistaa, että upotusohjelmat yleensä toimivat paremmin opiskelijoille, erityisesti verrattaessa akateemista menestystä opiskelijat osallistuvat immersion koulujen ja opiskelijoiden osallistuvat siirtymäkauden koulujen ohjelmiapääasiassa Englanti.

Poliittiset vaikutukset

Vaikkapäsuosituksena on kielellisen oikeudenmukaisuuden perussyistä kannustaa enemmistön jäseniä oppimaan vähemmistökieltä, myösuhteellisuuteen liittyviä näkökohtia sovelletaan. Kuvittele 1000-jäseninen yhteiskunta, jossa on 10 puhujaa X:stä, ”vakiintuneesta” aboriginaalisesta vähemmistökielestä ja 990 puhujasta Y:stä. Tämä tilanne voi johtaa kielelliseen valta-asemaan, jos kolme ehtoamme täyttyvät. Se, että kaikkien Y-puhujan olisi opittava X, olisi kuitenkin suhteeton toimenpide, ellei asiaan liity joitakin lisänäkökohtia (esim. jos X:tä puhutaan laajalti muualla maailmassa). Tähän liittyvä näkökohta on tehokkuus. Terve julkinen politiikka edellyttää niukkojen resurssien tehokasta käyttöä. Tässä esimerkissä voi olla vaikeaa perustella huomattavia

investointeja aikaan, ponnistuksiin ja rahaan, jotta 99 prosenttia väestöstä pakottaisi oppimaan yhden prosentin puhuman kielen. Kumpain ehtoa voidaan pitää kriteerinä ”jos luvut oikeuttavat sen” (toukokuu 2014: 386–388).. Jos tämä edellytys kuitenkin täyttyy, monikielisyyden määrääminen enemmistölle voi olla perusteltua kielellisen oikeudenmukaisuuden vuoksi. Myös kyseisten kielten määrällä on merkitystä. Mitä enemmän kieliä on, sitä vaikeampaa on toteuttaa tällaista politiikkaa. Muihin maanosiin verrattuna Euroopassa ei ole erityisen paljon alkuperäiskieliä. Näin ollen kielipolitiikan hajauttaminen monikielisiin alayksiköihin (kuten Romaniassa unkaria puhuviin Județe-maihin) lieventää huomattavasti toteutettavuusongelmaa.

Referenssit ja syventäminen

- Toukokuu, S. (2010). Opetussuunnitelma ja kulttuuri- ja kielivähemmistöjen koulutus. Vuonna B. McGraw, E. Baker, & P. Peterson (Eds.), *International Encyclopedia of Education (3rd ed.)*, Vol 1. (s. 293–298). Oxford: Se on Elsevier.
- Toukokuu, S. (2014) Julkinen yksikielisyys ja diglossia: Poliittisen teorian ja kielipolitiikan uudelleenajattelu monikielisessä maailmassa. *Kielipolitiikka*, 13, 371–93.
- Pettit, P. (1997). *Republikaanisuus: Vapauden ja hallituksen teoria*. Oxford: Oxfordin yliopiston lehdistö.
- Thomas, W. & Collier, V. (2002). *Kansallinen tutkimus koulujen tehokkuudesta kielivähemmistöjen opiskelijoiden pitkän aikavälin akateemisten saavutusten kannalta*. Santa Cruz: Koulutuksen, monimuotoisuuden ja huippuosaamisen tutkimuskeskus (CREDE).

16 Ovatko ”yksittäiset” ja ”ei-ainutlaatuiset” vähemmistöt samanlaisissa tilanteissa, kun heillä on kansallinen kielellinen valta-asema?

Astrid von Busekist, Jean-François Grégoire, Sciences Po Paris

Kansallinen kielellinen valta-asema voidaan määritellä tilanteeksi, jossa ryhmä käyttää demografista etuaan poliittisena viputekijänä tiettyjen institutionaalisten käytäntöjen toistamiseen. Nämä käytännöt voivat pitää yllä eriarvoisuutta, joka johtuu yksinkertaisesta ihmismäärästä, ja se voi lisätä vallan epäoikeudenmukaista jakautumista enemmistön ja vähemmistön välillä. Poliittisissa konstellaatioissa, jotka pyrkivät suojelemaan kielellistä monimuotoisuutta ja säilyttämään jäsentensä tasapuolisen poliittisen tasaron, on suhtauduttava vakavasti kansalliseen kielelliseen valta-asemaan ja otettava nämä näkökohdat huomioon sen mukaisesti.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Kansallisen kielellisen valta-aseman vaikutukset monikansallisissa valtioissa vaihtelevat sen mukaan, vaikuttavatko ne yhteen vai useampaan vähemmistöön. Yleisesti kuitenkin havaitaan, että kielikysymykset mutkistuvat monitasoisen hallinnon tai federalismin tapauksessa. Esimerkiksi englantilaiseen Kanadaan hajallaan olevien franf fonien kielellinen tilanne ja oikeudet ovat hyvin erilaisia kuin Quebecissä, samoin kuin aboriginaalien kansojen ja kielten tilanne. Vastaavasti katalonialaiset jakautuvat Espanjan sisäisillä alueellisilla rajoilla, ja Valenciassa asuvilla on erilaiset olosuhteet kuin Kataloniassa asuvat. Monitasoisen hallinnon tai federalismin yhteydessä kielellinen valta kannustaa vähemmistöläinkäyttöalueita kehittämään omaa kielipolitiikkaansa. Koska kieli on merkittävä identiteetin väline, johon liittyy usein emotionaalista sisältöä, vähemmistökielten suojeluun ja edistämiseen liittyy usein yleinen vieraantuminen laajemmasta (kansallisesta) yksiköstä. Näin on Kanadassa ja Espanjassa.

Näin ollen kielellinen ylivalta laukaisee reaktioita erittäin interventionistisen vähemmistökielten politiikan muodossa, mikä tasoittaa tietä muille vahvoille kansallisen rakentamisen muodoille. Tämä suuntaus on selvempi tapauksissa, joissa suuri enemmistö puhujista hallitsee kielellistä vähemmistöä, mikä johtaa todennäköisemmin separatististen liikkeiden kasvuun. Tämä puolestaan vaikeuttaa sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä liittovaltion tai ylikansallista hallintoa.

Kuvitus ja todiste

Tarkastellaan kontekstia, jota pidetään olennaisesti yhtenä kielellisenä vähemmistönä. Tällaisissa tapauksissa näemme, että tapa, jolla tuomioistuimet hallinnoivat (maan eri osien välisen) liikkuvuuden ja osallisuuden välistä kompromissia (paikallisyhteisöissä), heijastaa yleensä kieliryhmien välistä vallan epätasapainoa. Määrävässä asemassa oleva ryhmä onnistuu paljon paremmin vähemmistöön kuuluvien jäsentensä kielioikeuksien täytäntöönpanossa kuin toisinpäin. Vertaa esimerkiksi Albertan ja Quebecin provinssija¹. Tiedot osoittavat yleistä suuntausta Kanadassa, jossa Anglophones hitaasti sulauttaa Francophones ja rinnastaa ”allophone” maahanmuuttajien (ne, joilla on muu äidinkieli kuin englanti tai ranska) paljon korkeammalla nopeudella. Koska nämä luvut perustuvat poliitikkojen ja käytäntöjen vuorovaikutukseen, voidaan päätellä, että liittovaltion politiikat eivät vähennä riittävästi enemmistökielen houkuttelevuutta ja että liittovaltion kielipolitiikka ei todennäköisesti takaa vakaata tasapainoa liikkuvuuden ja osallisuuden välillä koko maassa.

Paikoissa, joissa on useita kielivähemmistöjä, kuten Intiassa, poliittiset vaikutukset ilmenevät eri tavoin. Kun ihmiset ovat tottuneet elämään monikielisessä ympäristössä, kieliin perustuvien kansallisuusaloitteiden kannustimet ovat paljon heikommat. Tällaiset kontekstit eivät kuitenkaan ole immuuneja riskiltä, että ryhmä työntää kielensä kärkeen (esimerkiksi yrittää tehdä kielestään lingua francan poliittisessa konstellaatiossa, kuten Gandhi teki väittäessään, että hindi poikkeaa Intian virallisesta kielestä). Tällaisissa tapauksissa syntyy muita poliittisia vaikutuksia: I) lukemattomia paikallisia tai alueellisia kielipoliittisia aloitteita, joita voi olla vaikea valvoa ja jotka voivat kärjistä kulttuurieroja; II) virtuaalinen mahdottomuus, kun otetaan huomioon vähemmistötilanteiden suuri määrä, soveltaa yhdenmukaisesti virallista (kansallista) kielipolitiikkaa paikallisen vastarinnan ilmaisuja vastaan; III) vakavat

1 Alberta valittiin maakunnaksi, jossa maakuntien välinen muuttotasapaino oli korkein, ja myös maakunnassa, jossa oli suurin ero kotona puhuttujen kielimuuttujien ja äidinkielen välillä.

esteet demokraattisen politiikan moitteettomalle toiminnalle useilla erittäin vaikeilla tasoilla, erityisesti luomalla vahvoja ja pysyviä separatistisia liikkeitä. Lyhyesti sanottuna kielellinen ylivalta poliittisissa konstellatioissa, joissa on useita kielivähemmistöjä, aiheuttaa todennäköisesti arvaamattomia malleja ja jakolinjoja, jotka vaikeuttavat moninaisuuden demokraattista hallintaa.

Mietintö PERSONS WITH ANGLAIS OR FRENCH to MAISONON BY REPORT to PERSONS WITH ANGLAIS OR FRENCH AS MATERNAL LANGUAGE (Lähde: Kanadan väestönlaskenta 2011)

	Englanti	Ranskalainen
Alberta	1,13	0,36
Quebec	1,28	1,02
Kanada (yhteensä)	1,38	0,97

Poliittiset vaikutukset

Useimmissa tapauksissa kielellisen monimuotoisuuden hallinta yhdessä enemmistön ja vähemmistön välisten suhteiden välimiesmenettelyn kanssa on erittäin poliittista. Suotuisien olosuhteiden luomiseksi kotimaiselle liikkuvuudelle ja osallisuudelle onsuositeltavaa

► *Tunnustetaan vähemmistökielet* ja omaksutaan tiukkoja kielipolitiikkoja, joilla edistetään niiden käyttöä paikallisissa elimissä, kuten alueellisissa parlamenteissa ja kouluissa, sekä liittovaltion toimielimissä, jotta voidaan edistää tunnetta kuulumisesta kielellisiin vähemmistöihin kuuluvien keskuudessa.

► Keskusyhteisön on sovellettava sääntöjä, jotka tarjoavat vähemmistöryhmien jäsenille samat mahdollisuudet liikkuvuuteen ja osallistamiseen kuin enemmistön jäsenillä, koska he vaikuttavat politiikkaan.

► Monikielisiin maihin sovellettavat yleiset periaatteet otetaan soveltuvin *osin* huomioon ylikansallisten organisaatioiden noudattamissa kielipolitiikoissa.

Referenssit ja syventäminen:

Dubreuil, B. & Marois, G. (2011). Kuvitteellinen korjaustoimenpide: Miksi maahanmuutto ei pelasta Quebecia. Montreal: Hän on Boreal.

Magneetti, J.E. (1998). Kielioikeusteoria Kanadan perspektiivissä. Vuonna T. Ricento & B. Burnaby (Eds.), *Kieli ja politiikka Yhdysvalloissa ja Kanadassa: Myytit ja realiteetit* (s. 185–206), Routledge: Hän on New York.

17 Mikä on demolinguistisen keskittymisen merkitysvähemmistökieltenselviytymiselle maailmassa, jossa liikkuvuus lisääntyy?

Torsten Templin, Bengt-Arne Wickström, Michele Gazzola, Humboldt-Universität zu Berlin

Eri maissa vähemmistökielten puhuminen lopetetaan ja viestintäkielet ovat laajempia. Useissa EU:n jäsenvaltioissa on yksi tai useampi ”alueellinen kieli tai vähemmistökieli”,¹ ja monet menettävät puhujia. Euroopan sisäinen liikkuvuus ja muuttoliike EU:n ulkopuolelta aiheuttavat lisäpainetta vähemmistökielille ja vaikeuttavat entisestään niiden säilyttämistä. Tämä herättää kysymyksen siitä, miten voidaan yleisellä tasolla ottaa huomioon vähemmistökielten elinvoimaisuuden ja eloonjäämisen määrittävien tekijöiden vuorovaikutus muuttuvassa maailmassa tai, toisin sanoen, mitä lähestymistapoja voimme käyttää sellaisten kielipolitiikkojen tunnistamiseksi, jotka voivat auttaa suojelemaan alueellisia kieliä ja vähemmistökieliä, jotta ne säilyisivät hengissä vaarantamatta liikkuvuutta.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Alueellisia vähemmistökieliä käytetään pääasiassa tietyillä EU:n jäsenvaltioiden maantieteellisillä alueilla. Näillä alueilla tietty osuus paikallisväestöstä on kaksikielistä ja puhuu sekä valtion hallitsevaa kieltä että vähemmistökieltä. Maantieteellinen keskittyminen on tekijä, jonka tiedetään tukevan vähemmistökielen elinvoimaa pitkällä aikavälillä: koska lainkäyttöalueella on paljon puhujia, on helpompaa perustella kielipolitiikkaa kielen hyväksi, ja alueen kielellinen koostumus vaikuttaa kielen lähettämisen, oppimisen ja käytön dynamiikkaan. Perheet, joissa molemmat vanhemmat puhuvat vähemmistökieltä, välittävät sen todennäköisemmin lapsilleen. Samaan aikaan mitä suurempi vähemmistökieliä puhuvien osuus alueella on, sitä suurempi on näiden perheiden määrä ja sitä suurempi on kannustin välittää tätä kieltä suhteellisen laajan viestintävalikoimansa vuoksi.

Lisäksi suuri määrä puhujia alueella varmistaa, että ihmiset voivat todella kuulla ja käyttää sitä jokapäiväisessä elämässään. Toisin sanoen vähemmistökieltä puhuvien suuri osa alueella tarkoittaa kyseisen kielen hyödyllisyyttä ja altistamista. Mutta

kuinka tärkeä se on vuorovaikutuksessa lisääntyneen liikkuvuuden kanssa?

Kuvitus ja todiste

Tarkastellaan kolmenlaisia alueellisia vähemmistökieliä: (1) yhdessä jäsenvaltiossa puhutut, kuten sorbi Saksassa; (2) useammassa kuin yhdessä jäsenvaltiossa, kuten Baskimaassa Espanjassa ja Ranskassa, puhutut puhujat; ja (3) ne, jotka ovat vähemmistökieli jäsenvaltiossa mutta hallitseva ja virallinen kieli naapurivaltiossa, kuten sloveeni Itävallassa ja Italiassa. Saapuva liikkuvuus voi aiheuttaa lisäpainetta kaikenlaisille alueellisille vähemmistökielille eri tavoin. Jos uusilla tulokkailla on jo ensimmäisenä kielenä paikallinen vähemmistökieli, esimerkiksi Romaniaan Székelyn alueelle asettuvien unkarilaisten osalta, liikkuvuus voi jopa vahvistaa vähemmistökieltä kyseisellä alueella. Uudet tulokkaat eivät kuitenkaan useinkaan puhu paikallista vähemmistökieltä eivätkä ehkä edes osaa vastaanottavan valtion enemmistökieltä. Vähemmistökielten vahvuudesta ja läsnäolosta yleisön keskuudessa, koulutuksessa ja taloudessa riippuen tulokkaat voisivat oppia valtion enemmistön kieltä vähemmistökielen sijaan. Jos uusien tulokkaiden määrä on suuri, tämä prosessi vähentää vähemmistökielten puhujien osuutta ja saattaa ajan mittaan heikentää kieltä. Kielellisen dynamiikan malleilla (esim. Templin ym. 2016) voidaan analysoida tarkasti ja loogisesti muuttoliikkeiden vaikutusta vähemmistökielen ylläpitämiseen.

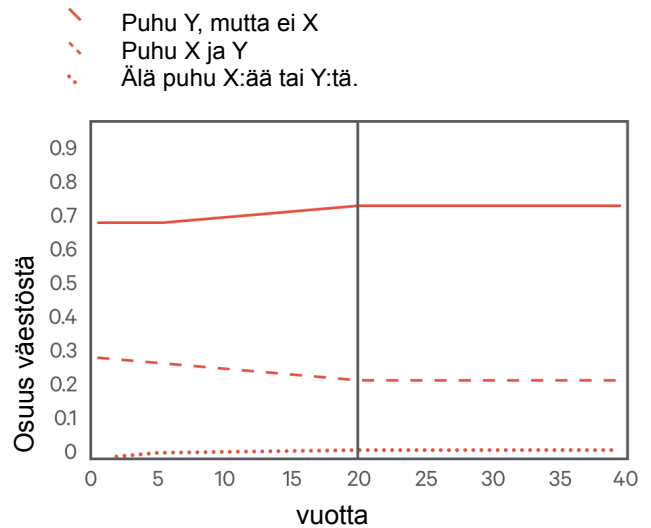
Niiden avulla on mahdollista pitkittää havaittuja suuntauksia tulevaisuudessa ja simuloida kielipoliittisten toimenpiteiden vaikutuksia ainakin jossain määrin. Koska ne mahdollistavat lisämuuttujien sisällyttämisen asiaan liittyviin kysymyksiin, niitä voidaan soveltaa myös asiaan liittyvien kysymysten, kuten kilpailevien toimintavaihtoehtojen kustannusten ja hyötyjen muutosten, tarkasteluun.

Näiden simulaatioiden tärkeä tulos on se, että kun otetaan huomioon puhujien vähimmäismäärä, perheiden halu välittää vähemmistökieltä ja vähemmistökielten käyttö koulutuksessa, vähemmistökieli voi itse asiassa säilyä pitkällä aikavälillä huolimatta jatkuvasta

¹ Alueellisia kieliä ja vähemmistökieliä koskevan eurooppalaisen peruskirjan mukaisesti tarkoitetaan kieliä, joita ”käyttävät perinteisesti tietyn valtion alueella kyseisen valtion kansalaiset, jotka muodostavat numeerisesti pienemmän ryhmän kuin muut valtion kansalaiset”.

siirtolaisvirrasta. Simulaatiot osoittavat myös, että vähemmistökielten opettaminen uusille tulokkaille ja heidän lapsilleen on erityisen tärkeää ja voi torjua vähemmistökielten mahdollista uhkaa.

Kielellistä dynamiikkaa simuloidaan (ks. kuva) suhteellisen suuren vähemmistökielen X, enemmistön Y-kielen ja eri kielten puhujien määrän vuoksi. Lähtövuoden aikana 30 % väestöstä on kaksikielisiä Y:ssä ja X:ssä ja 70 % on yksikielisiä Y:ssä. Koska uudet tulokkaat haluavat mieluummin oppia Y:tä kuin X:tä, X-puhujan osuus pienenee.

ENEMMISTÖKIELEN (Y) JA VÄHEMMISTÖN (X) PUHUJIIEN OSUUS

Oletetaan, että 20 vuoden kuluttua otetaan käyttöön poliittisia toimenpiteitä X:n opetuksen vahvistamiseksi uusille tulokkaille ja heidän lapsilleen. Tämän seurauksena X-kaiuttimen prosenttiosuuden pieneneminen voidaan hillitä.

Poliittiset vaikutukset

Vaikka liikkuvuus aiheuttaa lisäpainetta vähemmistökielille, suurin osa vähemmistökielten suojelemiseksi jo toteutetuista kielipoliittisista toimenpiteistä on edelleen ratkaisevan tärkeää. Jos maahan saapuva liikkuvuus halutaan, on tärkeää luoda uusille tulokkaille mahdollisuuksia ja kannustimia vähemmistökielten oppimiseen ja poistaa vastakannustimet, kuten korkeat suorat tai välilliset oppimiskustannukset.

Referenssit ja syventäminen

- Fishman, J.A. (1991). *Kielellisen siirtymän kääntäminen: Teoreettinen ja empiirinen perusta auttamiseksi uhanalaisia kieliä*. Clevedon: Monikieliset asiat.
- Virne, F. (2016). Vähemmistökielten haasteet. Teoksessa V. Ginsburgh ja S. Weber (toim.), *Palgrave Handbook of Economics and Language* (s. 616–658). Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Templin, T., Seidl, A., Wickström, B.A., & Feichtinger, G. (2016). Optimaalinen kielipolitiikka vähemmistökielten säilyttämiseksi. *Matematiikka*

18 Quel-periaatteet auttavat ennakoimaan etnisten ja kielellisten erojen konfliktipotentialiaa?

Edgár Dobos, MTA Társadalomtudományi, Kutatóközpont, Budapest

Etniset, kielelliset tai uskonnolliset erot voivat johtaa konflikteihin, kun yksilöt ja ryhmät kilpailevat vallasta, aineellisista ja symbolisista resursseista. Kieli (tai mikään kulttuurin osa) ei kuitenkaan aiheuta ristiriitoja. Se on pikemminkin ”virhelinja”, jonka mukaan konfliktit voivat kiteytyä, kun kielelliset tai kulttuuriset erot johtavat yhteensopimattomiin poliittisiin vaatimuksiin tai epätasa-arvoiseen mahdollisuuteen käyttää sosioekonomisia mahdollisuuksia valtioiden sisällä. Tässä kohdassa keskitytään syy-seuraustekijöihin, jotka johtavat konfliktien kehittymiseen etnolinguistisilla linjoilla.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Säännöt ja käytännöt, jotka koskevat kieliä hallinnossa, lainsäädännössä, koulutuksessa, tiedotusvälineissä, julkisissa opastuksissa ja viestinnässä viranomaisten ja julkisten palvelujen tarjoajien kanssa, vaikuttavat yksilöiden etuihin ja henkilöllisyyteen. Kieli on siten väistämättä politisoitu monikielisyys yhteiskunnissa.

Enemmistöjen ja kielivähemmistöjen välisiä konflikteja ruokkivat alueellisen kansallisvaltion logiikka ja siellä koodatut vallan epäsymmetriat. Nykyaikaiset kansallisvaltiot, erityisesti 1800-luvulta lähtien, ovat lähes järjestelmällisesti suosineet etnisiä enemmistöjä (omistajien kansakuntia). Enemmistön ja vähemmistön näkemykset ovat usein ristiriidassa todellisuuden tulkinnan ja/tai valtio-vähemmistösuhteiden toivotun mallin kanssa.

Konfliktien dynamiikka vaihtelee historiallisesti muodostuneiden hallintorakenteiden, valtarakenteiden sekä vähemmistöjen ja enemmistöjen suhteiden erojen vuoksi eri tasoilla. Monien eurooppalaisten yhteiskuntien ja yksikielisten kansallisvaltioiden oma käsitys vaikuttaa edelleen poliittisiin valintoihin, eikä edes virallinen monikielisyys välttämättä poista kieliyhteisöjen välisiä konflikteja.

Makrotaloudellinen ympäristö ei ole aina hyödyllinen: vähemmistöjen oikeuksia koskevat kansainväliset normit ovat usein haasteellisia ja alistettuja geopolittisille eduille. ilman vahvaa ja yhteistä eurooppalaista vähemmistöjen oikeuksia koskevaa järjestelmää EU:n jäsenvaltioiden ei tarvitse raportoida vähemmistöjen suojelua koskevien sitoumusten noudattamista jättämisestä. ja kansallisen puoluepolitiikan ensisijaisuus ylittää usein EU:n ehdollisuuden vaikutuksen.

Kuvitus ja todiste

Konfliktimallit vaihtelevat sekä valtioiden välillä että niiden sisällä. Vojvodinan serbialueen kenttätutkimus osoittaa, että joillakin paikoilla on sopusointuinen etnisten ja kielellisten yhteisöjen rinnakkaiselo, ja monikielisyys käytännössä tarkoittaa lähes huomaamattomia kohtia kielestä toiseen (esim. Belo Blato/Nagyzerzsébetlak/Biele Blato). Toisaalta konfliktit ovat puhjenneet muilla alueilla sen jälkeen, kun Kroatia ja Bosnia ja Hertsegovina tuli runsaasti serbipakolaisia 1990-luvun alun sotien jälkeen. Konfliktin ilmentymiin kuului etnisiin syihin perustuvien välikohtausten lisääntyminen (graffiti, yksityisomaisuuden vahingoittuminen, uskonnolliset ja muistoesineet sekä sanalliset ja fyysiset hyökkäykset) vähemmistöjä vastaan. Yleistämällä näistä tuloksista ja ottamalla huomioon muissa yhteyksissä havaitut jännitteet voimme tunnistaa useita ristiriitaisia prosesseja. Ne esitetään tiivistetysti liitteenä olevassa taulukossa.

Poliittiset vaikutukset

Euroopan valtioiden monietnisen ja monikielisen historiallisen koostumuksen tulisi näkyä asianmukaisesti lainsäädännössä. Etnokulttuurinen tasapuolisuus ja lojaalisuus yhteistä valtiota kohtaan edellyttävät neutraalien ja ryhmäkeskeisten säännösten ja politiikkojen yhdistelmää, kansallisten vähemmistöjen identiteetin sisällyttämistä yhteisiin käsitteisiin (esim. niiden kielen sisällyttäminen julkisiin instituutioihin) ja institutionaalisia takeita niiden kulttuurista kopiointia varten. Vähemmistövähemmistöjä, jotka eivät ole secessionistisia, on pidettävä oikeutettuna tekijänä pyrittäessä kyseenalaistamaan poliittisen osallisuuden edellytykset monietniseen demokratiaan.

Etninen ja kielellinen moniarvoisuus olisi otettava huomioon poliittisissa ratkaisuissa, joissa hyödynnetään eri hallintotasoja (kansallisia, alueellisia ja paikallisia), parannetaan näiden viranomaisten välistätoimivallanjakoja luodaan epäsymmetrioita suojelun tarpeessa olevien kielten hyväksi. Monikielisyyteen liittyvissä poliittisissa ratkaisuissa olisi myös noudatettava täydentävää lähestymistapaa eikä ”subtratiivista” lähestymistapaa, joka mahdollistaa valtion virallisen kielen oppimisen toisena työllisyyden ja sosiaalisen liikkuvuuden kannalta olennaisena kielenä ja vahvistaa samalla äidinkieltä identiteetin,

psykologisten ja turvallisuustarpeiden kannalta olennaisena ensimmäisenä kielenä.

Referenssit ja syventäminen:

Csergő, Z. (2007). *Puhe kansakunnasta: Kieli ja konflikti Romaniassa ja Slovakiassa*. Ithaca, NY & Lontoo: Cornell University Press.

Virne, F. (2005). Kielelliset ihmisoikeudet politiikan suuntaviivojen lähteenä: Kriittinen arvio. *Journal of Sociolinguistics*, 9 (3), 448–460.

Kontra, M., Phillipson, R., Skutnabb-Kangas, T., &

Várady, T. (Eds.). (1999). *Kieli: Oikea ja resurssi. Lähestyy kielellisiä ihmisoikeuksia*. Budapest: Central European University Press.

Varenes, F., (2011). Kieli, etniset konfliktit ja kansainvälinen oikeus. *Etnisten opintojen lehti*, 65, 8–35.

Vizi, B., Tóth, N., & Dobos, E. (Eds.) (2017). *Kansainvälisen ehdollisuudenlisäksi. Vähemmistöedustuston paikalliset vaihtelut Keski- ja Kaakkois-Euroopassa*. Baden-Baden: Nomos, Nomos.

KONFLIKTEJA AIHEUTTAVA PROSESSI ETNISTEN JA KIELELLISTEN ”VIRHEIDEN” TAPAUKSESSA

1. Etnisten ja kielellisten kysymysten perusteeton turvallisuus: enemmistön eliitin tulkinta vähemmistöjen kulttuurisista vaatimuksista uhkana valtion koskemattomuudelle; vähemmistöistä erotettujen instituutioiden epäluottamus valtiovastaisen nationalismiin keskuksina; vähemmistöjen näkökulmasta kansallistuvan valtion yhteisen identiteetin käsite sekä etnisen puolueettomuuden ja neutraalin sääntelyn asettaminen ryhmälle muuttuvat epäilyttäväksi assimilaatiokodeiksi. Muita esimerkkejä ovat Viro, Ranska, Kreikka, Romania ja Slovakia.
2. Vähemmistöjen hankittujen (kielellisten) oikeuksien rikkominen, käytön rajoittaminen tai soveltamisalan rajoittaminen: peitelty devalvointi vähemmistökielen asemasta hallinnossa, koulutuksessa jne. Esimerkki: Ukraina.
3. Etninen mandaatti: Hallinto- tai vaalipiirien rajojen uudelleenjakoa siten, että alueelle keskittynyt vähemmistö saadaan jaettua, enemmistövähemmistön asema käännetään päinvastaiseksi ja/tai vähemmistoyhteisöjen äänivalta ja/tai niiden mahdollisuudet käyttää oikeuksiaan minimoidaan. Esimerkiksi Slovakiassa (hallinnollinen uudelleenjärjestely, 1996).
4. Enemmistön ja vähemmistöväestön väliset kiistanalaiset tunnusmerkit, jotka ovat rinnakkaisia jaetulla alueella: kilpailevat toimet alueen liittämiseksi johonkin kieleen ja keinotekoinen alueellinen jatkuvuus fyysisen tilan merkitsemisessä ja julkisten laitosten toiminnassa (kielten merkitys kansallisen identiteetin merkinä viestintävälineenä saattaa olla liian suuri). Esimerkiksi Bosnia ja Hertsegovinassa, Kosovossa ja Makedoniassa.
5. Yksipuolinen vanhemman valtion aktiivisuus ja alueen ulkopuoliset maanrakennuskäytännöt: pyrkimykset vahvistaa siteitä vanhemmistaan siten, että vähemmistöihin kuulumisen heidän asuinmaahansa minimoidaan. Esimerkiksi Bulgariassa, Unkarissa, Romaniassa ja Serbiassa (suhteessa naapurimaihin).
6. Kilpailevat kansakuntaa kehittävät toimet, jotka altistavat niin kutsutut etniset/kansalliset tai väli-vähemmistöt ristiriitaisille uskollisuuspaineille. Esimerkiksi Bunjevci, Çams, Csángós, Goranci, Pomaks, Torbeši, Valaques (Kaakkois-Eurooppa).

19 Miksi ei riitä, että opitaan vain yhtä virallisista kielistä monikielisessä ympäristössä?

Peter A. Kraus, Núria Garcia, Melanie Frank, Vicent Climent-Ferrando, Universität Augsburg

Yleisesti tunnustetaan, että vastaanottavan maan virallisen tai kansallisen kielen oppiminen on keskeinen tekijä maahanmuuttajien kotouttamisessa vastaanotettavaan yhteiskuntaan. *Kolmansien maiden kansalaisten kotouttamista koskevassa Euroopan komission toimintasuunnitelmassa 2016 todetaan, että ”määrämaan kielen oppiminen on olennaisen tärkeää, jotta kolmansien maiden kansalaiset voivat menestyä kotouttamisprosessissaan”* (Euroopan komissio, 2016: 7). Yhä useammat Euroopan maat soveltavat kielivaatimuksia maahanmuuttajiin, jotka haluavat saada oleskelustatuksen tai kansalaisuuden.

Mielenkiintoista on, että kohdemaata pidetään implisiittisesti yksikielisenä kehyksenä, vaikka useilla EU:n jäsenvaltioilla on useampi kuin yksi virallinen kieli tai ne tunnustavat erilaisia alueellisia ja/tai vähemmistökieliä. Miksi maahanmuuttajat voivat joissain tapauksissa oppia useampia kuin yhden näissä monikielisissä yhteyksissä puhutuista kielistä?

Que kertoo meille tutkimusta ?

Kielivaatimusten laajuus monikielisissä yhteyksissä lisää jännitteitä maahanmuuttajien liikkuvuuden edistämisen ja heidän kotouttamisensa välillä. Liikkuvuuden asettaminen etusijalle osallisuuden sijasta merkitsisi sitä, että maahanmuuttajille asetettaisiin kieliä koskevat vähimmäisvaatimukset ja odotettaisiin, että he oppisivat tarvittaessa vain yhtä vastaanottavan maan virallisista kielistä. Toisaalta osallisuuden suosiminen tarkoittaisi sitä, että maahanmuuttajille asetettaisiin tiukempia kielivaatimuksia ja maahanmuuttajien odotettaisiin monikielisessä maassa oppivan kahta tai useampaa virallista kieltä, jotta he voisivat osallistua täysipainoisesti sosiaaliseen, kulttuuriseen ja poliittiseen elämään.

Viralliseen monikieliseen ympäristöön saapuvien maahanmuuttajien oppimien kielten määrä riippuu myös vastaanottavan yhteiskunnan kielikonstellaation voimasuhteista. Useille monikielisille valtioille tai alueille on ominaista enemmistökielen ja vähemmistökielen välinen epäsymmetria. Koska vähemmistökieliä käyttää harvempi puhuja ja niitä käytetään usein vain osassa aluetta, niiden taloudellinen hyödyllisyys ja houkuttelevuus saattavat olla vähäisempiä ja johtaa siihen, että maahanmuuttajat oppivat mieluummin enemmistökieltä. Monikulttuurisuuden tutkijoille (kuten Will Kymlicka, kuuluisa kanadalainen poliittinen filosofi, joka on

erikoistunut oikeuksiin ja velvollisuuksiin etnisesti monimuotoisissa yhteiskunnissa), kansallisten vähemmistöjen on suojeltava kulttuuri- ja kielidentiteettiään ja otettava samalla vastaan maahanmuuttajia, mikä voi olla oikeutettu syy asettaa kielivaatimuksia vähemmistökielille valtion virallisella kielellä olevien kielivaatimusten lisäksi (Kymlicka, 2011). Monikielisissä maissa, joissa kielellinen konstellaatio on vähemmän epäsymmetrinen ja joissa kilpailu tai kielelliset ristiriidat eivät ole yhteiskunnallisen ja poliittisen tilanteen keskeinen piirre, yhden virallisen kielen kielivaatimuksia voidaan toisaalta pitää riittävinä maahanmuuttajien kotouttamiseksi vastaanotettavaan yhteiskuntaan.

Kuvat ja todisteet

Tässä mielessä useat aluehallinnot, joilla on epäsymmetrinen kielellinen konstellaatio, pitivät tarpeellisena soveltaa maahanmuuttajia koskevia kielivaatimuksia vähemmistökielen aseman suojelemiseksi alueellaan. Esimerkiksi Kataloniassa alueviranomaiset ottivat vuonna 2010 käyttöön Katalonian alueella oleskelevia maahanmuuttajia koskevat kielikokeet osana kotoutumisprosessiaan.

Toisaalta Luxemburgissa, jossa kielikonstellaatio on epäsymmetrinen, Luxemburgin hallituksen vastaanotto- ja kotouttamisviraston tekemässä vastaanotto- ja kotouttamissopimuksessa määrätään, että maahanmuuttajat voivat valita kielikurssin ”yhdessä tai useammalla Luxemburgin kolmesta hallinnollisesta kielestä eli luxemburgin, ranskan tai saksan kielellä”¹. Vastaavasti Sveitsissä ”yhden kansallisen²kielen hyvä taito” katsotaan riittäväksi pysyvän oleskeluluvan saamiseksi.

Ipoliittiset vaikutukset

Yhteenvetona voidaan todeta, että epäsymmetrisessä monikielisessä kontekstissa maahanmuuttajien voidaan odottaa oppivan enemmistökielen lisäksi myös – tai pikemminkin – toisen virallisen tai alueellisen kielen,

1 www.olai.public.lu/en/accueil-integration/mesures/contrat-accueil

2 Liittovaltion ulkomaalaislaki, annettu 16. joulukuuta 2005 www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/20020232; tämä ominaisuus kuvastaa kuitenkin myös virallisten kielten alueellista jakautumista maassa.

jotta kansalliset vähemmistöt voivat suojella kieli-identiteettiään ja estää siirtyminen kielestä hallitsevaan kieleen. Liikkuvuuden ja osallisuuden välinen kompromissi sekä vähemmistöjen kulttuuristen ja kielellisten oikeuksien suojelun ja maahanmuuttajien yksilönvapauden välinen jännite voidaan sovittaa poliittisin järjestelyin.

Suotuisat säännökset voivat riippua siitä, että maahanmuuttajille luodaan kannustimia vastaanottavan yhteiskunnan kielen tai kielten opiskeluun helpottamalla pääsyä vastaanottavan maan kielikursseille edullisesti sen sijaan, että määrättäisiin seuraamuksia. Kielivaatimuksissa olisi keskityttävä kielikursseihin sen sijaan, että määritettäisiin tietty pätevyystaso: vaikka maahanmuuttajien voidaan odottaa oppivan yhtä tai useampaa vastaanottavan yhteiskunnan kieltä, ei tästä seuraa, että he kaikki voisivat tehdä niin samalla menestyksellä.

Referenssit ja syventäminen:

Euroopan komissio (2016). *Toimintasuunnitelma kolmansien maiden kansalaisten kotouttamiseksi*. Com(2016) 377 final.

Virne, F. (1996). Etninen ja poliittinen kielikonflikti, *kansainväliset suhteet*, 88, 381–396.

Kymlicka, W. (2011). Monikulttuurinen kansalaisuus monikansallisissa valtioissa, *etnisyys* 11, 281–302.

Woehrling, J. (2008). Kielelliset vaatimukset maahanmuuttajille, erityisesti siltä osin kuin on kyse kielistä, jotka nauttivat virallisesta asemasta osassa aluetta. In *Mundialització, sideaine circulació i Immigració, i ligència d'una llengua com pyysi* (s. 133–172). Barcelona, Institut d'Estudis Autònoms.

VIRALLISET MONIKIELISET PUITTEET

Epäsymmetrinen kielellinen konstellatio		Symmetrinen kielellinen konstellatio	
Kielitaitovaa- timukset sekä vähemmistö- - että enemmistöki- eillä	Esimerkki: maahanmuut- tajien on opittava katalaania ja espanjaa Kataloniassa	Kielivaatimuk- set yhdellä virallisella kielellä	Esimerkki: maahanmuuttaja- t voivat opiskella Luxemburgissa ranskaa, saksaa tai luxemburgia.

20 Miten yhdistää alue- ja persoonallisuuden periaatteet?

Helder De Schutter, Nenad Stojanović, Sergi Morales-Gálvez, Katholieke Universiteit Leuven

Kielioikeuksien jakamisessa kielellisesti monimuotoisissa yhteiskunnissa käytetään usein kahta päämallia: alue ja persoonallisuus (De Schutter, 2007). Kielialueperiaatteen (LTP) mukaan kielet on säilytettävä alueellisesti. Valtio on jaettu useisiin aluevyöhykkeisiin, ja kullakin vyöhykkeellä enemmistön kieli on virallinen. LTP:stä on ehdotettu kolmea versiota¹.

► Tiukassa ja suosituimmassa versiossa vain yksi kieli on tietyllä alueella (muun muassa) julkishallinnon, poliittisen elämän, oikeudenkäyntien ja valtion rahoittaman pakollisen koulutuksen osalta. Hyvä esimerkki on Flanders (Belgia).

► Vähäisemmässä versiossa alueellinen yksikkö voi laajentaa tunnustamista useammalle kuin yhdelle kielelle, mutta selkeällä etusijalla on yksi kieli muihin nähden (Grin, 2006), kuten Quebec-koulutusjärjestelmässä sen kuuluisan lain 101 mukaisesti, jossa kielioikeudet myönnetään anglofoneille erillisinä, valtion rahoittamina englantilaisina kouluina, mutta maahanmuuttajien ja ranskalaisten odotetaan käyvän Ranskan julkisia kouluja, mikä rajoittaa englannin koulut vain Englantiin.

► Alueperiaate viittaa dynaamisessa versiossa siihen, että vaikka oikeuksien myöntämisperusteet ovat vakaat, niiden täytäntöönpano kehittyi demolingvististen lukujen kehityksen mukaisesti (esim. Suomi) (Stojanović, 2010).

Kielellisen persoonallisuuden periaatteenmukaan henkilöt voivat käyttää kielioikeuksia riippumatta siitä, missä he asuvat valtion tai osavaltion alueella. Se on vapaan valinnan malli.

Hyvä esimerkki on Bryssel: kansalaiset voivat hankkia asiakirjoja, terveyspalveluja tai oppilaitoksia hollanniksi tai ranskaksi. Toinen esimerkki on Unkari, jossa tietyille vähemmistöille myönnetään maanlaajuinen kulttuurinen ja kielellinen autonomia riippumatta niiden alueellisesta tilanteesta Unkarissa.

Voitaisiinko alueellista ja persoonallisuutta koskevia periaatteita yhdistää liikkuvuuden ja osallisuuden parantamiseksi? Persoonallisuuden periaate voi helpottaa liikkuvuutta valtion sisällä, mutta se ei

lähtökohtaisesti vahvista osallisuutta. Alueperiaate ja erityisesti sen vahva versio edistäisivät lähtökohtaisesti osallisuutta, mutta haittaisivat liikkuvuutta.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Näillä kahdella periaatteella on kuitenkin haittoja. Alueperiaate voi rajoittaa liikkuvuutta, kun taas persoonallisuuden periaate voi heikentää osallisuutta. On kuitenkin mahdollista tunnistaa näiden kahden periaatteen mahdollisia laajennuksia ja yhdistelmiä, joilla voidaan parantaa liikkuvuuden ja osallisuuden yhteensopivuutta (Morales-Gálvez, 2017).

► Alkuperäisten kielten yhtäläinen tunnustaminen: sen sijaan, että perustettaisiin yksi ainoa kieli alueeksi, joka voi johtaa suurimpien kieliryhmien valta-asemaan, heikompia alkuperäiskieliä (vaikka ne muodostavat paikallisen enemmistön) olisi tuettava nykyistä enemmän soveltamalla periaatetta, jonka mukaan kielipolitiikkaan käytettävissä olevat resurssit jakautuvat käänteisesti henkeä kohti. Mitä vähemmän kielessä on puhujia, sitä enemmän resursseja sen on saatava. Tavoitteena on tarjota vertailukelpoisia palveluja kaikille kieliryhmille niiden koosta riippumatta (De Schutter 2017; Patten 2014; Virne ja Vaillancourt 2015). Tämä periaate noudattaa alueperiaatteen heikkoa versiota (koska se antaa enemmän tukea kielelle) ja siinä otetaan käyttöön persoonallisuustekijä.

► kielellisistä syistä tapahtuvan erottelun kieltäminen alueilla ihmisten yhdistämiseksi niiden erottamisen sijaan: yhtenäisiä julkisia palveluja (terveys, koulutus) tarjotaan kaikilla tunnustetuilla kielillä sen sijaan, että ne erotettaisiin fyysisesti toisistaan. Tämä periaate, joka liittyy suurelta osin persoonallisuuteen, edistää muiden tai muiden ryhmien kielten oppimista. Tämä edistää yhteistä yhteenkuuluvuuden tunnetta ja lisää sosiaalista yhteisvastuuta ja oikeudenmukaisuutta (Miller, 1995). Tämän politiikan täytäntöönpano oppilaitoksissa edistäisi kaksi- ja monikielisyyttä paikallisilla kielillä.

Kuvitus ja todiste

Katalonia on tunnettu tapaus, jossa kaikki alkuperäiskielet tunnustetaan yhtäläisesti, mutta etusijalle asetetaan vähemmistökieli ja ilman, että kansalaiset erotellaan kielen perusteella. Tässä tapauksessa espanja (valu) ei ole vain suurin osa Katalonian asukkaista L1 (55 %), mutta myös

¹ Joissakin maissa, kuten Sveitsissä, käytetään pääasiassa tiukkaa versiota, mutta joissakin osissa maata käytetään heikompia tai dynaamisia versioita.

katalaanin puhujat tuntevat sen yleisesti nimellä L1 (31,3 %). Katalaanin tuntemus on kuitenkin parantunut 30 vuoden aikana. Nykyinen kielipolitiikka aloitettiin vuonna 1983. Se perustui molempien kielten yhtäläiseen tunnustamiseen julkishallinnossa ja Katalonian alueen ensisijaiseen asemaan niiden levittämiseksi (esimerkiksi katalaani on koulun pääkieli).

Poliittiset vaikutukset

Edellä mainitun yleisen normatiivisen vaikutuksen mukaan liikkuvuus ja osallisuus voidaan yhdistää paremmin yhteiskunnissa, joissa jokaisella on oikeus puhua omaa kieltään ja velvollisuus ymmärtää alueen muita kieliä. Edellä kuvatut periaatteet voivat auttaa edistämään kunnioittavia politiikkoja, jotka mahdollistavat hybridi-identiteetin ja luovat yhteisen perustan demokraattiselle vuoropuhelulle ja sosiaaliselle oikeudenmukaisuudelle. Ne edistävät osallisuutta (koska kaikki alkuperäiskieliryhmät voivat tuntea olevansa johdonmukaisesti mukana yhteisössä) ja liikkuvuutta (koska jokainen kehittäisi vähintään vastaanottavaa osaamista alueen asiaankuuluvilla kielillä ja helpottaisi matkustamista alayksiköiden sisällä ja välillä kansallisella alueella).

Referenssit ja syventäminen:

De Schutter, H. (2007). Kielipolitiikka ja poliittinen filosofia. Kehittymässä olevasta kielellisestä oikeuskeskustelusta. *Kieliongelmat & Kielisuunnittelu*, 31, 1–23.

De Schutter, H. (2014). Kielellisen epäoikeudenmukaisuuden testaus: Alueellisuus ja moniarvoisuus. *Kansalaisuuksia koskevat asiakirjat: The Journal of nationalism and Ethnicity*, 42, 1034–1052.

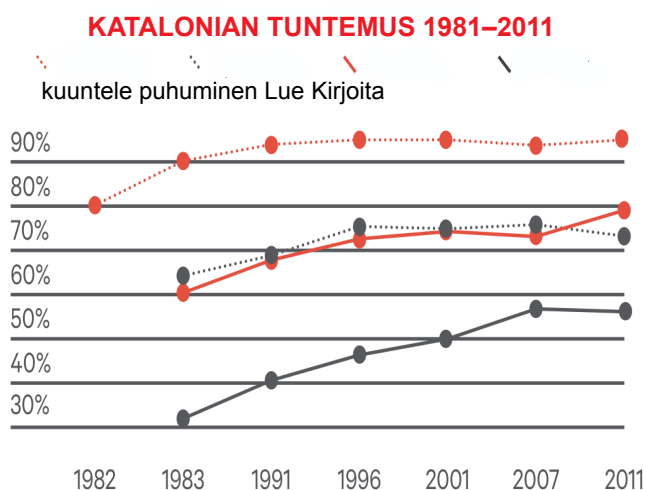
De Schutter, H. (2017). Kaksi periaatetta yhtäläisen kielen tunnustamiseksi. *Kansainvälisen sosiaalisen ja poliittisen filosofian kriittinen katsaus*, 20, 75–87.

Virne, F. (1996). Etniset konfliktit ja kielipolitiikka. *Kansainväliset suhteet*, 88, 381–396.

Miller, D. (1995). *Me olemme kansallisuus*. Oxford: Oxfordin yliopiston lehdistö.

Morales-Gálvez, S. (2017). Eläminen yhdessä Equals: Kielellinen oikeus ja julkisen sektorin jakaminen monikielisissä asetuksissa. *Etniset ryhmät*, 17, 646–666.

Stojanović, N. (2010). Dynaaminen käsitys kielellisen alueellisuuden periaatteesta. Gripoikien kantonin kielilaki. *Politiikka ja yhteiskunnat*, 29, 231–259.

21 Miten ”ulkoisen” kielen hegemonia vaikuttaa sisäpolitiikkaan?

Astrid von Busekist, Jean-François Grégoire, Sciences Po Paris

Englannin kielen valta-asema (joskus jopa hegemonia) ulottuu moniin muihin maihin kuin niihin, joissa suuri osa väestöstä puhuu sitä ensimmäisenä kielenä. Sitä voi esiintyä myös maissa, joissa ei historiallisesti ole englantia puhuvaa yhteisöä. Brittiläisellä kolonialismilla, joka on nyt korvattu nykyaikaisten kaupallisten toimintojen uuskolonialistisilla ominaisuuksilla, on edelleen pysyviä poliittisia vaikutuksia, joita käsitellään tässä Intian tapauksessa.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Englanninkielisen aseman myöntäminen samalla tasolla kuin paikalliskielet aiheuttavat kaksi pääasiallista poliittista riskiä:

a) Kieliryhmien väliset ristiriidat suurissa maissa, joissa on paljon moniarvoisuutta, tekevät englantista kätevän ja joskus väitetyn neutraalin ratkaisun kielellisen hallitsemisen välttämiseksi. Voitaisiin kuitenkin väittää, että tämä yksinkertaisesti korvaa yhden dominoinnin muodon (enemmistö vähemmistöihin nähden) toisella – erityisesti maassa, jossa englantia on entisen siirtomaavallan kieli.

... 2. helmikuuta 1835 Thomas Babington Macaulayn minuutti Intiankielipolitiikasta esiteltiin. Hän sanoo: ”Meidän on nyt tehtävä parhaamme muodostaaksemme luokan, joka voi toimia tulkkina meidän ja miljoonien hallitsemiemme ihmisten välillä... luokan intialaisten verta ja väriä, mutta englantia makujen, mielipiteiden, moraalin ja älyn suhteen”. Tämä minuutti tarkoittaa, että englantia otettiin käyttöön Intian koulutusjärjestelmässä, jotta saataisiin palvelijoita, joilla on englannin kielen taito.” (Sarah Jayasundara 2014).

Politiikat, joilla ei kuitenkaan puututa kielelliseen valta-asemaan, koska ne antavat virallisen aseman jollekin ulkopuoliselle kielelle (tai eivät tee mitään sen vaikutuksen hillitsemiseksi), heikentävät suoraan tai välillisesti paikallisten kielten sosioekonomista ja poliittista arvoakseisen ulkopuolisen kielen puhujien eduksi. Intian tapauksessa tämä hyödyttää anglofoneja sisältä tai ulkopuolelta, jotka voivat ”oikeudellisesti” näyttää, mitä belgialainen filosofi Philippe Van Parijs

kutsuu ”kolonialistiseksi asenteeksi” (2011:139–141). Näin ollen silloin, kun moniarvoisuus on suurta, lainsäätäjien on noudatettava varovaisuutta pyrkiessään tasapainoon tehokkuuden ja kielellisen monimuotoisuuden säilyttämisen välillä.

B) Demokraattisten parlamenttien vaaleilla valitut jäsenet ovat yleensä vastuussa äänestäjensä puolesta puhumisesta, ja yksi tehokas tapa on puhua heidän kielellään tai kielillään. Tältä osin Intia ja EU ovat onnistuneet myöntämään virallisen aseman monille eri kielille ja näin ollen antamaan edustajille mahdollisuuden tehdä niin. Käytännössä englannin valta on kuitenkin vakava poliittinen legitimitteettiongelma, toisin sanoen vaaleilla valittuja poliitikkoja puhuvien nimissä.

Kuvitus ja todiste

Intian tapauksessa uuskolonialististen asenteiden esittäminen on poliittisesti oikeutettua sillä, että Intian perustuslaissa on monia muita kieliä (yhteensä 22), joilla on virallinen asema. Tästä johtuva poliittinen dynamiikka vaihtelee tapauskohtaisesti näiden näin syrjäytyneiden ”muiden” kielten lukumäärän ja niiden delinguistisen painoarvon mukaan. Intiassa englantia on noin 0,2 % väestöstä äidinkieli.

Eliitin anglicisaatio, kuten Intiassa, johtaa paikallisyhteisöihin ulkoisille toimijoille, historiallisesti ulkomaisille ja nykyisille (monikansallisille) yrityksille. Voitaisiin väittää, että kun parlamentin jäsenet puhuvat hallitsevaa ulkoista kieltä (ehkä englantia tai Englannin hybridiä ja paikallista kieltä, mikä Intiassa usein tarkoittaa hindiä), he ovat vaarassa edustaa anglofonivähemmistön etuja enemmän kuin äänestäjien, joiden äidinkieli ei ole englantia. Yleisesti ottaen hallitsevan ulkoisen kielen käytön lisääntyminen voi näin ollen luoda poliittisen luokan ja sen äänestäjien välille kielellisen kuilun. Kielellisen valta-aseman vastustaminen paikallisten kielten arvoa ja julkista käyttöä edistävillä poliitikoilla voi edistää kansalaisten vaikutusvallan tunnetta.

Poliittiset vaikutukset

Intiankokemukset viittaavat siihen, että virallisen

aseman myöntäminen ulkoiselle kielelle on ongelmallista ja voi heikentää perusarvoja, jotka tavallisesti tukevat demokraattista poliittista elämää. Tähän kohtaan on kiinnitettävä erityistä huomiota, kun i) siirtomaayritykset ovat ottaneet käyttöön hallitsevan tai hegemoniaanisen ulkoisen kielen ja ii) joilla on laaja moniarvoisuus, kuten eu:ssa. Tästä seuraa, että hallitsevan ulkoisen kielen käyttöä sosiaalisilla ja poliittisilla foorumeilla, joilla kansalaiset ovat mukana, ei voida pitää optimaalisena strategiana. Sen sijaan, että kannustettaisiin, hallitsevan kielen käyttöä e xterneolisi harkittava vain sellaisten toimintojen osalta, jotka rajoittuvat selkeästi määriteltyihin yhteyksiin.

Referenssit ja syvyydet:

Jayasundara, S.N. (2014). Kieltenopetuspolitiikan kehittäminen: Intian näkökulma; a View from Tamil Nadu, *International Journal of Scientific and Research Publications*, 4: 11, 1–3.

Ramachandran, V. (2011). Intian federalismi siirtymävaiheessa: Epäsymmetriasta monikulttuurisuuteen. Gopa Kumarissa, *ulkopolitiikka, federalismi ja kansainväliset sopimukset* (s. 68–77). Uusi Delhi: Uudet vuosisadan julkaisut.

Van Parijs, P. (2011). *Kielellinen oikeus Euroopalle ja maailmalle*. Oxford: Oxfordin yliopiston lehdistö.

22 Miten naapurivaltioiden olisi tehtävä yhteistyötä monimuotoisuuden hallinnassa?

Edgár Dobos, Balázs Vizi, MTA Társadalomtudományi, Kutatóközpont, Budapest

Kansallisvaltioiden perinteinen näkemys kielellisesti homogeenisinä yhteiskunnina ei ole koskaan ollut kovin realistinen, ja siitä on tulossa yhä vähemmän liikkuvuuden aikana, jolloin ihmiset ylittävät usein kansalliset rajat. Uusi lähestymistapa monimuotoisuuden hallintaan edellyttää vähemmistöjen oikeuksien kansainvälisen suojelun lisäksi myös valtioiden kahdenvälisestä yhteistyöstä.

Esiin nousee kysymys siitä, miten naapurivaltiot voivat tehdä yhteistyötä tällä alalla ja erityisesti, miten vastavuoroisuuden ominaispiirteet voidaan sisällyttää kahdenväliseen yhteistyöhön, jotta voidaan laajentaa vähemmistöihin kuuluvien etnolingvististen yhteisöjen kielioikeuksia.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Homogenisoivien valtioiden muodostuminen, rajaliikkeet, vapaaehtoiset tai pakolliset väestövaihdot, valtion politiikkojen omaksuminen ja valtioiden välinen ja sisäinen vallan epäsymmetria ovat luoneet tilanteen, jossa vähemmistöt ovat usein epäedullisessa asemassa. Kansainvälisen vähemmistöjen oikeuksia koskevan järjestelmän lisäksi ”vanhempien”, ”isäntävaltioiden” ja kansallisten vähemmistöjen välinen kolmiosuhde on hyvä lähtökohta naapuruussuhteiden ymmärtämiselle tältä osin. Ensinnäkin ”vanhemman valtion” käsitettä on sovellettava varoen ja vältettävä kielen ja identiteetin ”välttämätöntä” lukemista. Tämä on järkevää esimerkiksi Transylvaniassa asuvien unkarinkielisten osalta, jotka asuvat Schleswigin pohjois- ja eteläosissa asuvissa saksan- ja tanskalaiskielissä. Toisaalta tämä ei ole järkevää frankofonien, italialaisten tai saksalaisten osalta, jotka eivät pidä itseään ranskana, italiana tai saksana tai jotka eivät pidä Ranskaa, Italiaa tai Saksaa ”vanhempivaltioinaan” (yhteinen kieli ei välttämättä tarkoita yhteistä historiaa ja samaa identiteettiä).

Lyhyesti sanottuna etnolingvistisen sukulaisuuden käsite on poliittisesti ladattu ja vaikea käsitellä, mutta se palaa usein ja vaatii taitavaa hoitoa. Naapurivaltiot tekevät yleensä yhteistyötä poliittisissa kysymyksissä vastavuoroisuuden pohjalta. Kun identiteetikysymykset ja vähemmistöjen oikeudet ovat asialistalla ”vanhemman valtion” ja ”isäntävaltion” välillä, kahdenvälinen yhteistyö ja vastavuoroisuus voivat olla erityisen ongelmallisia.

Kahdenvälisissä suhteissa vastavuoroisuutta voidaan tässä tapauksessa pitää joko joukkona keskinäisiä mutta yksipuolisia toimenpiteitä, joilla tuetaan asianomaisia

”vanhempainvähemmistöjä” tai oikeudellista vastavuoroisuutta, joka on vahvistettu kahdenvälisissä sopimuksissa. Kansainvälisen oikeuden mukaan vanhemmuusvaltion yksipuolinen tuki vähemmistöille – ulkomailla asuvatvanhemmat voidaan hyväksyä vain poikkeustapauksissa (kulttuurin, koulutuksen tai kielipalvelujen alalla – ks. Venetsian komissio 2001). Vähemmistöjä koskevat kahdenväliset sopimukset ovat harvinaisia, mutta hyviä naapuruussuhteita koskeviin sopimuksiin sisältyy usein vähemmistöjen oikeuksia koskevia määräyksiä, jotka ovat useimmissa tapauksissa yhdenvertaisia.

Kuvitus ja todiste

Jotkin tapaukset ovat symmetrisiä (esim. Pohjois-Saksan tanskalaisen vähemmistön ja Etelä-Tanskan saksalaisen vähemmistön tapauksessa), minkä vuoksi vastavuoroisuus on luonnollinen strategia asianomaisille kansallisille hallituksille, kuten Bonnin ja Kööpenhaminan yhteinen sopimus vuodelta 1955 osoittaa. Entisen Jugoslavian kansallisvaltioiden sotien ja Itä- ja Keski-Euroopan kasvavien etnisten jännitteiden keskellä vuonna 1992 tehty Slovenian ja Unkarin välinen vähemmistösopimus oli myös hyvä esimerkki samasta keskinäisestä lähestymistavasta.

Kuten molemmat tapaukset kuitenkin osoittavat, vastavuoroisuus toimii vain tapauksissa, joissa rajan molemmin puolinasuvat ”emovähemmistöt” ovat samankokoisia. Monissa tilanteissa vastavuoroisuutta on kuitenkin vaikeampi toteuttaa demolinguistisen epäsymmetrian vuoksi. Esimerkiksi Italiassa asuu pieni kroatialainen vähemmistö, joka suurelta osin rinnastetaan, kun taas merkittävä italialainen vähemmistö asuu Kroatiassa. Jugoslavian romahduksen jälkeen Italia pystyi allekirjoittamaan Kroatian kanssa sopimuksen vähemmistöjen oikeuksista (1996), jossa tämä epäsymmetria on ilmeinen (useimmat määräykset koskevat Kroatian velvollisuuksia italialaista vähemmistöä kohtaan). Toisessa vastaavassa yhteydessä vuoden 1995 kahdenvälisen sopimusten määräykset, jotka koskevat vähemmistöjä Slovakiassa ja Unkarissa, on muotoiltu täysin vastavuoroisella kielellä, vaikka Slovakian unkarilaisvähemmistö on noin 20 kertaa niin suuri kuin Unkarin slovakivähemmistö. Kuten kaikissa valtioiden välisissä suhteissa, vallan tasapaino, laajemman kansainvälisen yhteisön lähestymistapa ja muut muut kuin oikeudelliset tekijät voivat olla ratkaisevan tärkeitä vähemmistöjen oikeuksia koskevan

kahdenvälisen yhteistyön kannalta. Kuten Vojvodina (Unkarin rajaseutu, jossa asuu useita vähemmistöyhteisöjä), kieli voi olla erityisen tärkeä tässä suhteessa. Useimmat päivittäiset kamppailut liittyvät kielen käyttöön julkisesti. Itse asiassa unkarin julkisen käytön ja unkarilaisten demografisen suhteen välillä on vahva korrelaatio – halu valita vähemmistökieli korreloi negatiivisesti kielellisen enemmistön symbolisen dominoinnin kanssa. Toisaalta läheiset yhteydet Unkariin, muuttoliikesuuntaukset ja Unkarin kansalaisuuden saatavuus voisivat lisätä vähemmistökielten sosiaalista arvostusta erityistilanteissa.

Poliittiset vaikutukset

Kansainväliset sopimukset kattavat vain osittain valtioiden välisenaapuruusyhteistyön. Merkityksellisiä ovat myös vanhempien valtioiden toteuttamat yksipuoliset toimenpiteet, joilla tuetaan ”vanhempainvähemmistöjä”, kuten taloudellista tukea tai ekstraterritoriaalista kansalaisuutta. Valtioiden olisi otettava paremmin huomioon eri vähemmistöyhteisöjen erityistarpeet ja -tilanteet ja torjuttava automaattinen vastavuoroisuus. Samalla emoyhtiön yksipuoliset politiikat olisi sovittava paremmin yhteen ”isäntävaltioiden” kanssa, jotta vähemmistöille voidaan

tarjota merkityksellistä tukea. Tässä yhteydessä ekstraterritoriaalinen kansalaisuus voi auttaa vanhempainvähemmistöjä luomaan pääasiassa muuttoliikkeeseen jakansäilyttävään liikkuvuuteen liittyviä toimintaympäristöjä, joissa he voivat ilmetä (tunnistaa ja luokitella) rajat ylittävän maan jäseniksi.

Referenssit ja syventäminen:

ARP, B. (2008). *Kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevat kansainväliset normit ja normit*. Haag: Se on Brill.

Brubaker, asetus (1996). *Nationalismi Uudelleenkehys*. Cambridge: Cambridgen yliopiston lehdistö.

Halász, I. (2006). Kin-Minority Protection -mallit Keski- ja Itä-Euroopassa. O. Ieda (Ed.) *Hallinnollisuuden lisäksi: Asemasta laista ylikansalliseen kansalaisuuteen?* (s. 255–280). Sapporo: Hokkaidon yliopisto.

Venetsian komissio (2001). *Venetsiankomission 48. täysistunnossaan (Venetsia, 19.–20. lokakuuta 2001) CDL-INF(2001)019-e hyväksymä raportti kansallisten vähemmistöjen suosimisesta Kin-valtiossa*.

23 Miksi vähemmistökielen näkyvä tunnistaminen (esim. liikennemerkeissä jne.) on tärkeää?

Balázs Vizi, MTA Társadalomtudományi, Kutatóközpont, Budapest

Kielen visuaalinen esittäminen on osa kielellistä maisemaa. Useimmissa tapauksissa se kuvastaa eri kielten suhteellista valtaa ja asemaa. Alueen kielellisellä maisemalla voi olla informaatiotoiminto ja symbolinen tehtävä. Vähemmistökielten läsnäolo ja se, miten kieli näkyy julkisessa tilassa, ovat tärkeitä vähemmistökieliä puhuville: Kielen käyttö virallisissa ja yksityisissä opasteissa vaikuttaa ihmisten käsitykseen eri kielten asemasta ja vaikuttaa puhujien kielelliseen käyttäytymiseen.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Kielellistä toimintaympäristöä koskevassa tutkimuksessa tutkitaan laajaa kirjoa ja visuaalisen kielen käyttötapoja. Termi kehitettiin ensin tutkimaan etnolinguistic elinvoimaa ranskaksi Quebec. Myöhemmin Scollon ja Scollon perustivat perusmenetelmän laadullista ja geosemioottista tutkimusta varten kirjoituksista ja merkeistä. Hänen perustavanlaatuisen panoksensa tietyn yhteisön, alueen tai kaupungin sosiolinguvistiseen kuvaukseen oli arvioida vähemmistökielten näyttämistä ja tulkintaa kielellisessä ympäristössä. Nykyään tutkimuksen painopistettä voidaan laajentaa viranomaisten ylläpitämiin digitaalisiin alustoihin: se voi myös tarjota arvokasta tietoa kielten visuaalisesta esittämisestä.

On olemassa kaksi tärkeää ja toisistaan riippuvaista lähestymistapaa. Sosiolinguisteille se antaa tietoa mahdollisista eroista virallisten kielten politiikassa (kuten kadunnimet, virallisten rakennusten ja hallintotoimistojen nimet jne. – eli politiikan ylhäältä alaspäin suuntautuvasta ulottuvuudesta) ja politiikan todellisesta vaikutuksesta siihen, miten kansalaiset käyttävät kieliä, erityisesti yksityiskielisissä merkeissä, joita voidaan säännellä tai olla sääntelemättä tapauksesta riippuen.

Jos näin ei ole, eri kielten käyttö kaupallisissa merkinnöissä, jotka näkyvät julkisessa tilassa, antaa vihjeitä alhaalta ylöspäin suuntautuvasta ulottuvuudesta eli siitä, mitä asukkaat itse pitävät näistä kielistä. Oikeudellisesta näkökulmasta ”virallinen” kielimaisema (virallinen toponymia, katujen nimet, julkisten rakennusten nimet jne.) voi antaa tietoa virallisista opasteista koskevista standardeista ja näiden standardien täytäntöönpanosta.

Nämä kaksi näkökulmaa ovat hyödyllisiä, jotta voidaan valaista vähemmistöjen todellista osallistumista

yhteiskuntaan. Yleisesti ottaen (lukuun ottamatta alueellisia kielijärjestelyjä, joilla on hyvin rajatut kielialueet, kuten Sveitsissä), suurin osa kansallisesta kielestä on todennäköisesti yleisempää julkisuudessa, jopa alueilla, joilla vähemmistöt asuvat paljon, sillä useimmissa tapauksissa enemmistökielillä on etuoikeutettu asema ja se voi olla jopa ainoa virallinen kieli. Kielen oikeudellinen asema on tässä suhteessa ratkaisevan tärkeä: virallisia kieliä on tarkoitus käyttää julkisissa laitoksissa, ja niitä on tarkoitus käyttää julkisissa merkeissä (laitosten nimet, toimistot jne.). Joillakin alueilla vähemmistökielten asema voi olla tasavertainen enemmistökielten kanssa (esim. Italiassa Etelä-Tirolin alueella).

Jäsenvaltioilla on huomattava harkintavaltia julkisen kielen käyttöä koskevien sääntöjen määrittämisessä. Kansainvälisissä ihmisoikeusstandardeissa tunnustetaan oikeus käyttää kieltä vapaasti kirjallisessa ja suullisessa viestinnässä yksityiselämässä (kansalisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 26–27 artikla). Euroopan neuvoston puitteissa laadituissa sopimuksissa, kuten kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevassa puitesopimuksessa (FCNM) ja alueellisia kieliä ja vähemmistökieliä koskevassa eurooppalaisessa peruskirjassa (ECRML), tunnustetaan vähemmistökielten puhujien oikeus käyttää kieltään yksityisissä merkeissä, joihin yleisöllä on pääsy (ECRMM:n 11 artiklan 2 kohta ja 7 artiklan 1 kohdan d alakohta).

Tietyissä olosuhteissa tämä oikeus ulottuu vähemmistökielen käyttöön virallisissa merkeissä (FCNM:n 11 artiklan 3 kohta ja ECRML:n 10 artiklan 2 kohdan g alakohta). Vähemmistökielten käyttöä koskevien kansainvälisten normien asianmukainen täytäntöönpano on tässä suhteessa olennaisen tärkeää, koska allekirjoittaminen ja ratifiointi eivät aina edellytä vastaavia hallituksen toimia.

Kuvitus ja todiste

Alueilla, joilla käytetään virallisesti vähemmistökieltä, voimassa olevien lakien täytäntöönpano vaikuttaa lähes varmasti viralliseen maisemaan. Tilanne on erilainen alueilla, joilla vähemmistökielten puhujat asuvat, mutta joilla heidän kieltään ei käytetä virallisesti – tällöin sen näkyvyys riippuu paljon enemmän sosiolinguvistisistä tekijöistä (ks. kuvat).

Oikeudellisen tunnustamisen lisäksi kielten

sosiohistoriallisella hierarkialla voi olla merkitystä: vähemmistökieli, joka on virallinen kansallinen kieli toisessa valtiossa, voi olla paremmin edustettuna erityisesti raja-alueilla. Alueellisten vähemmistökielten puhujilla voi olla vaikeuksia hakea visuaalista tunnistamista ”ainutlaatuisesta” kielestään. Lisäksi kielten käyttöä julkisessa tilassa koskevien asiaankuuluvien säädösten täytäntöönpano voi vaihdella sen mukaan, mikä on näiden eri kielten puhujien sosioekonominen asema. Näkemämme lisäksi myös se, mitä emme näe, voi olla informatiivinen, esimerkiksi romanikieli voi olla vähemmän näkyvää kuin muut vähemmistökielet myös alueilla, joilla kaikilla vähemmistökielillä on sama virallinen tunnustus (ks. Bartha- Laihonen-Szabó 2013: 14).

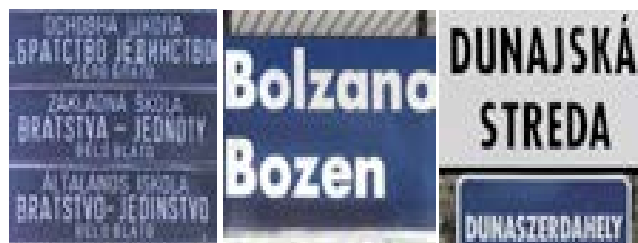
Poliittiset vaikutukset

Kielelliseen ympäristöön vaikuttaa sosiaalisten ja oikeudellisten tekijöiden monimutkainen vuorovaikutus, ja useimmissa tapauksissa tarvitaan erityisiä poliittisia toimia lainsäädännön täysimääräisen täytäntöönpanon varmistamiseksi ja vähemmistökielten käytön helpottamiseksi julkisessa tilassa. Tällaisissa poliittisissa toimita on otettava huomioon vähemmistökielten puhujien sosiaalinen konteksti. On myös tärkeää, että poliittiset toimet ovat johdonmukaisia. Tämä tarkoittaa toisinaan poliittisten toimenpiteiden erottamista paikallisista poliittisista näkökohdista ja muistuttamista siitä, että budjettirajoitukset eivät yleensä ole vakuuttavia perusteita niitä vastaan (yksikielisistä kaksikielisiin viitteisiin siirtymisestä aiheutuvat lisäkustannukset ovat yleensä minimaaliset). Poliittiset päättäjät ottavat huomioon uudet kehityssuunnat, erityisesti digitaaliset julkiset palvelut, koska uudet alat, joilla eri kielten yhdenvertainen edustus voidaan helposti saavuttaa ilman alueellisia rajoituksia, otetaan huomioon. Vähemmistökielten suojelemista hyväksymällä julkisia opasteita, jotka tekevät siitä näkyvän, edistetään

kansainvälisissä standardeissa, ja se voi myös parantaa vähemmistö- ja enemmistöyhteisöjen integroitumista paikallistasolla.

Referenssit ja syventäminen

- Bartha, C., Laihonen, P., & Szabó, T. P. (2013). Nyelvi Tájékp kisebbségben es többségben. *Pro minoritate*, 9, 13–28.
- Cenoz, J. & Gorter, D. (2006). Kielimaisema ja vähemmistökielet, *kansainvälinen monikielisyyslehti*, 3, 68–80.
- Landry, R. & Bourhis, R.Y. (1997). Kielellinen maisema ja etnolinguistinen elinvoima: empiirinen tutkimus, *Journal of Language and Social Psychology*, 16, 23–49.
- Scollon, R. & Scollon, S. W. (2003) *Discourses in Place: Kieli materiaalimaailmassa*. Lontoo: Routledge
- Shohamy, E. & Durk, G. (Eds.) (2009). *Kielellinen maisema: Laajennamme maisemaa*. Lontoo: Minä olen Routledge.

Vasemmalla: monikieliset paneelit ilman asianmukaista käännöstä Vojvodinassa, Serbiassa: kirjoitukset serbiaksi, slovakiksi ja unkariksi kyrillisiksi Belo Blato/Nagyzerzébetlak/Biele Blaton peruskoulussa, mutta ilman käännöstä koulun nimestä ja kylän nimestä. Keskellä: täysin kaksikielinen merkki Bolzanon/Bozenin rautatieasemalla Italiassa. Oikealle: Kaksikieliset merkit Dunajská Stredassa/Dunaszerdahelyssa Slovakiassa (eri koko ja värit, jotka heijastavat virallisten kielten hierarkiaa).

24 Mahdollistaako toissijaisuusperiaate kattavammat kielipolitiikat?

Edgár Dobos, Balázs Vizi, MTA Társadalomtudományi, Kutatóközpont, Budapest

Toissijaisuusperiaatetta voidaan käyttää yleisenä periaatteena hallintotasojen (paikallinen, alueellinen, kansallinen, ylikansallinen [EU]) välisen koordinoinnin parantamiseksi. Se voi myös ohjata tasojen välistä yhteistyötä kielipolitiikassa.

EU:n jäsenvaltioiden poliittiset rakenteet eroavat toisistaan sen mukaan, missä määrin ne ovat hajauttaneet valtiollisia perinteitään ja kielellisiä järjestelmiään, jotka perustuvat historialliseen kehitykseen ja institutionaalisiin järjestelyihin eli niiden moninaisuuden hallintotavan historialliseen ja institutionaaliseen perustaan. Useimmissa rakenteissa on yleensä kolme tasoa (kansalliset, alue/maakunta; paikallinen/kunnallinen). Todellinen ongelma on toimivallan jako näiden tasojen välillä ja se, miten tämä toimivallan jako vastaa nykyisiin haasteisiin (mukaan lukien vallan epäsymmetria, osallisuus ja dynamiikka) ja edistää yhteenkuuluvuutta (paikallisen) osallisuuden ja liikkuvuuden kautta. Kysymys kuuluu, viittaako tapaustutkimuksista saatu kokemus siihen, että jonkinlainen jakelu toimii toisia paremmin tehokkaan kielipolitiikan kannalta, ja jos on, millä edellytyksillä. On syytä muistaa, että käsiteltävinä olevat kysymykset ja näin ollen vastaukset voivat vaihdella sen mukaan, minkä tyyppisiä kielipolitiikkoja puhumme (ainutlaatuisen alueellisen kielen tai vähemmistökielen suojeleminen, kielioikeuksien myöntäminen kansalliselle vähemmistölle, maahanmuuttajien kotouttaminen jne.).

Mitä tutkimus kertoo meille ?

Perustavanlaatuisen kysymys toissijaisuusperiaatteen sisällyttämisestä eurooppalaiseen kontekstiin on toimivallan jako jäsenvaltioiden (jotka voivat sitten siirtää ne alueille ja kunnille) ja EU:n toimielinten välillä osana Euroopan yhdentymishanketta.

Tällä peruskysymyksellä on erityinen merkitys, kun sitä sovelletaan kielikysymyksiin.

Toissijaisuusperiaatteen perustuvan kielioikeuksien ja monikielisuuden ymmärtämisen olisi perustuttava ensisijaisesti paikalliseen elimeen, joka kykenee antamaan kielioikeuksien merkityksen ja toteutumisen sekä antamaan valtuudet ja vastuun laajemmille ja kattavammille organisaatioille, jotta ne voivat osallistua kielten oikeuksien toteutumiseen. Toissijaisuusperiaate

on hieman paradoksaalinen periaate, koska se ylittää valtioiden ja kansainvälisen yhteisön jäykän dualismin ja rajoittaa väliintuloa ja vaatii sitä. Tämä kaksijakoisuus ilmenee edelleen huomattavan moniselitteisyydessä, joka liittyy periaatteen vetoamiseen ja suurimpaan osaan erimielisyyksistä sen asianmukaisesta soveltamisesta ja kääntämisestä kielioikeuksien käytäntöön.

Kuvat ja todisteet

Kielipoliittiset valinnat ja kielellisen monimuotoisuuden hallinto vaihtelevat tapauskohtaisesti riippuen historiallisesta kehityspolusta, jota muokkaavat etnisen väestörakenteen, alueellisen keskittymisen, hallinnollisen rakenteen, paikallisten käytäntöjen ja kansainvälisten normien soveltamisen erilaiset yhdistelmät, joita rajoittavat ja ohjaavat implisiittiset tai nimenomaiset valtiolliset perinteet poliittisissa instituutioissa, vallan jakaminen ja valtion puuttuminen erilaisiin kieliyhteiskuntiin. Federalistiset ja yhtenäiset valtiot ilmentävät erilaisia kielellisiä ideologioita ja kielellisiä hierarkioita, jotka heijastavat erilaisia valtasuhteita ja näkemyksiä kansakunnan, valtion ja monimuotoisuuden välisestä suhteesta.

Vaihtelu virallisesti yksikielisistä valtioista (esim. Ranska, Kreikka, Romania, Slovakia) monikielisiinliittovaltioihin (esim. Belgia, Kanada ja Sveitsi) osoittaa valtion perinteiden monimuotoisuuden sekä kielipolitiikan ja sosiolingvististen realiteettien väliset epäjäohdonmukaisuudet ja erot.

Vallan epäsymmetriaa koskevan ongelman osalta vaikuttaa siltä, että vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten välinen ero monikielisyttä suosivassa joustavassa alueellisessa lähestymistavassa ja ”lisäkielisyden” soveltaminen vaikuttaa asianmukaiselta ratkaisulta. Täydentävä lähestymistapa on täydentävä (ja jossain määrin myönteinen) lähestymistapa, joka edistää monimuotoisuuden säilyttämistä, toisin kuin ”subtraktiivinen” monikielisyys, joka sulkee sen ulkopuolelle. Se mahdollistaa valtion virallisen kielen oppimisen toisena kielenä (olennainen työllisyyden ja sosiaalisen liikkuvuuden kannalta) ja vahvistaa äidinkieltä ensimmäisenä kielenä (olennainen identiteettiin,

psykologisiin ja turvallisuustarpeisiin). Siinä käsitellään epätasa-arvoisia tapauksia epäsymmetrisesti ja annetaan vähemmistökielille ja uhatuille kielille enemmän valtaa ja vaikutusvaltaa kuin heidän määrällään. Tämä on osa suhteellista tasa-arvoa koskevaa näkemystä, jonka mukaan erilaisissa olosuhteissa ja erilaisissa olosuhteissa elävät ihmiset eivät ole samanlaisia ja edellyttävät joiltakin osin erilaista poliittista, oikeudellista ja sosiaalista kohtelua. Täydentävä monikielisyys pystyy näin ollen sovittamaan yhteen kielten aseman erot tasa-arvon kanssa maailmassa, jossa enemmistön oikeudet ovat implisiittisiä ja jossa vähemmistöjen oikeuksia pidetään ”erityisinä” ja ne on perusteltava. Osallisuutta koskevan ongelman osalta voidaan todeta, että alueellisuuden hajauttaminen voi osoittautua riittäväksi vastaukseksi vähemmistöihin kuuluvien vähemmistöjen tilanteeseen. Mitä tulee dynamiikkaan, etnisen ja demografisen koostumuksen muutokset ja jatkuvat muuttovirrat saattavat kyseenalaistaa kielijärjestelmän legitimitietin.

Poliittinen osallistuminen

Poikkeamalla alueperiaatteen jäykästä tulkinnasta ja ottamalla käyttöön monimuotoisuutta ja suvaitsevaisuutta edistäviä epäsymmetrioita voimme soveltaa joustavia aluemuotoja, joilla ei ole mitään tekemistä kielellisen erottelun kanssa ja jotka voidaan itse asiassa sovittaa yhteen kielellisen monimuotoisuuden kanssa hyödyntämällä eri hallintotasoa, tarkentamalla näiden viranomaisten välistä toimivallanjakoa, luomalla epäsymmetrioita heikompien ja suojelun tarpeessa olevien kielten

hyväksi ja käyttämällä hajauttamista yhtenä parhaista demokratian takeista. Alueellisuuteen perustuvat kielipolitiikat liittyvät myös osallisuuden käsitteeseen. Esimerkiksi Walesissa uusien tulokkaiden (puhuvatko he englantia tai puolaa) mukaan ottaminen Walesin yhteiskuntaan (esim. Ceredigionin tai Dyfedin kaltaisilla alueilla) hyötyisi suuresti walesilaisten vahvasta alueellisuudesta suojella ja edistää Walesia.

Referenssit ja syventäminen:

- Burckhardt, T. (2016). Aluesuunnittelun muuttaminen. Monikielinen lainsäädäntö ja Sveitsin kieliä koskevan järjestelmän käsitteellistäminen. Asiakirja toimitettu ECPR:n yleiskokouksessa 2016 (Praha, 8.–10. syyskuuta).
- Kardinaali, L. & Sonntag, S. K. (Eds.) (2015). *Valtion perinteet ja kielijärjestelyt*. Montreal: McGill-Queenin yliopiston lehdistö.
- Virne, F. (1995). Maahanmuuttajien ja alkuperäisten kielioikeuksien yhdistäminen: Alueellinen lähestymistapa monikielisyteen. Asiassa T. Skutnabb-Kangas & R. Phillipson (Eds.), *kielelliset ihmisoikeudet: Kielellisen syrjinnän poistaminen* (s. 31–48). Berliini: Gruyterin lampaista.
- Wouters, J., Van Kerckhoven, S., & Vidal, M. (2014). Federalismin dynamiikka: Belgia ja Sveitsi Verrattuna. Työasiakirja nro 138 (Leuven Centre for Global Governance Studies, huhtikuu 2014)

25 Miten voimme antaa liikkuville eläkeläisille mahdollisuuden täyttää velvoitteensa ja käyttää oikeuksiaan?

Per Gustafson, Ann Elisabeth Laksfoss Cardozo, Uppsalauniversitet

Keskeinen tekijä sekä liikkuvuuden että osallisuuden edistämässä on se, että liikkuvat henkilöt voivat käyttää laillisia oikeuksiaan ja täyttää oikeudelliset velvoitteensa. Euroopan sisäisen eläkkeelle siirtymisen yhteydessä monilla liikkuvilla eläkeläisillä ei ole riittävästi tietoa oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan kielen taustanvuoksi. He saattavat myös tarvita erityistä tietoa oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan Euroopan sisäisinä muuttajina ja Euroopan kansalaisina. Mitä poliittisten päättäjien olisi tehtävä, jotta he saisivat tällaista tietoa, ja mitä kielellisiä aloitteita tässä asiassa tarvitaan?

Mitä tutkimus kertoo meille?

Sekä tieteellisessä kirjallisuudessa että julkisessa keskustelussa on olemassa erilaisia maahanmuuttajien osallistamisen käsitteitä. Tietytkäsitteet keskittyvät kulttuuriin ja edellyttävät, että maahanmuuttajat rinnastetaan vastaanottavan maankulttuuriin tai että vastaanottavat yhteiskunnat omaksuvat monikulttuurisia politiikkoja, joissa tunnustetaan ja tuetaan vähemmistökuulttuuria. Toiset keskittyvät alkuperäiskansojen ja maahanmuuttajien yhtäläisiin oikeuksiin ja kansalaisvelvoitteisiin kulttuuritottumusten osalta henkilökohtaisen valinnan perusteella. Tätä lähestymistapaa kutsutaan yleisesti kotoutumiseksi yhteiskuntaan.

Kotoutumisen kannalta on olennaisen tärkeää, että maahanmuuttajat saavat riittävästi tietoa oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan uudessa alkuperämaassaan. Eläkeläisten kansainvälisen maahanmuuton osalta tärkeitä aloja ovat lailliset asuinpaikkaehdot, verot ja maksut, terveydenhuolto- ja sosiaalivakuutus-oikeudet, poliittiset oikeudet ja paikalliset asumiseen liittyvät kysymykset. Tutkimukset kuitenkin osoittavat, että monilla vanhuksilla, jotka muuttavat etsimään parempaa elämänlaatua, ei ole tärkeää tietoa paikallisista laeista ja määräyksistä.

Yksi syy on se, että eläkkeellä olevilla maahanmuuttajilla on usein vain vähän tietoa paikallisesta kielestä. Toinen syy on se, että vastaanottavan maan viranomaiset pitävät usein eläkeläisten kansainvälistä maahanmuuttoa osana matkailualaa ja pitävät muuttajia pikemminkin vierailijoina kuin maahanmuuttajina ja uusina kansalaisina. Siksi tämän ryhmän oikeudellinen ja

kansalaistiedotus ei ole ensisijainen tavoite.

Kuvitus ja todiste

MIME-hankkeen tutkimusten mukaan kansalaisten kotouttaminen on realistisin lähestymistapa eläkeläisten kansainväliseen muuttoliikkeeseen. Kulttuuripainotteisempi lähestymistapa osallistamiseen asettaisi epärealistisia vaatimuksia maahanmuuttajille tai vastaanottaville yhteiskunnille ja voisi itse asiassa rajoittaa liikkuvuutta, joka antaisi suurelle joukolle ikääntyneitä eurooppalaisia paremman elämänlaadun.

MIME-tutkimuksessa tuodaan esiin useita mahdollisia tapoja edistää liikkuvien eläkeläisten kotoutumista yhteiskuntaan. Ulkomailla asuvat organisaatiot ovat hyödyllinen kanava yhteiskunnallisen tiedon levittämiseen eläkkeellä oleville maahanmuuttajille. Suurilla eläkekohteilla on usein hyvin kehittynyt infrastruktuuri etnisissä seuroissa, yhdistyksissä ja kirkoissa, joissa eläkkeellä olevat asukkaat tapaavat ja tapaavat maanmiehiään. Nämä organisaatiot antavat usein tietoa paikallisista kysymyksistä eläkeläisten äidinkielellä. Paikallisviranomaiset voivat pyrkiä tekemään yhteistyötänäiden organisaatioiden kanssa asiaa koskevan tiedon levittämiseksi. Etniset järjestöt eivät kuitenkaan tavoita kaikkia ulkomaisia eläkeläisiä. Maahanmuuttajien äidinkielelle tai englanniksi käännetty virallinen tieto (painettu tai verkossa) on hyödyllinen lisäys.

Jotkin kunnat, joissa on suuri määrä eläkkeellä olevia maahanmuuttajia, ovat avanneet ulkomaisten asukkaiden toimistoja, joissa on monikielistä henkilökuntaa, avustamaan käytännössä ja helpottamaan yhteydenpitoa muihin paikallisiin virkamiehiin.

Tarkempia ratkaisuja voidaan etsiä paikallisesti. Esimerkiksi tietoja paikallisista rekisteröintisäännöistä – mikä on tärkeä asia MIME:n tutkimuksessa tarkastellussa espanjalaisessa tapauksessa – voitaisiin antaa, kun ulkomaalaiset rekisteröivät talon tai asunnon oston notaarilta.

MIME-tutkimuksen mukaan kuluttajien oikeudet ovat erityisen tärkeitä ulkomaisille eläkeläisille, jotka eivät osaa paikallista kieltä. On esimerkiksi raportoitu vastuuttomasta puhelinmyynnistä ulkomaalaisille, joilla on heikko kielitaito. Kielellisten ongelmien vuoksi myös ikääntyneiden voi olla vaikea käyttää

puhelinpalveluja, erityisesti vuorovaikutteisia äänivastausjärjestelmiä.

Oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvällä kysymyksellä on myös eurooppalainen ja siten kansainvälinen ulottuvuus. Eläkeläisten Euroopan sisäinen muutto tapahtuu vapaan liikkuvuuden ja ”Euroopan kansalaisuuden” puitteissa. Siihen vaikuttavat myös erilaiset kansalliset oikeudelliset ja institutionaaliset kehykset ja joskus kahdenväliset sopimukset.

Erityisesti kyvyllä liikkua eri vero- ja sosiaaliturvajärjestelmissä ja niiden välillä on merkittäviä käytännöllisiä ja taloudellisia seurauksia liikkuville eläkeläisille. Navigointi voi olla vaikeaa ja riippuu jossain määrin eläkeläisten kielitaidosta.

Poliittisetvaikutukset

Vastaanottavan maan viranomaiset katsovat, että eläkkeellä olevat maahanmuuttajat ovat asukkaita, joilla on lailliset oikeudet ja velvollisuudet, eivät turisteina tai tilapäisinä vierailijoina. Asukkaina siirtoeläkkeellä on varmasti velvollisuus hankkia tarvitsemansa tiedot oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan, mutta vastaanottavan maan viranomaisilla on hyvät syyt helpottaa tätä prosessia. Hyödyllisiä aloitteita ovat muun muassa asiaankuuluvien tietojen kääntäminen

maahanmuuttajien kielille, ulkomaisten asukkaiden toimistot, joissa on monikielistä henkilökuntaa, sekä yhteistyö ulkomailla asuvien paikallisten järjestöjen kanssa. Kansallisten ja paikallisten kuluttajansuojelinten olisi kiinnitettävä erityistä huomiota eläkkeellä olevien maahanmuuttajien tilanteeseen. Tarvitaan myös erityistä tiedotustajaneuvontaa, jossa otetaan huomioon Euroopan sisäisten maahanmuuttajien kansainvälinen tilanne. Kahdenväliset sopimukset veroista ja terveydenhuollon oikeuksista voivat edelleen parantaa liikkuvien eläkeläisten elämää.

Referenssit ja syventäminen

Ackers, L., & Dwyer, P. (2004). Kiinteät lait, nesteiden elämä: Eläkkeelle siirtymisen jälkeisten muuttajien kansalaisuusasema Euroopan unionissa. *Ikä ja yhteiskunta*, 24, 451–475.

Coldron, K., & Ackers, L. (2009). Euroopan kansalaisuus, yksittäiset virastot ja sosiaaliturvajärjestelmien haasteet: Tapaustutkimus eläkkeelle siirtymisestä Euroopan unionissa. *Politiikka ja politiikka*, 37, 573–589.

Gustafson, P. & Laksfoss Cardozo, A. E. (2017). Kielenkäyttö ja sosiaalinen osallisuus kansainvälisessä eläkkeelle siirtymisessä. *Sosiaalinen osallisuus*, 5, 69–77.

OSALLISTAMISEEN JA NIIDEN SISÄLLYTTÄMISEEN JA SOVELLETTAVUUTEEN ELÄKESIIRTYMÄSSÄ SOVELLETTAVAT LÄHESTYMISTAVAT

Assimilaatio
Monikulttuurisuus
Kotoutuminen yhteiskuntaan

Täysi kulttuurinen ja kielellinen assimilaatio vastaanottavassa yhteiskunnassa
Maahanmuuttajia koskevat epärealistiset vaatimukset

Maahanmuuttajaryhmien kulttuuristen ja kielellisten oikeuksien laajentaminen
Vastaanottavien yhteiskuntien epärealistiset vaatimukset

Alkuperäisväestön ja maahanmuuttajien yhtäläiset oikeudet ja kansalaisvelvoitteet
Realistisempi lähestymistapa

Kielellinen monimuotoisuus, liikkuvuus ja kotoutuminen

- 26 Voivatko valtiot asettaa maahanmuuttajien maahantuloa tai kansalaistamista koskevia kielivaatimuksia? 84
- 27 Ovatko liikkuvat Euroopan kansalaiset sitä mieltä, että he ovat ”eurooppalaisia”? 86
- 28 Mitä periaatteita olisi käytettävä kielipolitiikan mukauttamisessa? 88
- 29 Pitäisikö valtioiden tarjota äidinkielen opetusta maahanmuuttajille? 90
- 30 Riittääkö englantia tavoittamaan uudet tulokkaat ennen kuin he oppivat paikallisia kieliä? 92
- 31 Pitäisikö valtioiden tarjota maahanmuuttajille palveluja omalla kielellään? 94
- 32 Voiko kielipolitiikka parantaa maahanmuuttajanaisten työllisyystuloksia? 96
- 33 Miten kielipolitiikka voi parantaa maahanmuuttajien ”liikkuvuutta”? 98
- 34 Miten kansalliset kielipolitiikat olisi mukautettava tiettyihin kaupunkeihin? 100
- 35 Miksi meidän pitäisi yhdistää erilaisia viestintästrategioita? 102
- 36 Miten kuntien tulisi kerätä ja jakaa tietoa asukkaidensa kieliprofiileista? 104
- 37 Onko liikkuvuus johtanut siihen, että englantia käytetään yhä enemmän paikallisten kielten kustannuksella? 106
- 38 Voiko EU:n politiikka parantaa sosiaalista osallisuutta paikallisissa kaupungeissa? 108
- 39 Miten vieraiden kielten integraatiopolitiikka heijastaa enemmistön mieltymyksiä ja asenteita? 110
- 40 Pitäisikö kuntien säännellä kielen käyttöä julkisissa tiloissa? 112

26 Voivatko valtiot asettaa maahanmuuttajien maahantuloa tai kansalaistamista koskevia kielivaatimuksia?

Robert Dunbar, RóisínMcKelvey, Edinburghin yliopisto

Euroopan väestön liikkumisen lisääntyessä kieltä on käytetty yhä enemmän symbolisesti ja kirjaimellisesti oleskelun ja kansalaisuuden saannin hallitsemiseksi ja rajoittamiseksi. Kieleä on käytetty ”institutionalisoitunaholhojana”, mikä rajoittaa tehokkaasti liikkuvuutta. Samoin on osoitettu, että uuden valtion virallisen kielen taito parantaa taloudellisia ja sosiaalisia mahdollisuuksia ja että sen vuoksi kielitaitovaatimusten asettaminen voi lisätä osallisuutta. Rajavalvontaa ja kansalaisuuden saantia pidetään itsemääräämisoikeuden keskeisinä näkökohtina, ja kansainvälinen oikeus on asettanut valtioille yleensä suhteellisen vähän velvoitteita, vaikka EU:n tasolla oikeus vapaaseen liikkuvuuteen on merkittävästi muuttanut tilannetta ainakin EU:n kansalaisten osalta, kun on kyse maahantulosta ja oleskelusta muissa EU:n jäsenvaltioissa.

Mitä tutkimuskertoomeille ?

Kielivaatimusten käyttöönotto valtion sisällä liikkumisen eri vaiheissa (maahantulo, työluvan hankkiminen, kansalaisuuden saaminen) on yleistynyt Euroopassa, mikä viittaa siihen, että monet EU:n jäsenvaltiot ovat vähitellen muuttumassa entistä ohjailevammiksi maahanmuuton alalla. Vuonna 1998 vain kuusi Euroopan valtiota asetti kielivaatimuksia ja/tai kansalaisuuskokeita. määrä oli kasvanut 18 valtioon vuonna 2010 ja 23 valtioon vuonna 2013. Vuonna 2014 23 Euroopan valtiota asetti oleskeluluvan saamiseksi kielitaitovaatimuksen, ja yhdeksän jäsenvaltiota vaati maahanmuuttajia täyttämään kielitaitovaatimuksen ennen alueelle tuloaan (Bauböck ja Wallace Goodman, 2012; Wodak ja Boukala, 2015).

Valtiot itse esittävät usein itse kielelliset vaatimukset, jotka on otettu käyttöön maahantulon sääntelemiseksi tai Euroopan valtion kansalaisuuden saamiseksi, yksinkertaisena yrityksenä auttaa maahanmuuttajia kotoutumista edistämällä. Nyt on todellakin paljon näyttöä siitä, että valtion virallisen kielen (tai jonkin virallisen kielen tai liikennekielen) hankkiminen on ratkaisevan tärkeää onnistuneen kotouttamisen kannalta, ja monien maahanmuuttomaiden toimittamat todisteet osoittavat selvästi, että kansallisen kielen tai kielten osaaminen on olennaisen tärkeää taloudellisen menestyksen kannalta (Hansen, 2003: 34–35). Maahanmuuttajat ovat itse yleensä tietoisia tästä ja haluavat yleensä hankkia riittävästi valtion kieltä, jotta

he voivat hyödyntää täysimääräisesti muuttoliikkeen ja onnistuneen kotouttamisen tarjoamia mahdollisuuksia.

Maahanmuuttajien, jotka ovat EU:n jäsenvaltion kansalaisia, oikeus vapaaseen liikkuvuuteen kieltää maahantuloa tai maassa oleskelua koskevien kielivaatimusten asettamisen (vaikka valtiot voivat silti vaatia niitä, jos jonkin toisen EU:n jäsenvaltion kansalainen hakee kansalaisuutta vastaanottavassa maassa). Kolmansien maiden kansalaisiin, jäljempänä ’kolmansien maiden kansalaiset’, jotka ovat asettautuneet pitkään oleskelleiksi johonkin EU:n jäsenvaltioon, voidaan soveltaa kielitaitovaatimuksia, jos he muuttavat toiseen EU:n jäsenvaltioon. Kolmansien maiden kansalaisten asemasta annetun neuvoston direktiivin 2003/109/EY 5 artiklan 2 kohdassa säädetään, että EU:n jäsenvaltiot voivat vaatia kolmansien maiden kansalaisia täyttämään kotouttamisedellytykset jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Näiden edellytysten on kuitenkin oltava oikeasuhteisia, ja on ehdotettu, että tietyille maahanmuuttajaryhmille, kuten ikääntyneille tai rajoitetusti koulutetuille maahanmuuttajille, määrätty kielitestit saattavat epäonnistua suhteellisuustestissä (Böcker ja Strik, 178–9).

Kuvat ja todisteet

Tärkeä kysymys on, missä määrin vaatimukset ovat ”suhteellisia”; yleisesti ottaen tämä periaate edellyttää, että toimenpiteellä, joka vaikuttaa yksilön etuihin, on tehtävä se mahdollisimman pitkälle toimenpiteen oikeutetun poliittisen tavoitteen saavuttamiseksi. Voi olla esimerkiksi vähemmän vakuuttavia perusteita kielivaatimusten asettamiselle siinä vaiheessa, kun maahanmuuttaja saapuu maahan muuttajan valtioon, kuin kansalaisuusvaiheessa. On myös todennäköistä, että tärkeimpien ihmisoikeussopimusten tasa-arvoa koskevat määräykset voivat olla osallisina. Vaikuttavatko esimerkiksi kielitaitovaatimukset eri maahanmuuttajaryhmiin siten, että tietyt ryhmät täyttävät (tai epäonnistuvat) vaatimukset todennäköisemmin? Kielitaitovaatimukset edellyttävät yleensä, että maahanmuuttajat osallistuvat viralliseen kielinoppimiseen, mikä on yleensä helpompaa nuorille maahanmuuttajille, varakkaammille maahanmuuttajille

ja maahanmuuttajille, jotka saavat virallisen koulutuksen. Sovelletaanko näitä vaatimuksia oikeudenmukaisesti menettelyllisestä näkökulmasta – esimerkiksi testataanko kokeessa kielitaitoa vai onko olemassa muita kuin kieliin liittyviä syitä siihen, miksi joillakin hakijoilla voi olla muita vaikeuksia täyttää vaatimukset?

Poliittiset vaikutukset

Kun valtiot asettavat kielitaitovaatimuksia, niiden olisi yleensä oltava maahantulovaiheessa lievempiä kuin siinä vaiheessa, jossa muuttaja hakee pysyvän tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen asemaa tai kun hän hakee kansalaisuutta. Vaatimuksia olisi lievennettävä tiettyjen maahanmuuttajaryhmien osalta, erityisesti maahantulon yhteydessä ja mahdollisesti pitkäaikaista oleskelua koskevan hakemuksen yhteydessä, kuten ikääntyneiden ja heikosti koulutettujen henkilöiden osalta. Tukea, myös taloudellista tukea, olisi tarjottava, jotta muuttajat oppisivat virallisen kielen, ja olisi kehitettävä asianmukaisia kursseja maahanmuuttajille ja tarjottava niitä laajasti ja helposti.

Referenssit ja syventäminen:

- Bauböck, R. & Wallace Goodman, C. (2012). EUDO:n kansalaisuuspolitiikka – Lyhyt katsaus 2: Kansalaisuuden saaminen. Firenze: Yliopistollinen Eurooppa-instituutti.
- Böcker, A. & Strik, T. (2011). Kieli- ja taitotestit pysyviä oleskeluoikeuksia varten: Apua tai esteitä kotouttamiselle? *European Journal of Migration and Law*, 13, 157–184.
- Rainey, B., Wicks, E., & Ovey, C. (2014). *Euroopan ihmisoikeussopimus, kuudes painos*. Oxford: Oxfordin yliopiston lehdistö.
- van der Jeught, S. (2015). *EU:n kielilaki*. Groningen: Europa Law Publishing.
- Wodak, R. & Boukala, S. (2015). (Supra)Kansallinen identiteetti ja kieli: Kansallisen ja eurooppalaisen maahanmuuttopolitiikan uudelleenajattelu ja maahanmuuttajien kielellinen kotouttaminen. *Sovelletunkielitieteen vuosikatsaus*, 35, 253–273.

27 Pitävätkö liikkuvat Euroopan kansalaiset ”eurooppalaisia”?

Rudi Janssens, Vrije Universiteit, Brussel

Poliittisen epäluottamuksen aikoina, jolloin eri yhteiskuntaryhmien keskinäinen solidaarisuus ja jakautuminen kyseenalaistetaan, on tärkeää luoda kansalaisten yhteenkuuluvuuden tunne. Kansallisvaltiossa tämä tapahtuu keskittymällä yhteiseen kulttuuriperintöön, yhteiseen kieleen ja yhteiseen kohtaloon kansallisen identiteetin puitteissa. Eurooppalaisessa kontekstissa poliittiset päättäjät pyrkivät saavuttamaan samanlaisen käsitteen ”eurooppalainen” esimerkiksi edistämällä vaihtoa koulutuksen ja kulttuurin alalla ja säilyttämällä kielellisen monimuotoisuuden. Jotkut kuvailevat tätä ”eurooppalaiseksiidentiteetiksi”. Yksi perusoikeuksista olla jonkin jäsenvaltion kansalainen on vapaa liikkuvuus työskennellä ja oleskella toisessa EU-maassa. Esiin nousee myös kysymys siitä, vahvistaako tämän oikeuden käyttö myös kansalaisten tunnistamista ”Eurooppaan”. Kehittääkö se paikallista identiteettiä vai pitävätkö nämä liikkuvat työntekijät kiinni alkuperämaasta? Ja mikä rooli paikallisten kielten taitavuudella on tässä tunnistamisprosessissa?

Mitä tutkimus kertoo meille?

Identiteetti on yleinen termi, jota käytetään ja käytetään väärin poliittisessa keskustelussa. Tutkimus on samaa mieltä tämän termin monimutkaisuudesta sekä yksittäisen osatekijän (valinta) että kollektiivisen osatekijän (ryhmälähtöisyys) kanssa. Ihmiset eivät ole ensisijaisesti samaa mieltä ”Eurooppa-asioista”, mutta heillä voi olla oma roolinsa tietyssä yhteydessä (katso yleiskatsaus Euroopan komissio, 2012). Recchi (2012) tarjoaa kaksi mallia ”eurooppalaisen identiteetin” analysointia koskevan tutkimuksen luokitteluun.

Kulttuurimallissa noudatetaan ylhäältä alaspäin suuntautuvaa lähestymistapaa, jossa sosiaalistuminen lapsuudesta lähtien on ratkaisevassa asemassa eurooppalaisten perusarvojen sisällyttämisessä hintoihin. Vähemmän hallitseva näkökulma perustuu rakenteelliseen malliin, jossa käytetään alhaalta ylöspäin suuntautuvaa lähestymistapaa, jossa eurooppalainen identiteetti perustuu vuorovaikutukseen ja yhteyksiin muiden kanssa.

Jälkimmäisessä yhteydessä tutkimuksessa keskitytään pääasiassa Erasmus-opiskelijoiden liikkuvuuden vaikutuksiin. Tulokset ovat epäselviä. Opiskelijoiden kokemuksesta riippuen liikkuvuus voi vahvistaa tai heikentää identiteettiä Eurooppaan. Säännölliset

sosiaaliset yhteydet muihin eurooppalaisiin vaikuttavat kuitenkin vaatimattomalla tavalla eurooppalaisten opiskelijoiden tunnistamiseen (Sigalas, 2010). Nuorten tuore tutkimus (Mazzoni, 2017) vahvistaa, että EU:n aloitteisiin osallistumisella on epäsuora myönteinen vaikutus nuorten tunnistamiseen eu:ssa poliittiseksi ja kulttuuriseksi kokonaisuudeksi.

Aikuisten liikkuvuudesta eu:ssa on tehty vain vähän tutkimusta. Brysselissä (Janssens, 2008, 2013) suoritettut tutkimukset osoittavat, että samaistuminen Eurooppaan liittyy pääasiassa koulutustaustaan ja ihmisten asemaan työmarkkinoilla: mitä alhaisempi heidän koulutustasonsa ja asemansa työmarkkinoilla on, sitä vähemmän he samaistuvat ”Eurooppaan”. Kun otetaan huomioon Brysselin erityistilanne, suurin osa eu:hun samaistuvista EU:n kansalaisista on ammatillisesti yhteydessä EU:n toimielimiin tai sen satelliittijärjestöihin. 70 prosentissa niistä ”eurooppalaisuus” tarkoittaa samojen kulttuuriarvojen jakamista; vain 8 prosenttia pitää monikielisyttä olennaisena ominaisuutena.

Kuvat ja todisteet

Edellä oleva taulukko perustuu toissijaisten kyselytietojen analyysiin Brysselissä. Brysselin väestön moninaisuuden vuoksi on mahdollista valita joukko EU:n ja kolmansien maiden kansalaisia (n > 800), jotka asuvat kaupungissa. Vastajia pyydettiin arvioimaan käsitteet, joita he voisivat parhaiten tunnistaa. Vastaukset koodattiin sen jälkeen uudelleen neljään tunnisteluokkaan: paikallinen, viitaten alkuperämaahan, Eurooppaan ja kansainväliseen. Samaistuminen Eurooppaan liittyy myönteisesti koulutustasoon ja taloudelliseen tilanteeseen. Kielellä ei ole merkitystä, vaikka se vaikuttaakin paikalliseen tunnistukseen (puhuminen hollannin kieltä, joka on Brysselin vähemmistökieli, näyttää olevan vahvin syrjivä muuttaja) ja samaistuminen alkuperämaahan (mikä vastaa paikallisten virallisten kielten vähäistä taitoa). Yleisesti ottaen tunne Euroopasta on kuitenkin vähenemässä.

Poliittiset vaikutukset

Brysselissä saadut tulokset ovat linjassa nuorten aiemman tutkimuksen kanssa: ne kehittävät eräänlaisen eurooppalaisen identiteetin, joka perustuu heidän

nauttimiinsa etuihin. Samaistuminen Eurooppaan rajoittuu kuitenkin niihin EU:n kansalaisiin, joilla on korkea koulutusprofiili ja kansainvälinen verkosto. Näin ollen eurooppalaisesta identiteetistä voi tulla elitistinen käsite.

Paikallisen virallisen kielen tai virallisten kieltenosaaminen vaikuttaa merkittävästi paikallisyhteisöön kuulumisen tunteeseen, mikä on olennaisen tärkeää sosiaalisen osallisuuden lisäämisen kannalta. Ei ole sattumaa, että opiskelijoilla ja liikkuvilla työntekijöillä, jotka todennäköisemmin tunnustavat eurooppalaisen identiteetin, on vain vähän yhteyksiä paikalliseen väestöön. Heikosti koulutetut EU:n kansalaiset tuntevat paremmin paikalliset kielet ja heillä on enemmän paikallisia kontakteja, mutta he tuntevat olonsa vähemmän eurooppalaisiksi. Osana Euroopan laajuista liikkuvuutta ja osallisuutta koskevaa yhdenmukaistamista lähestymistapaa olisi siksi kiinnitettävä enemmän huomiota (i) investoimiseen vieraiden kielten taitoihin niiden eurooppalaisten keskuudessa, joilla on suhteellisen alhainen koulutus (esim. ammatillisessa koulutuksessa olevat nuoret yliopisto-opintojen sijasta), vahvistamalla kieltenoppimisen kannustimia yksilöllisten liikkuvuushankkeiden avulla. (II) erittäin liikkuvien henkilöiden paikalliseen (isäntä) kielitaitoon investoiminen (esim. ”expats”), näiden kielten opiskelun kannustimien vahvistaminen ja osallistamisen sisällyttäminen heidän henkilökohtaisiin urasuunnitelmiinsa.

Sellaisten Brysselissä asuvien henkilöiden tunnistetiedot, jotka eivät ole Belgian kansalaisia (lähde: Janssens 2013)

Tunnistietiedot	2007		2013	
	EU	EU:n ulkopuoliset maat	EU	EU:n ulkopuoliset maat
Paikallinen	67,50 %	80,50 %	72,20 %	84,10 %
Maa	55,60 %	59,80 %	37,70 %	44,60 %
Eurooppa	60,90 %	23,20 %	53,80 %	6,00 %
Kansainvälinen	4,60 %	4,90 %	10,80 %	10,70 %

Referenssit ja syventäminen:

Euroopan komissio (2012). Eurooppalaisen identiteetin/-identiteetin kehittäminen: Keskeneräiset asiat. A Policy Review, tutkimuksen ja innovoinnin pääosasto, Bryssel.

Mazzoni, D., Albanesi, C., Ferreira, PD, Opermann, S., Pavlopoulos, V., & Cicognani, E. (2017). Rajatylittävä liikkuvuus, eurooppalainen identiteetti ja osallistuminen eurooppalaisten nuorten ja nuorten aikuisten keskuudessa, *European Journal of Developmental Psychology*. doi.org/10.1080/17405629.2017.1378089

Sigalas, E. (2010) Rajat ylittävä liikkuvuus ja eurooppalainen identiteetti: Laajennettujen työryhmien välisten yhteyksien tehokkuus Erasmus-vuoden aikana ulkomailla. *Euroopan unionin politiikka*, 11, 241–265.

28 Mitä periaatteita olisi käytettävä kielipolitiikan mukauttamisessa?

Peter A. Kraus, Núria Garcia, Melanie Frank, Vicent Climent-Ferrando, Universität Augsburg

EU:n sitoutuminen monikielisyyteen viittaa kielitaidon merkitykseen sekä liikkuvuuden kannalta - korostaen, että Euroopassa tarvitaan liikkuvaa monikielistä työvoimaa – että osallisuuteen keskittyen sosiaaliseen integraatioon, yhteenkuuluvuuteen ja kulttuurien väliseen vuoropuheluun (ks. Euroopan komissio, 2008).

Toimintasuositusten osalta EU on kehittänyt äidinkielen kaavaa ja kahta (malli 1+2). Tämän mallin mukaan jokaisen kansalaisen on ensimmäisen kielen lisäksi opittava kahta (vierasta) kieltä. Tässä mallissa oletetaan implisiittisesti, että yksilöllillä on äidinkieli ja kasvaa yksikielisessä ympäristössä. Euroopassa kuitenkin yhä useammat ihmiset elävät erittäin monikielisissä ympäristöissä, joissa historiallisesti juurtuneet kielellisen monimuotoisuuden muodot ovat vuorovaikutuksessa muuttoliike- ja globalisaatioprosessien uusien kielten kanssa. Missä määrin EU:n suositukset ovat mukautettavissa tällaisiin monimutkaisiin kielelliseen monimuotoisuuteen?

Mitätutkimus kertoo meille?

Viime vuosikymmeninä erilaiset muuttoliikeaallot ja englannin kasvava merkitys viestintäkielenä kulttuurienvälisellä ja kansainvälisellä kaupan ja yhteistyön alalla ovat johtaneet uusien kielellisen monimuotoisuuden muotojen syntymiseen. Yhteiskuntatieteiden alalla ”monimutkaisen monimuotoisuuden” käsitteä esiin rakenteellisia muutoksia muuttoliikkeestä ja liikkuvuudesta kärsivissä kaupunkiyhteiskunnissa (Kraus, 2012). Monimutkaisuus merkitsee yhteyttä historiallisesti juurtuneen endogeenisen monikielisyyden ja uuden ”eksogeenisen” kielellisen monimuotoisuuden uudempien kerrosten välillä.

Tämä monimutkainen kielellinen monimuotoisuus on erityisen tärkeää Euroopan perinteisesti monikielisissä maissa, alueilla tai kaupungeissa, joista on nyt tulossa maahanmuuttajia, pakolaisia ja erilaisia liikkuvia väestöryhmiä vastaanottavia yhteiskuntia. Tällaisessa tilanteessa liikkuvuuden ja osallisuuden välisen kompromissin ratkaiseminen edellyttää myös kielelliseen logiikkaan kuuluvan eriytymisen (taloudellisen, alueellisen, sosiaalisen, poliittisen jne.) lopettamista tai estämistä. MIME-hankkeessa suoritettut vertailevat tutkimukset osoittavat, että yksilölliset kieltenoppimisvalinnat voivat häiritä historiallisesti nykyisten kielten välistä epävakautta tasapainoa.

Kielellisen konstellation erityispiirteitä, mukaan lukien historiallisen vähemmistön ja enemmistökielen tai -kielten ja/tai lingua francan epäsymmetrinen suhde, ei oteta riittävästi huomioon nykyisissä EU:n suosituksissa, kuten mallissa 1+2, jossa keskitytään pääasiassa yksittäisiin kielten oppijoihin.

Kuvat ja todisteet

Barcelonan ja Riian tapaukset osoittavat, miten liikkuvuuden ja osallisuuden välistä kompromissia muokkaavat erityiset poliittiset, kulttuuriset ja sosiaaliset tekijät. Molemmissa kaupungeissa on havaittavissa vuorovaikutusta alkuperäiskielten, katalaanin ja latvian, joita on elvytetty sorron jälkeen, ja menneisyydessä autoritaaristen hallintojen tai hegemonien voimien asettamien kielten, espanjan ja venäjän, välillä. Luxemburgin tapauksessa Luxemburgin oli voitettava Saksan ja Ranskan hallitseva asema, vaikka vastaavaa pitkäaikaista sortoa ei olisikaan. Tämä historiallisesti juurtunut monikielisyys on muuttunut monimutkaisemmaksi viime vuosikymmeninä: maahanmuuttajien ja englannin kielen, kuten lingua francan, lisääntyneen läsnäolo eri alueilla on lisännyt eksogeenistä kielellistä monimuotoisuutta.

Tämän seurauksena kansalaisten jokapäiväisessä elämässä käyttämistä kielellisistä teoksista on tullut heterogeenisempiä ja monimutkaisempia.

Samaan aikaan kunkin kaupungin sosiolingvistiset erityisolosuhteet ja liikkuvuusmallit asettavat erilaisia haasteita yhteiskunnalliselle, kulttuuriselle, poliittiselle ja taloudelliselle osallisuudelle yhteiskunnassa. Kaiken kaikkiaan Barcelonassa ja Luxemburgissa on suuri väestövirta, kun taas Riian tapauksessa maastamuutto on liikkuvuuden tärkein ulottuvuus. Nämä ja muut erityispiirteet, jotka liittyvät sisäsyntyisen monikielisyyden ja eksogeenisen monikielisyyden vuorovaikutukseen kussakin kaupungissa, on otettava huomioon käsiteltäessä liikkuvuuden ja osallisuuden välisiä jännitteitä.

Poliittiset vaikutukset

Monimutkaisten kielellisen monimuotoisuuden huomioon ottamiseksi EU:n suosituksissa olisi suunniteltava yhteiskunnan monikielisyys kontekstiherkemmin. Sen sijaan, että näissä

suosituksissa muotoiltaisiin ainutlaatuisia ratkaisuja, niissä on otettava huomioon historialliset vähemmistökielet sekä sosiaalisen ja maantieteellisen liikkuvuuden dynamiikka, joka synnyttää alueelle tai kaupunkiympäristölle ominaisia kielellisiä konstellatioita. Kun otetaan huomioon, että yksilöllinen monikielisyys liittyy läheisesti kielelliseen konstellatioon yhteiskunnallisella tasolla, otetaan käyttöön ”itsekeskeisen monikielisyuden” periaate,¹jotta voidaan tunnustaa, että yksilöllisiä ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia on käsiteltävä yhdessä. Tähän periaatteeseen perustuvilla politiikoilla pyritään tasapainoon alkuperäiskansojen kielten edistämisen välillä, sillä niiden hallitseminen on edelleen olennainen edellytys sosiaalisen osallisuuden kannalta paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla, maahanmuuttajien kielten tunnustaminen ja lingua francan levittäminen.

Kraus, P.A. (2012). Monitahoisen moninaisuuden politiikka: Eurooppalainen näkökulma. *Etniset ryhmät*, 12, 3–25.

Lauze, L. & Kava, G. (2016). *Valodas situācija Latvijā: 2010–2015*. Rīga: Latviešu valodas a Entirentūra.

Referenssit ja syventäminen:

Euroopan komissio. (2008). *Monikielisyys: Euroopan voimavara ja yhteinen sitoumus*. KOM(2008) 566 lopullinen.

Fehlen, F. & Heinz, A. (2016). *Kuole luxemburgilainen Mehrsprachigkeit. Ergebnisse einer Volkszählung. Bielefeld: transkriptio Verlag.*

Janssens R. (2013). *Kaupunkien monikielisyys. Brysselin tapaus*. Bryssel: Racine Editions.

	Barcelona	Luxemburg	Riika
Sisäsyntyinen kielellinen monimuotoisuus	Katalaani ja espanja	Ranska, saksa ja luxemburgilainen	Latvia, venäjä...
Eksogeeninen kielellinen monimuotoisuus	* Englanti * Arabia, romania, Tamazight...	* Englanti * Portugalilainen, italialainen...	* Anglais

Kraus, P.A. (2008). *Moninaisuuden unioni: Kieli, identiteetti ja Polity-Building Euroopassa*. Cambridge: Cambridgen yliopiston lehdistö.

Kraus, P.A. (2011). Monikielinen kaupunki: Helsingin ja Barcelonan tapaukset. *Nordic Journal of Migration Research*, 1, 25–36.

1 Lainaamme itsekeskeisen monikielisyuden käsitettä Rafael Castelló Cogollosilta (Valencian yliopisto), mutta annamme sille toisenlaisen merkityksen kuin korkeasteen koulutuksen (ks. käsite ”yhdentymisen monikielisyden” Kraus 2008: 176–179).

29 Tulisiko valtioidentarjota maahanmuuttajille äidinkielenopetusta?

Robert Dunbar, Róisín McKelvey, Edinburghin yliopisto

Suuri määrä maahanmuuttajia sekä muista jäsenvaltioista että EU:n ulkopuolisista maista on todellisuutta useimmissa EU:n jäsenvaltioissa, ja näillä maahanmuuttajilla on erilaiset taidot vastaanottavan valtion virallisella kielellä tai virallisilla kielillä. Tämä asettaa haasteita isäntävaltion koulutuspolitiikalle kaikilla tasoilla ja aikuisten täydennyskoulutukselle.

Historiallisesti hallituksen tukeman koulutuksen tarkoituksena oli tarjota opiskelijoille valtion virallisen kielen (virallisten kielten) toiminnallinen hallinta, jakyseen kielen äidin koulutus on ollut normi. Kansainvälisessä oikeudessa on viime vuosikymmeninä alettu käsitellä kielellisen monimuotoisuuden lisääntymisen seurauksia. Missä määrin kansainvälisen oikeuden mukaan valtioiden on tarjottava koulutusta maahanmuuttajien kielillä tai heidän kauttaan?

Mitätutkimus kertoo meille?

Kansainvälinen oikeus on yleisesti ottaen valtioiden kielipolitiikkaa kunnioittava. Useissa kansainvälisissä sopimuksissa on kuitenkin periaatteita, jotka liittyvät maahanmuuttajien opetuskieleen. Muista EU:n jäsenvaltioista ja EU:n ulkopuolisista jäsenvaltioista tulevien maahanmuuttajien lapsiin sovelletaan erilaisia järjestelmiä. Vaikka vain kuusi EU:n jäsenvaltiota on ratifioinut sen, vuonna 1977 *tehdyssä siirtotyöläisten oikeusasemaa koskevassa eurooppalaisessa yleissopimuksessa* määrätään, että yleissopimuksen osapuolet järjestävät yhteistyössä erityiskursseja siirtotyöläisten lapsille heidän äidinkielellään (15 artikla).

Nämä säännökset on toistettu *direktiivissä 77/486/EU*, ja niitä sovelletaan kaikista muista EU:n jäsenvaltioista tulevien siirtotyöläisten lapsiin. vastaanottavien jäsenvaltioiden olisi yhteistyössä alkuperäjäsenvaltioiden kanssa toteutettava asianmukaisia toimenpiteitä edistääkseen näiden lasten äidinkielen ja alkuperämaan kulttuurin opetusta. Vuonna 1996 *tehdyssä (tarkistetussa) Euroopan sosiaalisessa peruskirjassa*, jonka 20 EU:n jäsenvaltiota on ratifioinut, edellytetään myös, että jäsenvaltiot edistävät ja helpottavat mahdollisuuksien mukaan siirtotyöläisen äidinkielen opetusta siirtotyöläisen lapsille (19 artiklan 12 kohta). Jos maahanmuuttajien kieli on myös vähemmistökieli vastaanottavassa valtiossa, heidän lapsiinsa voidaan soveltaa mitä tahansa vähemmistökieliä koskevaa opetusta, joka taataan sopimuksissa, kuten kansallisten vähemmistöjen

suojelua koskevassa puiteyleissopimuksessa tai alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevassa *eurooppalaisessa peruskirjassa*.

EU:n ulkopuolisista maista tulevien maahanmuuttajien lapsia suojellaan vähemmän. *Siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä oikeuksien suojelemisesta vuonna 1990 tehdyssä kansainvälisessä yleissopimuksessa todetaan, että valtioiden on varmistettava siirtotyöläisten ja heidän perheenjäsentensä kulttuuri-identiteetin kunnioittaminen, vaikka yksikään EU:n jäsenvaltio ei ole vielä ratifioinut sitä. Siirtotyöläisten lapset nauttivat kuitenkin lapsen oikeuksista vuonna 1989 tehdyn yleissopimuksen suojaa, jonka mukaan opetuksella pyritään kehittämään lapsen kulttuuri-identiteetin, kielen ja arvojen sekä lapsen alkuperämaan kansallisten arvojen kunnioittamista (29 artikla).*

Kuvat ja todisteet

Monissa EU:n jäsenvaltioissa on hyvin kehittyneitä vähemmistökielten opetusjärjestelmiä valtion alkuperäiskielille, minkä vuoksi on olemassa monia erinomaisia malleja.

Ei-alkuperäisten ja muiden kuin alkuperäiskielten kautta tarjottava koulutus on hyvin harvinaista, ja Ruotsi on tärkeä poikkeus. Monet valtiot ovat vastanneet koulujensa kielelliseen monimuotoisuuteen luomalla ohjelmia, jotka helpottavat virallisen kielen hankkimista. ne ovat kuitenkin yleensä tapauskohtaisia hallinnollisia vastauksia, jotka eivät perustu mihinkään lainsäädäntöön tai edes kattavaan kehykseen. Tutkimukset osoittavat, että *direktiiviä 77/486/EU* ei ole pantu tehokkaasti täytäntöön.

Tasa-arvooikeuteen liittyvät näkökohdat ovat merkityksellisiä. Se, että äidinkielen opetusta ei anneta lapsille, joiden virallisen kielen taito on riittämätöntä, ainakin väliaikaisesti virallisen kielen täysimääräiseen käyttöön saakka, voi olla vastoin lain yhdenvertaisen suojan periaatetta (joka taataan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 12. lisäpöytäkirjalla) sillä perusteella, että lapsilta evätään tosiasiallisesti samantasoinen koulutus kuin virallisella kielellä sujuvat opiskelijat (ks. Yhdysvaltojen tuomio *Lau v. Nichols*, 414 U.S. 563 (1974), jossa tätä periaatetta sovellettiin). Koska ymmärrämme, miten kieli voi haitata oikeuksien täysimääräistä ja yhdenvertaista käyttöä (ks. Piller (2016), Unesco (2008)), tällä periaatteella voi olla

merkittävä vaikutus palvelujen tarjoamisen kieleen. Se, että jonkinlaista äidinkielen opetusta ei anneta lapsille, joiden virallisen kielen taito on riittämätön, voi myös loukata Euroopan ihmisoikeussopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan 2 artiklassa suojattua oikeutta koulutukseen (ks. asia *Kypros v. Turkki*, [GC], nro 25781/94, Euroopan ihmisoikeussopimus 2001-IV). Lopuksi totean, että jos jonkinlaista äidinkielen koulutusta tarjotaan, syrjimättömyyssäännökset edellyttäisivät vastaavien säännösten antamista muiden kielivähemmistöjen jäsenille.

Poliittiset vaikutukset

EU:n jäsenvaltioiden *olisivähintään* pantava direktiivi 77/486/EU täysimääräisesti täytäntöön ja harkittava standardoitua lähestymistapaa: direktiivin tavoitteena on edistää rajat ylittävää liikkuvuutta varmistamalla, että muissa EU:n jäsenvaltioissa työskentelevien EU:n kansalaisten lapset voivat kotoutua tehokkaasti kotimaahansa, jos he palaavat, ja kyky tehdä niin ei saisi riippua yksinomaan vastaanottavan valtion koulutuspolitiikasta. Jos alemman tai toisen asteen koulutuksessa olevat lapset, riippumatta siitä, tulevatko he muista EU:n jäsenvaltioista, eivät osaa riittävästi valtion virallista kieltä, tasa-arvonäkökohdat viittaavat vahvasti siihen, että olisi tarjottava jonkinlaista siirtymävaiheen kielikoulutusta. Säännöksen

epäyhtenäisen soveltamisen välttämiseksi on ainakin harkittava kokonaisvaltaista politiikkaa.

Referenssit ja syventäminen

Cholewinski, asetus (1997). *Siirtotyöläiset kansainvälisessä ihmisoikeuslainsäädännössä: Heidän suojelunsa työskentelymaissa*. Oxford: Clarendon Press.

Ryöstely, I. (2016). *Kielellinen monimuotoisuus ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus: Johdatus soveltavaan sosiolingvistiikkaan*. Oxford: Oxfordin yliopiston lehdistö.

Rainey, B., Wicks, E., & Ovey, C. (2014). *Euroopan ihmisoikeussopimus, kuudes painos*. Oxford: Oxfordin yliopiston lehdistö.

UNESCO. (2008). *Äitikielen perustuvan lukutaidon ja oppimisen laadunparantaminen: Tapaustutkimuksia Aasiasta, Afrikasta ja Etelä-Amerikasta*. Bangkok: UNESCO.

Vähemmistökysymyksiä käsittelevä YK:n erityisraportoiija. (2017). *Kielivähemmistöjen oikeudet: Käytännön opas täytäntöönpanoa varten*. Geneve: Yhdistyneet Kansakunnat.

30 Riittääkö englantia tavoittamaan uudet tulokkaat ennen kuin he oppivat paikallista kieltä tai kieliä?

Neitsyt Mamadouh, Nesrin el Ayadi, Universiteit van Amsterdam

Paikallisten organisaatioiden, kuten kuntien ja julkisten palvelujen tarjoajien, tehtävänä on helpottaa uusien EU-kansalaisten, maahanmuuttajien ja liikkuvien pakolaisten saapumista. Vaikka yleisesti tunnustetaan, että maahanmuuttajien on opittava paikallista kieltä kotoutumisen edistämiseksi keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, vastaanottopolitiikkaa varten tarvitaan lisäsäännöksiä. Monissa tilanteissa kuntien ja paikallisten organisaatioiden on kehitettävä uusi strategia kielellisesti monimuotoisen väestön tavoittamiseksi, joka ei vielä osaa paikallista kieltä. Se on erityisen tärkeää tilanteissa, joissa tehoton viestintä voi uhata yksilöiden henkeä tai perusihmisoikeuksia (terveysala, oikeusala, koulutus). Lisäksi uusille tulokkaille tarvitaan vastaanottopolitiikkaa.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Voidakseen toimia tehokkaasti organisaatioiden on kommunikoitava saapuvien maahanmuuttajien kanssa kielellä, jota he ymmärtävät. Arkielämän virallisia ja epävirallisia näkökohtia koskevat tiedot (hallinnolliset menettelyt, pääsy työmarkkinoille, asuminen, terveydenhuolto ja koulutus, tilat ja tärkeimmät kulttuuri- ja urheilutilat) olisi sen vuoksi käännettävä uusien tulokkaiden kielille. Englantia käytetään usein oletuskielenä tällaisiin tarkoituksiin. Kokemus on kuitenkin osoittanut, että englantia ei riitä tavoittamaan maahanmuuttajia. Vain muutamat heistä puhuvat sujuvaa englantia useista syistä, kuten syntymästä ja koulutuksesta, asuttuaan englantia puhuvassa maassa tai koulutus- ja/tai ammattitoimintansa vuoksi. Monilla ei kuitenkaan ole englantia tai heillä on vain rajallinen englannin kielen taito, joka ei riittäisi tehokkaaseen viestintään.

Brysselissä tehty sosiaalityöntekijöitä koskeva tutkimus osoittaa, että henkilöstön ja maahanmuuttajien kielitaitoa käytetään englanniksi ja paikallisilla kielillä (ranska ja hollanti), mutta vain yksinkertaisessa viestinnässä. ”Sosiaalitulkkeja” (sertifioitu sosiaalityötä varten) tarvitaan monimutkaisempiin haastatteluihin (De Rijk 2016.).

Kuvat ja todisteet

EU-muuttajien paikallisista vastaanottopolitiikoista¹,

1 www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/organisatie/ruimte-economie/amsterdam-europa/europees-project

Amsterdamin, Brysselin, Dublinin, Hambo urg:n, Kööpenhaminan ja Göteborgin kaupungeistiedämme hieman enemmän liikkuvista EU:n kansalaisista ja viestintäongelmista heidän saapuessaan uuteen kaupunkiin. Amsterdamissa (Alankomaat) bulgarialaisia pidetään ”vaikeana” ryhmänä. Usein he eivät puhu englantia (*tervetuliaispolitiikan 2016 loppuraportti, Amsterdam, s. 43*). Göteborgissa (Ruotsi), ”Romanian on yleisin kieli, jota EU:n haavoittuvassa asemassa olevien maahanmuuttajien kanssa työskentelevät organisaatiot käyttävät” *ennen englantia ja ruotsia (tervetulopolitiikka 2016 final Report, Göteborg, s. 39)*.

Poliittiset vaikutukset

Sen vuoksi kuntien ja muiden paikallisyhteisöjen organisaatioiden, joilla on keskeinen rooli uusien maahanmuuttajien, kuten työvoimakeskusten, julkisten palvelujen, asuntoyhdistysten, pankkien, sairaaloiden, koulujen, urheilu- ja kulttuuriyhdistysten, vastaanottamisessa, ei pitäisi rajoittua vain englantiin. Niiden olisi mukautettava kielipolitiikkaansa uusien tulokkaiden erityispiirteisiin ja valmisteltava suurten ryhmien kielitaitoon mukautettuja käännöksiä. Tämä edellyttää tietoisuutta ja tietämystä paikallisen kontekstin kielellisestä koostumuksesta ja ennen kaikkeamaahanmuuttajien kielitaidosta.

Eri kielillä (esim. englannin, ranskan, espanjan, portugalin, arabian ja tärkeimpien ryhmien kielet) laadittujen asiakirjojen lisäksi olisi asetettava saataville paikallisilla kielillä laadittu versio, jotta voidaan varmistaa, että toimitetut tiedot ovat myös paikallisten asukkaiden saatavilla, sillä he saattavat muuten tuntea olevansa hämmentyneitä esitteiden sisällöstä ja saattavat kokea olevansa poissa viestintäprosessista sekä mahdollisesti erityisistä säännöksistä ja oikeuksista. On suhteellisen helppoa kiinnittää huomiota ulkoasuun, jotta samaa asiakirjaa voidaan verrata eri kieliversioihin niille, jotka lukevat sen kahdella (niille) vieraalla kielellä. Tämä helpottaa maahanmuuttajien ja paikallisten viranomaisten (tai heidän sosiaalisen verkostonsa tilojen) välistä sisällönvälitystä, mutta myös esitteitä tai esitteitä voitaisiin käyttää opetusmateriaalina kielikursseilla paikallisten kielten hankkimiseksi.

Suullisen viestinnän osalta paikallisten organisaatioiden on myös lisättävä tietoisuutta omasta kielellisestä monimuotoisuudestaan. Senolisi kannustettava työntekijöitä kommunikoimaan muilla kielillä kuin virallisilla kielillä, jotta nämä resurssit voidaan ottaa käyttöön hätätilanteissa. Kansallinen etätulkkien järjestelmä, johon voi soittaa puhelimitse, on tärkeä voimavara erityisesti terveydenhuoltoalalla. Kuntien ja paikallisten organisaatioiden (kuten sairaaloiden) olisi yhdistettävä voimansa tällaisen järjestelmän luomiseksi, jos sitä ei jo ole kansallisella tasolla. Joillakin aloilla, erityisesti terveydenhuoltoalalla, siirtymäkausi, jonka aikana tulkkaus/kääntäminen katsotaan välttämättömäksi tehokkaan viestinnän ja hoidon varmistamiseksi, on paljon pidempi kuin muissa tapauksissa, sillä tarvitaan paljon korkeampaa kielitaitoa, jotta uudet tulokkaat voivat olla itsenäisiä tällä alalla. He tarvitsevat enemmän aikaa päästäkseen tälle tasolle.

Referenssit ja syventäminen

- Boix-Fuster, E. (Ed.) (2015). *Kaupunkien moninaisuus ja kielipolitiikka keskikokoisissa kieliyhteisöissä*. Bristol: Monikieliset asiat.
- De Ryck, L.-P. (2016). *Taalcommunicatie in het gebruik van brugfuncties in de Brusselse Hulpverlening*. Bryssel: SE ON BRIO.
- King, L. & Carson, L. (Eds.) (2016). *Monikielinen kaupunki. Elinvoimaa, konflikteja ja muutoksia*. Bristol: Monikieliset asiat.
- Tervetuloa Eurooppa-työkalupakkiin (2016). *EU:n liikkuvien kansalaisten paikalliset Welcoming-politiikat*. Amsterdam.

31 Tulisiko valtioiden tarjota maahanmuuttajille palveluja omalla kielellään?

Robert Dunbar, RóisínMcKelvey, Edinburghin yliopisto

Massiivinen muuttoliike ulkomailta Eurooppaan ja sen sisällä on johtanut siihen, että suuri määrä EU:n jäsenvaltioissa laillisesti asuvia henkilöitä hallitsee vain vähän valtion virallisia kieliä. Kuten koko väestö, ne ovat riippuvaisia erilaisista palveluista, kuten terveydenhuollosta ja sosiaaliturvasta ajoneuvojen ja kuljettajien rekisteröintiin, ja niiden on oltava vuorovaikutuksessa valtion kanssa eri tarkoituksiin, kuten verojen maksamiseen, äänestäjien rekisteröintiin (jos heillä on siihen oikeus) ja niin edelleen. Missä määrin valtio on velvollinen tarjoamaan käännös- ja tulkkauspalveluja tällaisille henkilöille? Onko virkamiesten itse puhuttava sujuvasti maahanmuuttajien kieliä näiden palvelujen tarjoamiseksi?

Mitä tutkimus kertoo meille?

1990-luvun alusta lähtien on kehitetty joukko kansainvälisiä oikeudellisia välineitä, kuten kansallisten vähemmistöjen *suojelua koskeva puiteyleissopimus* ja alueellisia kieliä *tai vähemmistökieliä koskeva eurooppalainen peruskirja*, joiden mukaan valtion on tietyissä olosuhteissa tarjottava tiettyjä julkisia palveluja pienellä kielellä. Näitä välineitä sovelletaan yleensä vain valtion alueella pitkään toimineisiin vähemmistöihin (”alkuperäisvähemmistöt”) eikä maahanmuuttajiin (uudet vähemmistöt), vaikkakin jos muuttajan kieli on myös näillä välineillä suojeltu alakieli, muuttaja voi saada tällaista suojelua. Viimeaikaiset tutkimukset viittaavat kuitenkin siihen, että alkuperäisvähemmistöjen ja uusien vähemmistöjen välinen ero alkaa heikentyä muun muassa Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä (Burch, 2010; Medda-Windischer, 2017).

Kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa, kuten *Euroopan ihmisoikeussopimuksessa* ja *kansalaisyhteisöjen ja poliittisten oikeuksien koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa*, on aina määrätty, että niille, jotka eivät ymmärrä virallista kieltä, on viipymättä tiedotettava kielellä, joka ymmärtää pidätyksen syyt ja heitä vastaan nostetut syytteet, ja että heillä on rikosasioissa oikeus tulkkiin. Vaikka näissä välineissä ei nimenomaisesti tunnusteta mitään muuta oikeutta vähemmistökielten palveluihin, lain yhdenvertaisen suojan periaate (joka on kuvattu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 12. lisäpöytäkirjassa) saattaa edellyttää tällaisten palvelujen tarjoamista tietyissä olosuhteissa, erityisesti kun otetaan huomioon, että nykyisin ymmärretään paremmin kielteiset vaikutukset, joita tällaisten palvelujen puuttumisella voi

olla henkilöihin, jotka eivät puhu virallista kieltä (Dunbar, 2006); Ryöstely, 2016). Jos esimerkiksi kyvyttömyys kommunikoida tehokkaasti virallisella kielellä vaikuttaa mahdollisuuteen saada yhtä laadukkaita sairaanhoitopalveluja kuin ne, jotka voivat tehdä niin, valtiota voidaan vaatia korjaamaan se, mahdollisesti tarjoamalla tulkki tai jopa tarjoamalla asiantuntija, joka puhuu vähemmistön kieltä (jos tulkkaus voi haitata asianmukaista hoitoa).

Kuvat ja todisteet

Monissa EU:n jäsenvaltioissa valtio vastaa jo sellaisten ihmisten tarpeisiin, jotka eivät pysty kommunikoimaan tehokkaasti virallisella kielellä: monikieliset julkiset ilmoitukset, esitteet jne. näkyvät yhä enemmän lääkäreiden toimistoissa, paikallishallinnossa ja muissa julkisissa elimissä. Nämä toimenpiteet eivät yleensä perustu lainsäädäntökehykseen tai kattavaan ja sitovaan politiikkaan, vaan ne ovat tapauskohtaisia vastauksia kielitodellisuuteen. Käytännössä on siis huomattavia eroja jopa saman valtion sisällä. Lakisääteisen kehyksen tai kattavan sitovan politiikan puuttuminen luo epäyhtenäisyyttä, sillä tiettyjen kielten puhujat saavat ainakin tiettyjä palveluja omalla kielellään, mikä saattaa loukata sekä syrjimättömyyden periaatetta (esim. jos tiettyjä kieliryhmiä laiminlyödään tai niitä epäpalvelutritävästi) että yhtäläistä lain suojaa.

Suhteellisuusperiaate, joka on perustavanlaatuisesti tärkeä oikeudellinen käsite, on hyödyllinen asianmukaisen kehyksen taipolitiikan määrittelyssä. Ensinnäkin mitä vakavampia seurauksia on siitä, että ei ole mahdollista kommunikoida virallisella kielellä, sitä suuremmalla syyllä valtion on varmistettava yhdenvertainen kohtelu tarjoamalla palvelun käyttömahdollisuus käyttäjän kielellä. Vakavimmissa yhteyksissä, esimerkiksi vapaudenmenetyksen kaltaisissa tilanteissa (mikä merkitsee edellä mainittua oikeutta tulkkiin), velvollisuus tarjota palvelua joko tulkin tai palveluntarjoajan välityksellä voi olla ehdoton. Toiseksi toisissa tapauksissa tarjonnan taso voidaan määrittää soveltamalla ”liikkuvaa asteikkoa”, jolloin tarjolla on suurempi tarjous, kuntietyntielen puhujiaon enemmän tai enemmän, jotka eivät pysty kommunikoimaan tehokkaasti virallisella kielellä.

Poliittiset vaikutukset

Valtioidenolisi otettava huomioon, missä määrin

vähemmistökielen julkisia ja hallinnollisia palveluja tarjotaan jo muilla kielillä kuin virallisella kielellä. Kunpalveluja tarjotaan, palvelun luonne, vähemmistökielten määrä ja puhujien huomattava keskittyminen on otettava huomioon määriteltäessä tarjottavien palvelujen tasoa ja kieliä, joillapalveluja tarjotaan.

Referenssit ja syventäminen

Burch, E. S. (2010). Alueelliset vähemmistöt, maahanmuuttajat ja maahanmuuttajat: Vähemmistökielten oikeuksien uudistaminen Euroopassa, *Berkeley Journal of International Law*, 28, 261–312.

Dunbar, R. (2006). Onko kielivähemmistöjen

lainsäädäntövelvollisuus? *Journal of Law and Society*, 33, 181–198.

Medda-Windischer, R. (2017). Vanhat ja uudet vähemmistöt: Monimuotoisuuden hallinto ja sosiaalinen johdonmukaisuus vähemmistöjen oikeuksien näkökulmasta. *Eurooppa- ja aluetutkimukset*, 11, 25–42.

Ryöstely, I. (2016). *Kielellinen monimuotoisuus ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus: Johdatus soveltavaan sosiolingvistiikkaan*. Oxford: Oxfordin yliopiston lehdistö.

Vähemmistökysymyksiä käsittelevä Yhdistyneiden kansakuntien erityisraportoiija (2017). *Kielivähemmistöjen oikeudet: Käytännön opas täytäntöönpanoa varten*. Geneve: Yhdistyneet Kansakunnat.

32 Voiko kielipolitiikka parantaamaahanmuuttajanaisten työllisyystuloksia ?

Brian Carey, Andrew Shorten, Limerickin yliopisto

Mielenkiintoisessa työssä olevan henkilön nautintoon voivat vaikuttaa hänen kielitaitonsa sekä kielen käyttö yhteiskunnassa ja työpaikalla. Empiiriset todisteet viittaavat siihen, että maahanmuuttajat, jotka eivät ole enemmistökielen taitavia puhujia, ovat yleensä epäedullisessa asemassa työmarkkinoilla ja että erityisesti maahanmuuttajanaiset saattavat kohdata muita esteitä. Tämä herättää kysymyksen siitä, voidaanko kielipolitiikkaa suunnitella siten, että sillä autetaan poistamaan kieliesteitä, jotka vaikuttavat yleensä suhteettomasti naisiin.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Taloustieteilijöiden tutkimukset ovat osoittaneet, että kyvyttömyys puhua paikallista kieltä vaikuttaa kielteisesti maahanmuuttajien tuloihin (Chiswick ja Miller, 1995; Dustmann & Van Soest, 2002). Joidenkin tutkimusten mukaan tällä ilmiöllä on myös sukupuoliulottuvuus. Esimerkiksi Hollannissa tehty tutkimus on osoittanut, että vaikka Alankomaissa heikosti koulutetut maahanmuuttajanaiset ansaitsevat vähemmän kuin maahanmuuttajanaiset, joilla on paremmat alankomaalaiset taidot, suhde ei ole sama miehillä (Yao ja Van Ours, 2015). Tämä johtuu osittain siitä, että mies- ja naispuoliset maahanmuuttajat kohtaavat usein erilaisia työllistymisen esteitä. Esimerkiksi Kanadaan saapuvia afrikkalaisia maahanmuuttajia koskevassa tutkimuksessa todettiin, että vaikka maahanmuuttajamiehillä on usein mahdollisuus tehdä sinistä työtä, maahanmuuttajanaisten katsotaan todennäköisemmin puuttuvan kielitaitonsa vertailukelpoisissa ja perinteisesti naispuolisissa ammateissa, kuten vähittäiskaupassa, hallinnossa tai hoivatyössä (Creese and Wiebe, 2012).

Ehkä maahanmuuttajanaisten kärsimät haitat miehiin verrattuna heijastavat vain laajempia sukupuolten epätasa-arvon muotoja työmarkkinoilla, koska naiset yleensä ansaitsevat vähemmän kuin miehet eri syistä. Jos maahanmuuttajanaiset kuitenkin joutuvat erityisen todennäköisesti kohtaamaan erityisiä kielellisiä haittoja, ne on ymmärrettävä, jotta niihin voidaan puuttua onnistuneesti julkisilla politiikoilla.

Kuvat ja todisteet

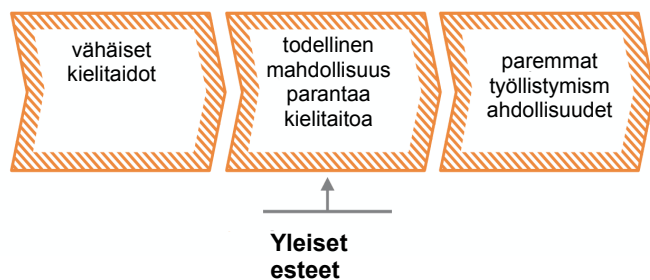
Tärkein kielellinen syy siihen, että ihmiset eivät voi saada tyydyttävää työtä, on se, että heillä ei ole työnantajien haluamaa kielitaitoa, ja tämä haitta pahenee, jos he eivät pysty parantamaan kielitaitoaan. Vaikka monet eri yhteiskuntaryhmät saattavat kokea nämä olosuhteet, niitä esiintyy useimmiten köyhimpien ihmisten keskuudessa ja erityisesti vähemmän varakkaiden maahanmuuttajien keskuudessa, jotka saapuvat ilman hallitsevan paikallisen kielen taitoa. Tämä johtuu siitä, että vähemmän varakkailta maahanmuuttajilla on yleensä yleensä vähemmän työllistymismahdollisuuksia ja koska mahdollisuuksia oppia sopivia kieliä ei ole tai niitä on vaikea saada, erityisesti niille, joilla on jo selviytymistyö. Tämän seurauksena maahanmuuttajat, joilla ei olesuurinta kielitaitoa, voivat olla alttiimpia pitkäaikaisille alityöllisyysjaksoille, joissa työssäkäynti on heidän tutkintotasoaan heikompi.

On tärkeää huomata, että maahanmuuttajanaiset saattavat olla erityisen epäedullisessa asemassa enemmistön kielitaidon hankkimisessa. Toisaalta tutkimuksessa todettiin, että kotiaidit oppivat yleensä vähemmän kuin miehet hallitsevalla kielellä (Pavlenko ja Piller, 2001). Tämä viittaa siihen, että joillekin työmarkkinoilta tällä hetkellä työttömille naisille aiheutuu erityisiä haittoja, jos he hakevat työtä tulevaisuudessa. Toisaalta naiset, jotka ovat tällä hetkellä epätyytyttävässä työssä ja jotka voisivat hyötyä lisäkielitaidosta, voivat olla vaikeita, jos heidän on myös pakko tehdä ”toinen työ” kotona (Hochschild, 2012).

Poliittiset vaikutukset

Mobiiliyritysten julkisilla politiikoilla olisi pyrittävä varmistamaan, että kaikilla on todelliset mahdollisuudet saada tyydyttävä työpaikka. Tämän saavuttamiseksi kielipolitiikoille on annettava tietoa olemassa olevista rakenteellisista eriarvoisuuksista, jotta niitä ei pahenneta. Jos esimerkiksi uuden kielen oppiminen on liian kallista, uuden kielen oppimisen hyödyt rajoittuvat niihin, joilla on siihen varaa. Tästä syystä kielipolitiikassa, jolla pyritään edistämään osallisuutta parantamalla maahanmuuttajien

työllistymismahdollisuuksia, olisi otettava huomioon myös sukupuolten epätasa-arvo ja erityisesti maahanmuuttajanaisten kohtaamat erityishaasteet niin kotona kuin työelämässäkin kielitaidon hankkimisessa.

Referenssit ja syventäminen

Chiswick, B. R. & Miller, P. W. (1995). Kielen ja ansioiden endogeenisuus: Kansainvälinen analyysi. *Journal of Labor Economics*, 13, 246–88.

Creese, G. & Wiebe, B. (2012) "Survival Employment": Sukupuoli ja taitojen poistaminen afrikkalaisten siirtolaisten keskuudessa Kanadassa. *Kansainvälinen muuttoliike*, 50, 56–76.

Dustmann, C. & Van Soest, A. (2002). Maahanmuuttajien kieli ja tulot. *Teollisuus- ja työsuhtekatsaus*, 55, 473–492.

Hochschild, A. (2012). *Toinen siirtymä: Työvanhemmat ja Revolution at Home* (tarkistettu versio, jossa A. Machung). Lontoo: Se on pingviini.

Pavlenko, A. & Piller, I. (2001). Uudet ohjeet monikielisyyden tutkimuksessa, toisen kielen oppiminen ja sukupuoli. A. Pavlenko, A. Blackledge, I. Piller & M. Teutsch-Dwyer (Eds.) *Monikielisyys, toisen kielen oppiminen ja sukupuoli* (s. 17–52). New York: Gruyterin lampaista.

Yao, Y. & van Bear, J.C. (2015). Maahanmuuttajien kielitaito ja työmarkkinakehitys Alankomaissa. *Työtaloustiede*, 34, 76–85.

33 Miten kielipolitiikka voi parantaa maahanmuuttajien ”liikkuvuutta”?

Christopher Houtkamp, Universiteit van Amsterdam

”Liikkuvuudella” tarkoitetaan ihmisten *mahdollista* liikkuvuutta. Liikkuvuuden aste riippuu siitä, miten helposti henkilö voi siirtyä paikasta toiseen, mikä puolestaan riippuu myös muun muassa henkilön taidosta (myös kielitaidosta). Liikkuvuuden käsite lisätään maahanmuuton analysointiin eri näkökulmista, kuten sosioekonomisesta tietämyksestä (esim. kielitaidon yhteys työmarkkinoiden menestykseen) (Koopmans 2010) tai sosiokulttuurisesta/psykologisesta (esim. siitä, miten assimilaatiopolitiikka liittyy kulttuurivähemmistöjen mielenterveyteen) (Horenczyk 1996, Van Oudenhoven ym. 1998, Arends-Tóth & Van De Vijver 2003). Kielipolitiikka voi myös vaikuttaa liikkuvuuteen (Houtkamp 2017). Helpottamalla ihmisten liikkuvuutta, jotta voidaan hyödyntää parempia mahdollisuuksia muualla, voidaan odottaa, että liikkuvuuden rinnalla parannetaan sosioekonomisia olosuhteita.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Motiliteettitutkimus on edelleen suhteellisen uusi. Alun perin biologisessa tutkimuksessa kehitetty käsite otettiin käyttöön kaupunkien sosiologiassa Kaufmann ym. (2004), jotta voidaan suunnitella integroitu kehys, jossa tutkitaan liikkuvuutta helpottavan liikkuvuuspotentiaalain ja pääoman eri puolia. MIME-hankkeen yhteydessä liikkuvuuden käsitettä on laajennettu kattamaan sociolinguvistiset kysymykset (Houtkamp 2014), mikä korostaa kielellisen infrastruktuurin merkitystä. Kansainvälisessä muuttoliikkeessä tämä infrastruktuuri sisältää välineet äidinkielen opettamiseen ja vastaanottavan kielen hankkimiseen. Myös muuttajien näkemykset kielitaidon arvosta sekä asuinmaassa että mahdollisissa vastaanottavissa maissa ovat tärkeitä. Lisäksi on tärkeää, että maahanmuuttajat arvioivat kielipolitiikkaa nykyisessä asuinmaassaan.

Kuvat ja todisteet

Kielipolitiikan ja liikkuvuuden välisen vuorovaikutuksen arvioimiseksi Alankomaissa, Ranskassa ja Ruotsissa tehtiin 60 haastattelua turkkilaisten ja puolalaisten maahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä kanssa vuosina 2015–2017. Vastaajilta kysyttiin heidän suhtautumistaan äidinkielenopetukseen (eli opetusta kotimaassaan tai sen kielellä) ja isäntäkielen hankkimismahdollisuuksiin. Haastatteluissa keskityttiin myös vastaajien taitoihin

muilla EU:n kielillä ja kysyttiin, mitä kieliä he olisivat kiinnostuneita opiskelemaan liikkuvuuden lisäämiseksi eu:ssa. Tästä on tehty neljä pääpäätelmää.

1. *Vastaajat pitävät kielen hankkimista vastaanottavassa yhteiskunnassa erittäin tärkeänä, mutta he kritisoivat sen käytännön toteutusta ja erityisesti sen voimakasta keskittymistä kielioppiin.* Vastaajat katsoivat, että kurssit olisivat tehokkaampia, koska niissä keskityttäisiin enemmän suullisiin viestintätaitoihin.

2. *Äidinkielen opetuksen ja monikielisyyden mahdollisuudet yleensä näyttävät olevan luokkaongelma.* Alankomaissa vanhemmat, joilla on alhainen sosioekonominen asema, ilmaisevat joskus epäilyjä lastensa kaksikielisestä koulutuksesta tai kaksikieliseen koulutukseen kirjoittautumisesta, koska tämä saattaa haitata heidän mahdollisuuksiaan oppia vastaanottavaa kieltä ja siten rajoittaa heidän sosioekonomisia mahdollisuuksiaan.

3. *Jotkut vastaajat ovat huolissaan siitä, että äidinkielenkieliset koulutuspolitiikat ja monikulttuuriset politiikat yleensä voivat edistää eriytymistä,* ja tiedoista käy myös ilmi, että vastaajien keskuudessa on jonkin verran epämuukavuutta tutkittaessa äidinkielenopiskeluohjelmien ja -laitteiden vaikutuksia kotouttamis- ja osallistamisprosessiin paikallisessa sosiaalisessa ja kielellisessä kontekstissa.

4. *Äidinkielen taito mainitaan suhteellisen usein liikkuvuuden helpottajana eu:ssa, erityisesti monissa maissa hajallaan olevien etnisten yhteisöjen osalta.* sekä puolalaiset että turkkilaiset raportoivat tiiviistä yhteydenpidosta etnisten vertaisryhmien välillä eri puolilla EU:ta. Tämän seurauksena maahanmuuttajien kielikoulutusoikeuksien myöntäminen lisää heidän liikkuvuuttaan, minkä voidaan yleisesti odottaa parantavan heidän sosioekonomista tilannettaan.

Ipoliittiset vaikutukset

Haastatteluissa, jotka koskevat mahdollisen liikkuvuuden kielellistä ulottuvuutta, eli ”liikkuvuutta”, viittaa siihen, että viranomaisten olisi kehitettävä ja tuettava kokonaisvaltaista kielikoulutusohjelmaa liikkuville henkilöille yleisenä poliittisena suuntauksena. Ohjelman olisi katettava paikallisten (virallisten) kielten opetus, mutta siihen olisi sisällyttävä myös maahanmuuttajakielen (perilliset). Yksi tällaisen ohjelman osa-alueista olisi oltava kielitaito, joka edistää ihmisten mahdollista

liikkuvuutta *tai* liikkuvuutta. Liikkuvuus on tärkeää, koska se helpottaa sosioekonomisten mahdollisuuksien tunnistamista siirtymistä muihin paikkoihin, joissa nämä mahdollisuudet ovat käytettävissä.

Tarve oppia paikallista kieltä on yleisesti tunnustettu ilmeiseksi, jotta voidaan helpottaa pääsyä paikallisille työmarkkinoille ja edistää sopusointuista integroitumista vastaanottavan maan yhteiskuntaan. Haastattelut osoittavat kuitenkin, että käyttäjien keskuudessa tarvitaan käytännöllisyyttä. Isäntämaan kielikursseissa (erityisesti aikuisille) olisi kiinnitettävä erityistä huomiota kurssien sisällön ja käyttäjien todellisten tarpeiden yhteensovittamiseen.

Äidinkielen (tai perintökielen)kurssien saatavuus on tärkeää paitsi ihmisoikeuksiin liittyvistä syistä, joissa puolestaan vedotaan tasavertaiseen luku- ja kirjoitustaidon saatavuuteen, myös siksi, että yhteyksien helpottaminen muissa EU-maissa ulkomailla asuvien tai samaa kieltä käyttävien maahanmuuttajien kanssa lisää liikkuvuutta, millä on myönteisiä sosioekonomisia seurauksia.

Jotkut maahanmuuttajavanhemmat pelkäävät, että perintökielen ylläpitäminen vaikuttaa haitallisesti heidän lastensa tulevaisuuteen. Tätä pelkoa ei kuitenkaan tueta tutkimalla maahanmuuttajien sosioekonomista kehityskulkua. Äidinkielen opetussuunnitelmien vakaakäyttö voi itse asiassa laajentaa kieltä köyhimpien ja rikkaimpien maahanmuuttajien kielitaidon välillä, vaikka maahanmuuttajakielellä olisikin laajat oikeudet. Sen vuoksi viranomaisten olisi keskityttävä tiedotuskampanjoiden avulla kaksikielisyyden hyötyihin.

Referenssit ja syventäminen

- Arends-Tóth, J., & Van De Vijver, F. (2003). Monikulttuurisuus ja kulttuuri: näkemyksiä hollantilaisesta ja turkki-hollantilaisesta. *Euroopan sosiaalipsykologian lehti*, 33, 249–266.
- Horenczyk, G. (1996). Muuttamassa Itsiä konfliktiin. Teoksessa G. Breakwell & E. Lyons (Eds.), *Euroopan identiteettien muuttaminen* (s. 241–252). Oxford: Butterworth, Heinemann.
- Houtkamp, C. (2014). Kielen integroiminen kaukoliikenteen teorioihin: muuttoliike v. liikkuvuus & käsite liikkuvuus. *A'dam multiling*, 1, 16–26.
- Houtkamp, C. (tuleva). Liikkuvuuden merkitys kielimuutostutkimuksessa. *Kieliongelmat ja kielisuunnittelu*.
- Kaufmann, V., Bergman, M., & Joye, D. (2004). Liikkuvuus: Liikkuvuus pääomana. *International Journal of Urban and Regional Research*, 28, 745–756.
- Koopmans, R. (2010). Tasa-arvon ja eron välinen kauppa: Maahanmuuttajien kotouttaminen, monikulttuurisuus ja hyvinvointivaltio monikansallisissa näkökulmissa. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36, 1–26.
- Van Oudenhoven, J., Prins, K. & Buunk, B. (1998). Vähemmistö- ja enemmistöjäsenten asenteet maahanmuuttajien sopeutumista kohtaan. *Euroopan sosiaalipsykologian lehti*, 28, 995–1013.

34 Miten kansalliset kielipolitiikat olisi mukautettava tiettyihin kaupunkeihin?

Peter A. Kraus, Núria Garcia, Melanie Frank, Vicent Climent-Ferrando, Universität Augsburg

Useimmissa Euroopan maissa viranomaiset käyttävät yhtä tai poikkeustapauksissa kahta valtion virallista kieltä kommunikoidessaan kansalaisten kanssa. Tämä käytäntö on selvästi ristiriidassa kaupunkiväestön kielellisen profiilin kanssa monissa suurissa eurooppalaisissa kaupungeissa, joista on tullut paljon monikielisempiä kuin kaupunkien ulkopuoliset alueet. Tämä eri alkuperää olevan väestön nopea kasvu ja sitä vastaava kielellinen monimuotoisuus eivät koe ainoastaan megakaupunkiavaanmyös alle 500 000 asukkaan kaupunkitaajamia (Carson & King, 2016: 2). Tämän seurauksena yhä monikielisempiin kaupunkeihin kohdistuu erilaisia haasteita kieltenhallinnassa ja kielipolitiikassa.

Kaupunkien kielellinen monimuotoisuus luo jännitteitä kahden tavoitteen välille: tavoitteena onyhtäältä asukkaiden ja uusien tulokkaiden sosiaalinen ja maantieteellinen liikkuvuus ja toisaalta heidän integroitumisensa kaupunkiyhteiskuntaan. Jos suuren liikkuvuuden tavoite edellyttää muiden kielten taitoja, osallistavan yhteiskunnan tavoite liittyy paikalliskielen tai -kielten taitojen hankkimiseen. Lisäksi paikalliset julkiset palvelut eivät aina sovellu vasta saapuneiden maahanmuuttajien tarpeisiin, koska he puhuvat usein muuta kieltä kuin virallista kieltä. Tämä tilanne voi hidastaa ja mahdollisesti haitata maahanmuuttajien integroitumista vastaanottavaan yhteiskuntaan.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Hyvin yksinkertaistetussa lähestymistavassa (tässä käytetään lyhennettä) kielten hallinta voidaan järjestää kolmella alalla, jotka ovat erityisen tärkeitä monikielisten kaupunkiympäristöjen kannalta:

- toimintalinjat, joissa määritellään kielten julkinen käyttö ja asema,
- kieltenoppimista helpottavatpolitiikat ja
- julkisten käännös- ja tulkkaukspalvelujen tarjoamista koskevat politiikat (Skrandies, 2016: 114).

Nämä alueet liittyvät suoraan tavoitteisiin, jotka koskevat asukkaiden osallisuuden ja liikkuvuuden tukemista. Ne ovat kuitenkin erilaisia siltä osin kuin on kyse mahdollisesta sopeutumisesta tiettyyn kaupunkiympäristöön.

Kuvat ja todisteet

Mitä tulee ensimmäiseen kielihallintotyyppiin, useimmat valtiot ovat panneet täytäntöön lainsäädäntöä, jonka mukaan vain virallisia kieliä ja useita alueellisia kieliä niillä alueilla, joilla niitä puhutaan, voidaan käyttää julkisessa ja virallisessa viestinnässä. Suurimmalla osalla Euroopan valtioista, erityisesti Ranskassa ja Saksassa, on *oikeudellisesti* yksikielinen hallinto. Muut valtiot, kuten Suomi ja Irlanti, ovat *oikeudellisesti* kaksikielisiä maita. Jos luvut oikeuttavat, kaksikielisyyden omaksuvat myös niiden kunnalliset viranomaiset, jotka käyttävät virallisia tai alueellisia kieliä viestinnässä kaupungin väestön kanssa. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että kielen käytöstä virallisessa viestinnässä kunnallistasolla säädetään usein kansallisessa lainsäädännössä.

Toisen kielitaitoon liittyvän toimenpidekokonaisuuden osalta kieltenoppimisohjelmia voidaan mukauttaa siten, että ne koskevat kaupungissa olevien enemmistö- ja vähemmistökielten hankkimista.

Joissakin valtioissa, kuten Latviassa, kunnat saavat budjettivaroja kieltenopiskelun tarpeisiin mukautettujen kielikurssien järjestämiseen paikallistasolla. Tiettyjen vieraiden kielten sisällyttämistä koulujen opetussuunnitelmiin säätelee kuitenkin usein valtion (tai joidenkin osavaltioiden alueella) opetusministeriö.

Kolmannella edellä mainituista politiikan aloista, joka on julkisten palvelujen tarjoaminen useilla kielillä, kansallisia kielipolitiikkoja voidaan mukauttaa helpommin tietyn kaupungin tilanteeseen. Tässä yhteydessä paikallisviranomaiset voivat ottaa johtavan aseman asukkaidensa kanssa käytävän viestinnän esteiden poistamisessa ja kielivähemmistöjen integraation lisäämisessä vaikuttamatta väestön puhumien kielten oikeudelliseen asemaan. Tätä havainnollisti monikielisiä kaupunkeja Euroopassa, Kanadassa ja Australiassa koskeva tapaustutkimus, joka tarjoaa yleiskuvan erilaisista lähestymistavoista kielten hallintaan kaupunkiympäristössä (King & Carson, 2016).

Nämä esimerkit osoittavat, että hyvin erilaisissa kansallisissa lainsäädäntökehyksissä kuntaviranomaiset voivat vastata kaupunkiväestön tosiasialliseen monikielisyyteen (ja hyötyisivät siitä yleensä).

Poliittiset vaikutukset

Yhteenvedona voidaan todeta, että kansallisia kielipolitiikkoja olisi täydennettävä paikallistason toimilla, jotka vastaavat kaupunkiympäristöä. Monikielisuuden tukeminen paikallistason politiikkojen ja käytäntöjen avulla voi myös laajentaa enemmistön kielivalikoimaa ja siten tarjota heille enemmän liikkuvuusmahdollisuuksia. Samalla kun tulokkaat oppivat paikallista kieltä, tämä edistää sellaisen monikielisen etiikan kehittämistä, joka edistää yhteenkuuluvuuden tunnetta ja siten osallisuutta (monikielisempään) yhteisöön.

Referenssit ja syventäminen

Carson, L. & King, L. (2016). Johdanto: Monikielisyys elää täällä. In L. King & L. Carson (Eds.), *Monikielinen kaupunki. Elinvoimaisuus, konfliktit ja*

muutos (s. 1–16). Bristol, Buffalo, Toronto: Monikieliset asiat.

King, L. & Carson, L. (Eds.). (2016). *Monikielinen kaupunki. Elinvoimaa, konflikteja ja muutoksia*. Bristol, Buffalo, Toronto: Monikieliset asiat.

Kraus, P.A. (2011). Monikielinen kaupunki: Helsingin ja Barcelonan asiat, *Nordic Journal of Migration Research*, 1, 25–36.

Marten, H. F. (2016). *Sprachpolitik. Eine Einführung*. Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag.

Skrandies, P. (2016). Kielipolitiikka ja kaupunkialueiden monikielisuuden politiikka. In L. King & L. Carson (Eds.), *Monikielinen kaupunki. Elinvoimaisuus, konfliktit ja muutos* (s. 115–148). Bristol, Buffalo, Toronto: Monikieliset asiat.

KIELIPOLITIIKAN MUKAUTTAMINEN KIELELLISEEN MONIMUOTOISUUTEEN KAUPUNKIYMPÄRISTÖSSÄ

Kansallinen taso

Kielipolitiikka, jolla säännellään kielten julkista käyttöä ja asemaa

Kansallinen taso + täydentävä sääntely alueellisella tasolla

Kielipolitiikka kielenopiskelua varten

Npaikallinen norsunluu

Käännös- ja tulkkauksen palvelujahelpottavat politiikat

35 Miksi meidän pitäisi yhdistää erilaisia viestintästrategioita?

László Marác, Universiteit van Amsterdam

Globalisaatio lisää yhteyksiä kielelliseen monimuotoisuuteen ja tekee monikielisistä ja ylikansallisista viestintästrategioista entistä merkityksellisempiä. Yksi näistä valtioiden välisistä viestintästrategioista koskee Lingua franca -viestintää. Lingua franca (LF) on yhdyskäytäväkieli, jota keskustelukumppanit käyttävät viestintätarkoituksiin; perinteisesti lingua franca ei ole minkään keskustelukumppanin äidinkieli. Monet kommentaattorit huomauttavat, että Englanti on nousussa maailman lingua franca. Tämä aiheuttaa kuitenkin kahdenlaisia ongelmia:

► Jos levitys koskee englanninkielistä standardiversiota, saattaa esiintyä kielellisen imperialismin tapaus (Phillipson, 2006), jolla on haitallisia vaikutuksia kielelliseen oikeudenmukaisuuteen.

► Jos päinvastoin katsomme tämän prosessin levittävän jotakin radikaalisti erilaista kuin Englanti (jota sen kannattajat usein kutsuvat englanniksi nimellä lingua franca (ELF); Ks. esim. Hülbauer, 2011), muunlaisia ongelmia syntyy. Kirjallisuudessa Englanti lingua franca on itse asiassa joskus tottunut viittaamaan Englantiin, kuten ei-alkuperäiset puhujat puhuvat, ja joka poikkeaa standardin Englannin morfologisista ja leksikaalisista ominaisuuksista. ELF kannattaa sitä, että nämä epätyypilliset piirteet olisi hyväksyttävä ja että tämä demokratisoi kansainvälistä viestintää ja poistaisi Englantia sen potentiaalisesta imperialistisesta luonteesta. Tällaisessa näkemyksessä ei kuitenkaan oteta riittävästi huomioon huolenaiheita, jotka liittyvät sen leviämisen pitkäaikaisiin vaikutuksiin kielelliseen monimuotoisuuteen ja kielelliseen oikeudenmukaisuuteen (Gazzola ja Grin 2013).

Jos halutaan käyttää Englantia, sen on oltava osa laajempaa strategiaa.

Que kertoo meille tutkimuksen?

Englannin käytöllä maailmanlaajuisena kielenä on kaksitahoisia vaikutuksia liikkuvuuteen ja osallisuuteen (Gazzola ja Grin, 2013). Sitä käyttävät tehokkaasti vain yhteiskunnan korkea-arvoiset tahot, jotka ovat saaneet koulutuksen, jonka avulla he voivat kehittää taitojaan lähempänä syntyperäisen puhujan tasoa. Yleisesti ottaen tämä ei kuitenkaan ole saatavilla yhteiskunnan alemmilla tasoilla, kuten aikuiskieliä *jalukutaitoa koskeva kyselytutkimus*, joka keräsi lähes 200 000 vastaajaa (Gazzola, 2016). Sitä vastoin useiden

Englantilaisten epätyypillisten tai jopa idiosynkraattisten muunnelmien edistäminen (ehkä englanninkielisessä etiketissä, kuten lingua francassa) saattaa haitata osallisuutta maailmanlaajuisissa tai paikallisyhteisöissä. Sen vuoksi lingua francan (Englanti tai muu) käyttö olisi yhdistettävä muihin monikielisiin tai ylikansallisiin viestintästrategioihin.

Kuvat ja todisteet

Näihin muihin strategioihin kuuluvat seuraavat:

1. Useiden laajemman viestinnän kielten käyttö vaihtoehtona englanniksi tai ”ELF”. Koska etniset kielet aiheuttavat vähäisemmässä määrin ongelmia, jotka ovat samanlaisia kuin edellä on esitetty Englannin osalta, suunniteltujen kielten (esim. esperanto) (tai jopa joissakin yhteyksissä muinaisten kielten, kuten latinan) osuutta ei pidä jättää huomiotta.

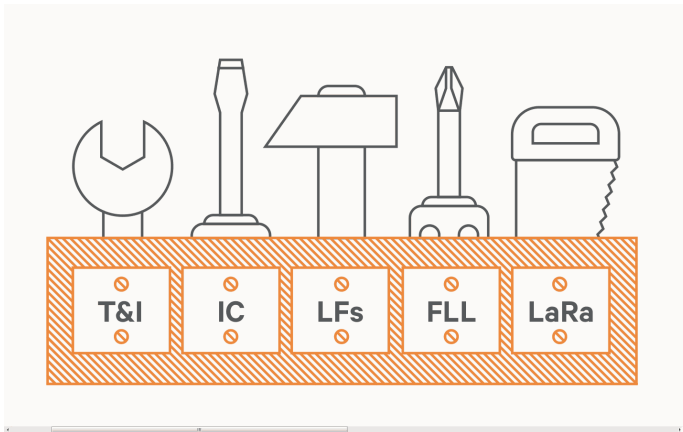
2. Kehitetään vastavuoroisia mutta ei -tuotannollisia vastaanottotaitoja keskustelukumppanin kielessä. Tämä strategia tunnetaan nimellä *lingua receptiva* (LaRa). *Keskinäinen ymmärtäminen* voidaan nähdä yhtenä *lingua receptiva -strategian muotona, jossa keskitytään sen omaan äidinkieleen läheisesti liittyviin kieliin. setoimii kielellisissä perheissä, kuten slaavilaisissa, germaanisissa tai romanialaisissa kielissä.*

3. Myös muut strategiat, kuten kääntäminen ja tulkkaukset (T & I), ovat osa viestintästrategian työkalupakkia, jolla voidaan edistää liikkuvuutta ja osallisuutta kansainvälisessä viestinnässä. Kaikkia näitä viestintästrategioita voidaan helpottaa tieto- ja viestintäteknikalla, kuten konekäännöksillä.

4. Lopuksi ne, jotka tarvitsevat syvällistä ja jatkuvaa viestintää toista kieltä puhuvien ihmisten kanssa, näkevät yleensä, että vaikka kyseisen kielen oppiminen saattaa olla ajallisesti ja vaivalloista, se on korvaamaton strategia *elivieraiden* kielten oppimistakoskeva strategia.

Poliittiset vaikutukset

Viestinnän haasteisiin olisi vastattava monikielisen ja kansainvälisenviestinnän välineistön hengessä (Jørgensen 2011). Vaikka Englanti on kiistatta merkityksellinen työkalu sarjassa, se ei ole ainoa. Välineistö voi sisältää kaikki muut juuri luetellut strategiat ja korostaa niiden keskinäistä täydentävyyttä.

Referenssit ja syventäminen

Euroopan yhteisöjen komissio (2003). Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle, 2003 – Kielten oppimisen ja kielellisen monimuotoisuuden edistäminen: Toimintasuunnitelma 2004–2006. KOM(2003) 449 lopullinen.

Euroopan yhteisöjen komissio (2008). Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Monikielisyys: Euroopan voimavara ja yhteinen sitoumus. KOM(2008) 566 lopullinen. Bryssel: 18.9.2008. Gazzola, M. (2016). Monikielinen viestintä kenelle? Kielipolitiikka ja

oikeudenmukaisuus Euroopan unionissa, *Euroopan unionin politiikka*, 17, 546–596.

Euroopan komissio (helmikuu 2006). Eurooppalaiset ja heidän kielensä, erityiseurobarometri 243, <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/518>

Euroopan komissio (kesäkuu 2012). Eurooppalaiset ja heidän kielensä, erityiseurobarometri 386, ec.europa. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/1049>

Gazzola, M. & Grin, F. (2013). Onko ELF tehokkaampi ja oikeudenmukaisempi kuin kääntäminen? Arvio EU:n monikielisestä järjestelmästä? *International Journal of Applied Linguistics*, 23, 93–107.

Hülmbauer, C. & Seidlhofer, B. (2013). Englanti Lingua Franca Euroopan monikielisyys. Asiassa A.-C. Berthoud, F. Grin & G. Lüdi (Eds.), *Monikielisuuden dynamiikan tutkiminen* (s. 387–406). Amsterdam: Hän on John Benjamins.

Jørgensen, J. N. (Ed.) (2011). Välineistö valtioiden rajat ylittävää viestintää varten Euroopassa. Kööpenhaminan kaksikielisuuden opinnot, 64. Kööpenhaminan yliopisto, humanististen tieteiden tiedekunta.

Phillipson, R. (2006). *Englanti-vain Eurooppa? Haastava kielipolitiikka*. Lontoo: Minä olen Routledge. //Ranskankielinen versio: (2019). Hallitsee englantia: haaste Euroopalle. Pariisi: Vapaa ja Solidaire.

36 Miten kuntien tulisi kerätä ja jakaa tietoa asukkaidensa kieliprofiileista?

Neitsyt Mamadouh, Nesrin el Ayadi, Universiteit van Amsterdam

Paikallinen tietoisuus paikallisesta kieliympäristöstä on olennaisen tärkeää, jotta olemassa olevia kieliresursseja voidaan hyödyntää paremmin ja jotta palveluja voidaan parantaa. Euroopan ja kansallisen tason tilastot eivät kuitenkaan yleensä ole merkityksellisiä paikallisten tilanteiden kannalta, sillä liikkuvat EU:n kansalaiset, kolmansien maiden kansalaiset ja pakolaiset eivät jakaudu tasaisesti eri puolilla maata.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Saatavilla olevat tiedot perustuvat yleensä muihin kuin kielellisiin ominaisuuksiin (kuten kansalaisuus tai syntymämaa, jota käytetään korvikkeena, jolloin syntymämaan ja/tai kansalaisuusmaan pääkieli on usein henkilön pääkieli) tai laskennan kysymyksiin äidinkielestä (kun väestölaskenta suoritetaan). Tämä taito on hyvin osittaista, ja se keskittyy pääasiassaasukkaiden kieleen, mikä haittaa yksittäisten kielisarjojen monimutkaisempaa ja monimutkaisempaa esittämistä. Tilastot mittaavat usein itse ilmoitettua virallisen kielen osaamista, jolloin virallisen kielen taitoja käytetään likimääräisenä kotoutumisen mittarina ja perusteluna virallisen kielen käytön kehittämistoimille. Muut kielitaidot ja niiden merkitys yhteiskuntaan integroitumisen, koulutusväylien ja/tai työmarkkinamahdollisuuksien kannalta jätetään yleensä huomiotta.

Näiden ongelmien ratkaisemiseksi kuntien olisi paitsi seurattava lainkäyttövaltaansa kuuluvan väestön kielellisiä ominaisuuksia myös kiinnitettävä erityistä huomiota tietojen keräämiseen muista merkityksellisistä kielimuuttajista, kutenmuiden kielten taidoista ja eri yhteyksissä käytettävistä kielimalleista. Kielitaitoa voitaisiin seurata luku- ja kirjoitustaitotutkimusten (sekä Internet-osaamisen) osalta.

Lopuksi näissä tutkimuksissa voitaisiin keskittyä metalinguistisiin taitoihin. Tämä lisäisi tietoisuutta näiden taitojen merkityksestä kielellisesti monimuotoisessa yhteiskunnassa. Tämän tyyppisten tietojen kerääminen edellyttää kuitenkin arkaluonteisuutta ja varovaisuutta: heidän on parannettava kollektiivista tietämystään yhteisöstä vaarantamatta asukkaiden henkilökohtaista koskemattomuutta ja yksityisyyttä.

Kuvat ja todisteet

Tämä tiedonkeruu ei todennäköisesti ole paikallisviranomaisen ensisijainen tavoite, mutta siitä on inspiroivia esimerkkejä. *Multilingual Graz on Grazin* yliopiston (Itävalta) tutkimushanke, jota johtaa Dieter halwachs, joka on vuodesta 2012 lähtien dokumentoinut kaupungin asukkaiden puhumia kieliä. Sen tavoitteena on parantaa paikallisyhteisöjen tietämystä kulttuurisesta monimuotoisuudesta, joka perustuu sen asukkaiden valtion kansalaisuuteen. Sivusto näyttää Grazissa havaitut kielet (ks. kuvakaappaus). Tämän klikattavan taulukon jokainen solu antaa mahdollisuuden tutustua yleiseen kielitietoon (nimet, kaiuttimet, tila ja alue, kirjallinen muoto ja vakiotervehdyksen kääntäminen), äänifragmentteihin (kopioidulla ja kääntämällä saksaksi) sekä kielielämäkertoihin ja kyseistä kieltä puhuvien Grazin asukkaiden käyttöprofiileihin.

Poliittiset vaikutukset

Paikallisviranomaiset voivat mukauttaa ja parantaa vastaanotto- ja koulutuspolitiikkaansa sekä paikallisen kulttuuritoiminnan järjestämistä arvioimalla paremmin paikallisia kielivalikoimaa.

Kaupungille saapuvien ryhmien pääkielissä tapahtuneista muutoksista voidaan ilmoittaa aikaisemmin. koulutuspolitiikantehokkuutta voitaisiin parantaa ottamalla huomioon oppilaiden ja heidän vanhempiansa kotona puhumia pääkieliä koskevat tiedot. Aikuisille maahanmuuttajille suunnattuja kielikursseja voitaisiin kohdentaa tarkemmin. Paikallisten kielten oppijoiden hallitsemien kielten parempi taito ja uusien tulokkaiden kielitaidon parempi taito voisivat olla tehokkaampia paikallisen kielen tai kielten hankkimiseksi suunniteltujen kurssien avulla. Esimerkiksi oppijat, joilla on samanlainen hakemisto ja kielitaito tai jotka aloittavat samasta kielestä, voitaisiin ryhmitellä yhteen keskittymään erityisongelmiin (äänestä sanastoon ja pragmaattiseen).

Tällaisesta tiedonkeruusta voi olla hyötyä myös paikallisten asukkaiden tietoisuuden lisäämisessä heidän kielellisesti monimuotoisesta ympäristöstään. Kieliympäristöntuntemus on hyödyllistä myös paikallisen kulttuuritoiminnan järjestämisessä. Julkiset kirjastot voisivat tarjota kirjoja ja audiovisuaalista aineistoa paikallisyhteisössä puhutuilla keskeisillä kielillä ja tarjota asukkaille mahdollisuuden ylläpitää ja

laajentaa kielivalikoimaansa. Yhteisön toimia voitaisiin järjestää (muiden) asukkaiden tietoisuuden lisäämiseksi paikallisesta kielellisestä monimuotoisuudesta ja samaa kieltä puhuvien tai sitä opiskelevien henkilöiden välisen vaihdon helpottamiseksi. Sosiaalista yhteenkuuluvuutta voitaisiin myös vahvistaa yhdistämällä paikalliset vapaaehtoistyöntekijät, joiden kanssa voidaan vaihtaa keskustelutunteja maahanmuuttajien kanssa (tätä kaavaa kutsutaan tandem-malliksi). Paikalliset koulut voivat avata ovensa koulun jälkeen tarjotakseen näihin kokouksiin tarvittavan infrastruktuurin (useimmille maahanmuuttajille ja vapaaehtoisille tarkoitettuna työajan jälkeen).

Afrikaans Afrikaans	Akan Akan	Arabi Arabia	Arabi Arabia	Bahasa Indonesia Bahasa Indonesia	Bahasa Melayu Bahasa Melayu	Bahasa Sunda Bahasa Sunda	Bahasa Tionghoa Bahasa Tionghoa
Bahasa Thailand Bahasa Thailand	Bahasa Vietnam Bahasa Vietnam	Bengali Bengali	Bengali Bengali	Bosnia Bosnia	Bosnia Bosnia	Bosnia Bosnia	Bosnia Bosnia
Burmes Burmes	Burmes Burmes	Burmes Burmes	Burmes Burmes	Burmes Burmes	Burmes Burmes	Burmes Burmes	Burmes Burmes
Cebuano Cebuano	Cebuano Cebuano	Cebuano Cebuano	Cebuano Cebuano	Cebuano Cebuano	Cebuano Cebuano	Cebuano Cebuano	Cebuano Cebuano
Chinês Chinês	Chinês Chinês	Chinês Chinês	Chinês Chinês	Chinês Chinês	Chinês Chinês	Chinês Chinês	Chinês Chinês
Dakota Dakota	Dakota Dakota	Dakota Dakota	Dakota Dakota	Dakota Dakota	Dakota Dakota	Dakota Dakota	Dakota Dakota
Dänisch Dänisch	Dänisch Dänisch	Dänisch Dänisch	Dänisch Dänisch	Dänisch Dänisch	Dänisch Dänisch	Dänisch Dänisch	Dänisch Dänisch
Deutsch Deutsch	Deutsch Deutsch	Deutsch Deutsch	Deutsch Deutsch	Deutsch Deutsch	Deutsch Deutsch	Deutsch Deutsch	Deutsch Deutsch
English Englant	English Englant	English Englant	English Englant	English Englant	English Englant	English Englant	English Englant
Español Espanja	Español Espanja	Español Espanja	Español Espanja	Español Espanja	Español Espanja	Español Espanja	Español Espanja
Esperanto Esperanto	Esperanto Esperanto	Esperanto Esperanto	Esperanto Esperanto	Esperanto Esperanto	Esperanto Esperanto	Esperanto Esperanto	Esperanto Esperanto
Farsi Farsi	Farsi Farsi	Farsi Farsi	Farsi Farsi	Farsi Farsi	Farsi Farsi	Farsi Farsi	Farsi Farsi
Finnish Suomi	Finnish Suomi	Finnish Suomi	Finnish Suomi	Finnish Suomi	Finnish Suomi	Finnish Suomi	Finnish Suomi
French Ranska	French Ranska	French Ranska	French Ranska	French Ranska	French Ranska	French Ranska	French Ranska
Gaelic Gaelic	Gaelic Gaelic	Gaelic Gaelic	Gaelic Gaelic	Gaelic Gaelic	Gaelic Gaelic	Gaelic Gaelic	Gaelic Gaelic
German Saksaksi	German Saksaksi	German Saksaksi	German Saksaksi	German Saksaksi	German Saksaksi	German Saksaksi	German Saksaksi
Greek Kreikka	Greek Kreikka	Greek Kreikka	Greek Kreikka	Greek Kreikka	Greek Kreikka	Greek Kreikka	Greek Kreikka
Hawaiian Hawaiian	Hawaiian Hawaiian	Hawaiian Hawaiian	Hawaiian Hawaiian	Hawaiian Hawaiian	Hawaiian Hawaiian	Hawaiian Hawaiian	Hawaiian Hawaiian
Hebrew Ebraiksi	Hebrew Ebraiksi	Hebrew Ebraiksi	Hebrew Ebraiksi	Hebrew Ebraiksi	Hebrew Ebraiksi	Hebrew Ebraiksi	Hebrew Ebraiksi
Hindi Hindi	Hindi Hindi	Hindi Hindi	Hindi Hindi	Hindi Hindi	Hindi Hindi	Hindi Hindi	Hindi Hindi
Indonesian Indonesia	Indonesian Indonesia	Indonesian Indonesia	Indonesian Indonesia	Indonesian Indonesia	Indonesian Indonesia	Indonesian Indonesia	Indonesian Indonesia
Italian Italia	Italian Italia	Italian Italia	Italian Italia	Italian Italia	Italian Italia	Italian Italia	Italian Italia
Japanese Japan	Japanese Japan	Japanese Japan	Japanese Japan	Japanese Japan	Japanese Japan	Japanese Japan	Japanese Japan
Korean Korea	Korean Korea	Korean Korea	Korean Korea	Korean Korea	Korean Korea	Korean Korea	Korean Korea
Latin Latvi	Latin Latvi	Latin Latvi	Latin Latvi	Latin Latvi	Latin Latvi	Latin Latvi	Latin Latvi
Malay Malesia	Malay Malesia	Malay Malesia	Malay Malesia	Malay Malesia	Malay Malesia	Malay Malesia	Malay Malesia
Mandarin Kiina	Mandarin Kiina	Mandarin Kiina	Mandarin Kiina	Mandarin Kiina	Mandarin Kiina	Mandarin Kiina	Mandarin Kiina
Marathi Marathi	Marathi Marathi	Marathi Marathi	Marathi Marathi	Marathi Marathi	Marathi Marathi	Marathi Marathi	Marathi Marathi
Nepali Nepali	Nepali Nepali	Nepali Nepali	Nepali Nepali	Nepali Nepali	Nepali Nepali	Nepali Nepali	Nepali Nepali
Persian Persia	Persian Persia	Persian Persia	Persian Persia	Persian Persia	Persian Persia	Persian Persia	Persian Persia
Polish Puola	Polish Puola	Polish Puola	Polish Puola	Polish Puola	Polish Puola	Polish Puola	Polish Puola
Portuguese Portugali	Portuguese Portugali	Portuguese Portugali	Portuguese Portugali	Portuguese Portugali	Portuguese Portugali	Portuguese Portugali	Portuguese Portugali
Russian Venäjä	Russian Venäjä	Russian Venäjä	Russian Venäjä	Russian Venäjä	Russian Venäjä	Russian Venäjä	Russian Venäjä
Sanskrit Sanskrit	Sanskrit Sanskrit	Sanskrit Sanskrit	Sanskrit Sanskrit	Sanskrit Sanskrit	Sanskrit Sanskrit	Sanskrit Sanskrit	Sanskrit Sanskrit
Spanish Espanja	Spanish Espanja	Spanish Espanja	Spanish Espanja	Spanish Espanja	Spanish Espanja	Spanish Espanja	Spanish Espanja
Swedish Ruotsi	Swedish Ruotsi	Swedish Ruotsi	Swedish Ruotsi	Swedish Ruotsi	Swedish Ruotsi	Swedish Ruotsi	Swedish Ruotsi
Tamil Tamil	Tamil Tamil	Tamil Tamil	Tamil Tamil	Tamil Tamil	Tamil Tamil	Tamil Tamil	Tamil Tamil
Thai Thai	Thai Thai	Thai Thai	Thai Thai	Thai Thai	Thai Thai	Thai Thai	Thai Thai
Turkish Turkki	Turkish Turkki	Turkish Turkki	Turkish Turkki	Turkish Turkki	Turkish Turkki	Turkish Turkki	Turkish Turkki
Urdu Urdu	Urdu Urdu	Urdu Urdu	Urdu Urdu	Urdu Urdu	Urdu Urdu	Urdu Urdu	Urdu Urdu
Vietnamese Vietnam	Vietnamese Vietnam	Vietnamese Vietnam	Vietnamese Vietnam	Vietnamese Vietnam	Vietnamese Vietnam	Vietnamese Vietnam	Vietnamese Vietnam
Welsh Wales	Welsh Wales	Welsh Wales	Welsh Wales	Welsh Wales	Welsh Wales	Welsh Wales	Welsh Wales
Yiddish Jiddi	Yiddish Jiddi	Yiddish Jiddi	Yiddish Jiddi	Yiddish Jiddi	Yiddish Jiddi	Yiddish Jiddi	Yiddish Jiddi

Grazissa havaittuja kieliä edustavan monikielisen Grazin verkkosivuston pääsivun kuvakaappaus (käytetty 19. heinäkuuta 2017).

Referenssit ja syventäminen

Kielitilastot koskevat yleensä äidinkieltä, toisen asteen koulutuksessa opetettua kieltä tai itse ilmoitettua kielitaitoa:

Toisen asteen koulutuksen kielet: Yleiskatsaus kansallisiin testeihin Euroopassa – 2014/15
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/languages-secondary-education-overview-national-tests-europe-%E2%80%93-201415_fr
 (vaikka sivu on englanniksi, pdf-raportit ovat saatavilla eri kielillä)

Kansallinen tilastotoimisto 2013 Kieli Englannissa ja Walesissa (2011). Kieli Englannissa ja Wales:2011
goo.gl/gm5KJz

Erytiseurobarometri 386 eurooppalaista ja heidän kieliään
<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/1049>

Katso Tube Tongues visualisointi näiden kielilaskennan tietojen perusteella Lontoon metroasemia.
goo.gl/Dm6wUf

37 Johtaako liikkuvuus siihen, että englantia käytetään yhä enemmän paikallisten kielten kustannuksella?

Rudi Janssens, Vrije Universiteit Brussel

Yksi Euroopan unionin peruseriaatteista on kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden säilyttäminen. Ei kuitenkaan voida kiistää, että Englanti on hallitseva kieli, jota 38 prosenttia eurooppalaisista puhuu tunnetuimpana kielenä erilaisilla toimivaltatasoilla (Euroopan komissio, 2012). Korkea-asteen koulutuksessa englannin lisääntyvä käyttö opetuskielenä ja tieteen hallitsevana kielenä nähdään kansainvälistymiskeinona, joka edistää opiskelijoiden ja tutkijoiden liikkuvuutta. Samaan aikaan englantia käytetään usein liikekielenä kansainvälisessä taloudellisessa kontekstissa. Kysymys kuuluu, vaikuttaako tämä muutos paikallisen kielen/kielten asemaan.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Bryssel, jossa 23 prosentilla väestöstä on passi toisesta EU:n jäsenvaltiosta ja yli 10 prosenttia kolmansien maiden kansalaisista, tarjoaa ihanteellisen luonnollisen kokemuksen liikkuvuuden vaikutuksista kielten käyttöön. Kielitutkimuksiin perustuvat tutkimukset (Janssens, 2013) osoittavat, että englantia käytetään yhä enemmän työpaikalla, vaikkakin pääasiassa yhdessä Brysselin, Ranskan ja Hollannin virallisten kielten kanssa. Tämä vastaa aiempaa tutkimusta, jonka mukaan paikallisissa yrityksissä todelliset käytännöt ovat hyvin monikielisiä (ks. Berthoud, Grin & Lüdi 2013). Kielen käyttö muilla aloilla vahvistaa tämän suuntauksen. Vaikka lähes 90 prosenttia Brysselin asukkaista väittää puhuvansa ranskaa sujuvasti, kielen yleinen käyttö on selvästi siirtymässä monikielisyteen. Eri kielten joustava käyttö, jossa käytetään usein koodinmuutosta, on yleistä, ja kielitaito paranee.

Kuvitus ja todistes

Bryssel on virallisesti kaksikielinen: ranska on enemmistökieli ja hollanti vähemmistökielenä. Muutokset englannin kielen taidossa molempiin virallisiin kieliin verrattuna esitetään taulukossa 1. Luvut perustuvat itse ilmoitettuun taitoon, ja niissä viitataan niihin, jotka puhuvat riittävästi kieliä, jotta he voivat käydä keskustelua kyseisellä kielellä.

Kaikkien edellä mainittujen luokkien osalta Ranskan kielen taito paikallisena lingua francana vähenee ajan myötä, samoin kuin koko muiden kuin Belgien ryhmän hollannin ja englannin keskimääräinen taito. Ranskan asema Brysselin lingua francana ei kuitenkaan oleuhattuna. Se, että hollanti säilyttää asemansa, johtuu

maksuttomien kielikurssien tarjoamisesta. Liikkuvuus eu:ssa ja kolmansien maiden kansalaisten maahanmuuttolisäävät englannin vaikutusvaltaa, mutta yleisesti ottaen vain kolmannes väestöstä tuntee olonsa mukavaksi kyseisellä kielellä. On huomattava, että vaikka englannin kielen keskimääräinen taito ontuskin muuttunut, sitä käytetään paljon enemmän. Kielen taito einäytä olevan riittävä edellytys sen puhumiselle, vaan ratkaiseva tekijä näyttää olevan se, missä määrin yhteiskunta on avoin monikielisyydelle.

Edellä mainittujen muutosten vaikutuskielen tosiasialliseen käyttöön työpaikalla ja paikallisessa myymälässä rajoittuu kolmen kontaktikielen ja niiden yhdistelmien käyttöön, esitetään taulukossa 2.

Muutokset molemmilla aloilla ovat samankaltaiset; yksikielinen viestintä korvataan yhä useammin monikielillä käytännöillä, eikä Englantikorvaa paikallisia kieliä.

Poliittiset vaikutukset

Brysselinesimerkki havainnollistaa kielenkäytön monimuutokaisuutta. Vapaakielimarkkinat ja liikkuvuuden lisääntyminen heijastuvat yhä monikielisempiin käytäntöihin kentällä. Sen vuoksi puhetta, jossa tehdään Englantia uudesta eurooppalaisesta lingua francasta, on relativisoitava. Suurin osa asukkaista ei puhu englantia sujuvasti, eikä liikkuvuus kulje käsi kädessä paikallisten kielten korvaamisen kanssa Englanniksi, vaan lisääntyvän monikielisuuden kanssa. Paikalliset päättäjät voivat vaikuttaa tähän kehitykseen. Kielilainsäädännöllä, koulutuspolitiikalla ja uusille tulokkaille suunnatulla kotouttamispolitiikalla voidaan tukea paikallisia kieliä ja samalla luoda avoimuutta monikielisyydelle. Tämä tukee oletusta, jonka mukaan hyvin monimuotoisessa kaupunkiympäristössä asukkaiden välinen viestintä ja siten osallisuus yhteisöön ei perustu lingua francan käyttöön vaan monikielisyteen. Liikkuvuusei välttämättä oleuhkavastaanottavanmaan paikallisille kielille, edes vähemmistökielille.

Referenssit ja syventäminen

Colucci, E., Ferencz, I., Gaebel, M. & Wächter, B. (2014). *Liikkuvuuspolitiikkojen ja -käytäntöjen yhdistäminen: Euroopan kansallista ja institutionaalista kehitystä koskevat havainnot ja suositukses*. Bryssel: Euroopan yliopistoyhdistys

(European University Association).

Euroopan komissio (2012). *Eurooppalaiset ja heidän kielensä*. Erityiseurobarometri 386, TNS Opinion & Social -tutkimus koulutuksen ja kulttuurin pääosaston, käännöstoimen pääosaston ja tulkkauksen pääosaston, Bru Xelles. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/1049>

Janssens R. (2013). *Kaupunkien monikielisyys. Brysselin tapaus*. Bryssel: Racine Editions.

Kansalaisuus :	Belgialainen		EU		EU:n ulkopuoliset maat	
	2001	2013	2001	2013	2001	2013
Kielitaito						
Ranskalainen	98,80 %	93,20 %	92,10 %	73,90 %	73,90 %	66,40 %
Hollantilainen	39,10 %	26,90 %	4,60 %	11,80 %	7,40 %	5,30 %
Englanti	33,20 %	28,70 %	53,90 %	47,10 %	12,10 %	22,10 %
ei mitään aiemmista	0,60 %	4,30 %	0,70 %	15,20 %	23,70 %	28,50 %
% väestöstä	72,70 %	66,90 %	14,80 %	22,90 %	12,50 %	10,20 %

Taulukko 1. Kielitaidon kehitys kansalaisuuden mukaan (Lähde: Janssens 2013).

eniten puhuttu kieli	työskentelypaikka		kaupat	TB3
	2001	2013	2001	2013
Ranskalainen	73,30 %	32,20 %	88,40 %	59,90 %
Hollantilainen	4,30 %	1,70 %	2,70 %	1,00 %
Englanti	4,80 %	1,70 %	0,10 %	0,50 %
Ranska/ Alankomaat	10,60 %	16,70 %	6,00 %	15,00 %
Ranska/englanti	2,40 %	17,00 %	0,80 %	4,00 %
Hollanti/englanti	0,30 %	—	0,10 %	—
Ranska/hollanti/ englanti	3,50 %	30,70 %	0,10 %	19,30 %
Muut kielet	0,80 %	0,20 %	1,70 %	0,40 %

Taulukko 2. Kielen käyttö työssä ja ostojen aikana (Lähde: Janssens, 2013).

38 Voiko EU:n politiikka parantaa sosiaalista osallisuutta paikallisissa kaupunkiympäristöissä?

Rudi Janssens, Vrije Universiteit Brussel

EU:n kansalaisten liikkumis- ja oleskeluvapauson yksi EU:n kansalaisuudesta johtuvista perusoikeuksista. Tämän periaatteen täytäntöönpano edellyttää monitahoista politiikkaa, joka kattaa muun muassa sosiaaliturvan, julkisten palvelujen saatavuuden, verotuksen, työllisyyden, tutkintotodistusten tunnustamisen ja perheenjäsenten oikeudet. EU:n direktiivien muuttaminen lainsäädännöksi on monimutkainen ja aikaa vievä prosessi jäsenvaltioissa. Liikkuvuuden kielellisiin vaikutuksiin puuttuminen paikallisella tasolla on vielä monimutkaisempaa, sillä yksittäiset kansalliset olosuhteet perustuvat pääasiassa kansallisvaltion kielelliseen yhtenäisyyteen, kun taas Eurooppa-hanke perustuu kielellisen monimuotoisuuden tukemisen periaatteeseen. Mitä välineitä EU tarjoaa paikallisille poliittisille päättäjille osallistamisen kielellisten näkökohtien käsittelemiseksi?

Mitä tutkimus kertoo meille?

EU:n kansalaisuus jakaa uusien tulokkaiden ryhmät EU:n kansalaisiin ja kolmansien maiden kansalaisiin, joilla kullakin on erilaiset oikeudet ja velvollisuudet eri vastaanottajamaissa. Tämä johtaa erilaisiin, toisinaan ristiriitaisiin kielipolitiikkoihin EU:n jakansallisvaltioiden näkökulmasta. EU:n muuttoliikepolitiikassa (Euroopan komissio, 2014) keskitytään perehdytys- ja kielikursseihin, jotta voidaan varmistaa vahva sitoutuminen vastaanottavaan yhteiskuntaan. EU:n kansalaisten liikkuvuuden tukemiseksi monikielisyyden yhteydessä tuetaan kieltenoppimista, opettajien ja opiskelijoiden liikkuvuutta sekä käänösaloitteita (Franke & Mennella, 2017).

Tämä ero näkyy paikallisissa politiikoissa. Euroopan eri kaupunkien välinen vertaileva tutkimus vahvistaa paikallisen tason erilaisen lähestymistavan (Ernst & Young, 2014).

Yleiset poliittiset puitteet keskittyvät pääasiassa EU:n ulkopuolelle suuntautuvaan muuttoliikkeeseen pitkän aikavälin ilmiönä, kun taas valituilla poliitikoilla pyritään erityisesti suosimaan liikkuvia EU:n kansalaisia lyhyen aikavälin liikkuvuuden eri muodoissa, jotka liittyvät pääasiassa työllisyyteen ja koulutukseen. Kaikissa kaupungeissa on kuitenkin selvästi taipumus turvautua palveluihin ja instituutioihin, jotka käsittelevät kaikkia ulkomaalaisia tai kansalaisia sen sijaan, että ne

tarjoaisivat erillisiä palveluja liikkuville EU:n kansalaisille. Liikkuvia EU:n kansalaisia ei useinkaan pidetä kohderyhmänä, vaikka kielen taito tunnustetaan yhdeksi suurimmista esteistä osallisuudelle vastaanottavissa yhteiskunnissa. Kun EU korostaa politiikkaa, jolla tuetaan kielikurssien järjestämistä kolmansien maiden kansalaisille, EU:n lainsäädäntö rajoittaa mahdollisuutta asettaa kielivaatimuksia muissajäsenvaltioissa toimiville palveluntarjoajille, kuten asianajajille, lääkäreille ja sairaanhoitajille. Kielikokeen soveltaminen muiden EU-maiden asukkaisiin on jopa suljettu pois (ks. van der Jeght, 2015).

Vaikka pakolliset kielikurssit aikuisille EU:n kansalaisille eivät ole laillisia, tämä on erilaista sellaisten koululaisten osalta, jotka käyvät kouluasamoin edellytyksin kuin oma kansalainen. Toiseen EU-maahan muuttavilla Euroopan unionin kansalaisilla on oikeus saada maksuttomia kielikursseja uudessa alkuperämaassa, jotta he voivat mukautua koulujärjestelmään (direktiivi 77/486/EE). EU:n opiskelijoiden suorituskyvystä korkea-asteen koulutuksessa on tehty paljon tutkimusta muissajäsenvaltioissa, mutta EU:n sisäisen perus- ja keskiasteen koulutuksen piiriin kuuluvien lasten muuttoliikkeen vaikutuksista tehdään vähemmän tutkimusta.

Opetuskielenhallitsemisen lisäksi Heath ym. (2008) päättelevät, että sosioekonomiset resurssit ja vanhempien koulutustaso ovat ratkaisevan tärkeitä tekijöitä akateemisen menestyksen kannalta, vaikka oppilaan kansallisuuden välillä ei ole eroja riippumatta siitä, ovatko lapset EU-maan kansalaisia vai eivät.

Kuvitus ja todiste

Alla olevassa taulukossa esitetään erityinen esimerkki Brysselistä asuvalleisten muiden kuin belgialaisten kielitaidon kehittyminen, jotka eivät puhuneet isäntäkielenä yhtä virallisista kielistä. Yksikään maahantulijoista ei ollut velvollinen osallistumaan pakollisiin kielikursseihin. Kielipolitiikka ”vapaa” tai rajoituksetta ei johda suurempaan sosiaaliseen

osallisuuteen paikallisten kielten hallitsemiseksi. Koskasuurin osa EU:n kansalaisista on keskittynytkaupunkeihin, tämä voi olla ongelmallista.

Poliittiset vaikutukset

Toissijaisuusperiaatteesta huolimatta olisi erittäin hyödyllistä laatia yleinen Euroopan laajuinen lähestymistapa, jossa keskitytään liikkuvien aikuisten kielten oppimiseen. Kun otetaan huomioon sosiaalinen osallisuus, ero EU:n kansalaisten ja kolmansien maiden kansalaisten välillä on haitallinen, ja molempien olisi oltava osa yhdenmukaista paikallispolitiikkaa. Sama koskee kieltenopiskeluoppivelvollisuuskoulutuksessa. Aloitteita, kuten ” Poliittisten päättäjien ja käytännön toimijoiden integrointikäsikirja” (2010), maahanmuuttajien sosiaaliseen osallisuuteen tähtäävien hyödyllisten käytäntöjen tutkiminen, olisi myös laajennettava koskemaan EU:n kansalaisia, ja olisi kehitettävä uusia osatekijöitä osallistamiseksi.

Referenssit ja syventäminen

Ernst & Nuori (2014). EU:n kansalaisten vapaan liikkuvuuden vaikutusten arviointi paikallistasolla – loppuraportti. Ernst & Young, tammikuu 2014.

Euroopan komissio (2014). Maahanmuuttajien kotouttamista koskevat eurooppalaiset moduulit. Loppuraportti, helmikuu 2014.

Franke M. & Mennella M. (2017). *Kielipolitiikka*. Euroopan parlamentin julkaisema tietosivu: muse.jhu.edu/article/677228/pdf

Heath, A. F., Rothon, C. & Kilpi, E. (2008). Toinen sukupolvi Länsi-Euroopassa: koulutus, työttömyys ja ammatillinen koulutus. *Sosiologian vuosikatsaus*, 34, 211–235.

van der Jeught, S. (2015). *EU:n kielilaki*. Groningen: Europa Law Publishing.

Kielet	Vuoden 2001 tutkimus		Tutkimus 2007		Tutkimus 2013	
	EU	EU:n ulkopuoliset maat	EU	EU:n ulkopuoliset maat	EU	EU:n ulkopuoliset maat
Ranskalainen	78,80 %	65,20 %	77,50 %	66,20 %	55,80 %	54,30 %
Hollantilainen	0,70 %	0,90 %	0,60 %	—	3,90 %	—
Kaksikielinen	7,30 %	5,00 %	6,20 %	2,70 %	5,40 %	4,60 %
Ei mitään	13,20 %	29,00 %	15,70 %	31,10 %	34,90 %	41,10 %

Itse ilmoitettu tieto (”hyvä” tai ”erinomainen”) muiden kuin ranskan- ja hollanninkielisten, jotka eivät ole Belgian kansalaisia, suullisesta kielitaidosta Brysselissä (Lähde: Janssens, 2013).

39 Miten vieraiden kielten integraatiopolitiikka heijastaa enemmistön mieltymyksiä ja asenteita?

François Grin, Geneven yliopisto

Euroopan kansallisvaltioidenkielipolitiikassa on yleensä käsiteltävä neljää kielityyppiä, mikä johtaa tunnustamis- ja oikeuksien hierarkiaan kielten välillä. Vaikka esimerkiksi ”vähemmistön” käsitettä ei ole määritelty arvovaltaisesti kansainvälisessä oikeudessa, valtiot yleensä erottavat toisistaan perinteiset (alkuperäis- ja pitkäaikaiset) vähemmistöt ja uudemmasta maahanmuutosta johtuvat vähemmistöt. Tämä ero ilmenee myös siitä, että joissakin YK:n asiakirjoissa rajoitetaan ”vähemmistön” käsitettä valtion kansalaisiin. Heijastaako tämä valtasuhteita ilmaiseva hierarkia enemmistön mielipidettä? Vallitseeko sosiaalinen yksimielisyys tarpeesta kannustaa ulkomaalaisia oppimaan paikallista kieltä?

Mitä tutkimus kertoo meille?

Ensinnäkin kaikki valtiot hyväksyvät virallisesti tai epävirallisesti vähintään yhden virallisen kielen taivaltionkielen. Vaikka valinta perustuu yleensä tiettyyn legitimitettiin muihin kieliin verrattuna, se johtuu myös hallinnon ja hallituksen käytännön tarpeista. Toiseksi monet valtiot tunnustavat jonkin verran perinteisten vähemmistöjen maaperällä puhuman kielen; tämä toteutuu monenlaisissa eri ruokavalioiden¹; tätä tunnustamista (joskus vilpittömästi, joskus vastahakoisesti) pidetään yleisesti oikeutettuna näiden vähemmistöjen pitkäaikaisen historiallisen läsnäolon vuoksi. Kolmanneksi EU:n jäsenvaltioiden kansalaisten vapaan liikkuvuuden vuoksi jäsenvaltiot ovat alkaneet ottaa kantaakseen uusia velvollisuuksia muiden EU:n jäsenvaltioiden kieliä kohtaan, erityisesti EU:n sisäisten maahanmuuttajien lasten kasvatukseen osalta; EU:n kansalaiset kuitenkin yleensä vapautettu kaikista yleisistä kieltenopiskeluvaatimuksista (vaikka oikeus harjoittaa tiettyjä ammatteja edellyttää muodollisesti tietyn tason virallisen kielen taitoa).

Neljänneksi Euroopan valtiot kohtaavat kolmansien maiden kansalaisten kieliä. Näitä kieliä koskevat valtioiden velvoitteet ovat rajalliset, ja kun valtiot ottavat vastaan velvoitteita esimerkiksi terveydenhuollon, turvapaikkamenettelyjen ja oikeudellisten menettelyjen alalla, ne saavat yleensä tietoa ihmisoikeusnäkökohdista; koulutustakoskevat määräykset ovat heikompia ja perustuvat pääasiassa kansainvälisiin yleissopimuksiin. Ne ovat sitovia, mutta

1 Ks. valtioiden ratifioimiskirja, kun ne liittyvät alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevaan eurooppalaiseen peruskirjaan. www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/148/declarations?p_auth=adpW1NPI.

vain niitä valtioita, jotka ovat ratifioineet². Samaan aikaan useat valtiot ovat ottaneet käyttöön kielikokeita sellaisia kolmansien maiden kansalaisia varten, jotka haluavat asettua alueelle tai saada kansalaisuuden.

Tutkimus antropologian ja sosiaalipsykologian järjestelmällisesti raportoi paino, mielipidetiedusteluissa, eron välillä intra-ryhmä ja ex-ryhmä, tai välillä ”me” ja ”ne”. Pelkästään tällä seikalla ei ole normatiivisia vaikutuksia, sillä avoimuus ”muita kielellisiä ja kulttuurisia” kohtaannuksiin yleensä periaatteena, jonka pitäisi innostaa sosiaalista vuorovaikutusta ja ohjata julkista politiikkaa. Lisäksi tämän erottelun terävyys voi johtua suurelta osin epäasianmukaisesta poliittisesta manipuloinnista. Koska tällaiset asenteet kuitenkin vaikuttavat pysyvän sosiologisen tosiasiana, ne ovat osa kontekstia, jossa politiikka muotoillaan ja pannaan täytäntöön.

Kuvitus ja todiste

Vaikka ero ”me ja he” nousee säännöllisestiasennekyselyissä, tiedot ovat harvoin riittävän tarkkoja tutkimaan enemmistön odotuksia ”allofonien” (elimuidenkielten puhujien) kielellisestä integroinnista. Lähes kattava ja hyvin yksityiskohtainen tutkimus yli 40 000 nuoresta sveitsiläisestä miehestä, jotka raportoivat asepalveluksesta Sveitsissä (sekä edustava otos 1 500 nuoresta sveitsiläisestä naisesta), paljastaa laajat odotukset siitä, että allofonit oppivat paikallista kieltä (ks. taulukko).

Poliittiset vaikutukset

Jos oletetaan, että nuorten vastaajien asenteet ovat osoitus koko väestön asenteista, edellä esitetyt tulokset viittaavat yleiseen kannatukseen sille ajatukselle, että se, että päätetään käyttää oikeuttaan ollaliikkuva ja asettua asumaanmuualle, edellyttää jonkin verran kielellistä sopeutumista. On tärkeää huomata, että tämä lausunto ei anna aihetta odottaa, että maahanmuuttajat luopuisivat kielellisestä ja kulttuurisesta perinnöstään. Odotukset paikallisen kielen oppimisesta ulottuuyös ”amerikkalaisiin” (viittaamalla yleisesti ”ulkomaisiin” eli ulkomaalaisiin, joilla ei ole arkkityyppistä ”maahanmuuttajaprofiilia”). Nämä tulokset lähentyvät ajatusta siitä, että liikkuvuuden ja osallisuuden on oltava tasapainossaja että poliitikat, joilla pyritään

2 Ks. tämän käsikirjan kohdat 29 ja 31.

saavuttamaan tasapaino niiden välillä, saavat yleensä julkista tukea.

Referenssit ja syventäminen

Capotorti, F. (1991). *Tutkimus etnisiin, uskonnollisiin ja kielellisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksista*. New York: Yhdistyneet Kansakunnat.

Creech, Richard L. (2005). Oikeus ja kieli Euroopan unionissa: Baabelin paradoksi ”moninaisuudessaan

yhtenäinen”. Groningen: Europa Law Publishing.

Virne, F., Amos, J., Faniko, K., Fürst, G., Lurin, J. & Schwob, I., 2015: *Sveitsi-Kulttuuriyhdistys. Mitä nuoret tekevät heille tänään?* Glarus/Chur: Rüeegg Verlag.

Sam, D. & Berry, J. (2010). Acculturation: Kun ihmiset ja ryhmät eri kulttuuritaustat kohtaavat. *Näkökulmia psykologiseen tieteeseen*, 5, 472–481.

Maahanmuuttajien kielellistä kotouttamista koskevien julistusten keskimääräinen arvo vuosina 2008–2009 lisäämällä ymmärrystä (lähde: Virne ym., 2015)	Sopimuksen aste (asteikot 1–4)	
	miehet	naiset
Matala yhteisymmärrys		
”Koulujen opetussuunnitelmiin olisi sisällyttävä portugalilainen, albanialainen, turkin jne. kielikursseja vastaavan äidinkielen oppilaille.”	1.82	1.90
”Ajokortin kokeen kirjallinen osa olisivoitavaläpäästä keskeisillä maahanmuuttokielillä (esim. espanja, serbia-kroatialainen, turkki jne.)”	1.87	2.10
Keskimääräinen sopimus	miehet	naiset
On hyvä kuulla vieraita kieliä kadulla, julkisessa liikenteessä jne.	2.49	2.85
Ei ole hyväksyttävää, että ulkomaiset kollegat puhuvat keskenään vieraalla kielellä sveitsiläisten kollegojensa edessä.	2.72	2.73
Jos kiinalaisen myymälän tuotemerkki Sveitsin kaupungissa on kiinankielinen, sen on oltava myös ranskaksi, saksaksi tai italiaksi (alueesta riippuen)	2.80	2.76
Vahva yhteisymmärrys	miehet	naiset
Sveitsissä asuvien ulkomaalaistenei pitäisi odottaa liittovaltion tai paikallishallinnon käsittelevän heitä omalla kielellään.	3.36	3.32
Sveitsiin asettuvien amerikkalaisten on opittava uuden maansa kieli.	3.47	3.67
Ontärkeää, että maahanmuuttajat oppivat paikallistakieltä.	3.52	3.68

40 Tulisiko kuntien säännellä kielen käyttöä julkisissa tiloissa?

Neitsyt Mamadouh, Nesrin el Ayadi, Universiteit van Amsterdam

Kielen yhteiskunnallisen ja poliittisen luonteen vuoksi kielten läsnäolo ja näkyvyys on tärkeä osa monikielisyttä. Kielipolitiikkaa (jonka tavoitteena on monikielisuuden sääntely) tarkistettaessa on usein aiheellista erottaa toisistaan kolme kielenkäyttöalaa:

- ▶ valtion tila, jolla tarkoitetaan sitä, että julkiset laitokset käyttävät yhtä tai useampaa kieltä joko sisäisesti tai vuorovaikutuksessa kansalaisten ja asukkaiden kanssa;
- ▶ julkinen tila, johon sisältyy yritysten tai voittoa tavoittelemattomien organisaatioiden kielten käyttö;
- ▶ yksityinen tila, joka tietenkin ymmärtää kielen käyttöä yksityisissä tiloissa, kuten talossa, mutta myös yksityinen keskustelu kahden ystävän välillä.

Kuten näiden alojen kuvauksesta käy ilmi, ne ovat päällekkäisiä. Onko koulupiha valtion tila vai julkinen tila (kun valtio järjestää julkisen koulutuksen)? Ja onko yksityinen keskustelu vielä yksityinen, kun ystävät kävelevät kaupunkipuistossa ja voivat kuulla ohikulkijoita?

Vaikka virallisia viestintäsääntöjä voidaan helposti perustella ja yksilön vapaus on vallinnut yksityiselämässä, kielen käyttö julkisessa tilassa on usein kiistanalaista. Julkisessa tilassa paikalliset kielet ovat yleensä hallitsevat – joskus tiukan politiikan vuoksi, jossa paikallisen kielen käyttö on pakollista kaupallisissa merkeissä ja mainonnassa. Lisäksi englantia käytetään yhä useammin monissa Euroopan maissa, mutta perinteisesti ei-englanniksi puhuttaessa kaupallisiin tarkoituksiin, joko matkailijoiden tavoittamiseksi tai maailmanlaajuisen brändin herättämiseksi. Tämän seurauksena monien paikallisten olosuhteiden syvä kielellinen monimuotoisuus on näkymätöntä ja joskus jopa kuultamatonta julkisessa tilassa.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Tiettyjen kielten käyttö kielimaisemissa on kiistanalaista, kun kieliryhmät kilpailevat alueella (Gorter 2006, Shohamy ja Gorter 2008). Kaksikielisten alueiden liikennemerkeistä käytävä keskustelu, joka ulottuu molempien kielten läsnäolosta siihen järjestykseen, jossa ne on merkitty merkkiin ja käytettyjen kirjasinten kokoon, sekä fyysinen sijainti tiemerkillä (joka on yläreunassa) ja eri kirjasinkokojen käyttö, nähdään osoituksena eri kielten välisistä hierarkioista. Kun konflikti on kova ja poliittinen konflikti avautuu, ilkeävalta ei ole harvinaista: paneelit

poistetaan tai tuhotaan; graffitia käytetäänepätarkoituksenmukaiseksi katsotun kieliversion poistamiseen tai puuttuvaksi katsotun kieliversion lisäämiseen.

Kuvat ja todisteet

Monikielisten kaupunkien merkit ovat vähemmän kiisteltäviä. Viralliset merkit ovat harvoin monikielisiä. Hollantilaiset ja kiinalaiset merkit muutamilla Amsterdamin kaduilla paikallisen kiinalaisen naapuruston edistämiseksi matkailutarkoituksiin eivät ole kiistanalaisia (ne olisivat voineet olla, josnaapurusto olisi etninen alue ja kiinalaisten maahanmuuttajien keskittyminen mielletäisiin yhteiskunnalliseksi ongelmaksi; niiden päätavoitteena olisi tällöin ollut vastata edunsaajien tarpeisiin). Kun kansalliset ja/tai paikalliset valtiot sääntelevät myös kielen käyttöä kaupallisissa merkeissä, kyse on yleensä siitä, että kansallista kieltä ei liikuteta toisella kielellä tai että liikettä vähennetään (Flander, Quebec, Katalonia, Wales jne.). 1990-luvulla Toubonin laki pakotti kääntämään mainostaulujen englanninkieliset iskulauseet ranskaksi. Harvoissa tapauksissa, kuten Brysselin reuna-alueella Flanderissa (tunnetaan nimellä Vlaamse Rand), Belgian liittovaltiojärjestelmän alueellista periaatetta sovelletaan tiukasti ranskinsuomalaisen liikkumisen rajoittamiseksi.

Tätä asennetta motivoi pelko siitä, että ranskankielinen keskiluokka sekä suhteellisen varakkaat ulkomaalaiset, joita kutsutaan usein nimellä ”expats”, asettuvat Flanderin kuntiin ja muuttavat heidän kielellistä koostumustaan. Lisäksi kunnanjohtaja ja kunnanjohtajat eivät saa käyttää ranskaa kunnanvaltuuston kokouksissa. Muissa paikoissa muiden kielten käyttöä vaalikokouksissa tai vaaliesityksissä ei ole virallisesti säännelty, vaan ne ovat erittäin kyseenalaisia, sillä työväenpuolue ja vihreä vasemmisto käyttävät turkkia Amsterdamin, Rotterdamin, Haagin ja Leidenin kunnallisvaaleissa (kun taas Amsterdamin konservatiivipuolue ei ole edes havainnut englantia). Lisäksi koulujen (julkiset) (Flanderissa) on raportoitu kieltäneen äidinkielen käytön koulupihalla – kannustaakseen koulun virallisen kielen hankkimista, mutta käytännössä syrjäyttävät kielellisen monimuotoisuuden ja monikieliset oppilaat.

Poliittiset vaikutukset

Edellä esitetyt keskustelut havainnollistavat ongelmaa: Kielen käyttö julkisessa tilassa todistaa, että sitä voi

käyttää ja että tuntuu ” sen sijalla”. Tämä voi edistää ryhmien sosiaalisia suhteita ja erilaisia osallistamisen muotoja, mutta samalla se voi haitata henkilökohtaista vuorovaikutusta ryhmän ulkopuolisten kanssa ja osallisuutta koko yhteiskuntaan samalla, kun se syventää eri kieliä käyttävien ryhmien välistä jakoa.

Vastaavasti oman äidinkielen jättäminen julkisen alueen ulkopuolelle voi luoda tunnetta siitä, että hän on ”ryhmästä riippumaton” ja estää sosiaalista osallisuutta, mutta saattaa kannustaa yksilöitä sopivaan paikalliseen kieleen ja pitkällä aikavälillä tuntea itsensä integroituneemmaksi paikallisyhteisöön. Lisäksi uusien kielten mahdollisuus toivottaa tulokkaat tervetulleiksi paikallispolitiikkaan, esimerkiksi Vlaamse Randin kunnanvaltuustoissa, Baleaarien saksaksi, Amsterdamissa englanniksi, saattaa uhata alueen kielidentiteettiä pitkään oleskelleille (ja saattaa jopa olla kielletty voimassa olevien kielisääntöjen nojalla).

Jos on olemassa kansallisia lakeja ja/tai määräyksiä, jotka koskevat kielen käyttöä julkisesti, niitä voidaan täydentää muilla paikallisilla politiikoilla mukauttamalla niitä paikalliseen tilanteeseen. Joka tapauksessa tiettyjen kielten kieltäminen tai muiden kieltäminen ovat kaksi ääripäätä, jotka eivät varmastikaan edistä sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Paikallisviranomaisten on kehitettävä monimutkainen politiikka, jossa otetaan huomioon paikallisen kieliympäristön erityispiirteet jarronitasoisen yhteenkuuluvuuden monimutkaisuus. Yksikielisiin merkkeihin liittyvien virallisten kaksikielisten tai monikielisten merkkien valinta ja/tai kaksikielisten tai monikielisten merkkien käytön edistäminen julkisessa tilassa voisi olla välikeino. Paikallisviranomaisten olisi joka tapauksessa varmistettava, että niiden politiikka saa tukea asukkailta. Uusien kielten lisääntynyt näkyvyys voi lisätä joidenkin sukkaisten osallisuuden tunnetta, mutta samalla se voidaan nähdä aseman

menettämisenä muiden tottumusten vuoksi, joidenkielen on väistettävä muita kieliä.

Vlaamse Randinkampanjaa” PacticeYourDutch Here ” täydennettiin ” viikon allophone-asiakkaalla”, jotta se olisi osallistavampi. Tässä on Zaventemin kunnan juliste. Samaan aikaan Brysselin vuoden 2016 iskujen jälkeenglanninkieliset matkailijoiden vastaanottomerkit vaikuttavat vähemmän ongelmallisilta kuin ranskankieliset merkit (toista kansallista kieltäikäytetä Flanderin liikennemerkeissä).

Referenssit ja syventäminen

- Bonfiglioli, C. (2017). *Elämme kielikokeessa. Kieli- ja aluepolitiikka Brysselin pääkaupunkiseudun flaamin reuna-alueilla*. Väitöskirja. Reimsin yliopisto Champagne-Ardenne.
- Gorter, D. (Ed.) (2006). *Kieliympäristö: uusi lähestymistapa monikielisyyteen*. Clevedon: Monikieliset asiat.
- Shohamy, E. G., & D. Gorter (Eds.) (2008). *Kieliympäristö: laajenna maisemia*. London: Routledge

Kieltenopetus, opetus ja oppiminen

- 41 Miten osallistavat koulujärjestelmät voivat parhaiten hallita kielellistä monimuotoisuutta? 116
- 42 Miten epävirallisen oppimisen ja arkioppimisen verkostoja voidaan käyttää monikielisyyden tukemiseen? 118
- 43 Kuinka edistää liikkuvuutta ja osallisuutta monikielisyyden avulla korkea-asteen koulutuksessa? (ES) 120
- 44 Miten voimme auttaa vaihto-opiskelijoita oppimaan isäntämaansa kieltä? 122
- 45 Miten koulutusjärjestelmät voivat vastata kielellisesti monimutkaisten alueiden dynamiikkaan? 124
- 46 Mitkä ovat opettajien taidot, joita tarvitaan eniten kielieroihin osallistavissa kouluissa? 126
- 47 Miten parhaiten arvioidaan epävirallista kielitaitoa? 128
- 48 Miksi on suositeltavaa yhdistää ”kansainvälinen suuntautuminen” ja ”alueellinen sijainti” yliopistojen kielistrategiassa? 130
- 49 Miten kielivalidointi voi edistää liikkuvuutta ja osallisuutta? 132
- 50 Miten viranomaiset voivat tukea aikuisten vieraiden kielten taitojen ylläpitämistä? 134
- 51 Miten muuttajien nykyistä kielitaitoa voidaan hyödyntää vastaanottavan maan kielen oppimisessa? 136
- 52 Kuka voi hyötyä vastaanottavasta kielitaitokoulutuksesta? 138
- 53 Mikä on englannin rooli monikielisissä ja monikulttuurisissa oppimistiloissa? 140

41 Miten osallistavat koulujärjestelmät voivat parhaiten hallita kielellistä monimuotoisuutta?

Gabriele Iannàccaro, Università di Milano-Bicocca

’Osallistavallakoulutuksella’ tarkoitetaan yleensä sen varmistamista, että kaikki lapset sukupuolesta, luokasta, etnisestä alkuperästä, fyysisestä kapasiteetista ja muista ominaisuuksista riippumatta voivat lähes yhtä suuressa määrin hyötyä kouluympäristössä tarjolla olevista taidoista ja tiedoista. EU:n neuvosto on sitoutunut saavuttamaan tämän tavoitteen monissa poliittisissa julistuksissa, ja siitä on tullut kansallisen koulutuspolitiikan kulmakivi useimmissa jäsenvaltioissa (EADSNE, 2011). Se on luultavasti yksi kustannustehokkaimmista tavoista käsitellä monia sosiaaliseen syrjäytymiseen liittyviä kysymyksiä (Yhdistyneiden kansakuntien talous- ja sosiaaliasioiden osasto, 2016). Kieli on yksi niistä merkittävistä eroista, joihin on puututtava osallistavassa koulujärjestelmässä. Tässä yhteydessä ”osallistuminen” tarkoittaa sekä sitä, että kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus käyttää kansallista kieltä tai kansallisia kieliä, että sen varmistamista, että kaikki opiskelijat ja heidän perheensä tuntevat itsensä osallisiksi ja voivat menestyä MIME-kielestä riippumatta sovittamalla yhteen osallisuuden ja liikkuvuuden. Mitkä ovat suotuisat olosuhteet koulujärjestelmän kannustamiseksi ja auttamiseksi toimimaan tällä tavalla?

Mitä tutkimus kertoo meille?

OECD:n ja Euroopan erityisopiskelijoiden koulutuksen kehittämisviraston (EADSNE) kaltaisista virastoista ja riippumattomista hankkeista, kuten maahanmuuttajien kotouttamispolitiikan indeksistä, saadut raportit osoittavat, että EU:n oppivelvollisuusjärjestelmillä on vain vähän vaikutusta kielelliseen osallisuuteen liittyviin eri näkökohtiin, kun otetaan huomioon näiden virastojen soveltama sisällyttämismääritelmä. Yleissääntönä on, että kansalliset koulutuspolitiikat tarjoavat yhden ainoan tärkeän opetuskielen kaikille vuosille ja rajoittavat opettajien ja opiskelijoiden muiden kielten käyttöä tai vähentävät sitä. Tätä on aina pidetty sosiaalisen osallisuuden tienä keskittymällä hallitsevan poliittisen ja taloudellisen kielen saatavuuteen.

Liikkuvuuden lisääntyessä tämän lähestymistavan rajoitukset ovat kuitenkin yhä ilmeisempiä: muista kielitaustoista tulevat oppijat kohtaavat lyhyen aikavälin esteitä luokkaoppimiselle ja sosialisatiolle, mutta koulusta saatava hyöty on yleisesti ottaen vähäisempi sosiaalisen integroitumisen, työllistymismahdollisuuksien ja jatkokoulutuksen saatavuuden osalta (OECD, 2015).

MIME-tutkimuksessa on keskitytty tunnistamaan osallistavampien koulutusmallien keskeiset osatekijät, jotka voisivat vähentää näitä kustannuksia merkittävästi lyhyellä ja pitkällä aikavälillä ja siten parantaa eurooppalaisten yhteiskuntien osallisuuden ja liikkuvuuden välisiä kompromisseja. Perusajatuksena on valmiuksien kehittäminen paikallisissa kouluissa ja koulujärjestelmissä sekä kielellisen monimuotoisuuden huomioon ottaminen laajemmissa koulutusta ja sosiaalista osallisuutta koskevissa poliittisissa puitteissa.

Kuvat ja todisteet

Esimerkkinä makrotason kielipoliittisesta vastauksesta osallistavan koulutuksen mandaattiin on ruotsinkielinen takuu siitä, että oppilaille, joilla on toinen kotona puhuttu kieli, annetaan ensimmäisen kielen opetus, johon liittyy toinen tae siitä, että ruotsia opetetaan tarvittaessa toisena kielenä, mikä mahdollistaa kotoutumisen ruotsiksi. Tämän vuoksi jokaisen ruotsalaisen koulun on oltava valmis arvioimaan oppilaiden tarpeita, rekrytoimaan sopivia opettajia ja suunnittelemaan kurssien ajankohtaa, jotta maahanmuuttaja- ja vähemmistöopiskelijat voivat sopeutua paremmin. Poliitiikan paikalliseen täytäntöönpanoon liittyy kuitenkin huomattavia rajoituksia (Cabau, 2014), mikä osoittaa, että tarvitaan monitasoista strategista lähestymistapaa.

Esimerkki poliittisesta lähestymistavasta osallistavaan koulutukseen löytyy Katalonian paikallisistakoulutussuunnitelmista (*Educatus d’entorn* -suunnitelmat), jotka otettiin käyttöön vuonna 2004 ja joita on sittemmin kehittänyt 88 Katalonian kuntaa. Katalonian kehyksessä viitataan kuitenkin vain rajoitetusti muihin kieliin kuin katalaaniin ja espanjaan kielellisen monimuotoisuuden kunnioittamisen ja arvostuksen puitteissa. Laajempi lähestymistapa kattaisi laajemman kirjon opiskelijoiden kansallisilla kielillä toteutettavia toimia, jotka kattavat virallisen, epävirallisen ja arkioppimisen. Mikrotason interventioita luokkahuoneessa on tutkittu akateemisissa kirjallisuudessa. Yksimielisyys on, että tärkein parannus tällä tasolla on tehokas perus- ja täydennyskoulutus opettajien osallistamiseksi; tämä pätee myös osallistavan koulutuksen kielellisiin ulottuvuuksiin.

Onnistuneita aloitteita ovat muun muassa vähemmistöopettajien rekrytointi ja tukeminen, velvollisuus sisällyttää opettajien peruskoulutusohjelmiin erityinen sisältö, vaatimus,

jonka mukaan hakijoiden on hankittava kokemusta erilaisista kouluympäristöistä, tehokkaiden ohjelmien perustaminen työpaikalla toimivien opettajien kehittämiseksi sekä koulujen valmiuksien vahvistaminen opettajien ja oppijoiden tukemiseksi palkkaamalla ammattilaisia, joilla on erityistietoja ja -taitoja (EADSNE, 2011).

Ipoliittiset vaikutukset

Optimaalinen kielipoliittinen kehys osallistavan koulutuksen yhteydessä koskisi ainakin seuraavia kolmea alaa yhdenmukaisesti tavalla:

► Makro: Selkeät ja yleiset toimeksiannot, joihin sisältyy rahoitustakuita, joilla varmistetaan pääsy kansalliseen kieleen samalla kun taataan perhekielentunnustaminen ja opetus, ja täytäntöönpano on siirretty kouluhallinnon paikallistasolle;

► Méso: Paikallisten/kunnallisten viranomaisten, koulupiirien, yhteisöjärjestöjen jne. osallistuminen paikallisten koulutus suunnitelmien laatimiseen näiden makrotason kielitaitoa koskevien tehtävien täyttämiseksi ja sen varmistaminen, että ne sisällytetään muihin sosiaalista osallisuutta edistäviin toimenpiteisiin;

► Mikro: Kaikkiin akkreditoituihin opettajankoulutusohjelmiin sovellettavat selkeät vaatimukset, joissa määritellään opettajien kyky selviytyä kielellisistä eroista samalla kun sallitaan erilaiset lähestymistavat opetussuunnitelmien suunnitteluun.

Äidinkielen opetus Ruotsissa

	tukikelpoinen		osallistujat	
	Lukumäärä	%	Lukumäärä	%
Yhteensä	250399	25,4	140959	56,3
Arabia	52822	5,4	34664	65,6

Somali	20026	2	15096	75,4
Englanti	15506	1,6	8075	52,1
Bosnia/ Kroaatti/ Serbe	15360	1,6	7946	51,7
Persialainen/ (Farsi)	13172	1,3	7360	55,9
Espanjalainen	13011	1,3	6781	52,1
Kurdi	11750	1,2	6622	56,4
Suomi	8900	0,9	4256	47,8
Albanialainen	8516	0,9	5273	61,9
Puola	8309	0,8	4952	59,6
Muut	83027	8,4	39934	48,1

Referenssit ja syventäminen

Cabau, B. (2014). Vähemmistökielten koulutuspolitiikka ja -suunnittelu Ruotsissa. *Kielisuunnittelun ajankohtaiset kysymykset*, 15, 409–425.

EADSNE (2011). Opettajankoulutus osallisuuden edistämiseksi Euroopassa — Haasteet ja mahdollisuudet. Euroopan koulutuksen kehittämissivasto erityistarpeita tarvitseville henkilöille.
<https://www.european-agency.org/sites/default/files/TE4I-Synthesis-Report-FR.pdf>

OECD (2015). OECD:n katsaus siirtolaisten koulutukseen,
https://www.oecd-ilibrary.org/education/examens-de-l-ocde-sur-la-formation-des-migrants_20776845

Talous- ja sosiaaliministeriö (2016). Ketään ei jätetä jälkeen: osallistavan kehityksen välttämättömyys. Raportti maailman sosiaalisesta tilanteesta 2016. Yhdistyneet Kansakunnat.
www.un.org/esa/socdev/rwss/2016/full-report.pdf

42 Miten epävirallisen oppimisen ja arkioppimisen verkostoja voidaan käyttää monikielisuuden tukemiseen?

Mark Fettes, Università di Milano-Bicocca

Nykyisissä aikuiskoulutusta koskevissa lähestymistavoissa Euroopan unioni keskittyy ”itsenäisten oppijoiden” politiikkaan. Suurin osa liikkuvuuteen osallistuvista ei kuitenkaan ole itse asiassa ”itsenäistä” -he ovat riippuvaisia erilaisten sosiaalisten ja institutionaalisten verkostojen tuesta, jotka useimmiten vastaavat heidän ohjelmistonsa jo kuuluvia kieliä ja kulttuureja. Lisäksi kielen sosiaalinen luonne merkitsee sitä, että uusia lajikkeita hankitaan vasta silloin, kun oppija onnistuu käyttämään niitä päästäkseen uusiin verkkoihin, mikä on monikielisen identiteetin kehittämisen keskeinen osa. Poliittisten kehysten on siksi vastattava siihen, miten liikkuvat ihmiset todella järjestäytyvät ja havaitsevat itsensä ja hakevat kumppanuuksia virallisen, epävirallisen ja arkioppimisen yhteydessä.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Tutkimuksissa, kuten OECD:n tuoreissa raporteissa maahanmuuttajaopiskelijoista koulussa (2015) ja siirtotyöläisten rekrytoinnissa (2016), kannatetaan voimakkaasti monikielisyyttä sosiaalisen integraation yhteydessä. Kannustamalla liikkuvuuteen osallistuvia säilyttämään kulttuuriperintönsä kielet osallistumalla epävirallisiin verkostoihin samalla kun he kehittävät uutta kielitaitoa vastaanottavassa yhteiskunnassa, voidaan parantaa heidän oppimiskykyään, työllistävyyttään ja muiden kulttuurien ymmärtämistä.

Aikuisopiskelijoiden käytettävissä olevien epävirallisten ja epävirallisten verkostojen luonne vaihtelee kuitenkin huomattavasti jäsenvaltiosta toiseen (ks. kuvio ja Cedefop, 2009) tai jopa paikasta toiseen ja yhteisöstä toiseen tietyssä valtiossa. Verkot kehittyvät pitkälti paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan eikä niinkään kansallisen tai EU:n politiikan puitteissa.

Tämä tarkoittaa, että kielellisen integraation tukemiseen ja kannustamiseen käytettävissä olevat resurssit ovat hyvin monimuotoisia ja integroituja paikallisiin kulttuureihin ja perinteisiin.

Kuvat ja todisteet

MIME-hankkeen kenttätutkimuksessa esitellään joitakin tapoja, joilla epäviralliset/epäviralliset kieltenoppimisverkot voivat täydentää virallisia koulutusväyliä.

AEGEE:n järjestämät kesäyliopistoihin osallistuvien opiskelijoiden haastattelut osoittavat, miten epävirallisen oppimisen verkosto voi saada monikielisuuden erityiskulttuurin: tässä tapauksessa myönteiset asenteet kieltenoppimiseen ja kielelliseen monimuotoisuuteen, epävirallisen kielikontaktin merkityksen korostaminen ja epätäydellisen englannin toistuva käyttö käytännön tarkoituksiin. Vaikka pitkittäistietoja ei ole saatavilla, uskomme, että nämä ominaisuudet ovat melko vakaita ja helposti välitettävissä verkoston uusille jäsenille.

Etelä-Tirolin entisestä Jugoslaviasta tulleita maahanmuuttajia koskeva tutkimus havainnollistaa erilaisia oppimisverkostoja. Osallistujat edustivat italian ja saksan hankintaa yleisesti eri paikoissa ja eri tavoin: Italia pääasiassa epävirallisissa yhteyksissä, saksa kielikursseilla. Nämä järjestelmät näyttivät liittyvän kieliä ja niiden puhujia koskeviin yhteisiin mielipiteisiin. Osallistujat olivat sitä mieltä, että italia oli helpommin saatavilla kuin saksa, ja tuntui olevan mukavampi puhua pääasiassa tai myös epävirallisissa yhteyksissä hankkimistaan kielistä.

Kuten AEGEE-tutkimuksessa, näissä sosiaalisissa verkostoissa näyttääkin olevan johdonmukaisia kieliuskontoja ja asenteita, jotka ovat joiltakin osin sopeutuneet huonosti tarjolla oleviin kieltenoppimismahdollisuuksiin.

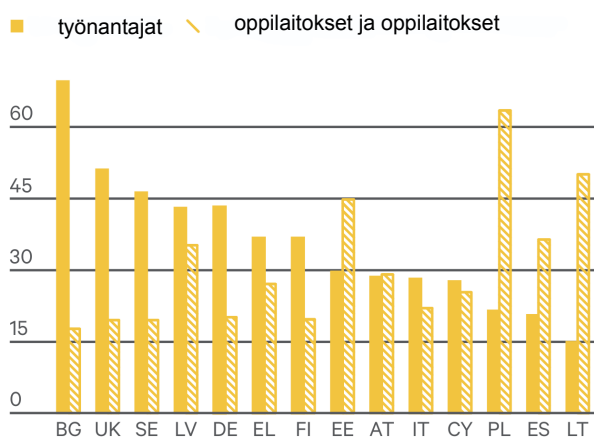
Vaasassa käydyt ryhmäkeskustelut Skandinavian ulkopuolisten ammattilaisten kanssa paljastivat myös yhteisiä asenteita ja uskomuksia paikalliseen kieltenoppimiseen. Kaikki osallistujat pitivät suomea erittäin raskaana, vaikeana ja kiittämättömänä kielenä, joka liittyy perinteisen ja konservatiivisen Suomen kansalaisen stereotyyppaan; toisaalta ruotsia pidettiin paljon läheisempänä, helpompina ja tyydyttävämpänä kielenä, kun taas Vaasan ruotsalaisia pidettiin kauniimpina, menestyksekkäämpinä, houkuttelevampina ja avoimempina. Nämä asenteet liittyivät kielen valintaan virallisen, epävirallisen ja epävirallisen oppimisen yhteydessä. On myös huomattava, että englannin kielen taitojen parantaminen ei ole yleisesti kiinnostavaa, ja tämä koskee myös muita tapaustutkimuksia kuin päivittäiseen viestintään riittävät.

Poliittiset vaikutukset

Aikuisten kieltenopiskelua tuetaan yleensä järjestämällä kurseja tai muita oppimismahdollisuuksia ylhäältä alas

-proessin yhteydessä valituilla kielillä. Tiedot osoittavat kuitenkin, että riippumatta siitä, missä nämä mahdollisuudet sijaitsevat (koulut, valtion keskuskeskukset, kirjastot, työnantajat, kansalaisjärjestöt jne.), paikalliset sosiaaliset verkostot ovat keskeisessä asemassa määriteltäessä, miten niitä käytetään. Resursseja voidaan kohdentaa tehokkaammin, ja niillä on suurempi pitkän aikavälin vaikutus kielelliseen osallisuuteen, jos maahanmuuttajat ja muut liikkuvat henkilöt osallistuvat suoraan ohjelmien suunnitteluun ja täytäntöönpanoon. Nämä voivat olla aloitteita, joilla pyritään muuttamaan käsitystä tietyistä kielistä ja kulttuureista sekä maahanmuuttajayhteisöissä että vastaanottavissa yhteisöissä. Epävirallisen oppimisen ja arkioppimisen kautta hankitun kielitaidon validointitoimet voivat olla tärkeä keino lisätä motivaatiota ja parantaa käsitystä näiden toimien merkityksestä ja palkitsemisesta.

EPÄVIRALLISEEN KOULUTUKSEEN OSALLISTUVAT ALAT
AIKUISKOULUTUSTUTKIMUKSEN MUKAAN

(lähde: Cedefop, 2009)

Referenssit ja syventäminen

Cedefop: Euroopan ammatillisen koulutuksen kehittämiskeskus (2009). Kuka tarjoaa mahdollisuuksia epäviralliseen oppimiseen? goo.gl/2Mrzmc

Euroopan unionin neuvosto (2012). Neuvoston suositus, annettu 20. joulukuuta 2012, epävirallisen ja arkioppimisen validoinnista. goo.gl/3kFPW4

OECD (2015). [Maahanmuuttajaopiskelijat koulussa: Helpottamalla matkaa kohti integraatiota](#). OECD:n julkaisutoiminta.

OECD (2016). [Siirtotyöläisten rekrytointi: Eurooppa 2016](#). OECD:n julkaisutoiminta.

43 Miten edistetään liikkuvuutta ja osallisuutta monikielisyden avulla korkea-asteen koulutuksessa? (ES)?

Manuel Célio Conceição, Elisa Caruso, Neuza Costa, Universidade do Algarve

Korkea-asteen koulutuksessa (ES) kieliä käytetään yleensä erillisissä tilanteissa ja niin kutsutussa erillisessä muodossa. Tätä voidaan havaita opetuksessa ja oppimisessa, tutkimuksessa ja hallinnossa jopa kaksikielisisä tai kolmikielisisä yliopistoissa. Kielten erottaminen toisistaan heikentää liikkuvuutta ja osallisuutta. Korkea-asteen oppilaitokset voivat kuitenkin kehittää innovatiivisia politiikkoja liikkuvuuden edistämiseksi ja osallisuuden varmistamiseksi samanaikaisesti. Yleisenä ajatuksena on kannustaa opiskelijoita, tutkijoita ja hallintohenkilöstöä hallitsemaan, kehittämään ja käyttämään eri kieliä paremmin ohjelmistossaan.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Joissakin viimeaikaisissa teorioissa oletetaan, että eri kielten taidot eivät ole erillisiä järjestelmiä vaan pikemminkin yksi integroitu järjestelmä, joka tunnetaan myös monikielisenä osaamisena. Yksilöiden on hallinnoitava eri kielitaitoa viestintäyhteyden mukaan (esim. estämällä tiettyjä kieliä ja käyttämällä tietystä tilanteesta tarvittavia kieliä). Tämä on määritelty MAGICC-hankkeessa ”kommunikatiiviseksi vuorovaikutteiseksi henkilöhakemistoksi, joka koostuu useista kielistä ja kielilajikkeista, mukaan lukien ensimmäiset kielet eri osaamistasoilla, ja erityyppisistä taidoista, jotka kaikki ovat riippuvaisia toisistaan. Hakemisto kokonaisuudessaan edustaa resurssia toimia erilaisissa käyttötilanteissa. Se kehittyy ajan ja elinikäisen kokemuksen myötä, ja siihen sisältyy kulttuurienvälinen tietoisuus ja kyky sopeutua yliopisto- ja työelämän monikulttuurisiin puitteisiin ja osallistua niihin (MAGICC Conceptual Framework 2013: 5).

Ottaa huomioon, että kielitaidon puute on yksi suurimmista esteistä osallistumiselle eurooppalaisiin koulutus- ja nuoriso-ohjelmiin (Erasmus + 2017 Guide: 9)¹ On helppo päätellä, että kyky käyttää koko kielivalikoimaa ja kehittää monikielistä osaamista on lisäarvoa opiskelijoille, tutkijoille ja henkilöstölle. Se voi auttaa heitä saamaan enemmän motivaatiota ja osallistumaan helpommin liikkuvuusohjelmiin. Lisäksi he hankkivat hyödyllisiä ammatillisia taitoja. Korkeakoulujen monikielisten taitojen kehittäminen voi tukea ja parantaa heidän henkilökohtaisia, akateemisia ja ammatillisia saavutuksiaan ja parantaa siten heidän mahdollista liikkuvuuttaan. Samalla kielivalikoiman

laaja käyttö korkea-asteen koulutuksessa voi helpottaa kielellistä osallisuutta. Opiskelijoiden, tutkijoiden ja henkilöstön erilaisten kielihakemistojen käyttö tekee korkeakoulutuksen kielellisen ympäristön avoimeksi kielellisen monimuotoisuuden vastaanotolle ja hyväksynnälle. Tässä mielessä monikielisten taitojen käyttö ja kehittäminen on asianmukainen vastaus liikkuvuuden ja osallisuuden väliseen kompromissiin ja auttaa ratkaisemaan niiden välisiä jännitteitä.

Kuvat ja todisteet

Korkea-asteen koulutuksessa monikielisyttä voidaan edistää monin tavoin. MAGICC-hankkeen puitteissa suoritettut tutkimukset² tarjoavat merkityksellisiä käytännön välineitä, jotka tarjoavat kansainvälisiä luokkia monikielisten ja monikulttuuristen taitojen kuvaamiseen ja arviointiin.

Esimerkki siitä, miten monikielistä osaamista voidaan edistää ja miten se voi auttaa ratkaisemaan liikkuvuuden ja osallisuuden välisen kompromissin, on tapaustutkimus AlGarven yliopistossa Portugalissa.

Tutkimuksessa *keskitytäänkieli- ja viestintäpolitiikkaan, joka on BA-tason kurssi*. Kurssin osallistujat ovat sekä paikallisia että Erasmus-opiskelijoita, joilla on laaja kielellinen tausta. Opettajan avulla osallistujat voivat puhua haluamaansa kieltä (edellyttäen, että he ymmärtävät sen tai voidaan kääntää eri kielille, jotta kaikki ymmärtävät sitä). Kurssimateriaali sisältää englanninkielisiä tieteellisiä tekstejä, joita luetaan, analysoidaan ja käsitellään eri kielillä. Mukana on erilaisia elementtejä yksittäisistä opiskelijahakemistoista, ja luokkamme kollektiivisesta ohjelmistosta syntyy yhteisoppimisympäristö. Tämän vuoksi tällä kurssilla käytetään monia kieliä, kuten portugalia, englantia, ranskaa, italiaa ja espanjaa.

Lisäksi opiskelijoiden oli tehtävä lopullinen esitys valitsemallaan kolmella kielellä: PowerPoint-esityksen kieli, suullisen esityksen kieli ja kieli, jolla voidaan vastata ohjaajan ja opiskelijoiden kysymyksiin. Tällainen tehtävä on luova mutta myös jäsenelty menetelmä monikielisten taitojen kehittämiseksi.

2 MAGICC – Monikielisen ja monikulttuurisen akateemisen viestinnän osaamisen mukauttaminen www.magicc.eu

1 Erasmus+ohjelmaopas. Versio 3 (2017).

Viimeksi mainittu tehtävä ja opiskelijoiden lukuisten kielihakemistojen käyttö kurssin aikana, myös englanninkielisten tekstien käyttöön liittyen, johti moniin metalinguistisiin pohdintoihin sisällöstä ja siihen liittyvistä kielellisistä kysymyksistä.

Se mahdollisti suuremman tasapuolisuuden luokkahuoneessa ja kaikkien osallistujien, niin paikallisten kuin ulkomaistenkin, osallistumisen.

Poliittiset vaikutukset

Kun otetaan huomioon monikielinen toimintaympäristö, johon korkea-asteen koulutus on integroitu, on useita syitä edistää monikielistä osaamista. Se edistää liikkuvuutta ja helpottaa pääsyä monikieliseen ammattimaailmaan. Samalla se lisää tietoisuutta nykyisestä kielellisestä monimuotoisuudesta ja hyväksyy sen.

Yksittäiset kouluttajat voivat toteuttaa monikielisyyttä edistäviä toimintalinjoja (kuten edellä mainitussa tapaustutkimuksessa). Sitä voidaan edistää myös institutionaalisella tasolla esimerkiksi monikielisillä ja monikulttuurisilla kursseilla, jotka ovat avoimia koko yliopistoyhteisölle. Esimerkkinä voidaan mainita monikielistä viestintäkoulutusta koskevat kurssit Baselin yliopistossa (Sveitsi) (Gekeler et al. 2013) ja *Interaction Multilingual. Käytä kieliä Jyväskylän yliopistossa* (Kyppö et al. 2015).

Kurssin aikana käytetyt kielet		
	Kirjoituskielet (valikkotaulu tai diaesitys)	Suullisesti käytetyt kielet
Opettaja	Englanti, ranska, portugali	Englanti, ranska, portugali
Opiskelijat	Englanti, ranska, portugali	Englanti, ranska, italia, portugali, espanja

Referenssit ja syventäminen

Gekeler, P., Manger S., Meyer, S., & uRank, D. (2013). Monikielisyys, monikielisyys ja kansainvälistyminen eurooppalaisella korkeakoulutusalueella: Haasteita ja näkökulmia Sveitsin yliopistossa. *Kieltenoppiminen korkeasteen koulutuksessa*, 2, 405–425.

Kyppö, A., T. Natri, M. Pietarinen, & P. Saaristo. (2015). Käytä kieliäsi! Yksikielisestä monikielisestä vuorovaikutuksesta kieliluokassa. Jalkanen, E. Jokinen, & P. Taalas (Eds.), *pedagogisen kehityksen äänet – korkeakouluopetuksen kielten oppimisen laajentaminen, parantaminen ja tutkiminen* (s. 319–335). Dublin: Research-publishing.net

44 Miten voimme auttaa vaihto-opiskelijoita oppimaan isäntämaansa kieltä

Cyriel Brosch, Sabine Fiedler, Leipzigin yliopisto

Vaihto-ohjelmat tarjoavat opiskelijoille mahdollisuuden oleskella ulkomailla pitkään. Tämä on usein ensimmäinen tilaisuus heidän elämässään, ja se voi olla erityisen akuutti Euroopassa, jossa kielitaito on keskeinen tekijä liikkuvuuden ja osallisuuden kannalta. Jos opiskelijalla ei kuitenkaan ole aiempaa isäntämaan kielen tuntemusta, vaihdot ovat liian lyhyitä riittävän kieltenopiskelun varmistamiseksi. Vaikka englannin kielen käyttö lieventää suurinta osaa liikkuvuuteen liittyvistä ongelmista, se voi haitata osallisuutta yliopistossa ja jokapäiväisessä elämässä, paitsi silloin, kun yksittäiset opiskelijat ovat erityisen sitkeitä paikallisen kielen opiskelussa.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Leipzig MIME -tiimin tutkimuksessa selvitettiin noin 500 vaihto -opiskelijaa, jotka osallistuivat vaihtoihin Saksaan ja Saksasta (Brosch 2017). Hän ehdotti, että maat, joissa on suosittuja kieliä, erityisesti Englanti ja Ranska, ovat erittäin menestyksekkäitä kielitaidon parantamisessa ja kutsuttujen opiskelijoiden osallisuuden edistämiseksi, kun taas muiden maiden, erityisesti vähemmän arvostettujen kielten, tulokset vaihtelivat huomattavasti.

Tutkimuksemme viittaa siihen, että suurin osa vaihto-opiskelijoista on kiinnostunut oppimaan vastaanottavan maan kieltä, mutta heillä on vain vähän mahdollisuuksia tehdä niin ”pienen” kielten tapauksessa. Tämä osoittaa, että Erasmus-ohjelman kaltaiset hankkeet eivät ole vielä saavuttaneet kaikkia mahdollisuuksiaan tukea monikielisyyttä. Vaihto-opiskelijat, myös ne, jotka viettävät Erasmus-ohjelmansa kielellisesti pienemmissä maissa, joissa opetuskieli on yleensä Englanti, ovat kiinnostuneita paikallisen kielen oppimisesta (ks. kuva vastapäätä).

Kuvat ja todisteet

Käytännössä opiskelijat kohtaavat usein esteitä. Kielikurssien puuttumisen vuoksi he eivät voi aloittaa vastaanottavan kielen opiskelua ennen vaihtoa, ja oleskelun aikana järjestetään harvoin asianmukaisia kursseja. Yhteinen majoitus, konferenssit ja virkistystoiminta antavat opiskelijoille mahdollisuuden viettää suurimman osan ajastaan muiden vaihto-opiskelijoiden kanssa.

Suurin osa tiedoista, joita he saavat ennen oleskeluaan tai oleskelunsa aikana, on vain Englanniksi.

Tutkimuksen osallistajat valittivat usein siitä, että he eivät olleet yhteydessä paikallisiin opiskelijoihin ja paikalliseen väestöön kielimuurin vuoksi ja että vaihto-ohjelmien organisointi oli riittämätöntä:

Olinkuvittelut toisin, missä määrin hallitsisin unkaria oleskeluni lopussa. Olin todella tarkoitus – Olin miettinyt, jos minun pitäisi ottaa intensiivisempi kurssi, mutta itse asiassa ei ollut yksi, ja voisin vain tehdä peruskurssin [...] Se oli melko huono.

Siellä on vähän esikokeilua. On olemassa Erasmus-kurssiluettelo ja luettelo yliopistojen kursseista. Ja se on melko rajallista, mitä voit eikä voi valita. [...] Minusta se on typerää, erityisesti yleisissä yhteyksissä, koska asun opiskelijamajoituksessa täällä, ja he tekevät sen täsmälleen samalla tavalla täällä. [eli he toivottavat Erasmus-opiskelijat tervetulleiksi erillään paikallisista opiskelijoista]

Tämän seurauksena jotkut opiskelijat lopulta liittyi vain pieni ympyrä muita vaihto -opiskelijoita koko heidän oleskelunsa, jotka ovat saaneet vain vähimmäistaito paikallisen kielen. Tämä esti heitä hyödyntämästä vierailujaan parhaalla mahdollisella tavalla.

Poliittiset vaikutukset

On suositeltavaa antaa opiskelijoille enemmän mahdollisuuksia paitsi opiskella vastaanottavan maan kieltä myös ja ennen kaikkea käyttää kieltä. Siksi ei ole suositeltavaa järjestää saapuvien opiskelijoiden opintoja siten, että he voivat luottaa yksinomaan Englantiin koko vaihdon ajan. Vaikka opiskelijoita ei pitäisi koskaan pakottaa oppimaan tiettyä kieltä, paikallisen kielen puhumisesta pitäisi olla mitattavissa oleva etu.

Seuraavassa esitetään joitakin erityisiä suuntaviivoja.

1. Vaihto-opiskelijoiden kotiyliopistojen olisi mahdollisuuksien mukaan tarjottava opiskelijoilleen enemmän kannustimia ja mahdollisuuksia oppia niin kutsuttuja pieniä kieliä tarjoamalla kursseja kumppaniyliopistojensa paikallisilla kielillä ja tarjoamalla hyvitettyjä kielikursseja ennen vaihtoa ja sen aikana.
2. Erasmus-koordinaattorien olisi asetettava paikallisen kielen oppiminen etusijalle opiskelijan oleskelussa. Esimerkkejä hyvistä käytännöistä, kuten kielitietoisia sanomalehtiä ja Tandem-oppimista, olisi käytettävä laajemmin.
3. Erasmus-ohjelman verkkotestien ja -kurssien olisi

sisällettävä kaikkien osallistujamaiden kielet, jotta opiskelijat voivat aloittaa paikallisen kielen oppimisen ennen vaihtoa.

4. Vastaanottavien yliopistojen olisi tehostettava toimiaan välttääkseen opiskelijoiden eriytymistä paikallisen väestön hyväksi. Yliopistojen hallintoelinten ei pitäisi tarjota palvelujaan englanniksi yhtenä kielenä tai oletusarvona vaan myös paikallisilla kielillä kannustaakseen Erasmus-opiskelijoita käyttämään niitä.

Vastaanottavien yliopistojen olisi tehostettava toimiaan välttääkseen vaihto-opiskelijoiden eriytymistä paikalliseen väestöön. Yliopistojen hallintoelinten ei pitäisi tarjota palvelujaan englanniksi yhtenä kielenä tai oletusarvona vaan myös paikallisilla kielillä kannustaakseen Erasmus-opiskelijoita käyttämään niitä.

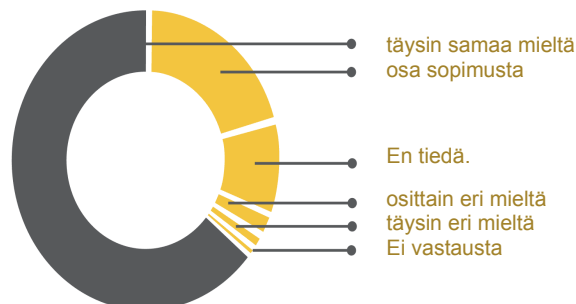
Referenssit ja syventäminen

Brosch, C. (2017). *Inwiefern fördert das Erasmus+ohjelma Mehrsprachigkeit?* (Puheenvuoro ”Language Skills for Economic and Social Inclusion”, Berliini, 12. lokakuuta 2017).

Harrison, N. (2015). Käytännön, ongelmat ja valta

”kansainvälistyminen kotona: kriittisiä pohdintoja viimeaikaisesta tutkimusaineistosta. *Opetus korkeasteen koulutuksessa*, 20, 412–430.

Mitchell, R., McManus, K. & Tracy-Ventura, N. (Eds.) (2015). *Sosiaalinen vuorovaikutus, identiteetti ja kielenoppiminen ulkomailla oleskelun aikana*. Euroopan toisten kielten yhdistys (European Second Language Association) eprints.soton.ac.uk/id/eprint/381255

**KIELTENOPPIMINEN ON TÄRKEÄ MOTIVAATIO
ULKOMAILLA OLESKELULLENI.**

45 Miten koulutusjärjestelmät voivat vastata kielellisesti monimutkaisten alueiden dynamiikkaan?

Gabriele Iannàcaro, Università di Milano-Bicocca

Euroopan kielellisessä ympäristössä on hämmästyttävää vaihtelua, joka johtuu historiallisista, poliittisista, sosiaalisista ja taloudellisista olosuhteista – ei vain valtiosta toiseen vaan myös valtioiden sisällä. Tämä vaikeuttaa osallisuutta edistävien politiikkojen suunnittelua, sillä on otettava huomioon paitsi koko valtion poliittiset ja kulttuuriset perinteet myös paikalliset ja alueelliset erot sekä maahanmuuton ja maastamuuton erilaisuudesta johtuva jatkuva kehitys.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Kolmenlaisilla eroilla on suuri potentiaalinen vaikutus. Ensimmäinen on kielellisten variaatioiden valikoima. Kun useimmat ihmiset puhuvat samaa kieliperheen kieltä, tämä edistää keskinäisen ymmärtämisen mahdollisuutta (esim. Skandinaviassa tai Länsi-Slaavian kielitilassa). Tämä yleensä vähentää monikielisuuden kokonaiskustannuksia. Toiseksi olemassa oleva valtiollinen tai alueellinen monikielisyysperinne on tärkeä tekijä, joka vaikuttaa asiantuntijien asenteeseen koodien sekoittamiseen ja alueen kielten hankkimiseen (Iannàcaro 2010) sekä liikkuvien henkilöiden ja alkuperäisten ja äskettäin hankittujen ohjelmistojen välisiin suhteisiin. Kolmanneksi kaupunki- ja maaseutuympäristön erilainen väestörakenne (mukaan lukien yksityiskohtaiset paikalliset asutusmallit, esimerkiksi maahanmuuttajien keskittyminen tietyille asuinalueille) on merkittävässä asemassa kielellisen integraation kannalta. Nämä kolme tekijää näkyvät selvästi MIME-tutkimuksessa.

Kuvat ja todisteet

Andorrassa tehdyssä tapaustutkimuksessa havaittiin, että portugalilaiset siirtotyöläiset ovat pääasiassa riippuvaisia äidinkielestään ja ymmärtämisstrategioistaan, kun he ovat yhteydessä espanjaan, katalaaniin ja ranskaan. Vallitsevat yhteiskunnalliset asenteet näitä eri kieliä kohtaan vaihtelevat kuitenkin huomattavasti, ja niihin vaikuttavat poliittinen ja sosiaalinen tilanne. Katalaani, joka on ainoa virallinen kieli, liittyy ylöspäin suuntautuvaan liikkuvuuteen; Ranska pidetään opetuskielenä, joka, kuten katalaani, on kotoisin Andorrasta; Espanja pidetään ”tunkeilevana” kielenä, jota on siedettävä epävirallisissa yhteyksissä; Portugali pidetään nulkomaisena, ja siihen liittyy sosiaalisen liikkuvuuden puute. Nämä asenteet

haittaavat erityisesti portugalilaisten, espanjalaisten ja katalaaninvälisten strategioiden onnistumista ja levittämistä. Samalla Andorran virallinen kielipolitiikka tarjoaa vain vähän tilaa kielellisen monimuotoisuuden tunnustamiseen. Tästä seuraa, että vaikka portugalilaiset liikkuvat työntekijät ja heidän perheensä edustavat jopa 16:ta prosenttia väestöstä, he ovat tyytymättömiä eriarvoiseen kohteluun.

Toisessa tapaustutkimuksessa kerättiin kielellisiä elämäkertoja entisestä Jugoslaviasta tulleista maahanmuuttajista, jotka asuvat tällä hetkellä virallisesti kaksikielisessä Italian provinssissa Bolzanossa/Bozenissa (Etelä-Tirol). Tässä tapauksessa maahanmuutto tapahtui eri kieliperheiden välisten rajojen yli (Tirolin perinteisiin kieliin kuuluvat Ladin, korkea saksa, germaaniset murteet ja italia, kun taas entisestä Jugoslaviasta tulevat maahanmuuttajat puhuvat serbia/Bosniacia, albaniaa ja romanialaia).

Kotouttamiseen liittyvät kielimallit vaihtelevat maahanmuuttajien mukanaan tuomien kielirekisterien (yksikieliset, kaksikieliset alaikäiset jne.) ja vastaanottajayhteisön mukaan. Etelä-Tirolissa saksalainen yhteisö on alkuperäiskansan monikielisuuden ja kielieroille suotuisamman asenteen vuoksi joustavampi kuin italian yhteisö, koska se hyväksyy alikuntoiset lomakkeet ja epätäydelliset kieltenoppimisen vaiheet. täydellinen integraatio edellyttää kuitenkin saksalaisia ja saksalaisia murteita. Niille, jotka ovat suuntautuneet enemmän italialaiseen konserniin, voi riittää, että hankitaan standardi italialainen yritys.

Poliittiset vaikutukset

Koulutuspolitiikassa on otettava huomioon tiettyjen alueiden perinteet ja asenteet, sillä muussa tapauksessa tarjotun ja ihmisten etsimän välillä saattaa olla kuilu. Samalla kaikki kieli-identiteetit ja ohjelmistot on tunnustettava osaksi yhteiskunnan monimuotoisuutta. Monikieliset alueet, jotka sijaitsevat usein valtioiden välisillä rajoilla, tarjoavat edellytykset, jotka voivat tasoittaa tietä monimutkaisten ohjelmistojen dynamiikan ymmärtämiselle. Tämä edellyttää sellaisten koulutuspolitiikkojen käyttöönottoa, jotka

► ottaa huomioon alueellisen kielen, historian ja Landeskunden opetuksen (pääasiassa kulttuuri), joka kattaa naapurialueet sekä kouluikäisille että aikuisille.

► pitää monikielisyyttä sekä alkuperäisväestön että liikkuvan väestön normaalina tilanteena, joka auttaa ymmärtämään toista;

► korostavat kieliyhteisöjen välisten yhteyksien kulttuuri- ja kasvatuksellisia hyötyjä ja vähemmistöyhteisöjen roolia eri kulttuuri- ja kielellisten perinteiden välisenä siltana.

Nämä suositukset ovat kehotuskulttuurienväliseen kansalaiskasvatukseen (Byram et al., 2016), jossa kiinnitetään huomiota alueellisiin ja paikallisiin eroihin olennaisena osana kielten osallistamista koskevaa politiikkaa.

Referenssit ja syventäminen

Byram, M., Golubeva, I., Hui, H., & Wagner, M. (Eds.) (2016). *Periaatteista kulttuurienvälisestä kansalaisuudesta edistävän koulutuksen käytäntöihin*. Clevedon: Monikieliset asiat.

Iannàccaro, G. (2010). *Ling di minoranza e scuola. A dieci anni dalla legge 482/99. Hän plurilinguismo scolastico nelle comunità di minoranza della Repubblica Italiana*. Quaderni della Direzione Generale per gli Ordinamenti Scolastici e per

l'Autonomia Scolastica 1. Romanit: Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca.

Mar-Molinero, C. & Stevenson, P. (Eds.) (2006). *Kieliä koskevat ideat, politiikat ja käytännöt: Kieli ja Euroopan tulevaisuus*. Lontoo: Palgrave Macmillan.

Tarroja, jotka kannustavat Katalonian käyttöön kaupassa Andorra la Vella.

46 Millaisia taitoja opettajilla on eniten, jotta voidaan puuttua osallistavien koulujen kielieroihin?

Gabriele Iannàcaro, Università di Milano-Bicocca

Opettajilla on keskeinen rooli kieltenopetusta koskevien politiikkojen täytäntöönpanossa. Tämä rooli on aktiivisempi ja monimutkaisempi kuin useina ajatellaan, mikä edellyttää erilaisia kykyjä, joita on tutkittu laajasti opettajankoulutuksen tutkimuksessa osallisuuden edistämiseksi (eli opettajien valmistautuminen työhön osallistavissa kouluissa, joissa etuudet jakautuvat tasapuolisesti kaikkien opiskelijoiden kesken yksilöllisistä tai kollektiivisista eroista riippumatta). Esitimme tästä tutkimuksesta johtopäätöksiä opettajien roolista näiden koulujen kielellisen monimuotoisuuden huomioonotossa, jossa voidaan sovittaa yhteen liikkuvuutta ja osallisuutta koskevat ristiriitaiset vaatimukset.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Kahden suuren kansainvälisen järjestön tukemissa tutkimuksissa ja konferensseissa on selkeästi määritelty haasteen laajuus, mikä edellyttää muutoksia opettajien työskentelytapoihin yksilö-, luokka-, koulu- ja yhteiskuntatasolla. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD) tiivistä tilannekatsauksen kahteen keskeiseen raporttiin: Opettajat Matter (2005) ja Educating Teachers for Diversity (2010). Yhdistyneiden kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö (UNESCO) on hiljattain julkaissut sarjan ”Advocacy Guides” inklusiivista opettajankoulutusta (Kaplan and Lewis, 2013).

Euroopan tasolla suurinta politiikkaan suuntautunutta hanketta koordinoi Euroopan erityisopetuksen kehittämisvirasto (EADSNE), johon osallistui päätöksentekijöiden sekä yleis- ja erikoisopettajien kouluttajien asiantuntijaryhmiä 25 maasta. Yksi tämän työn tuloksista oli Evidence-Based Profile of Inclusive

Teachers (EADSNE, 2012), jossa yksilöitiin valmiudet, joita opettajien on työskenneltävä tehokkaasti erilaisissa luokkahuoneissa.

Kuvat ja todisteet

Katso seuraavalla sivulla oleva taulukko.

Poliittiset vaikutukset

Opettajankoulutusohjelmia olisi kaikissa jäsenvaltioissa kehoitettava täyttämään tiukemmat vaatimukset, jotka koskevat opettajien valmiuksien kehittämistä osallistavien koulujen kielierojen huomioon ottamiseksi. Näihin valmiuksiin kuuluvat erilaiset toisiinsa liittyvät asenteet ja vakaumukset, tiedot ja ymmärrys, taidot ja kyvyt, jotka täydentävät kokoopettajien osallistavan koulutuksen tutkimuksessa havaittuja taitoja ja kykyjä.

Referenssit ja syventäminen

EADSNE (2012). Opettajankoulutus osallistamista varten: Profiilin haltija: Inclusive Teacher. Koko teksti european-agency.org/sites/default/files/Profile-of-Inclusive-Teachers.pdf

OECD (2005). Opettajien keskeinen rooli <https://www.oecd.org/fr/education/scolaire/34990974.pdf>

OECD (2010). Kouluttaa opettajia moninaisuuteen. Tiivistelmä: <https://www.oecd.org/fr/education/cepi/44837540.pdf>

Kaplan, I. & Lewis, I. (2013). Osallistavan opettajankoulutuksen edistäminen: Edunvalvontaoppaat. UNESCO. Linkit koko sarjaan goo.gl/8ywS7v

Opettajilta vaadittavat taidot kielierojen käsittelemiseksi osallistavissa kouluissa.

	Asenteet ja uskomukset	Tietämys ja ymmärrys	Taidot ja kyvyt
Oppijoiden monimuotoisuuden lisääminen			
Kielimallit osallistavassa koulutuksessa	Kieltenopiskelun ja kielen käytön opetuksessa on oltava mielekästä kaikille opiskelijoille	Kielten oppiminen ja käyttäminen on lähestymistapa kaikille oppijoille, ei vain joillekin, joita pidetään erilaisina.	Omien uskomusten ja asenteiden kriittinen tarkastelu eri kielellisiä lajikkeita kohtaan on keskinäisen kunnioituksen perusta
Opettajan näkökulma oppijoiden kielelliseen eroon	Monikieliset opiskelijat tuovat lisäarvoa kouluille, paikallisyhteisöille ja yhteiskunnalle	Opiskelijat ovat voimavara kielellisen monimuotoisuuden oppimiseen itselleen ja heidän ikätovereilleen.	Oppilaat oppivat kielieroista ja auttavat kouluja juhlimaan näitä eroja
Tuki kaikille oppijoille			
Kouluopetuksen, sosiaalisen ja emotionaalisen oppimisen edistäminen kaikille	On suuria odotuksia kaikille oppijoille ja pyrkii ottamaan vanhemmat ja perheet mukaan riippumatta heidän kielellisestä alkuperästään.	Monikielisten kehitysmallien ja -polkujen tuntemus sekä erilaiset kielenoppimismallit	Painopisteenä ovat viestintä, kotona ja yhteisössä puhuttujen kielten taito sekä vanhempien ja perheiden osallistuminen arviointiin.
Tehokas opetus heterogeenisissä luokissa	Vastuussa kaikkien opiskelijoiden oppimisesta; kielieroja pidetään arvokkaina oppimisresursseina	Tunnistaa kunkin oppijan vahvuudet; opetus suunnitelmien eriyttäminen kielten ja kulttuurien moninaisuuden huomioon ottamiseksi	Tekee yhteistyötä yksittäisten oppijoiden, sekaryhmien kanssa; löytää tapoja käyttää muita kieliä tuottavasti luokkahuoneessa
Yhteistyö muiden kanssa			
Työskentely vanhempien ja perheiden kanssa	Erialaisten kulttuuristen, sosiaalisten ja kielellisten olosuhteiden kunnioittaminen; tehokas viestintä ja yhteistyö. tehokas viestintä ja yhteistyö	Ymmärtää myönteisten taitojen ja ihmissuhteiden merkityksen yhteistyölle kielellisten erojen kautta	Kommunikoi tehokkaasti erilaisten perheiden kanssa yhteisön kieliresurssien pohjalta yleensä
Yhteistyö muiden koulutusalan ammattilaisten kanssa	Arvostaa yhteistyötä, kumppanuuksia ja tiimityötä useiden kielten kautta ja niiden kanssa	Tietää, miten osallistavien luokkien opettajat voivat tehdä yhteistyötä muiden asiantuntijoiden ja henkilöstön kanssa jakaakseen kielitaitoaan	Monikielisen luokkahuoneyhteisön rakentaminen osana laajempaa koulu yhteisöä; auttaa hallitsemaan kielellistä monimuotoisuutta koulutasolla
Henkilökohtainen ammatillinen kehitys			
Opettajat huomaavaisina ammatinharjoittajina	Työskentely eri kielillä edellyttää ongelmanratkaisua näyttöön perustuvan käytännön ja henkilökohtaisen koulutuksen perusteella.	Tuntee tutkimustoiminnan menetelmät sekä ongelmanratkaisu-, pohdinta- ja itsearviointimenetelmät	Arvioi omia käytäntöjään ja tekee yhteistyötä muiden kanssa arvioidakseen, miten kielieroja käsitellään koko koulussa
Ammatillinen täydennyskoulutus ja kehittäminen	Ymmärtää, että jatkuva oppiminen, muutos ja kehitys ovat välttämättömiä kielellisen monimuotoisuuden käsittelemiseksi	On tietoinen monikielisestä, oikeudellisesta ja poliittisesta kontekstista; sitoutuu kehittämään tietoja ja taitoja osallistavaa käytäntöä varten	Pyrkii innovaatioihin ja henkilökohtaiseen oppimiseen, käyttää kollegoita ja muita malleja oppimisen ja inspiraation lähteenä

47 Miten voidaan parhaiten arvioida epävirallista kielitaitoa?

Mark Fettes, Università di Milano-Bicocca

Kielitaidon arviointi on osa laajempaa osaaminen, Validation and Adult Competence Accreditation (ACR), joka on tärkeä painopiste Unescon elinikäisen oppimisen instituutille ja OECD:lle, ja se on toistuva teema aikuiskoulutusta koskevissa EU:n poliittisissa lausunnoissa. Muiden aikuisten kykyjen tavoin kielitaito hankitaan usein epävirallisesti, ja virallisia ympäristöjä, kuten kouluja ja yliopistoja, varten kehitettyjä arviointijärjestelmiä voidaan mukauttaa huonosti vähemmistöjen ja maahanmuuttajaväestön tarpeisiin. Edistyminen tällä alalla on olennaisen tärkeää monikielisten Euroopan kansalaisten liikkuvuuden ja osallisuuden välisen tasapainon parantamiseksi.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Euroopan unionin neuvosto (2012) suositteli, että jäsenvaltioiden olisi vuoteen 2018 mennessä toteutettava toimenpiteitä epävirallisesti ja epävirallisesti hankittujen taitojen validoimiseksi eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen noudattamiseksi. Unescon (Singh, 2015) ja OECD:n (2015, 2016) raporteista käy kuitenkin ilmi, että tämä voi olla vaikea prosessi, joka edellyttää nykyisten lähestymistapojen perusteellista mukauttamista liikkuvuuden lisääntymisen edellytyksiin sekä kyseessä olevien taitojen ja tietojen moninaisuuteen. Tämä koskee kieltä: epämuodollinen kielitaito on useammin suullista ja vastaa harvoin kirjallisissa kokeissa odotettuja kieliopillisia korjausstandardeja. Omissa tapaustutkimuksissamme tiedonantajat olivat usein halukkaita myöntämään, että heidän taitonsa tietyllä kielellä olivat puutteellisia, mutta ilmaisivat kuitenkin luottamuksensa ja pätevyytensä sen käyttöön. Hyvillä arviointivälineillä ja -prosesseilla voitaisiin puuttua näiden luetteloiden vahvuuksiin ja rajoituksiin.

Kuvassa näkyy virallisten (harmaiden), epävirallisten (harmaiden) ja epävirallisten (keltaisten) kielten hankkiminen liikkuvassa elämässä. Vaikuttaa siltä, että epävirallista kielitaitoa hankitaan myös suhteellisen myöhäisessä vaiheessa eli yleensä sen iän jälkeen, jolloin ihmiset arvioidaan koulussa.

Kuvat ja todisteet

Kuten muillakin kielelliseen osallisuuteen liittyvillä

näkökohdilla, VAR:lla on makro-, meso- ja mikrouloteisia ulottuvuuksia. Makrotasolla kielten arvioinnin yleisin malli on kieliä koskeva yhteinen eurooppalainen viitekehys, jossa jotkin valtiot nimeävät kansallisia tutkintokeskuksia, kun taas toiset tunnustavat useita laitoksia, kuten kulttuurikeskuksia ja korkeakouluja. Yleisesti ottaen maahanmuuttajien koulutusta käsittelevät laitokset eivät ole samat, ja monet aikuisopiskelijat liikkuvuusolosuhteissa katsoisivat, että kieliä koskevan yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen (CEFR) arviointiprosessi olisi liian muodollinen ja vaikeapääsyinen. Vastaavassa organisaatiomallissa voitaisiin kuitenkin ottaa maahanmuuttajajärjestöt suoraan mukaan epävirallisesti hankitun kielitaidon tutkimiseen. Tasoon välttämätön. Osallistava kielten arviointi perustuu prosessien ja standardien määrittelyyn alueellisten monikielisyyslajikkeiden yhteydessä. Esimerkiksi Andorra-tapaustutkimuksessamme kielitaitovaatimuksissa olisi viitattava ranskan, katalaanin, espanjan ja portugalin eri tehtäviin, jotta voidaan ottaa huomioon niiden todellinen ja potentiaalinen rooli oppijan ohjelmistossa.

Tällaisessa kehityksessä tapahtuvalla arvioinnilla voi olla myös koulutuksellinen rooli lisäämällä tietoisuutta heidän oman kielen asenteistaan, tottumuksistaan, kyvyistään ja kasvumahdollisuuksistaan.

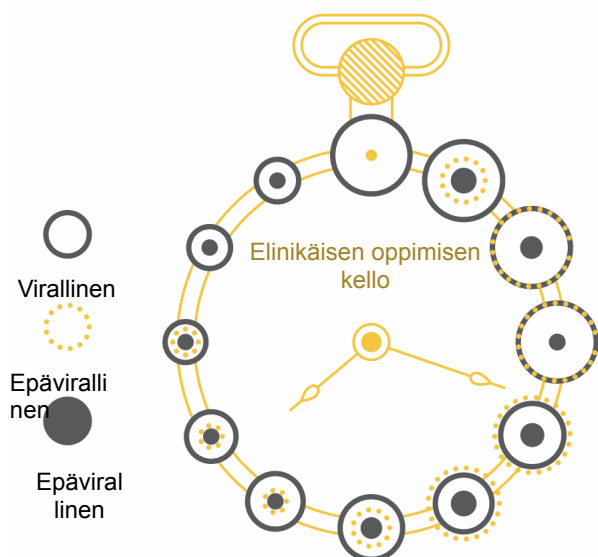
Mikrotasolla on tarpeen määritellä erityiset arviointivälineet ja -käytännöt (Cedefop, 2015). Perinteisten testien ja tutkimusten sijaan, jotka voivat olla pelottavia ja jotka eivät liity läheisesti käyttöympäristöön, olisi käytettävä muita menetelmiä, kuten keskustelu (haastattelut), raportointi (itsearviointi), havainnointi, simulointi tai kolmannenosapuolen lausunnot. Luotettavuus edellyttää kuitenkin erittäin pätevää ja kokenutta arvioijaa.

Lupaavampi laajalle sovellukselle on aito epävirallinen ja jatkuva arviointi, joka liittyy erottamattomasti oppijan ongelmanratkaisu- ja viestintätaitoihin ja joka voidaan dokumentoida käyttämällä folioporttia.

Poliittiset vaikutukset

Osallistavaa kielenarviointia koskevien menettelyjen, standardien ja organisatoristen puitteiden kehittäminen on pitkäjänteinen yritys, mutta siitä voi olla huomattavaa hyötyä. Kuten muutkin toimet osallistavan monikielisen koulutuksen edistämiseksi, siinä keskitytään valmiuksien kehittämiseen yhteisön tasolla.

Ensimmäiseksi kenttäasiantuntijat valitsevat asianmukaiset validointimenetelmät ja ohjaavat validointiprosessia yhteistyössä paikallisten kulttuurikeskusten, maahanmuuttajajärjestöjen ja muiden kanssa. Ajanmyötä jälkimmäinen ottaaprosessin hallintaansa. Tuloksena oleva järjestelmä parantaisi sosiaalista integroitumista ja parantaisi samalla epävirallisen, tunnustetun, validoidun ja akkreditoitun kielitaidon siirrettävyyttä.

Referenssit ja syvyydet

Cedefop: Euroopan ammatillisen koulutuksen kehittämiskeskus (e (2012)). *Epävirallisen ja arkioppimisen validointia koskevat eurooppalaiset suuntaviivat*. Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto. Cedefopin viitesarja; Nro 104. <http://dx.doi.org/10.2801/50647>

OECD (2015). *Maahanmuuttajaopiskelijat koulussa: Helpottamalla matkaa kohti integraatiota*. OECD:n julkaisutoiminta.

OECD (2016). *Siirtotyöläisten rekrytointi: Eurooppa 2016*. OECD:n julkaisutoiminta.

Singh, M. (2015). *Epävirallisen ja arkioppimisen tunnustamista koskevat maailmanlaajuiset näkökulmat: Miksi tunnustamisella on merkitystä*. Unescon elinikäisen oppimisen instituutti, Springer Open.

48 Miksi on suositeltavaa yhdistää ”kansainvälinensuuntautuminen ” ja ”alueellinensijainti ” yliopistojen kielistrategiassa?

Manuel Célio Conceição, Elisa Caruso; Neuza Costa, Universidade do Algarve

Jos korkea-asteen koulutuksessa (ES)sovelletaan (valtiotasoa alemman tason) alueellista ohjauspolitiikkaa, saapuvien opiskelijoiden tai henkilöstön kielellistä osallisuutta ei välttämättä taata ja liikkuvuus saattaa haitata. Itse asiassa kansainvälisen suuntautumisen politiikkaan kuuluu yleensä yksi ainoa lingua franca, tyypillisesti englanti. Tämä vaarantaa sellaisten henkilöiden osallistumisen, jotka eivät puhu paikallista kieltä, ellei se johda paikallisen anglofonikuplan syntymiseen, josta paikalliset englannin puhujat suljetaan pois. Näin ollen politiikka, jossa korostetaan ” alueellisenpaikan”ja ” kansainvälisensuuntautumisen” onnistunutta yhdistelmää, voi olla vastaus liikkuvuuden ja osallisuuden väliseen kompromissiin.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Erasmus-ohjelmaoppaan mukaan (2017: 318)¹, kansainvälistyminen ” koskeekaikkia toimia, joihin osallistuu vähintään yksi ohjelmaan osallistuva maa ja vähintään yksi kumppanima”. Espanjassa kansainvälistyminen tarkoittaa itse asiassa ”Anglicisation”. Englantia pidetään nyt ”kansainvälinen tieteen kieli”ja ”linguafranca held-for-hankittu korkea-asteen koulutus”, kuten mainittiin, esimerkiksi Mazak ja Herbas-Donoso (2015). Kuten Phillipson (2009) huomauttaa, englannin hallitseva rooli haittaa muita kuin englantia puhuvia, mikä osoittaa selvästi, että englannin valta-asemasta minkään muun kielen käyttöön ei ole luontaisesti tieteellistä tietoa. Liikkuvuuden ansiosta korkeakoulujen oppilaskunnan ja opetus- ja tutkimushenkilöstön kielelliset luettelot ovat kuitenkin yhä monipuolisempia. mitä tulee tiedon käsittelyyn, yhden lingua francan käyttö vähenee yhä enemmän.

Tässä mielessä esimerkiksi IntlUni²-hanke tarjoaa tuloksia kansainvälisen korkea-asteen luokan haasteista ja mahdollisuuksista monikielisissä ja monikulttuurisissa oppimistiloissa.

Kansainvälistyminen ymmärretään paremmin kuin kaksi muuta käsitettä eli kotikansainvälistyminen ja virtuaalinen liikkuvuus. Itseasiassa ”fyysinen liikkuvuus

ei ole päämäärä sinänsä; pikemminkin se on yksi tavoista kansainvälistyä” (Lauridsen et al. 2015: 14). Kansainvälistyminen kotona sisältää kansainvälisen opetussuunnitelman käytön ja kehittämisen, ja kuten asetuksessa (EU) N:o 1288/2013 (172) korostetaan³, se ” voiolla vaihtoehto fyysiselle liikkuvuudelle, mutta sitä voidaan pitää myös valmistautumisena fyysiseen liikkuvuuteen”. Virtuaaliliikkuvuuden osalta se määritellään tieto- ja viestintätekniikalla, myös verkko-opiskelulla, tuetuiksi toimiksi, joilla toteutetaan tai helpotetaan kansainvälisiä yhteistyökokemuksia opetuksen, koulutuksen tai oppimisen yhteydessä(Erasmus+ 2017 Guide: 322)⁴.

Kuvat ja todisteet

Euroopan yliopistojen englanninkielisten opetusohjelmien määrä on viime vuosina kasvanut huomattavasti (Wächter ja Maiworm, 2014): identtisten eurooppalaisten teknologiayhteisöjen määräkasvoi 725 ohjelmasta vuonna 2001, 2 389 ohjelmaan vuonna 2007 ja 8 089 ohjelmaan tässä tutkimuksessa. Eurooppalaisia teknologiayhteisöjä tarjotaan Euroopassa pääasiassa toisen vaiheen aikana (suurimmalla tasolla). Neljä viidesosaa kaikista ohjelmista (80 %) kuuluu tähän luokkaan. Kuitenkin vain 10- 20 prosenttia eurooppalaisista opiskelijoista opiskelee ulkomailla ja 80- 90 prosenttia opiskelijoista on kotimaassaan (KOM(2013) 499 lopullinen: 6).

Sen vuoksi kansainvälistymistä olisi arvioitava paitsi opiskelijoiden bruttolikkuvuuden kannalta myös niiden prosessien luonteen perusteella, joita ovat esimerkiksi opetussuunnitelman kansainvälistyminen ja kansainvälisten/kulttuurienvälisen oppimistulosten varmistaminen kaikille opiskelijoille (Leask, 2015). Kyseessä ei ole ”anglicisation”vaanpikemminkin Euroopan komission ehdotus (2013, 499 lopullinen: 6) ”ottaen huomioon globaalitulottuvuuden kaikkien opetussuunnitelmien ja opetus- ja oppimisprosessien suunnittelussa ja sisällössä (joista käytetään joskus nimitystä ”kotikansainvälistyminen”) sen varmistamiseksi, että valtaosa oppijoista, 80- 90 prosenttia, jotka eivät ole kansainvälisesti liikkuvia

1 Erasmus-ohjelmaopas. Versio 3 (2017)

2 IntlUni – Monikielisen ja monikulttuurisen oppimistilan haasteet kansainvälisessä yliopistossa.

3 Asetus (EU) N:o 1288/2013.

4 Erasmus-ohjelmaopas. Versio 3 (2017)

tutkintotodistusten tai opintosuoritusten liikkuvuutta varten, pystyy kuitenkin hankkimaan tarvittavat kansainväliset taidot globalisoituneessa maailmassa.”

Jotta voidaan varmistaa opiskelijoiden, tutkijoiden tai liikkuvan henkilöstön laajempi osallistaminen ja ” toteuttaakseenonnistuneen kotouttamispotentialinsa vastaanottavaan maahan, liikkuvat opiskelijat, tutkijat ja opetushenkilöstö tarvitsevat erityistä tukea kielenoppimiseen, mukaan lukien mahdollisuus oppia paikallisia kieliä, riippumatta siitä, onko kyse opetuskielestä vaitutkimusryhmästä ”(COM(2013) 499 final: 6)¹.

Poliittiset vaikutukset

Paikallisen ja kansainvälisen suuntautumisen saavuttamiseksi korkeakoulujen olisi hyväksyttävä strategioita, joilla edistetään paikallista kulttuuria ja kieliä ja edistetään korkea-asteen koulutuksen kaikkien näkökohtien kansainvälistä ulottuvuutta, kuten päätöksessä (1298/2008/EY): 96²)”toimet, kutenedistäminen, saavutettavuus, laadunvarmistus, opintosuoritusten tunnustaminen, eurooppalaisten tutkintojen tunnustaminen ulkomailla ja tutkintojen vastavuoroinen tunnustaminen kolmansien maiden kanssa, opetussuunnitelmien kehittäminen, liikkuvuus, palvelujen laatujne. Strategiat, joilla edistetään korkea-asteen koulutuksen kansainvälistymistä, mukaan lukien kansainväliset opetussuunnitelmat, kiinnittäen erityistä huomiota paikalliseen kulttuuriin ja kieliin, voivat näin ollen olla keino edistää kulttuurienvälistä ja monikielistä koulutusta.

Referenssit ja syventäminen

Lauridsen, K. et al. (Eds.) (2015). *Mahdollisuudet ja haasteet monikielisessä ja monikulttuurisessa oppimistilassa. IntlUni Erasmus Academic Network -hankkeen päätösasiakirja 2012–2015*. Århusissa: Se on IntlUni.

Leask, B. (2015). *Opetussuunnitelman kansainvälistyminen*. Abingdon: Routledge

Mazak, C. & Herbas-Donoso C. (2015). Kaksikielisen yliopiston transkieliset käytännöt: tapaustutkimus tiedeluokasta. *Kansainvälinen lehti kaksikielisestä koulutuksesta ja kaksikielisyydestä*, 18, 698–714.

Phillipson, R. (2009). Englanti korkeakouluopetuksessa: Ihmelääke vai pandemia? In Peter Harder (Ed.), *Angles on Englanti puhuva*

1 Com(2013) 499 final. Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Eurooppalainen korkeakoulutusmaailmassa.

2 Päätös N:o 1298/2008/EY.

maailma: Englannin kielipolitiikka, kansainvälistyminen ja yliopisto-opetus (s. 29–57). Kööpenhamina, Tanska: Museo Tusculanum Press.

Wächter, B. & Maiworm, F. (Eds.). (2014). *Englannin kielen opetusohjelmat eurooppalaisessa korkeakoulutuksessa. Tilannekatsaus vuonna 2014* (ACA-asiakirjat kansainvälisestä koulutusyhteistyöstä). Bonnissa: Minä olen Lemmens.

49 Miten kielitaidon validointi voi edistää liikkuvuutta ja osallisuutta?

Gabriele Iannàccaro, Università di Milano-Bicocca

Monet tekijät vaikuttavat kansainvälisesti liikkuvien henkilöiden päätöksiin kieltenoppimisesta. Kunkin henkilön koulutuksellinen ja kielellinen tausta sekä heidän asenteensa ja motivaationsa vastaanottavaa yhteiskuntaa kohtaan ovat tärkeitä: aikovatko he jäädä, ovatko he siellä vain työtä tai koulutusta varten, mikä on yhteyksien ja paikallisten suhteiden tärkeys ja niin edelleen? Poliitiikka voi kuitenkin vaikuttaa moniin näistä tekijöistä. Erityisesti kielitietoisuus, oppimismahdollisuuksien edistäminen (erityisesti virallisen järjestelmän ulkopuolella) ja näissä yhteyksissä hankitun kielitaidon virallinen tunnustaminen ovat kolme lähestymistapaa, joilla voidaan edistää osallisuutta edistäviä toimia ja tukea liikkuvuutta.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Monissa yhteyksissä liikkuvat henkilöt eivät ole riittävän tietoisia lisäkielten oppimisen eduista. Lingua francas (ja yleisemminkin laajempi viestintäkieli) käytetään usein välineellisesti ja vuorovaikutteisesti, mikä mahdollistaa välittömien tarpeiden täyttämisen, mutta ei mahdollista laajempaa integraatiota kohdeyhteiskunnissa. Näitä kieliviestintämuotoja käytetään usein käytännön viestintätarkoituksiin, joihin ei liity puhujien välisiä henkilökohtaisia suhteita ja mahdollisesti työaikana. Tästä ovat osoituksena useat MIME-tapaustutkimukset. Esimerkiksi Andorraan asettuvat portugalilaiset työntekijät käyttävät hyvin usein yleisesti ymmärrettyä kieltä, josta heillä on jo jonkin verran tietoa (tässä tapauksessa espanjaa) sen sijaan, että he oppisivat katalaania paikallisena kielenä. Vaasan kansainväliset valkokaulukset ovat yleensä tyytyväisiä olemassa oleviin englannin kielen taitoihinsa työkielenä ja päivittäisten tarpeiden tyydyttämiseen sen sijaan, että he saisivat hyvän ruotsin, saati suomeksi.

Tällaisissa tapauksissa liikkuva väestö (liikkuvuus) voi kehittää yhteisiä asenteita, jotka rajoittavat osallisuutta.

Samalla tutkimuksemme osoittavat, että korkeasti koulutetut ja monikieliset ihmiset suhtautuvat myönteisemmin uuden kielen oppimiseen. Esimerkiksi eri maissa kesäohjelmiin kirjoittautuneiden eurooppalaisten yliopisto-opiskelijoiden kvalitatiivinen tutkimus osoittaa, että he ovat yleensä samaa mieltä siitä, että Englanti lingua francana ei ole edistänyt kulttuurista ymmärtämystä ja uppoutumista. samalla

kun he arvostivat englannin kielen taitoaan, he kannattivat myös uusien kielten oppimista ja käyttöä. Näissä ja muissa tapaustutkimuksissa keskityttiin arkioppimiseen ja epäviralliseen kieltenoppimiseen erityisesti. Houkuttelevin tapa lisätä kielellistä osallisuutta on epävirallisen kielitaidon tunnustaminen, validointi ja arviointi sekä paremmat mahdollisuudet hankkia tällaisia taitoja.

Kuvat ja todisteet

Yksilöllisen tilanteen monimutkaisuutta kuvaa päinvastainen luku, joka kuvaa Etelä-Tirolissa asuvan yhden serbialaisen naisen hankkimia ja käyttämiä kielilajikkeita. Tämä on esimerkki useista MIME:n kenttätutkimuksissa haastatelluista tiedonantajista. On huomattava, että hänen kokemuksensa mukaan yliopistossa hankittuja kieliä käytetään yleensä vain virallisemmissa yhteyksissä, kun taas epävirallisesti, kotona ja yhteisössä hankitut kielet ovat arkipäivän kannalta merkityksellisempiä.

Näitä kielellisiä realiteetteja voidaan käsitelläkeskitasonpoliittisella tasolla, toisin sanoen Etelä-Tirolin tai Vaasan kaltaisen kaupunkialueen tasolla, eikä naapuri- tai maatasolla kokonaisuutena.

Tehokas kielten integrointi edellyttää koulujen, työnantajien ja yhteisöjen välistä kumppanuutta, jolla edistetään erilaisia kieltenoppimisväyliä ja hankitun epävirallisen tai arkioppimisen tehokasta validointia. Validointi voi tukea markkinoiden yhdentymistä, kouluun paluuta tai sosiaalista osallisuutta. Yhteisön jäsenten koulutus ja työllistäminen kielitaidon arvioinnissa ja validoinnissa olisi merkittävä panos tähän prosessiin. Toinen tärkeä etu olisi parantaa lasten aiemman kielitaidon arviointia heidän opiskeluaikanaan paikallisissa kouluissa.

Poliittiset vaikutukset

Poliittisten päättäjien on muun muassa otettava huomioon eri kieliä ja niiden puhujia koskevat uskomukset, jotka ovat yleisiä vastaanottavassa yhteiskunnassa (sekä tulokkaiden että paikallisväestön keskuudessa).

On ehdottoman välttämätöntä muuttaa yleisön käsityksiä, jotta voidaan esitellä kielten moninaisuus liikkuvuuden toivottavana seurauksena, joka ei estä vaan tukee osallisuutta. Tämä viittaa siihen, että

virallisen järjestelmän ulkopuolella hankitun kielitaidon tunnustamisen ja validoinnin edistämisen lisäksi Meso-koulutuspolitiikassa olisimyös

► integroida alueellisen kielen, historian ja kulttuurin (myös rajaseutualueiden) opetuksen sekä kouluikäisille että aikuisille virallisen, epävirallisen ja arkioppimisen yhteydessä;

► asettaa monikielisyys tavalliseksi tilanteeksi sekä alkuperäisväestölle että liikkuvalla väestöllä ja auttaa ymmärtämään toisiaan;

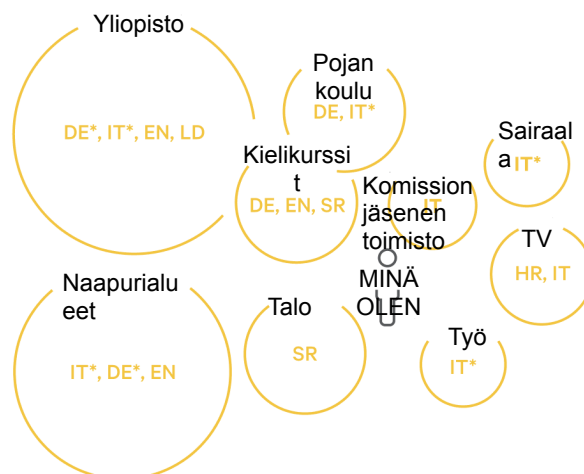
► korostaa kieliyhteisöjen välisten yhteyksien kulttuuri- ja kasvatuksellisia etuja sekä vähemmistöyhteisöjen roolia eri kulttuuristen ja kielellisten perinteiden välisenä siltana.

Referenssit ja syventäminen

Cedefop: Euroopan ammatillisen koulutuksen kehittämiskeskus (e (2012)). *Epävirallisen ja arkioppimisen validointia koskevat eurooppalaiset suuntaviivat*. Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto. Cedefopin viitesarja; Nro 104. <http://dx.doi.org/10.2801/50647>

Herzog-Punzenberger, B., Le Pichon Vorstman, E., & Siarova, H. (2017) *Monikielinen koulutus moninaisuuden valossa: Saadut kokemukset*, NESET II -raportti, Luxemburg: Euroopan unionin julkaisutoimisto.

OECD (2015). *Maahanmuuttajaopiskelijat koulussa: Helpottamalla matkaa kohti kotoutumista*. OECD:n julkaisutoiminta.

ETELÄ-TIROLISTA KOTOISIN OLEVAN NUOREN SERBINAISEN KIELELLINEN YMPÄRISTÖ NÄKEE ITSENSÄ

Marta Lupica Spagnolohenkkinen kartta. JOKA ON: Saksa; SEURAAVISSA MAISSA: Englanti; HR: Kroatia; IT: Italiaksi; LD: Ladin; ERITYISSÄÄNNÖT: Serbialainen.

* voidaan käyttää eri paikallisissa lajikkeissa.

50 Miten viranomaiset voivat tukea vieraiden aikuisten kielitaidon ylläpitämistä?

François Grin, Geneven yliopisto

Monikielinen yhteiskunta on yhteiskunta, jossa eri kieliprofiilit omaavat ihmiset elävät ja työskentelevät yhdessä. Vaikka kielipolitiikan avulla toteutetaan asianmukaisia järjestelyjä sen varmistamiseksi, että kaikilla kieliryhmillä on asianmukaiset oikeudet ja mahdollisuudet, monikielisyys yhteiskunnassa ei välttämättä edellytä, että kaikki ihmiset ovat myös monikielisiä. Yhteiskunnan monikielisyys on kuitenkin yleensä sujuvampaa ja tehokkaampaa, jos suuri osa asukkaista on myös kaksi- tai monikielisiä. Lisäksi niissä maissa tai alueilla, joissa on pitkään ollut kaksi tai kolme kieltä ja jotka ovat osa kansallista tai alueellista identiteettiä, yhteiskunnallinen monikielisyys toimii paremmin, jos pyrkimykset hankkia toinen tai jopa kolmas kieli ovat tasapainossa sen sijaan, että ne joutuvat aina yhden yhteisön jäseniin, toisin sanoen jos kaikkien yhteiskunnassa historiallisesti läsnä olevien kieliryhmien jäsenet pyrkivät oppimaan muiden kieliä. Tämä ei kuitenkaan välttämättä tapahdu yksin, ja osa valtion tuesta on tarpeen. Valtion tai kaksikielisen alueen opetusministeriö määrää pääsääntöisesti toisen paikallisen kielen opiskelun pakolliseksi: Espanja ja katalaani kuuluvat Katalonian koulun opetussuunnitelmaan; aivan kuten espanja ja baski Baskimaassa, suomeksi ja ruotsiksi Suomessa tai ranskaksi ja englanniksi Quebecissä. Vieraiden kielten oppiminen on kuitenkin vain osa ongelmaa. Kun kielitaito on hankittu, sitä on ylläpidettävä, ja valtion tuki tätä tarkoitusta varten voi olla erittäin hyödyllistä. Tuki voi olla osa yhteistä kielipoliittista suunnitelmaa.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Tiedämme, että vieraiden kielten opetus klassisessa koulujärjestelmässä on epätasaista.

Mahdollisuuksien mukaan kvantitatiiviset tiedot aikuisten vieraiden kielten taidoista sekä koulujen ja muiden oppimisväylien vaikutuksesta heidän taitoihinsa kertovat mielenkiintoisen tarinan: ne osoittavat, että koulun ulkopuoliset kanavat ylittävät usein perinteisen kouluopetuksen. Kouluttamattomien eri kanavien suhteellinen merkitys vaihtelee äidinkielen (L1) ja oppimansa kielen (L2) mukaan. Se, että hän on asunut vähintään kuusi kuukautta viiden vuoden iän jälkeen ympäristössä, jossa kohdekieli on hallitseva, vaikuttaa kuitenkin olevan merkittävä taitojen määräävä tekijä, kuten vastakkaisellavulla olevasta taulukosta käy ilmi, jossa käytetään Sveitsissä 1 600 aikuista (18–65-vuotiasta) edustavasta otoksesta kerättyjä tietoja. Kuten nämä luvut osoittavat, elämä ympäristössä, jossa kohdekieltä puhutaan, saa aina korkeat pisteet ja saapuu

itsepäisyyteen.

Kaikilla ei kuitenkaan ole mahdollisuutta elää vieraassa kieliympäristössä, eikä aikuiset voi aina odottaa käyttävänsä iltatunteja huolimatta kiinnostuksestaan vieraan kielen oppimiseen. Toinen Sveitsissä tehty kyselytutkimus (yli 40 000 noin 19-vuotiasta nuorta aikuista) osoittaa, että kustannukset olivat 55,3 prosenttia ja 61,6 prosenttia mies- ja naisvastaajista (Grin ym., 2015: 550), ja se olisi nähtävä tärkeimpänä esteenä aikuisten investoinnille vieraiden kielten oppimiseen tai ylläpitoon. Tämä oikeuttaa voimakkaasti viranomaisen tuen vieraiden kielten opiskeluun ja ylläpitämiseen. Haasteena on kehittää järjestelmä, joka tarjoaa (perinteisen opetuksen sijaan) sekä edullisen että houkuttelevan kielialtistuksen aikuisille.

Kuvat ja todisteet

Tällainen järjestelmä kehitettiin virallisesti kaksikielisen Biel/Biennen kaupungin kaksikielisessä foorumissa, jossa Ranskan ja Saksan välinen kielellinen raja sijaitsee Sveitsissä. Vuodesta 2000 lähtien *kaksikielisyysoorumi*, yksityinen säätiö, joka saa julkista tukea, on helpottanut kahden hengen tandemien luomista, mukaan lukien syntyperäinen saksankielinen puhuja ja syntyperäinen ranskankielinen puhuja, jotka tapaavat kerran viikossa kuuden kuukauden ajan tunnin pituisen keskustelun, jossa yhtä kieltä käytetään yleensä 30 minuuttia ja toinen 30 minuuttia. *Foorumi* tarjoaa tilaisuuden kokoontua, seurata prosessia säännöllisesti ja antaa käytännön tukea tandem-jäsenten välisellä mallisopimuksella, osallistumistodistuksella ja esitteellä edistymisen tai asioiden kirjaamiseksi. Osallistuminen on maksutonta. Tandems *tällä* hetkellä (joulukuu 2017) sisältää 400 osallistujaa, mutta ovat inscrites ja on jonotuslista. Vaikka kirjeenvaihto koskee pääasiassa saksa-ranskalaisia paria, *foorumi* tarjoaa myös tandemreja, joissa on mukana englantia, italiaa ja espanjaa.

Poliittiset vaikutukset

Julkinen tuki kaksikielisyysfoorumille on selvästi osa kielipolitiikkaa. Vaikka osallistujat tulevat pääasiassa Biel/Biennen kaksikielisestä kaupungista, jossa aloite käynnistettiin, *foorumin* tilasivat myös Neuchâtelin ranskankielisen kaupungin ja Bernin saksankielisen kaupungin viranomaiset, jotka ovat 40 kilometrin päässä toisistaan eivätkä ole kielellisellä rajalla, kehittääkseen näiden kahden kaupungin asukkaillesuunnattua tandem-tarjousta. Tandem-

osallistujat tapaavat säännöllisesti jommassakummassa kaupungissa ja heidän kuljetuskulunsa korvataan.

Sen lisäksi, että tandem-lähestymistapa tarjoaa edullisen ja joustavan tavan ylläpitää ja kehittää kielitaitoa, se tarjoaa myös mahdollisuuksia kulttuurienvälisiin kohtaamisiin ja kieliyhteisöjen väliseen vaihtoon.

Referenssit ja syventäminen

Virne, F. (1999) *Skills and Rewards. Kielten arvo Sveitsissä*. Fribourg: Akateemiset julkaisut.

Virne, F., Amos, J., Faniko, K., Fürst, G., Lurin, J., & Schwob, I. (2015). *Sveitsi-Kulttuuriyhdistys. Mitä nuoret tekevät heille tänään?* Glarus/Chur: Rüeegger Verlag.

www.bilinguisme.ch/Tandem/Tandems-linguistiques

KOLMEN VALITUN TOISEN KIELEN HANKINTAKANAVAN OSUUS VIERAIDEN KIELTEN TAIDOISTA (SEITSEMÄN KANAVAA). Lähde: mukautettu Grinistä (1999: 129).

L1	Saksalainen		Ranskalainen		Italialainen		
L2	Ranskalainen	Englanti	Saksalainen	Englanti	Saksalainen	Ranskalainen	Englanti
L2 kouluopetus (mukautettu opintovuosien mukaan)	1	4	2	3	1	2	4
Ovat asuneet L2-ympäristössä vähintään 6 kuukautta 5 vuoden iän jälkeen	2	2	3	2	2	1	1
Altistuminen L2:lle kotona, lapsuudessa ja nuoruudessa	3	3	1	1	3	—	—

51 Miten muuttajien nykyistä kielitaitoa voidaan hyödyntää vastaanottavan maan kielen oppimisessa?

Sabine Fiedler, Cyril Brosch, Leipzigin yliopisto

Suuri määrä Eurooppaan saapuvia maahanmuuttajia puhuu jo vierasta kieltä. Nämä taidot on otettava huomioon kielikoulutuksessa. Paikalliset kieltenopiskelukurssit ovat usein vain yksikielisiä, joten niissä ei käytetä ”propedeutic-vaikutusta” elisitä myönteistä vaikutusta, joka yhden tai useamman vieraan kielen osaamisella on uuden vieraan kielen oppimiseen. Tämän vaikutuksen käyttämättä jättäminen on ajanhukkaa ja älyllistä potentiaalia, olipa kyse taloudellisista syistä muuttajista, turvapaikanhakijoista tai pakolaisaseman saaneista henkilöistä.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Eurooppaan muuttavilla ihmisillä on usein englannin kielen taito. Esimerkiksi Saksaa koskevat tilastot vuodelta 2015 osoittavat, että 28,1 prosentilla turvapaikanhakijoista on jonkin verran englannin kielen taito (Rich 2016: 9). Berliinissä tehdyssä pakolaistutkimuksessa 49 prosenttia ilmoitti osaavansa englantia, ja 13 prosenttia sanoi, että heidän kielitaitonsa olivat flunssantai täydellisiä (Hochschule für Medien, Kommunikation und Wirtschaft 2016, s. 20).

On todettu, että esimerkiksi saksan kielen L3-opiskelijat voivat käyttää aiemmin hankittua englannin kielen taitoaan L2:na, koska nämä kaksi kieltä liittyvät typologisesti toisiinsa. Tämä on erityisen hyödyllistä, jos puhujan äidinkieli ei liity saksaan. Esimerkiksi suuri joukko maahanmuuttajia, jotka puhuvat arabiaa ensimmäisenä kielenä ja osaavat myös englantia vieraana kielenä, voivat hyötyä siitä, kun he opiskelevat saksaa.

Jotta tämä löydös voidaan panna onnistuneesti täytäntöön kielten opetusohjelmissa, erityisesti maahanmuuton yhteydessä, on tarpeen saada tietoa kunkin oppilaan aiemmasta kielivalikoimasta, jotta voidaan yhdistää homogeeniset luokat.

Opettajat voivat sitten työskennellä tehokkaammin, erityisesti jos heidän opetustaan tuetaan asianmukaisella opetusmateriaalilla.

Koska ihmisillä on kuitenkin hyvin erilaiset englannin kielen tasot, olisi hyödyllistä määrittää, minkätasoista kielitaitoa tarvitaan, jotta aiempi osaaminen olisi tehokasta. Tällaisessa arvioinnissa olisi tietenkin otettava huomioon muiden tekijöiden, kuten lukutaidon (tai sen puuttuminen) merkitys sekä ensimmäisellä kielellä että muilla kielillä niiden ohjelmistossa. Oppijat voivat hyötyä latinalaisten aakkosten tuntemuksesta, ja heille on tiedotettava sanastosta ja vastaavista

kieliopillisista elementeistä englanniksi ja saksaksi, samalla kun heitä varoitetaan näiden kahden kielenvälillä olevista ”vääreistä ystävistä” ja englannin kielen välisestä häirinnästä.

Kuvat ja todisteet

Yhteinen menetelmä vieraiden kielten opettamiseen vain kohdekielellä, olipa kyse sitten pedagogisista syistä (lähesupottaminen) tai käytännön syistä (yhteisen opetuskielen puuttuminen), johtaa erittäin hitaaseen edistymiseen erityisesti aloittelijakursseilla, kuten jotkut haastattelututkimuksiin osallistuneet ovat ilmoittaneet (Fiedler/Wohlfarth julkaistaan, tekstikopio; @ symboloi naurua:

Saksalaisetopettajat, huulen, jopa tasot A, he puhuvat vain saksaa. Joten minun on todella vaikea kuvitella, sinulla ei ole aavistustakaan kielestä ja sitten menet tunnille syntyperäisen puhujan kanssa.

Pakolaisten kielikursseja koskeva tutkimus on osoittanut, että oppijat käyttävät kuitenkin olemassa olevaa kielitaitoa riippumatta siitä, kääntävätkö he muiden opiskelijoiden äidinkielelleen vai vaihtavatko he koodin englanniksi, kuten seuraavassa haastatteluluotteessa todetaan:

Ensimmäisellätasolla, kuten tasolla B1, opettaja käytti joskus myös englantia selittääkseen. Mutta se on hieman kiellettyä, koska Direktorimme, kuten ohjaajamme sanoo, ei ole sallittua käyttää englantia luokassamme. Mutta emme voi ymmärtää, hänen on tehtävä se.

Kuten näemme, opettajat käyttävät joskus englantia lingua francana opiskelijoiden ymmärtämisen helpottamiseksi, mutta menettelyä ei hyväksytä johdonmukaisesti tai aina asianmukaisen opetusmateriaalin avulla, vaikka nämä materiaalit alkavat näkyä, kuten kuvassa esitetään. Oppijaryhmien homogeenisuus heidän aiemman tietämyksensä perusteella perustuisi järjestelmällisesti näihin menetelmiin.

Poliittiset vaikutukset

Mahdolliset suuntaviivat ovat seuraavat:

1. Maahanmuuttajien kielikursseja paikallisessa kielessä kehitettäessä on aina otettava huomioon aiempi kielitaito. Tämän pitäisi auttaa tekemään oppijaryhmistä yhtenäisempiä ja siten paremmin yhteistyötä.

2. Olisi kehitettävä ja toteutettava opetusmateriaalia, jossa otetaan huomioon oppijoiden kielihakemistot ja erityisesti heidän englannin kielen taitonsa.

HMKW zu Demokratieverständnis und Integrationsbereitschaft von Flüchtlingen veröffentlicht 2016. www.hmkw.de

Referenssit ja syventäminen

Aronin, L. & Hufeisen, B. (2009). *Monikielisyyden tutkiminen: L3:ta koskevan tutkimuksen kehittäminen, monikielisyys ja monikielisyys*. Amsterdam: Benjamins.

Fiedler, S. & Wohlfarth, A. (2018). Deutsch Oder Englisch? Zur Sprachenwahl von Migranten Leipzigissä. In S. Fiedler & C. Brosch (Eds.), *Flucht, Exil, Migration – sprachliche Herausforderungen* (s. 13–31). Leipzig: Leipziger Universitätsverlag.

Hochschule für Medien, Kommunikation und Wirtschaft (2016). *Flüchtlinge 2016: Studie der*

Käytä englantia opettamaan saksaa. Ote: Menschen eilen. Deutsch als Zweitsprache. Arbeitsbuch A1.2. München: Hueber, 2013.

Rich, A.-K. (2016). Asylantragsteller im Jahr 2015: Sozialstruktur, Qualifikationslevel und Berufstätigkeit. *Kurzanalysen of Forschungszentrums Migration, Integration und Asyl des Bundesamtes für Migration und Flüchtlinge* 3.goo.gl/np4Ku

Schneider, D. L. (2018). Über die Verwendung des Englischen unter Geflüchteten Personen im Laufe des Deutschspracherwerbs. Asiassa S. Fiedler & C. Brosch (Eds.), *Flucht, Exil, Migration – sprachliche Herausforderungen* (s. 47–67). Leipzig: Leipziger Universitätsverlag.

5 Ergänzen und vergleichen Sie.

Deutsch	Englisch	Meine Sprache oder andere Sprachen
der Norden	the north	
der O _____	the east	
der S _____	the south	
der W _____	the west	
Norddeutschland	Northern Germany	
Süddeutschland	Southern Germany	

52 Kuka voi hyötyä vastaanottavasta kielitaitokoulutuksesta?

Machteld Meulleman, Alice Fiorentino, Reimsin yliopisto Champagne-Ardenne

Ihmisiä voidaan kouluttaa hankkimaan erityisesti vastaanottavaa (tai monitahoista) kielitaitoa. Tämä tarkoittaa sitä, että ihmiset voivat oppia ymmärtämään, mitä sanotaan tai kirjoitettu vieraalla kielellä, ilman että he välttämättä osaavat puhua tai kirjoittaa kyseistä kieltä edellyttäen, että se liittyy läheisesti ainakin yhteen jo tuntemaansa kieleen. Tällaista koulutusta ehdotettiin ensimmäistä kertaa 1600-luvun matemaatikko ja filologi Pierre Besnier, jotka katsoivat, että kieliä olisi pidettävä jatkumona, ja väitti, että ne ovat siksi paremmin opittu vertailussa. Nykyisin monitahoinen koulutus perustuu edelleen suurelta osin siihen, että eri kielissä hyödynnetään kielellisiä yhtäläisyyksiä: tavoitteena on kehittää oppijoiden kykyä selvittää puoliläpinäkyvien sanojen merkitystä (ks. taulukko).

Nykyään saatavilla on erilaisia pedagogisia resursseja, kuten oppikirjoja ja äänimateriaalia, joita voidaan käyttää romaniakielillä (erityisesti ranskan, italian, portugalilaisen, espanjan, romanian ja katalaanin kielellä), saksankielisessä (erityisesti hollanniksi, saksaksi, ruotsiksi, norjaksi, islantilaiseksi, luxembourgeoisiksi ja feroieniksi) ja slaaviksi (erityisesti tšekki ja slovakki). Niiden käyttö kouluissa on kuitenkin edelleen hyvin vähäistä, ja kun niitä käytetään, se johtuu yleensä kourallisen opettajien vahvasta henkilökohtaisesta sitoutumisesta. Tämä voi johtua siitä, että monitahoinen lähestymistapa esitetään yleensä joko yleisen kielen opetuksen lisävarusteena tai integroidun kieliopetuksen alatyypinä, jossa käytetään asiakirjoja, jotka on kirjoitettu useilla toisiinsa läheisesti liittyvillä kielillä (ks. Escudé 2008), mutta ei tunnusteta, kuka siitä voi eniten hyötyä ja mitä erityistarpeita se voi täyttää.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Uuteen maahan muuttavien liikkuvien henkilöiden kieltenoppiminen on tärkeä askel kohti osallisuutta, vaikka se on yleensä vaikea ja aikaa vievä kokemus. Vastaanottavaisen kielitaidon kehittäminen ei voi olla päämäärä sinänsä, mutta se voi olla hyödyllinen ponnahduslauta kohti kattavampaa kieltenoppimista, mukaan lukien tuottavat suu- ja kirjoitustaidot.

Koska vastaanottotaitojen hankkiminen vie paljon vähemmän aikaa kuin puhuminen, tämä lähestymistapa antaa oppijoille mahdollisuuden edetä nopeasti ja pitää motivaatio jatkua oppimisesta. Lisäksi oppijoille tarjotaan hyödyllisiä välineitä uuden kieliympäristön ymmärtämiseksi, minkä ansiosta he voivat tulla suhteellisen riippumattomiksi lyhyessä ajassa kielensä

ja isäntäkielen välisen kielellisen etäisyyden mukaan. Tämä voi johtaa voimaannuttamisen tunteeseen, mikä on erityisen tärkeää silloin, kun on vähemmänitsetuntoa oppijan riippuvuusaseman vuoksi. Keskinäinen ymmärtäminen helpottaa myös sopusointuista ja asteittaista integroitumista uuteen kieleen ja yhteiskuntaan, mikä viivästyttää usein vieraaseen kieleen liittyvää stressiä.

Kuvat ja todisteet

Haastattelimme kymmentä italialaista adoptioperhettä, jotka isännöivät lasta, joka ei puhunut italiaa. Vanhemmat korostivat, että on tärkeää antaa lapsillekielellisiä ”indeksejä ja panostuksia” paitsi edistääkseen vastaanottavan kielen kehittämistä myös auttaakseen heitä tutustumaan uuteen ympäristöön. Monet vanhemmat korostivat, kuinka tarpeetonta ja joskus haitallista oli pakottaa lapsi puhumaan italiaa.

Useat vanhemmat pitivät koulua jopa esteenä kielelliselle ja sosiaaliselle osallisuudelle, koska siinä keskityttiin yksinomaan lapsen hedelmällisen kielitaidon puutteeseen, tietämättä, että jotkut lapset puhuivat kieltä, joka mahdollisesti molemminpuolisen ymmärrettävyyden (kuten espanjan ja italian) ja jotka saattoivat osallistua opetussuunnitelmaan iässään.

He panivat hänet ensimmäisenä vuonna huolimatta siitä, että hän oli kahdeksan vuotta vanha ja sitten jäin minun asemassani, ja sanoin: Ei, ei, sinä syötäsentoisena vuonna, ja he sanoivat: Emme voi, koska hän ei osaa puhua eikä kirjoittaa.

Yksi vanhempi selitti, miten hänen espanjankielinen tyttärensä oli hiljaa koulussa kolme kuukautta, koska hän ajatteli, että koulun henkilökunta ei ymmärtäisi häntä. Tällainen tilanne olisi voitu helposti välttää, jos opettaja olisi ottanut huomioon lapsen äidinkielen ja koulun kielen keskinäisen ymmärrettävyyden.

Opettajat ymmärsivät, mutta he eivät yrittäneet ymmärtää, joten tyttäreemme oli hieman yksyksissä.

Tutkimuksessamme havaittiin, että yksityisissä ympäristöissä käytettiin spontaanisti toisiinsa liittyviä taitoja liikkuvuuden aiheuttaman kulttuurisokin lieventämiseksi, kun taas niitä usein laiminlyötiin julkisissa ja ammatillisissa yhteyksissä, kuten kouluissa.

Poliittiset vaikutukset

Olisi harkittava seuraavia toimenpiteitä.

1. Aloitetaan saapuvien liikkuvien oppijoiden kielikoulutus ja -testaus keskittyen vastaanottotaitoihin ja omaksutaan viihtyisiä ja tuottava lähestymistapa.

2. Tarjotaan vastaanottavaa kielikoulutusta allofonien vastaanottoon osallistuville opettajille ja sosiaalityöntekijöille, jotta he voivat kehittää likimääräistä ymmärtämystä laajemmista kielistä, joita he tapaavat, sen sijaan, että he oppisivat syvällisesti vainmuutamia.

3. Kannustaa opettajia ja luokkatovereita arvostamaan tulevien Allophone- lasten kielitaitoa, mikä voi parantaa heidän omaa kielitietoisuuttaan.

4. Auttaa saapuvialapsia kotoutumaan paikallisiin kouluihin kannustamalla heitä käyttämään jo hankittua kieltä koskevaa tietämystään (esim. käyttämällä lähestymistapoja, joissa opetetaan vieraan kielen, kuten integroidun ymmärryksen, avulla).

Referenssit ja syventäminen

Castagne, E. (2007). Naapurikielten läpinäkyvyys. E. Castagne (Ed.) *Ymmärtämisen ongelmat* (s. 155–166). Coll. ICE 2, Reims: EPURE.

Escudé, P. (2008). *Euromania, ”Opettelyn kielten mukaan, 8–11-vuotias”, kurinpidollinen oppimismenetelmä romanikielten keskinäisessä ymmärtämisessä*, EACEA/CNDP/LIDEL/HUMANITAS.

Fiorentino, A. (2017). Kielten ylläpitoa koskevat strategiat ylikansallisessa adoptiossa: mikä rooli vanhemmille? *Journal of Home Language Research*, 2, 5–22.

Hufeisen, B. & Marx, N. (2007). *EuroComGerm – Die sieben Siebe: Germanische Sprachen lesen lernen*. Aachen: Ravistaja.

TRANSPARENCY TO OPACITY (Castagnen mukaan, 2007: 161)

Suora läpinäkyvyys	Epäsuora läpinäkyvyys		Opasiteetti	
	Alatyyppi 1	Alatyyppi 2	Alatyyppi 1	Alatyyppi 2
Il on tunnistettavissa vastaava leksinen vastine L1: ssä	ehdottaa L1: n leksikaalista elementtiä, jonka merkitys on epätäsmällinen, mutta riittävän samankaltainen, jotta se helpottaa ymmärtämistä	On olemassa L1:tä vastaava leksinen osa, mutta sen muoto ei välttämättä ole välittömästi tunnistettavissa.	Ne ei ehdota L1: lle mitään leskaalisia elementtejä	Ehdottaa L1:een sisältyvää leksikaalista elementtiä, jonka merkitys on harhaanjohtava
Universidade (PT) Universidad (ES) Università (IT) Yliopisto (FR) Yliopisto (GB) Universiteit (NL) Universitat (DE)	Sateenvarjo (GB) sateenvarjo (F)	Miljoen (NL) *milj. miljoonaa (F)	Zolder (NL) ullakko (F)	alkuoni (I) ei mitaan joku(F)

53 Mikä on englannin rooli monikielisissä ja monikulttuurisissa oppimistiloissa?

Manuel Célio Conceição, Elisa Caruso, Neuza Costa, Universidade do Algarve

Koko Euroopassa korkea-asteen koulutuksesta (ES) on tulossa yhä monikielisempää, ja siinä yhdistyvät usein paikallinen tai kansallinen kieli sekä lingua franca ja muut kielet. Virallisesta koulutuksesta ja tutkimuksesta tulee kuitenkin usein yksikielisiä, sillä ne painottuvat yhden lingua francan käyttöön. Kansainvälistymisen varjolla englantia lingua franca (tai lingua academica) käytetään usein nopeana ratkaisuna houkutellessa opiskelijoita ulkomailta tai valmistaa opiskelijoita toimimaan maailmanlaajuisina toimijoina ja erilaisissa yhteyksissä – olettaen, että englantia käytetään välttämättä kaikissa näissä eri yhteyksissä.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Oppimistilana korkeakoulukampukset ovat yhä monikielisempiä ja monikulttuurisempia¹. Opiskelijat, professorit, tutkijat ja muu henkilökunta matkustavat erityyppisissä liikkuvuusohjelmissa. Monikielisissä ja monikulttuurisissa oppimisjärjestelmissä ei käytetä valtavaa, suurelta osin kätettyä kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta, ja jopa oppilaitokset unohtavat sen pyrkiessään edistämään liikkuvuutta ja osallisuutta.

Paikallisen tai kansallisen kielen käyttö rajoittuu usein paikallisiin/kansallisiin opiskelijoihin, muttaliikkuvuutta ja kansainvälisiä opiskelijoita olisi kannustettava. Ulkoisen lingua francan käyttö voi antaa vaikutelman, että se edistää osallisuutta. Näin ei kuitenkaan välttämättä ole erityisesti silloin, kun opiskelijoiden ja henkilöstön pätevyystaso on alhainen tai jopa keskimääräinen. Yhden ja hallitsevane-langin käytön voidaan myös katsoa edistävän liikkuvuutta, joka antaa käyttäjille iteluottamusta ja antaa heille vaikutelman siitä, että heidät hyväksytään monissa uusissa yhteyksissä.

Liikkuvuuden ja osallisuuden todelliset parannukset edellyttävät kuitenkin useiden kielten, myös oman kielen, sekä kansainvälisissä liikkuvuusohjelmissa esiintyvien paikallisten/kansallisten kielten ottamista mukaan.

Kuvat ja todisteet

Yhteinen kieli on varmasti tarpeen vasta saapuneen kansainvälisen opiskelijan ja hänen ympäristönsä

1 Lisätietoja monikielisistä ja monikulttuurisista oppimisjärjestelmistä on IntlUni:ssa osoitteessa www.intluni.eu

välillä, toisin sanoen ennen kuin on mahdollista kommunikoida paikallisella tai kansallisella kielellä. Se on tarpeen myös kansainvälisen vuorovaikutuksen kannalta. Sen toiminnot on kuitenkin kalibroitava huolellisesti. Tutkimustuloksia julkaistaessa on tarpeen julkaista kansainvälistä lukijaa varten; samalla on tärkeää julkaista ne paikallisilla/kansallisilla kielillä, jotta tieteelliset ja teknologiset tulokset voivat tavoittaa niitä rahoittavan yhteisön ja jotta niillä olisi asiayhteyteen perustuvia vaikutuksia. Lisäksi tämä on ainoa tapa välttää verkkotunnuksen menettäminen kyseisten kielten osalta, kun otetaan huomioon, että verkkotunnuksen menettäminen voi olla kielten osittaisen menettämisen edeltäjä.

Yleinen väärinkäsitys johtaa usein siihen, että korkeakoulujen hallintovirkamiehet päättävät, että kansainvälisen opetus- ja tutkimustoiminnan olisiana oltava englanniksi olettaen, että tämä antaa heille aseman. Tunnettu tapaus ”kaikki Englanti ” sääntö Milanon Politecnico havainnollistaa tätä suuntausta, ja monia muita esimerkkejä löytyy verkkosivuilla yliopistojen ei-englanti-kieliset maat, jotka edistävät ohjelmia Englanti². Campus France virasto edistää Ranskankorkea-asteen koulutusta sanomalla ” Siksiei ole enää tarpeen puhua sujuva ranska, jotta opiskella Ranskassa”³. Tämä väite paljastaa, missä todellinen ongelma on: korkea-asteenoppilaitokset” myyvät” ajatus siitä, että kielet ovat vaihdettavissa koodit.

Kielitaito kuitenkin hankitaan, rakennetaan ja siirretään kielten kautta. Yliopistojen luokkahuoneista tehdään usein keinotekoisesti yksikielisiä. Paikallisia/kansallisia ja kulttuuriperinnössä käytettäviä kieliä ei yleensä pidetä tieteellisesti merkityksellisinä, ja korkea-asteen koulutuksen vaikutusta paikalliseen kontekstiin on usein aliarvioitu tai sivuutettu. Tässä on esimerkkejä siitä, mitä Skutnabb-Kangas (1988): 13) kutsuu ”linguismia ”, joukkoa ”ideologioita, rakenteita ja käytäntöjä, joita käytetään legitimoimaan, ymmärtämään, sääntelemään ja toistamaan epätasaista vallan ja resurssien (aineellista ja aineetonta)

2 Italian Consiglio di Stato katsoi kuitenkin 29. tammikuuta 2018, että Politecnicon suunnitelma tarjota tiettyjä kursseja vain englanniksi oli perustuslain vastainen; ks. www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/cdsintra/AmministrazionePortale/DocumentViewer/index.html?ddocname=6RRRYBGTYVS7DABC5SMN-SYVZUQ&q

3 www.campusfrance.org/en/page/programs-taught-English

jakautumista kielen perusteella määriteltyjen ryhmien välillä”.

Ottaen huomioon eri toimijoiden kielihakemistot monikielisissä konferensseissa, monikielisissä konferensseissa ja /tai käänösstrategioissa, joissa käytetään keskustelussa muiden kielten sanoja tai lauseita, mahdollistetaan eri kielten käyttö kontekstin erityistarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti (opetus ja oppiminen, paikallinen ja kansallinen levitys, kansainvälinen viestintä jne.). Eri kielten käyttö helpottaa käsitteiden ja osaamisen saatavuutta, sillä kielitaito on sisältötaidon edellytys. Tämä näkyy esimerkiksi Dukhan et al. (2016) tutkimuksessa, joka koskee äidinkielen vaikutusta muistiinpanojen ottamiseen luennoilla ja koulun tuloksilla ensimmäisen opiskeluvuoden aikana.

Erasmus-ohjelman verkkokielituen (OLS) käytön lisääminen on ensimmäinen mahdollinen askel kohti monikielisen osaamisen parantamista. Tätä osaamista voidaan kuulla ja vahvistaa käyttämällä MAGICC-hankkeen (www.magicc.eu) yhteydessä kehitettyä käsitteellistä kehystä, jossa ehdotetaan paitsi osaamisasteikkoa (kuvaajien muodossa) myös monikielisten taitojen kehittämistä koskevia skenaarioita.

Useat MIME-hankkeen yhteydessä tehdyt tapaustutkimukset auttavat ymmärtämään eri kielten käytön vaikutusta osaamisen hankkimisprosessiin. Niiden tulokset osoittavat, että kun työtä tehdään luokkahuoneissa tai tutkimuslaboratorioissa todellisissa MML:issä (esim. käyttämällä eri kieliä työryhmissä ongelmien ratkaisemiseksi), osaamista kehitetään ja hankitaan helposti eri näkökulmista, mikä onsanallista eri kielillä.

Poliittiset vaikutukset

Korkea-asteen koulutuksen on oltava monikielistä, koska kielellinen monimuotoisuus on voimavara, eikä aidosti monikulttuurista koulutusta saa rajoittaa yksikielisiin käytäntöihin. Monikielisyttä olisi edistettävä osana korkea -asteen koulutuksen kielipolitiikkaa (HELP), joka perustuu kontekstilähtöisiin lähestymistapoihin ja sisältää strategioita, joilla säilytetään tasapaino lingua francan (mukaan lukien englanninkielen opetus) ja paikallisten/kansallisten kielten opetuksen välillä, mikä antaisi opiskelijoille ja henkilöstölle mahdollisuuden käyttää omia kielisarjojaan.

Referenssit ja syventäminen

Skutnabb-Kangas, T. (1988). Monikielisyys ja vähemmistölasten koulutus. In Skutnabb-Kangas, T. & Cummins, J. (Eds.), *Vähemmistökoulutus: häpeästä taisteluun* (s. 9–44). Clevedon, Avon: Monikieliset asiat.

Dukhan S., Cameron A., & Brenner E. (2016). Äidinkielen vaikutus muistiinpanojen rakentamiseen ja ensimmäisen vuoden akateemiseen suorituskyykyyn. *Etelä-Afrikkalainen tiedelehti*, 112. doi.org/10.17159/sajs.2016/20160037

Preisler, B. et al (Ed.) (2011). *Kieli ja oppiminen kansainvälisessä yliopistossa. Englannin yhtenäisyydestä moninaisuuteen ja Hybridityyn*. Bristol: Monikieliset asiat

Ushioda, E. (2017). Maailmanlaajuisen englannin vaikutus muiden kielten opiskelun motivaatioon. Kohti ihanteellista monikielistä itseä. *The Modern Language Journal*, 101, 469–482.

Kääntäminen, kieliteknologiat ja vaihtoehtoiset strategiat

- 54 Vaihtaako konekääntäminen ihmiskääntäjiä? 144
- 55 Mikä on keskinäinen ymmärrys ja mitä varten se on? 146
- 56 Vähentävätkö käännös- ja tulkkauspalvelut kannustimia isäntäkielten oppimiseen? 148
- 57 Pitäisikö esperanton kaltainen suunniteltu kieli edistää kansainvälisenä lingua francana? 150
- 58 Pitäisikö konekäännöstä käyttää julkisissa palveluissa? 152
- 59 Pitäisikö englanti, kuten lingua franca, olla saatavilla useissa lajikkeissa? 154
- 60 Mitkä ovat asianmukaiset kielimallit liikkuvien eläkeläisten kielitarpeiden täyttämiseksi? 156
- 61 Miten keskinäistä ymmärtämistä voidaan käyttää ammatillisissa yhteyksissä? 158
- 62 Mitkä ovat parhaat tavat työskennellä konekääntämisessä? 160
- 63 Kenen pitäisi toimia tulkkina tai kääntäjänä? 162
- 64 Miten ja milloin vasta saapuneille maahanmuuttajille olisi tarjottava käännös- ja tulkkauspalveluja? 164

54 Korvaakonekääntäminen ihmiskääntäjät?

Anthony Pym, Universitat Rovira i Virgili

Konekääntämisen laadun parantuessa, pitäisikö politiikkamme olla ilman inhimillisiä kääntäjiä? Jotkut kommentaattorit ennustavat saapumista ”singularity”, joka olisi hetki, jolloin tietokoneet korvaisivat ihmisen aivot. ”Yksittäisaseman” käsite on kiistanalainen, mutta jos näin tapahtuu, tuleeko se aika, jolloin politiikkamme on turvaututtava koneisiin eikä ihmisiin? On useita syitä, miksi tämä ei todennäköisesti tapahdu pian. Mutta suosittuja syitä eivät ole kaikkein oikea.

Mitätutkimus kertoo meille?

Ensinnäkin puhtaasti tekniseltä kannalta nykyisten konekäännösjärjestelmien ongelma ei ole niinkään niiden käsittelykapasiteetti kuin tietokannat, joissa ne toimivat. Hyvin kapeilla aloilla, kuten suurten koneiden käsikirjoissa, ei ole mitään ongelmaa säilyttää termien ja suhteiden luettelo vakaana ja puhtaana. Kaikilla avoimilla aloilla on kuitenkin hyvin vaikeaa varmistaa tietokantojen luotettavuutta, varsinkin kun käyttäjät julkaisevat konekäännöstuloksia ikään kuin se olisi ihmisen käännös, ja virheet syötetään uudelleen avoimeen tietokantaan. Huonosti perilläolevat käyttäjät voivat vähentää koneen älykkyyttä.

Toiseksi kyse on markkinoiden kysynnästä. Ammatillisten käännösten maailmanmarkkinat ovat kasvaneet tasaisesti, ja ihmisten ja tuotteiden kulttuurienvälinen liikkuvuus on yleisesti lisääntynyt. Tämä huolimatta siitä, että englannin kieli on kasvanut, konekäännökset ovat saatavilla ja vapaaehtoisten käännösten käyttö on lisääntynyt (”crowdsourcing”). Globalisaatio lisää käännösten yleistä kysyntää, joten konekäännöksiä käytetään vähäriskisiin tilanteisiin, joissa hyödyt eivät oikeuta kääntäjän kustannuksia.

Tällä hetkellä koneet eivät poista työtä kääntäjiltä; he tekevät työtä, johon kääntäjät ovat liian kalliita. Samanlainen ilmiö näyttää soveltuvan tulkintaan: vielä ei ole näyttöä siitä, että esimerkiksi Skype-kääntäjässä käytetty suullinen konekäännös vie ammatitulkkeilta heidän työnsä. Kaikissa näissä tapauksissa teknologia vain lisää käännösten määrää.

Kolmanneksi ammattikäännösten luonne on muuttumassa, kun uudenlainen kielipalvelujen tarjonta on siirtymässä la carte -käännösten ulkopuolelle. Ihmiskääntäjä (tai tulkki) toimii laadun takaajana

riskialttiissa tilanteissa. Kääntäjät eivät siirry vain tietyn määrän jälkikäsitteilyyn vaan myös uudelleenkirjoittamiseen ja kulttuurienvälisiin konsultointipalveluihin, joissa he voivat tarjota luotettavuuden ja mukautumistason, jota varten konekäännöksiä ei ole koskaan suunniteltu.

Ainoa haittapuoli on suhteellisen rajallinen kielivalikoima, jota varten on saatavilla sähköisiä tietokantoja ja muita resursseja, tai ainakin se, että konekääntäminen on mahdollista. Suuret siirtomaakielet ovat hyvin saatavilla, ja noin 90 on tällä hetkellä nimetty tärkeimpiin verkkojärjestelmiin käytävissä oleviksi, mutta monilla pienillä maahanmuuton kielillä ei yksinkertaisesti ole konekäännökseen tarvittavia sähköisiä resursseja, joissakin tapauksissa kodifioitua kirjoittamista. Pienempien kielten puhujien on siis työskenneltävä suuremmalla kielellä yhdistämällä itse asiassa konekääntäminen ja sovittelu lingua francan kautta.

Kuvitus ja todiste

Voimme pitää hauskaa konekääntämisen kanssa. Kuten alla voidaan nähdä, Luis Fonsi *¿song* Despacito, renderoitu englanniksi 2014 siirto-pohjainen järjestelmä, luultavasti ei auta vietellä ketään, mutta 2017 neuron-pohjainen järjestelmä voisi.

Vaikka sarjakuvavirheitäkäytetään yleisesti viittaamaansiihen, että koneet eivät koskaan kääntääkutenihmiset, on al käännösjärjestelmä, joka on ollut käynnissä helmikuusta 2017 on paljon parempi, ja suullinen renderointimyoös parantaa Skype Translator. Joten voimme pitää hauskaa, mutta konekääntäminen vaatii nyt vakavaa huomiota.

Poliittiset vaikutukset

Monikielisyyden parantamiseen tähtäävillä politiikoilla voidaan näin ollen integroida konekääntäminen seuraavalla tavalla.

1. Varmistetaan, että konekääntämisen käyttö ja rajoitukset opetetaan osana yleistä vieraiden kielten koulutusta.
2. Kannustetaan kääntäjiä kouluttamaan konekäännöksiä yhdistäviä viestintätekniikoita, mukaan lukien esimuokkaus ja editointi, mutta myös luotettavuutta edistävät taidot.
3. Tuetaan sähköisten resurssien kehittämistä

vähemmän levinneillä kielillä.

Referenssit ja syventäminen

Turovsky, B. (2016). *Kymmenen vuotta Google Käännä*. goo.gl/TjnUWk. Käyty toukokuussa 2017.

van Rensburg, A., Snyman, C. & Lotz, S. (2012).

Google Käännä korkeakoulutusympäristössä: Arvioidut käännöstuotteet. *Etelä-Afrikan kielitiede ja soveltava kielitiede*, 30, 511–524.

Wilks, Y. (2009). *Käännöskone. Sen soveltamisala ja rajat*. New York: Se on Springer.

Alkuperäinen kappale	Altavista Babelfish (2014)	Google Käännä (2017)	Muut käännökset?
Despacito	Hitaasti	Hitaasti	
Quiero desnudarte a besos despacito	Haluan riisuutua suudella hitaasti	Haluan suudella sinua hitaasti.	
Firmo in las paredes de tu laberinto	Allekirjoitettu sokkelosi seinillä	Allekirjoita labyrintin seinät	
Y hacer de tu cuerpo todo a manuscrito	Ja tee kehosi käsikirjoituksen kautta	Ja tee koko kehostasi käsikirjoitus.	

55 Mitä on ymmärrys ja mitä varten se on?

Machteld Meulleman, Alice Fiorentino, Reimsin yliopisto Champagne-Ardenne

Keskinäinen ymmärtäminen (*kutsutaan myös vastaanottavaksi monikielisyysdeksi tailingua receptivaksi*) tapahtuu, kun ihmiset kommunikoivat keskenään, puhuvat omaa kieltään ja ymmärtävät toistensa kieltä. Tämä on mahdollista silloin, kun puhujat ovat oppineet toista kieltä jossain määrin tai kun kielet ovat keskenään ymmärrettäviä eli kun ne ovat riittävän samankaltaisia, jotta ne mahdollistavat jonkinasteisen spontaanin keskinäisen ymmärryksen (Gooskens & van Heuven 2017). Yleisesti ottaen keskinäinen ymmärtäminen toimii parhaiten silloin, kun puhujien äidinkielenä ovat lähellä toisiaan sanaston, morfologian ja syntaksin, kuten italian ja ranskan tai tšekin ja slovakian, osalta. Monikielisyys on laajalle levinnyttä, ja sitä on tutkittu hyvin vakaisissa kaksikielisyssä tai monikielisyssä yhteyksissä, kuten maahanmuuttajaperheissä tai raja-alueilla (esim. Skandinaviassa). Kun on kuitenkin kyse vuorovaikutuksesta liikkuvienkansalaisten kanssa tai niiden välillä, sen potentiaalia ei ole vielä läheskään hyödynnetty.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Braunmüllerin ja Ferraresin mukaan (2003) yksikielisen kansallisvaltion nousu on johtanut siihen, että suuri yleisö käyttää yhä harvemmin keskinäistä ymmärtämystä ja tietämättömyyttä. On kuitenkin odotettavissa, että monikielisyys yleistyy eurooppalaisen yhteiskunnan monikielisyssä yhteyksissä, ja epäillään, että sen spontaani käyttö on paljon yleisempää kuin yleensä oletetaan.

Keskinäinen ymmärtäminen on osoittautunut yhdeksi *tasapuolisimmista monikielisistä viestintätavoista*, koska se antaa kaikille mahdollisuuden puhua omaa kieltään.

Koska vastaanotto- ja tuotantotaitojen hankkiminen vie vähemmän aikaa (erityisesti samaan kieliperheeseen kuuluvalla kielellä), keskinäinen ymmärtäminen on myös järkevä sovittelematarkaisu ihmisille, jotka usein matkustavat tai muuttavat maasta toiseen. lukutaitojen kehittäminen on usein etusijalla, mikä kannustaa edistymään muissa pätevyyksissä. Lisäksi keskinäinen ymmärtäminen mahdollistaa aidosti kulttuurienvälisen vuorovaikutuksen, kun molemmat puhujat sopeutuvat toisiinsa.

Kuvitus ja todiste

Viimeisten 20 vuoden aikana useissa tutkimushankkeissa, joista osa on Euroopan komission

rahoittamia (esim. EuRom4, EuroCom), on tarkasteltu monia toisiinsa liittyviä näkökohtia ja ne ovat johtaneet kieltenopettajille tai kieltenopiskelijoille tarkoitettun erityisopetusmateriaalin kehittämiseen. Useita kysymyksiä on kuitenkin vielä tarkasteltava, kuten edellytykset, joiden täytyessä erittäin liikkuvat kansalaiset voivat käyttää oma-aloitteisesti käsityksiä ilman erityistä kielikoulutusta. Tästä syystä MIME-hankkeessa keskityttiin empiirisiin tutkimuksiin, jotka koskivat keskinäistä ymmärtämistä kahdessa hyvin erityisessä monikielisessä kontekstissa.

Päätutkimuksessamme keskityttiin italialaisiin perheisiin, jotka olivat adoptoineet lapsen, joka ei puhunut italiaa. Kahden chileläisen lapsen adoptoivan italialaisen perheen havainnot osoittivat, että kaikki perheenjäsenet käyttivät spontaanisti keskinäistä ymmärtämystä. Kun kysyttiin tästä, vanhemmat totesivat, että he mieluummin ymmärtävät muita strategioita, koska se antaa heille mahdollisuuden ilmaista itseään tarkasti.

Isä: Olen tällainen henkilö, joka haluaa puhua. Tarkoitin kieleni puhumista, koska se saa minut tuntemaan ymmärtäväni.

Toki tarkkuus voidaan ilmoittaa vain, jos kielet mahdollistavat riittävän keskinäisen ymmärrettävyyden, kuten espanjan ja italian kohdalla. Lisäksi tarvitaan hyvää yhteistyötä, jotta suullinen ymmärrys toimisi. Vanhemmat mainitsivat, että he ensin mukauttavat puhettaan helpottaakseen keskinäistä ymmärtämystä ja omaksuakseen osallistavan asenteen. Lasten adoptoinnin yhteydessä keskinäinen ymmärtäminen mahdollistaa kaikkien perheenjäsenten tasavertaisen osallistumisen, mikä vahvistaa perhesiteitä.

Toinen kansainvälisten jalkapalloalan ammattilaisten Ranskassa käyttämiä kieliä koskeva tutkimus osoittaa, että keskinäisen ymmärtämisen käyttöä harkitaan usein epäilyttävästi. Esimerkiksi argentiinalainen jalkapallovalmentaja Marcelo Bielsa, joka käyttää peräkkäistä tulkkausta lehdistötilaisuuksissa, kyseenalaisti hänen keskinäiset taitonsa toimittajan toimesta, mikä viittaa siihen, että hänen osittainen kielitaitonsa osoittaa, ettei hän halua puhua ranskaa.

Toimittaja (ranskaksi): Miten joskus ymmärrätte ranskankielisiä kysymyksiä puhumatta kieltämme?

(Käännös espanjaksi)

Marcelo Bielsa (espanjaksi): Koska pelkään naurettavaa ja naurettavaa itseäni. (Käännös ranskaksi)

Toimittaja (ranskakki): Ensi kaudella puhut ranskaa paremmin. (Käännös espanjaksi)

Marcelo Bielsa (espanjaksi): Nähdään sitten. (Ranskankielinen käännös)

Vaikka keskinäistä ymmärtämistä käytetään laajalti ja sitä arvostetaan laajasti epävirallisissa yhteyksissä, sitä ei hyväksytä ammatillisessa yhteydessä. Onneksi ammatillisten kontekstien tutkimukset osoittavat, että mitä enemmän keskinäistä ymmärtämistä käytetään, sitä paremmin se on hyväksytty (Berthele & Wittlin 2013).

Poliittiset vaikutukset

Vahva poliittinen tuki on olennaisen tärkeää, jotta voidaan siirtyä mahdollisesta keskinäisestä ymmärrettävyydestä puhujien väliseen todelliseen keskinäiseen ymmärtämiseen. Voidaan ehdottaa seuraavia aloitteita:

1. Lisätään tietoisuutta siitä, että asiaan liittyvien kielten monet muodolliset yhtäläisyydet mahdollistavat suoran tiedonsaannin.
2. Vakuuttaa ihmisiä spontaaneista keskinäisen ymmärryksen taidoistaan ja kannustaa heitä vahvistamaan näitä taitoja harjoittelun tai koulutuksen avulla.
3. Kannustamaan henkilökohtaiseen vuorovaikutukseen

osallistuvia puhujia ilmaisemaan itseään parhaitenosaamallaan kielillä aina, kun he pystyvät ymmärtämään toisiaan riittävästi (olipa kyse siitä, että he hallitsevat läheistä kieltä tai koska heillä on tietty passiivinen taito toisen kielessä tai näiden kahden yhdistelmä).

Referenssit ja syventäminen

Berthele, R. & Wittlin, G. (2013). Vastaanottava monikielisyys Sveitsin armeijassa. *Kansainvälinen monikielisyyslehti*, 10 artiklan 2 kohta, 181–195.

Blanc-Benveniste, C. (toim.) (1997). *EuRom4: Menetelmä samanaikaisen opetuksen romanikielten*. Firenze: Nuova Italia.

Braunmüller, K. & Ferraresi, G. (2003). *Monikielisyysden näkökohdat Euroopan kielihistoriassa*. Amsterdam: Hän on John Benjamins.

Escudé, P. & Janin, P. (2010). *Monikielisyys on avain monikielisyteen*. Pariisi: Cle International.

Gooskens, C. & van Heuven, V. (2017). Monikielisyysden mittaaminen saksalais-, romantti- ja slaavilaiskieliryhmissä. *Puheviestintä*, 89, 25–36.

Klein, H. G., I. Galinska-Inacio, D. Rutke, T. Stahlhofen & K. Wegner (2004). *EuroComOnline – Internetskurs zum Erwerb rezeptiver Kompetenzen in Italienisch – Rumänisch – Spanisch*. eurocom.httc.de/index.php

56 Vähentävätkö käännös- ja tulkkauspalvelut kannustimia isäntäkielten oppimiseen?

Nike K. Pokorn, Jaka Čibej, Univerza v. Ljubljani

Maahanmuuton lisääntymisen myötä joissakin vastaanottavissa maissa julkinen keskustelu on alkanut yhdistää käännös- ja tulkkauspalvelut siihen, että uusia tulokkaita ei voida ottaa mukaanhallitsevaan inguistiseen suuntaukseen. Tämä usko on havaittu Yhdysvalloissa (Schuck 2009: 162, 170) ja Yhdistynyt kuningaskunta (Schäffner 2009). Samanlaisia perusteluja kääntämistä ja tulkkausta vastaan löytyy poliittisesta keskustelusta. Esimerkiksi vuonna 2007 Yhdistyneen kuningaskunnan kunta- ja paikallishallintoministeri Ruth Kelly (2007) väitti, että käännös- ja tulkkauspalvelujen tarjoaminen heikensi maahanmuuttajien kannustimia oppia englantia, koska se toimii kaistaleena, joka pidentää heidän riippuvuuttaan äidinkielestään. Vuonna 2015 Yhdistyneen kuningaskunnan yhteisöjen ministeri Eric Pickles totesi, että ”neuvostojenolisi lopetettava veronmaksajien rahojen tuhlaaminen kääntämällä vieraille kielille. Lkäännös estää ihmisiä integroitumasta Britannian yhteiskuntaan” (ilmoitettu Daily Mail Online, tammikuu 10, 2015).

Mikään näistä väitteistä ei perustu empiriseen näyttöön, eikä tulkkaus- ja käännöspalvelujen tarjoamisen ja vastaanottavan kielen oppimisesta kieltäytymisen välillä ole koskaan osoitettu syy-yhteyttä.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Sloveniassa suoritettiin pitkittäistutkimus, johon osallistui hiljattain tulleita maahanmuuttajia, joilla oli ilmaisia tulkkaus- ja käännöspalveluja sekä ilmaisia sloveenin kielikursseja. Kyselylomakkeella yksilöitiin 127 turvapaikanhakijakeskuksen asukkaan kieliprofiilit, kun taas laadullisia tietoja saatiin 38 turvapaikanhakijaa koskeneiden osittain jäseneltyjen haastattelujen avulla.

Jäljempänä esitetyt tulokset kumoavat olettamuksen, jonka mukaan kääntäminen ja tulkkaus haittaavat osallisuutta.

► Kääntäminen ja tulkkaus eivät ole suositeltavin viestintästrategia. Viimeaikaiset maahanmuuttajat tai tulokkaat käyttävät mieluummin muita viestintästrategioita, useimmiten englantia, kuten lingua francaa tai paikallista kieltä, kun hehallitsevat sitä. Vain 10 prosentilla vastaajista ei ollut muuta vaihtoehtoa kuin käyttää tulkkeja jokapäiväisessä elämässään vastaanottavassa maassa. Suurin osa vastaajista (87

prosenttia) korosti kuitenkin tarvitsevansa tulkkien ja kääntäjien tukea suuririskisissä tilanteissa oikeus-, poliisi-, hallinto- ja terveydenhuoltoyhteisöissä.

► Muuttajat pitävät kääntämistä ja tulkkausta väliaikaisena ratkaisuna. Suurin osa (61 %) pitää kääntäjiä ja tulkkeja esteenä, mikä rajoittaa heidän itsenäistä viestintäänsä uuden ympäristön kanssa. Itse asiassa, kun heitä pyydettiin kuvittelemaan skenaario, jossa he voisivat aina saada apua pätevältä tulkilta halutessaan, he kaikki sanoivat haluavansa oppia isäntäkielen.

► Sen lisäksi, että he tunsivat olonsa epämukavaksi ja riippuvaisiksi sovittelijaa käyttäessään, jotkut maahanmuuttajat (31 %) sanoivat, etteivät he aina luottaneet tulkkien ja kääntäjien välittämiseen kaikesta, mitä he halusivat ilmaista.

► Tutkimuksessamme ei havaittu yhteyttä valtion käännös- ja tulkkauspalvelujen tarjoamisen ja vastaanottavan kielen opiskelun estämisen välillä. Noin 95 prosenttia vastaajista totesi, että on tärkeää osata paikallista kieltä työhaussa ja suhteiden rakentamisessa.

Niistä, jotka olivat olleet Sloveniassa yli kuusi kuukautta, kaikki olivat suorittaneet valtion rahoittaman slovenialaisen kurssin, ja kolmannes oli päässyt pisteeseen, jossa he olivat voineet osallistua Slovenian haastatteluun.

Kuvitus ja todiste

Näin ollen tilintarkastustuomioistuin ei havainnut kielteistä yhteyttä käännös- ja tulkkauspalvelujen tarjoamisen ja turvapaikanhakijoiden motivoinnin välillä, jotta he oppisivat vastaanottavan maan hallitsevan kielen.

Poliittiset vaikutukset

Poliittisten päättäjien olisi siksi otettava huomioon seuraavat seikat.

► Erityiset käännöskäytännöt voidaan suunnitella eri maahanmuuttajaryhmille.

► Valtion olisi tarjottava korkealaatuisia käännös- ja tulkkauspalveluja äskettäin saapuneille maahanmuuttajille, erityisesti riskialttiissa tilanteissa ja

heidän oleskelunsa alussa.

► Tärkeimpiin kieliyhdistelmiin tarvitaan laadukasta tulkikoulutusta.

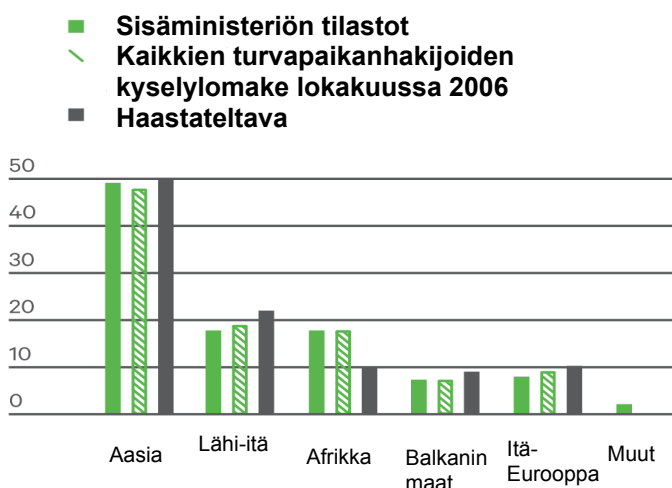
► Jatkuvat ja ilmaiset kielikurssit olisi järjestettävä isäntäkielen opettamiseksi.

Referenssit ja syventäminen

Kelly, asetus (2007). Yhteisöjen ja paikallishallinnon valtiosihteeri Ruth Kellyn haastattelu, Jon Sopel on The Politics Show, BBC NEWS, sunnuntai 10.6.2006. Käyty 6. huhtikuuta 2018. [news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/programmes/politics_show/6725673.stm](https://www.bbc.com/news/uk-politics-6725673)

Pokorn, N. K. & J. Čibej (2017). Tulkkaus ja kielellinen

Intervalisaationmaantieteellinen alkuperäSLOVENIA TASAVALTA (2013–2016, N=1585, sisäministeriön toimittamat tiedot)JA POPULATION IN SLOVENE ASILE DEMANDORS IN OCTOBRE 2016 (tiedot kerätään 107turvapaikanhakijan kyselylomakkeella, joka vastaa 47:ää prosenttia Slovenian turvapaikkakeskuksissa asuvista 243:sta)

osallisuus – ystävät tai viholliset? Kenttätutkimuksen tulokset. *Kääntäjä.* (Verkkajulkaisu: Marraskuuta 2017), [doi:10.1080/13556509.2017.1396406](https://doi.org/10.1080/13556509.2017.1396406)

Schäffner, C. (2009). Onko Käännös Hinder Integraatio? *Foorumi*, 7, 99–122.

Schuck, P. H. (2009). Maahanmuuttajien liittyminen Yhdysvaltoihin syyskuun 11. päivän jälkeen: Kaksi askelta eteenpäin, yksi askel taaksepäin. Asiassa J. L. Hochschild, J. H. Mollenkopf (Eds.): *Outsidersin tuominen sisään: Maahanmuuttajien poliittista osallisuutta koskevat transatlanttiset näkymät* (s. 158–175). Ithaca ja Lontoo: Cornell University Press.

57 Pitäisikö meidän edistää suunniteltua kieltä, kuten esperantoakansainväliseksi lingua francaksi?

Sabine Fiedler, Cyril Brosch, Leipzigin yliopisto

Kansainvälisen esperanton sosiolingvistinen asema viittaa siihen, että suunniteltu kieli voi olla tehokas viestintäväline, kuten mikä tahansa etninen kieli (tai ”luonnollinen”). Huolimatta 130 vuoden historiastaan esperanto ei ole yhtä vakavan kielellisen tutkimuksen kohteena kuin muut kielet, eikä sen hankkimista kannusteta yhtä innokkaasti.

Mitä me tutkimme?

Ethnologin mukaan esperanto on kahden miljoonan ihmisen toinen kieli (ks. myös Wandel 2015); muiden arvioiden mukaan vain 100 000 puhujaa. Toukokuusta 2015 lähtien yli 1,6 miljoonaa ihmistä on aloittanut kielen oppimisen Duolingo Internet-alustalla. Kokemus on osoittanut, että morfosyntaksisen rakenteensa avoimuuden vuoksi esperanto on paljon helpompi oppia kuin muita vieraita kieliä (ks. esim. Piron 2006: 2489), vaikka tätä on vaikea vahvistaa kontrolloiduissa tutkimuksissa. Tutkimme esperanton käyttöä lingua francana pitkäaikaisen ja keskipitkän aikavälin liikkuvuuden tapauksissa (keskittyen esperanton puhuviin perheisiin) ja sen käyttöä liikekielenä kansainvälisessä kansalaisjärjestössä Slovakiassa (ks. Fiedler & Brosch 2018). Tuloksemme viittaavat siihen, että kaiverrettu kielivoi toimia tehokkaana ja ilmeikäsna kulttuurienvälisen viestinnän välineenä, joka mahdollistaa laajan osallisuuden. Kansalaisjärjestöjä (lähinnä eurooppalaisen vapaaehtoispalvelun palveluksessa olevia harjoittelijoita ja vapaaehtoisia) koskevaan tutkimukseen osallistujat vahvistivat, että kieltenoppiminen on helppoa suhteellisen lyhyessä ajassa.

Vaikka jotkut kansalaisjärjestössä työskentelevät vapaaehtoiset tunsivat esperanton ennen heidän 6 tai 12 kuukauden harjoitteluaan, toiset eivät alkaneet oppia sitä ennen kuin he päättivät työskennelläsiellä.

Toinen mielenkiintoinen tulos oli se, että kansalaisjärjestöjen ammatillisessa kehityksessä, johon kuului kuuden eri äidinkielen työntekijöitä ja harjoittelijoita, oli ominaista monikieliset käytännöt, jotka muuttuivat viestintätalanteen ja osallistujien mukaan: Esperantoa käytettiin noin 80 prosentissa kaikista vuorovaikutuksesta työssä ja myös henkilökohtaisessa viestinnässä lounastauoilla, kun taas loppuaikana käytettiin paikallista kieltä, slovakiaa ja englantia, kuten lingua francaa. Lisäksi haastatteluissamme havaittiin, että monet puhujat

kertoivat kokevansa esperanton propedeuttisen vaikutuksen eli onnistuneenesperanton hankkimisen auttoivat heitä oppimaan muitavieraita kieliä. Nämä tulokset osoittavat, että suunnitellun kielen omaksuminen ei välttämättä tarkoita muiden kielten riistämistä.

Kuvat ja todisteet

Suunnitellun kielen taito helpotti myöhemmin muiden kielten hankkimista, mukaan lukien paikallisen kielen oppiminen sen jälkeen, kun he ovat asettuneet uuteen isäntämaahan, jossa on espanjankielinen perhe:

E spēRantoauttoi paljon stimuloimaan kykyäni puhua [...] yleistä, en olisi edes yrittänyt oppia unkaria, jos minulla ei olisi ollut esperanto oppikirjaa oppia unkaria, mikä helpotti minua.

Esperanto on osoittautunut eläväksi kieleksi, jolla on suuri potentiaali tehokkaana viestintävälineenä eri aloilla. Sitä käytetään päivittäisessä keskustelussa, erityiskäyttöön tarkoitettuna kielenä sekä alkuperäisen ja käännetyn kirjallisuuden välineenä. Se onmenestyksekkäin kieli yli 1000 rakennetun kieliprojektin joukossa. Tämä johtuu osittain sen rakenteellisista ominaisuuksista: tuottava järjestelmäsananmuodostus, joustava syntaksi ja vähentää monimutkaisuutta ja poikkeuksia, kaikki menettämättä ilmaisukykyä. Esperanton menestys johtuu kuitenkin pääasiassa ekstralinguistisista tekijöistä: kieli on löytänyt riittävän monipuolisen ja luovan puhujayhteisön kestävän kehityksen ja levityksen varmistamiseksi. Huhtikuussa 2012esperanto lisättiin Google Translaten kieliin, ja Wikipedion (Esperanto Wikipedia) kehittäminen on käynnissä, ja joulukuussa 2017 artikkeleita oli yli 240 000. Harvat esperanton syntyperäiset puhujat (noin 1 000 ihmistä) eivät aseta kielistandardeja, mikä tarkoittaa, että kaikki puhujat voivat kommunikoida tasavertaisesti.

Näistä syistä koulutusjärjestelmissä ei pitäisi sivuuttaa esperantoa, vaan pikemminkin harkita uudelleen sen mahdollisuuksia kommunikoida samalla tavalla kuin luonnollisia kieliä. Suunnitteilla olevaa kieltä koskevaa opetusta voitaisiin toteuttaa muiden vieraiden kielten kurssien rinnalla.

Poliittiset vaikutukset

1. Suunnitellut kielet ja interlinguistiset (suunniteltujen kielten opiskelu) olisi määriteltävä korkeakoulujen opetus- ja tutkimusalueiksi.
2. Esperanton opetukseen kouluissa olisi luotava ammattitaitoista opetusmateriaalia.
3. Esperantoa olisi tarjottava vieraana kielenä valikoiduissa kouluissa eri puolilla Eurooppaa osana koordinoitua lähestymistapaa sen pitkän aikavälin arvon määrittämiseksi laajamittaisesti. Tämä edellyttäisi opettajankoulutusta jokaiselle osallistuvalla koululle, jolla olisi laadukkaan opetuksen takaavat standardit, samoin kuin muiden vieraiden kielten osalta.

Referenssit ja syventäminen

- Brosch, C. (2018). Esperanto als Mittlersprache bei längerfristiger Mobilität. In S. Fiedler & C. Brosch (Eds.), *Flucht, Exil, Migration – sprachliche Herausforderungen*. Leipzig: Leipziger Universitätsverlag, 69–90.
- Brosch, C. & Fiedler, S. (2017). Der spezifische Beitrag des Esperanto zum propädeutischen Effekt beim

fremdsprachenlernen (mit Schwerpunkt auf der Erwachsenenphase). Asia C. Brosch & S. Fiedler (toim.), *Jahrbuch der Gesellschaft für Interlinguistik*, 11–38.

Fiedler, S. & Brosch, C. (2018). Esperanto – käytössä oleva lingua franca: Tapaustutkimus koulutusalan kansalaisjärjestöstä. *Kieliongelmat & Kielisuunnittelu*, 42, 194–219.

Pereltsvaig, A. (2017). *Esperanttiset opinnot: Art. Verkkojulkaisu*: www.esperantic.org/en/research/state-of-the-art/

Piron, C. (2006). Valitsemalla virallinen kieli/Wahl einer Amtssprache. U. Ammon et al. (Eds.). *Sociolingvistiikka/Soziolinguistik. International Handbook of the Science of Language and Society/Ein internationales Handbuch zur Wissenschaft von Sprache und Gesellschaft* Vol. 3/3. Teilband (s. 2484–2493). Berliini/New York: Gruyterilta.

Wandel, A. (2015). Kuinka monet puhuvat esperantoa? *Esperanto netissä. Monitieteinen kuvaus Complex Systems*, 13, 318–321.

58 Pitäisikö julkisissa palveluissa käyttää konekäännöstä?

Anthony Pym, Universitat Rovira i Virgili

Konekäännös (TA) on yleisesti saatavilla ilmaiseksi online-muodossa, joista tärkeimpiä hallinnoivat maailman suurimmat IT-yritykset, jotka sijaitsevat Yhdysvalloissa. Yleisesti ollaan sitä mieltä, että näiden järjestelmien tarjoamat käännökset ovat virheellisiä ja epäluotettavia ja että niitä olisi vältettävä kaikissa olosuhteissa. Monet ihmiset kuitenkin käyttävät näitä verkkopalveluja johdonmukaisesti ja osaavat integroida tulokset muihin viestintästrategioihin. Kysymys ei ole siitä, voidaanko konekäännöstä käyttää, vaan siitä, miten ja milloin sitä voidaan käyttää.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Teknisen avun käyttöä julkisissa palveluissa koskeva tutkimus osoittaa kahdenlaisia tilanteita, jotka ovat perustavanlaatuisesti erilaisia.

Ensimmäisessä skenaariossa kiinteä teksti (virallinen teksti tai mahdollisesti verkkosivusto) on ilmainen verkkokäännösjärjestelmä tai painikkeet tarjotaan verkossa, jotta käyttäjät voivat tehdä niin itse. Tuloksena on kirjallinen käännös, joka sisältää virheitä. Et näe näitä virheitä, jos et osaa kieltä; virheet eivät välttämättä ole kuolemaan johtavia; muttahänon täällä. Monissa tapauksissa käyttäjä voi ymmärtää verkkosivuston tai asiakirjan sisällön, mutta sillä on lähes varmasti kielteisiä seurauksia.

1. Käyttäjä kokee, että hänen kieltään ei kunnioiteta, mikä voi vaikuttaa kielteisesti hänen sosiaalisen osallisuuden tunteeseensa.
2. Kyseisen julkisen palvelun tuotekuvaan kohdistuu kielteisiä vaikutuksia.
3. Vaikka yleisiä ideoita jaetaan, käyttäjällä on tapana kehittää järkevää epäluottamusta yksityiskohtiin, mikä tarkoittaa, että kaikki keskeiset tai riskialttiit tiedot eivät yksinkertaisesti ole raakaa tai että niitä on seurattava muiden kanavien kautta.
4. Kaikkein epäedullisimmassa tilanteessa, erityisesti terveyspalvelujenosalta, suuririskistä tietoa voidaan uskoa ja siihen voidaan puuttua, millä voi olla tuhoisat seuraukset.

Toisessa skenaariossa käyttäjät itse valitsevat konekäännöksen kielelle, jota ei muuten ole saatavilla, ja heitä varoitetaan siihen liittyvistä riskeistä.

Terveyspalvelujen verkkosivustolla voitaisiin esimerkiksi esittää luettelo puhelinnumeroista, joita voidaan käyttää seurantaan (ks. Liddicoat ja Hale 2015), mikä on vähäriskinen tilanne, jossa konekääntäminen on varmasti parempi kuin ei mitään.

Kuvat ja todisteet

Kun konekäännöstä sovelletaan erikoistilanteisiin, kuten lääketieteellisiin konsultaatioihin, voidaan edetä jakamalla vuoropuhelu suljettuihin käsikirjoituksiin, joissa on rajoitettu määrä vaihtoehtoja kussakin vaiheessa. Tämä voi toimia melko hyvin, kunhan vuoropuhelu pysyy käsikirjoituksessa, kuten voidaan nähdä erikoislääkärin kääntäjä, joka on ladattavissa ilmaiseksi. Hetikun jätämme suljetun käsikirjoituksen, tarvitaan muita ratkaisuja.

MIME-tapaustutkimukset Tarragonassa, Leipzigissä ja Ljubljanaossa osoittivat, että viimeaikaiset maahanmuuttajat ja turvapaikanhakijat käyttävät verkkokonekäännöksiä valmistautuakseen tärkeisiin tapahtumiin, kuten vierailemaan lääkäriellä.

Näin he tulevat keskusteluunainakin jonkin verran ymmärrystä termejä, joita käytetään ja millaisia asioita, jotka tullaan sanomaan. Tällaisissa tilanteissa konekääntäminen ei ole vain ”parempikuin mikään”. Tämä on todellinen apu, jota voidaan käyttää yhdessä muiden sovittelustrategioiden kanssa: Lingua franca, ymmärtäminen, isäntäkielen käyttö. Tällaisessa tilanteessa konekääntämisen käyttö ei ole vain laillista, vaan se ansaitsee viljellä ja erityisesti kouluttaa.

Poliittiset vaikutukset

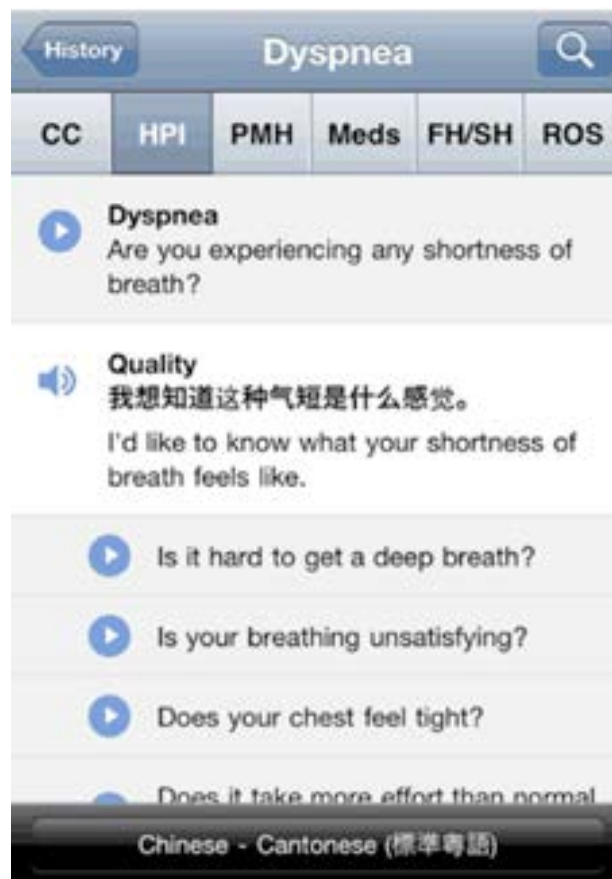
Poliittiset seuraukset ovat seuraavat:

1. Yleisesti ottaen palveluntarjoajien ei pitäisi käyttää konekäännöstä, ellei se liity muihin viestintästrategioihin (ennen muokkaamista, julkaisun jälkeiseen versioon). Tämä koskee erityisesti riskialttiita tilanteita.
2. Samalla käyttäjän valitsemaan konekäännökseen voidaan käyttää linkkejä vähäriskisiin tilanteisiin ja kieliin, joilla ei todennäköisesti toimiteta ihmiskäännöksiä. Konekäännöstä ei missään tapauksessa pidetä pätevän ammattihenkilön käännöksen korvikkeena.

3. Palveluntarjoajien olisi tunnustettava, että monet niiden asiakkaista käyttävät konekäännöstä, koska he ovat täysin tietoisia sen rajoituksista ja yhdistämällä menestyksekkäästi muita sovitteluratkaisuja. Tällaisia käytäntöjä ei pitäisi yrittää kieltää.

4. Konekääntämisen älykästä käyttöä koskevan koulutuksen olisi oltava osa yleisiä sovittelukoulutusohjelmia, jotka tunnustetaan peruskielitaidona.

Neuronaalinen konekäännös vuodesta 2016 on parantanut monien kieliparien tulostuksen laatua, ja ei ole epäilystäkään siitä, että nuoremmat käyttäjät ovat, sitä enemmän he osaavat integroida konekäännöksen joukkoihin viestintästrategioita.

Referenssit ja syventäminen

García, I. (2010). Onko konekäännös valmis? *Kohde*, 22, 7–21.

Liddicoat, A. & Hale, S. (2015). Tarkkuuden ja kulttuurin merkitys sekä koneen nousu tulkkauksessa ja kääntämisessä. *Cultus: Kulttuurienvälisen sovittelun ja viestinnän lehti*, 8, 14–26.

59 Pitäisikö englantia, kuten lingua franca, olla saatavilla useita lajikkeita?

Helder De Schutter, Nenad Stojanović, Sergi Morales-Gálvez, Katholieke Universiteit Leuven

Viime vuosina useat poliittiset filosofit ovat tarkastelleet uudelleen englannin käyttöä maailman lingua francana, muun muassa sitä, onko tämä määräävä asema oikeuden periaatteiden mukainen. Samalla kaudella syntyi kielitieteessä uusi kasvava keskustelu englannin käytöstä lingua francana, mikä viittaa siihen, että ei-alkuperäisten puhujien käyttäessä englantia korvataan toisella erillisellä idiomilla, hieman kuten muut kommentaattorit puhuvat ”Glorbisha” verrattuna standardienglantiin yhdessä sen monista alkuperäisistä lajikkeista (ks. esim. Seidlhofer 2011, Jenkins 2014). Jotkut väittävät, että englantia, jota käytetään lingua francana, ei pitäisi pitää äidinkielenään englanninkielisten puhujien ”omistuksessa”. Sen sijaan englantia lingua franca (ELF) on katsottava oikeutetuksi sellaisenaan, ei puutteellisena englannin kielen muotona.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Kielellinen kiinnostus ELF:ään ja poliittisten filosofien kiinnostus kielelliseen oikeudenmukaisuuteen ovat kehittyneet samanaikaisesti, mutta nämä kaksi kirjallisuutta eivät ole tähän mennessä lähestyneet (lukuun ottamatta esimerkiksi Gazzolaa ja Grin 2013:ta). Van Parijs (2011), joka on vahva englannin kielen käytön puolestapuhuja, sekä monet sen seuraajista olettavat, että kansainvälisesti käytetty englantia ei eroa englantia äidinkielenä (ENL). ELF:n kannattajat päinvastoin katsovat, että ne ovat olennaisesti erilaisia. Muutamia viittauksia lukuun ottamatta hänei kuitenkin ollut kiinnostunut kielellisestä oikeudenmukaisuudesta kiinnostuneiden poliittisten filosofien esiin tuomista kysymyksistä. Tämä huomion puute on ongelmallista, koska se voi johtaa vakaviin virheisiin kyseessä olevien kysymysten diagnosoinnissa.

Esimerkiksi väite, jonka mukaan ei-alkuperäiset englannin puhujat eivät enää ole epäedullisessa asemassa kuin syntyperäiset puhujat, kun englantia puhutaan lingua francassa (eli ”ELF”; ks. Jenkins 2014: 39–40; Seidlhofer 2011: 16) on edelleen epämääräinen. Tällaisen väitteen perustelemiseksi tarvitsemme ensin selkeää käsitystä siitä, mikä merkitsee epäoikeudenmukaisuutta tai siihen liittymätöntä haittaajamiten ELF ratkaisee tai vähentää sitä. Vasta sitten voidaan antaa asianmukainen lausunto ELF:n suurimmasta oikeudesta.

Samalla, jos syntyperäisten puhujien englannin käyttö voidaan erottaa syntyperäisten puhujien englannin käytöstä, filosofit harkitsevat uudelleen väitettä, jonka mukaan englannin käyttö maailmanlaajuisena liikennekielenä on epäoikeudenmukaista. Joidenkin ELF-väitteen piirteiden olisi sen jälkeen siirryttävä normatiiviseen keskusteluun maailmanlaajuisesta kielellisestä oikeudenmukaisuudesta, mikä johtaa nykyisten kantojen muuttamiseen ja hallitsevan argumentin uudelleensuuntaamiseen.

Tutkimuksessa yksilöidään neljä maailmanlaajuisen kielellisen epäoikeudenmukaisuuden lähdettä maailmassa, jossa englantia käytettäisiin maailmanlaajuisena lingua francana.

1. **Viestinnän epäoikeudenmukaisuus:** muilla kuin englantilaisilla puhujilla on suhteellisesti heikommat viestintätaidot, mikä voi haitata heidän viestintäänsä.
2. **Resurssiriippumattomuus:** muiden kuin syntyperäisten puhujien on investoitava huomattavasti englannin oppimiseen, kun taas syntyperäisten puhujien ei tarvitse tehdä niin.
3. **Elämän maailman epäoikeudenmukaisuus:** ei-englannin kielet jäävät syrjäseudulle, kun taas näiden kielten puhujat joutuvat kuluttamaan yhä suuremman osan elämästään englanninkielisessä ympäristössä ja referensseissä (mitä poliittiset filosofit kutsuvat ”elämän maailmaksi”).
4. **Ihmisarvon epäoikeudenmukaisuus :** Englanninkorkeampi asema merkitsee vastaavasti muiden kielten heikompaan asemaan ja vähäisempää arvokkuutta ja arvovaltaa.

Kuvat ja todisteet

Englannin kielen uudelleenkäsittelyminen ELF:ksi ei poista kielellistä epäoikeudenmukaisuutta. Ensinnäkin investoinnit resursseihin ovat edelleen pohjimmiltaan epätasaisia. Toiseksi, koska ELF ei ole vakaa ja luonteeltaan dynaaminen, puhujille ei ole selvää, mikä on viestintätarkoitus, joka voi johtaa viestintään liittyvään epävarmuuteen. Lisäksi useimmissa tapauksissa äidinkielenään puhuvien ja muiden kuin syntyperäisten puhujien välillä on edelleen aukkoja. Kolmanneksi, vaikka se on teoreettisesti mahdollista ”deculturalise” the English language and ”

reculturalize” it as a todella yhteinen ja neutraali kieli, tämä ei ole uskottavaa, erityisesti kun otetaan huomioon ELF:n perustavanlaatuinen epävakaus, joka on jyrkästi ristiriidassa ENL:n vahvan kulttuurisen juurtumisen kanssamaissa, joilla onsuuri taloudellinen, poliittinen ja demografinen merkitys, kuten Britanniassa, Yhdysvalloissa, Australiassa jne. (Mackenzie, 2014). Neljänneksi ELF:n arvovalta tuskin vastaa ENL:n arvostusta nimenomaan epävakaa ELF:n ja pitkään vakiintuneen ja vahvan kirjallisuuden ja kansallisten perinteiden omaavan ENL:n välisen eron vuoksi.

Poliittiset vaikutukset

Kun otetaan huomioon, että englannin vaikutusvalta on huomattava ja sitä käytetään nykyisin enemmän kuin mikään muu kieli kansainvälisessä viestinnässä, yksi mahdollinen vaihtoehto on etsiä muu strategia englannin käytön osalta. Se voidaan erityisesti ymmärtää monikeskukseksi lingua francaksi, aivan kuten myös *äidinkielet*, kuten saksa, hollanti (ja englantia itse!) ovat myös monikeskuisia. Tästä johtuva osallistuminen ei johda suoraan poliittisiin toimenpiteisiin, mutta se voi laajentaa kielipolitiikan tavoitteisiin liittyvien näkökohtien soveltamisalaa.

Jos lingua francaa itseään pidetään monikeskuisena, englannin kielen käytön kansainvälisessä viestinnässä tulisi käsittää tapa, jolla englantia puhutaan L1:n perusteella, mikä tekee kielestä monipuolisemman sisäisesti. Tämä lähestymistapa tarjoaa selkeämmän viestintästandardin toimivaltaepävarmuuden estämiseksi (kuten jos FLE:tä pidettäisiin oppimistavoitteena). Kuten De Schutter (tuleva) osoittaa, se mahdollistaa L1-ominaisuuksien ja

ilmaisujen siirtämisen Englantiin, mikä takaa vakaamman uudelleen kulttuurin, ja se palauttaa yhtäläisemmän arvokkuuden, kun otetaan huomioon kieli, asetetaan sille standardit ja annetaan ei-alkuperäisille englantilaisille luottamus siihen, että he puhuvat myös (hyvää) englantia paikallisten sääntöjen mukaisesti, joiden standardointi antaa puhujille uskottavamman vastapainon ENL-standardeille kuin ELF:n volatilitteetti.

Referenssit ja syventäminen

Kirjoittanut Schutter, H. (tuleva). Maailmanlaajuinen kielellinen oikeus ja englantia Lingua Franca. F. Grin & P. Kraus (Eds.), *Monikielisyyden politiikka. Kielellinen hallinto, globalisaatio ja eurooppalaistuminen*. Amsterdam: Hän on John Benjamins.

Gazzola, M. & Grin, F. (2013). Onko ELF tehokkaampi ja oikeudenmukaisempi kuin kääntäminen? EU:n monikielisen järjestelmän arviointi. *International Journal of Applied Linguistics*, 23, 93–107.

Jenkins, J. (2014). *Englantia kuin lingua franca kansainvälisessä yliopistossa: Akateemisen englannin kielen politiikka*. Oxford: Minä olen Routledge.

Mackenzie, I. (2014). *Englantia kuin Lingua Franca. Teorizing ja Opetus Englantia*. Oxford: Minä olen Routledge.

Seidlhofer, B. (2011). *Ymmärtää englantia Lingua Franca*. Oxford: Oxfordin yliopiston lehdistö.

Van Parijs, P. (2011). *Kielellinen oikeus Euroopalle ja maailmalle*. Oxford: Oxfordin yliopiston lehdistö.

60 Mitkä ovat asianmukaiset kielimallit liikkuvien eläkeläisten kielitarpeiden tyydyttämiseksi?

Per Gustafson, Ann Elisabeth Laksfoss, Cardozo, Uppsalauniversitet

Suhteellisen varakkaiden eläkkeensaajien muutto Pohjois-Euroopasta eläkkeelle jääviin kohteisiin Välimeren rannikolla luo erityisiä sosiolingvistisiä toimintaympäristöjä. Monet eläkkeellä olevat maahanmuuttajat eivät opi vastaanottavan maan kieltä ainakaan perusteellisesti. Sen sijaan maahanmuuttajat ja muut paikalliset toimijat käyttävät erilaisia kielistrategioita viestintätarpeidensa täyttämiseksi. Mitkä ovat nämä strategiat ja miten paikallisten päättäjien pitäisi navigoida kansainvälisen muuttoliikkeen monimutkaisessa kielellisessä ympäristössä eläkkeellä?

Mitä tutkimus kertoo meille?

Liikkuvuutta ja kielellistä monimuotoisuutta Euroopassa on kaksi normatiivista näkökulmaa. Ensinnäkin kielikysymykset ovat keskeisessä asemassa maahanmuuttajien kotouttamista koskevissa keskusteluissa. Usein pidetään välttämättömänä, että maahanmuuttajat oppivat vastaanottavan maan kieltä päästäkseen työmarkkinoille ja osallistuaan poliittisiin prosesseihin sekä yhteenkuuluvuuteen ja identiteettiin liittyvistä kulttuurisista syistä. Tästä näkökulmasta katsottuna ensisijainen tulos on monikielisyys yksilötasolla eli maahanmuuttajat oppivat äidinkieltänsä lisäksi vastaanottavan maan kieltä.

Toiseksi on olemassa sekä EU:n että jäsenvaltioiden politiikkaa, joka koskee vähemmistökielten oikeuksia, joita joskus sovelletaan myös maahanmuuttajiin. Nämä oikeudet merkitsevät sitä, että laillisilla asukkailla, joilla on muu äidinkieli kuin enemmistö tai virallinen kieli, olisi tietyissä olosuhteissa oltava mahdollisuus käyttää äidinkieltään. Tästä näkökulmasta katsottuna paras tulos on monikielisyys yhteiskunnallisella tasolla: vastaanottava yhteiskunta tarjoaa tietoa paitsi enemmistökielellä myös asianomaisilla vähemmistökielillä, ja tietyissä tilanteissa tulkkaus tai käännös on saatavilla.

Kunotetaan huomioon liikkuvien eläkeläisten kielitarpeet, poliittisten päättäjien on löydettävä tasapaino näiden kahden näkökulman välillä.

Kuvat ja todisteet

Kun kyseessä on eläkeläisten kansainvälinen muuttoliike, MIME:n tutkimuksessa on yksilöity useita liikkuvien eläkeläisten käyttämiä kielistrategioita.

1) Monet eläkeläiset – ainakin pienemmät kieliyhteisöt – yrittävät aluksi oppia isäntämaan kieltä. Paikallisviranomaiset voivat osallistua ulkomaisten eläkeläisten tarpeisiin räätälöityjen kielikurssien järjestämiseen, jolleivät muut toimijat tee niin. Esimerkiksi eläkeläiset keskittyvät mieluummin viestintätaitoihin kuin kieliopillisiin korjauksiin, ja verkkokurssit voivat olla hyödyllisiä kohteissa, joissa monet kausiluonteiset maahanmuuttajat eivät voi osallistua säännöllisille kursseille paikan päällä.

Kielikoulutus ei kuitenkaan riitä. Ikääntyneiden on usein vaikea oppia uutta kieltä, ja heillä on vähemmän mahdollisuuksia ja kannustimia oppia paikallista kieltä kuin nuorilla. MIME tutkimus osoittaa, että eläkeläiset, jotka muuttavat ”elämäntapa”syistä useinsaada vähän taito kieliä heidän uuden kotimaan.

2) Eläkkeellä olevat maahanmuuttajat pystyvät usein käyttämään äidinkieltään. MIME-tutkimuksessa on kartoitettu neljä tapaa tehdä se. Ensinnäkin monissa eläkekohteissa on syntynyt ulkomailla asuvia yhteisöjä, joissa eläkkeellä olevat maahanmuuttajat voivat elää suuren osan päivittäisestä elämästään äidinkielellään.

Toiseksi eläkeläiset voivat käyttää tulkkaus- tai käännöspalveluja, jotka ovat usein helposti saatavilla paikoissa, joissa monet ulkomaiset eläkeläiset ovat asettuneet asumaan. MIME-tutkimuksessa todettiin kuitenkin, että näitä kielipalveluja tarjoavat usein ystävät, tuttavat tai tulkit, joilla ei ole muodollista pätevyyttä. Arkaluontoisissa tilanteissa tämä voi olla ongelma. Kolmanneksi joissakin yhteyksissä on raportoitu keskinäisestä ymmärryksestä (läheisten kielten käyttäjien keskinäinen ymmärrys). Neljänneksi maahanmuuttajat voivat tilapäisesti palata (entiseen) kotimaahansa suorittamaan tiettyjä toimia, esimerkiksi neuvottelemaan lääkärin kanssa. Tätä strategiaa voidaan kuvata ”tuotokseksi”.

3) Lopuksi englantia käytetään yhä useammin lingua franca eläkekohteissa, koska sekä eläkeläiset että paikalliset asukkaat saavat paremman englannin kielen. Tämä helpottaa monien eläkkeellä olevien maahanmuuttajien elämää, jos he pystyvät kommunikoimaan mieluummin englanniksi kuin paikallisella kielellä. Englannin valta-asemassa on kuitenkin myös valtaa ja asemaa koskevia kysymyksiä, jotka voivat olla herkkiä syntyperäisten ja ulkomaalaisten välisessä vuorovaikutuksessa ja siten myös sosiaalisen yhteenkuuluvuuden kannalta. Lisäksi

paikallisviranomaiset näyttävät joskus luottavan liikaa englantiiin ja uskovat, että englanninkieliset tiedot ovat kaikkien ulkomaalaisten saatavilla.

Näin ei ole, sillä kaikki liikkuvat eläkeläiset eivät ymmärrä englantia ja edes niitä, jotka ymmärtävät yleisesti paremmin, jos he saavat tietoa äidinkielellään. Englanti on usein hyödyllinen yleisen tiedon päivittäisessä viestinnässä ja levittämisessä, mutta tulkkaus tai kääntäminen äidinkielelle on tarpeen tiettyjen ryhmien ja yksilöiden täydentämiseksi ja erityisen arkaluonteisissa tilanteissa.

Poliittiset vaikutukset

Eläkkeellä olevat maahanmuuttajat käyttävät monenlaisia kielistrategioita päivittäisen viestinnän hallintaan. Poliittisten päättäjien on tunnistettava tämä moninaisuus ja mukauduttava siihen, vältettävä ”kokoon” perustuvia ratkaisuja ja oltava valmiita käyttämään erilaisia kielellisiä lähestymistapoja tilanteen mukaan. Tähän voi sisältyä maahanmuuttajaystävällinen kielikoulutus, yhteistyö etnisten yhdistysten kanssa, laadukkaat julkiset tulkkaus- ja käännöspalvelut sekä hyvin harkittu englannin kielen käyttö lingua francana. Jos vastaanottavan maan viranomaiset voivat ja ovat halukkaita tarjoamaan tulkkauspalveluja muilla aloilla kuin oikeudenkäynneissä, jos EU:n lainsäädännössä niin edellytetään, etusijalle olisi asetettava sairaanhoito.

Referenssit ja syventäminen

Casado-Díaz, M. A. (2006). Eläkkeelle jääminen Espanjaan: Analyysi Pohjois-Euroopan kansalaisten välisistä eroista. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 32, 1321–1339.

O’Reilly, K. (2008). *Keskustelut Costasta*. Julkaissut Lulu.com

Torkington, K., David, I., & Sardinha, J. (Eds.). (2015). *Hyvän elämän harjoittaminen: Elämäntapamuutto käytännössä*. Newcastle päälle Tyne: Cambridgen apurahat.

KIELISTRATEGIAT ELÄKELÄISTEN KANSAINVÄLISESSÄ MUUTTOLIIKKEESSÄ

Viestintä isäntämaan kielellä

Viestintä maahanmuuttajien äidinkielellä

Viestintä in a lingua franca (usein englantii)

61 Miten keskinäistä ymmärtämistä voidaan käyttää ammatillisissa yhteyksissä?

Machteld Meulleman, Alice Fiorentino, Reimsin yliopisto Champagne-Ardenne

Yksi Euroopan julkisten ja yksityisten laitosten suurimmista haasteista on se, miten hallita monenlaisia monikielisiä viestintäympäristöjä, myös työtä. Kielitaloustieteen tutkimus osoittaa, että englannin korkea taso ei välttämättä riitä ja että muiden vieraiden kielten taito voidaan palkita laajalti, koska se tarjoaa kilpailuetua (esim. Grin, Sfreddo ja Vaillancourt 2010). Vaihtoehtoisin ratkaisuihin monikielisessä ympäristössä toimiville yrityksille kuuluvat äidinkielenään puhuvien henkilöiden rekrytointi, ammattitulkien ja kääntäjien käyttö sekä oman kielikoulutuksen tarjoaminen. Näiden tunnettujen strategioiden rinnalla mahdollisuuksia keskinäiseen ymmärtämiseen on edelleen suurelta osin hyödynnetty suullisesti tai kirjallisesti.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Ammatillisissa yhteyksissä havaittiin suullisen keskinäisen ymmärryksen käyttöä kasvotusten pidettävissä kokouksissa sekä läheisten yhteistyökumppaneiden (Ribbert & 10 Thije 2007) että epävirallisten kokousten (Klaveren & De Vries 2012) välillä. Tälle sovittelumenetelmälle on esitetty useita etuja, erityisesti ryhmätyöskentelyn yhteydessä. Aina kun kollegat puhuvat (tai osaavat riittävästi) asiaan liittyviä kieliä (eli suhteellisen lähellä toisiaan), tätä yhteistä kielitaitoa voidaan käyttää ajan säästämiseen, henkisen väsymyksen välttämiseen ja keskinäisen kulttuurisen ymmärryksen välittämiseen.

Ammatillisissa yhteyksissä, joihin liittyy vierailla kielillä kirjoitettuja asiakirjoja, keskinäinen ymmärtäminen on melko yleistä, erityisesti kun siihen yhdistetään sanakirjojen tai käännöstyökalujen käyttö. Kirjalliset vastaanottotaidot ovat erittäin kustannustehokkaita kahdesta pääasiallisesta syystä.

Ensinnäkin ne tarjoavat maksimaalisen joustavuuden, koska pienellä koulutuksella on täysin mahdollista paitsi saavuttaa korkealaatuinen ymmärrys asiaan liittyvistä kielistä, myös hakea tietoa asiakirjoista, jotka on kirjoitettu vähemmän läheisillä kielillä, mutta myös yhteyskielistä (Castagne 2007). Toiseksi niistä ei aiheudu välittömiä kustannuksia ja ne voivat vähentää tulkkaus- ja käännöspalvelujen tarvetta. EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden välisen sisäisen viestinnän simulointi viittaa siihen, että Euroopan

parlamentin jäsenten ja EU:n virkamiesten keskinäisen ymmärryksen toteuttaminen vaihtoehtona mallille, joka perustuu yksinomaan tulkkaukseen ja kääntämiseen kaikkien EU:n virallisten kielten välillä, vähentäisi merkittävästi käännösparien määrää ja säästäisi jäsenvaltioita useita miljoonia euroja (Grin 2008) ja edistäisi monikielisiä käytäntöjä.

Kuvat ja todisteet

Jotta voitaisiin tutkia keskinäistä ymmärtämistä ammattipiireissä, suoritimme tutkimuksen 10 entinen valmistunut University of Reims Champagne-Ardenne, jotka oli koulutettu kaksi vuotta vastaanottavat taidot vähintään kolme romanikieltä (italialainen, espanja, portugali) ja kolme saksan kieltä (saksa, englanti ja hollanti). Yhdeksän kymmenestä osallistujasta ilmoitti käyttäneensä kirjallista keskinäistä ymmärtämistä useimmiten yhdessä sanakirjan käytön kanssa. Kuitenkin vain harvat osallistujat ilmoittivat käyttäneensä keskenäänymmärtämistaitojaan suullisia asiakirjoja varten vain yksityisissä yhteyksissä.

Näin ollen edes vastaanottavaan monikielisyyteen koulutetut ammattilaiset eivät yleensä käytä näitä taitoja suullisissa yhteyksissä.

Tämä viittaa siihen, että suullisen keskinäisen ymmärtämisen ammattimaista käyttöä ei vielä pidetä todellisena vaihtoehtona lingua francan kaltaisille strategioille. Yksi mahdollinen ratkaisu voisi olla kannustaa ammattilaisia sopimaan selkeästi käyttämistään sovittelustrategioista esimerkiksi keskustelemalla lyhyesti kielivalikoimastaan aloittaessaan yhteistyön.

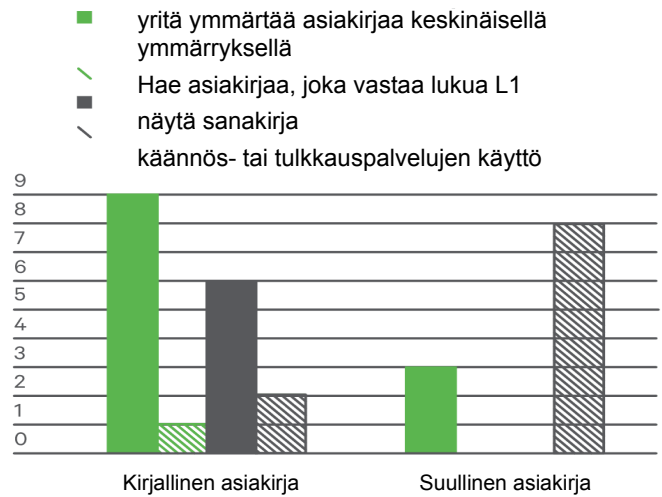
Poliittiset vaikutukset

Edellä esitetyn perusteella poliittiset päättäjät voisivat harkita seuraavia toimia.

1. Kannustetaan ja autetaan ammattialajärjestöjä toteuttamaan pilottihankkeita, joilla edistetään monikäsitteisen käyttöä sekä kirjallisten asiakirjojen käsittelyssä että henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa ryhmien sisällä.
2. Ammattialajärjestöjen olisi tarjottava monikielisiin tiimeihin osallistuvalla henkilöstöllä henkilökohtaista koulutusta vuorovaikutteisesta monikielisyystaidosta ja kirjalliset vastaanottotaidot henkilöstön jäsenille, joilla on usein vastavuoroisesti ymmärrettävillä tai jo osittain

tunnetuilla kielillä laadittuja asiakirjoja.

3. Sisältää monikielisen jakulttuurienvälisen suuntautumisen omaavien työprofiilien keskinäistä ymmärtämistä koskevan koulutuksen.

VASTAAJAT "VASTAUKSET KYSYMYKSEEN: "VIERAAN KIELEN ASIAKIRJAN EDESSÄ, MITÄ STRATEGIAA KÄYTÄT?"

Referenssit ja syventäminen

Castagne, E. (Ed.) (2007). *Keskinäiseen ymmärrykseen liittyvät kysymykset*. Coll. ICE 2, Reims: EPURE.

Virne, F. (2008). Keskinäinen ymmärtäminen, tehokkuus ja tasapuolisuus. V. Conti & F. Grin (Eds.), *Sovi naapurikielten välillä: Ymmärtämykseen* (s. 79–109). Geneve: Georg.

Virne, F., Sfreddo, C. & Vaillancourt, F. (2010). *Monikielisen työpaikan taloustiede*. New York: Minä olen Routledge.

Klaveren, S. & De Vries, J. (2012). *Käytännön ja mahdollisuudet Ymmärtämisen*. Euroopan komission käännöstoimen pääosaston työnkulun tehostamista koskeva tutkimus. Utrechtin yliopisto.

Ribbert, A. & Thije, J. D. (2007). Vastaanottava monikielisyys Alankomaiden ja Saksan kulttuurienvälisessä tiimiyhteistyössä. In J. D. ten Thije & L. Zeevaert (Eds.), *Vastaanottava monikielisyys: kielianalyysit, kielipolitiikat ja didaktiset käsitteet* (s. 73–101). Amsterdam: Hän on John Benjamins.

62 Mitkä ovat parhaat tavat työskennellä konekääntämisessä?

Anthony Pym, Universitat Rovira i Virgili

On helppo saada ilmainen online-käännös, järkyttää virheitä, ja julistaa, että järjestelmät ovat hyödyttömiä, ja ihmiset kääntävät aina paremmin. Mutta kun verkkokonekäännöspalvelut houkuttelevat yli 500 miljoonaa käyttäjää ja ovat saatavilla yli 100 kielellä (Turovsky 2016), on selvää, että ihmiset pitävät niitä hyödyllisinä erityisesti intensiivisen liikkuvuuden tilanteissa. Haasteena on tietää tarkalleen, mitä konekääntäminen on oikein ja milloin sitä käytetään.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Koska konekäännöstä käytetään monilla eri aloilla, tutkijat voivat valita alueet, jotka parhaiten sopivat tulokset he haluavat saavuttaa. Näin ollen kehittäjien ja heidän yritystensä tekemä tutkimus onomiaan yliarvioimaan yleisen suorituskyvyn, aivan yhtä helposti kuin perinteisten kääntäjien vastustuskyvyn etsiminen eiliiottele heikoa suorituskkyä. Kyselyssämme siitä, miten konekäännöstä todella käytetään julkisissa palveluissa, yksilöidään useita hyvin erilaisia skenaarioita.

Konekääntäminen suljetuilla alueilla: vaikkarajallinen määrä asioita liittyy rajallisella määrällä, esimerkiksi konekäsi kirjoissa tai tietyissä tietokonetuotteissa, konekääntämisen raakalaatu voi olla erittäin korkea, vaikka tulokset on todennettava ("post- muokattu") korkean riskin viestinnän tapauksessa. Kun sisäisiä konekäännösmoottoreita käytetään tällä tavalla, ne toimivat suurina käännösmuistoina.

Konekääntäminen vähäriskistä viestintää varten: kaikissatilanteissa, joissa virheistä aiheutuvat kustannukset ovat minimaaliset ja käyttäjät ymmärtävät ne, on yleistä, että käyttäjän aloitteesta toimitetaan konekäännös kielille, jotka muutoin eivät saisi käännöksiä.

Tämä voi tapahtua esimerkiksi kunnallisilla verkkosivustoilla, joilla käyttäjän on napsautettava kyseistä kieltä ja hänelle on ilmoitettava, että käännös saattaa olla virheellinen. Samaa periaatetta sovelletaan tilanteissa, joissa dialoginen palaute mahdollistaa käännösten suullisen tarkistamisen, kuten lääkärin vastaanotossa. Tällaisissa tilanteissa konekääntäminen on yleensä yksi liikkuvien henkilöiden käyttämistä ratkaisuisista.

Jälkimuokkaus avoimilla tai riskialttiilla aloilla: koskaedellä mainittuja kriteerejä ei sovelleta, konekäännökset onkorjattavaihmisentoimesta, ehkä monella eri tavalla. Monilla aloilla konekääntämisenpost -muokkaus tuottaa laadultaan

samanlaisia käännöksiä kuin täysin inhimilliset käännökset, mikä säästää jonkin verran aikaa.

Ei-kääntäjät post-kustantajina: monillateknisillä aloilla kenttäasiantuntijat, jotka eivät osaa lähtökieltä, voivat onnistuneesti muokata konekäännöstulosta. He voivat olla kiinnostuneita vapaaehtoisia, kutenosallistavanhankinnantapauksessa. Sen jälkeen ammattikäntäjät voivat tarkastaa heidän työnsä vaaditusta laadusta riippuen.

Esimuokkaus, kun tarvitaan useita kohdekieliä: tärkeinvaihtoehto post-edition on "pre-edition", jossa alkuteksti on kirjoitettu yksinkertaistetulla ja kontrolloidulla kielellä ennen kuin se on powered by konekäännösjärjestelmä. Laatu voi olla erittäin korkea, ja tehokkuushyödyt lisääntyvät jokaisen ylimääräisen kohdekielen avulla. Pääsääntöisesti, jos käännät yli viidelle kohdekielille, esimuokkaus on parempi kuin jälkimuokkaus.

Kuvat ja todisteet

On monia tapoja integroida konekääntäminen työnkulkuihin. Maksimaalinen malli onliitteenä oleva kaavio Carson-Berndsen et al. (2009). Teksti syötetään vasemmassa yläkulmassa, jossa käännettävät elementit puretaan ja ne segmentoidaan automaattisesti (yleensä lauseissa) trac tion muistijärjestelmissä tapahtuvaakäsittelyä varten. Segmentit otetaan käyttöön konekäännösjärjestelmä, joka tarjoaa version, jota voivat tarkistaa vapaaehtoiset ammattilaiset tai kohdekieliasiantuntijat kyseisellä alalla. Tämän jälkeen ammattikäntäjät tarkistavat tuloksen ja suorittavat sitten tyylillisen tarkistuksen ja kohdekielen tarkistuksen. Käännettävät elementit syötetään sitten alkuperäisessä muodossa("rekonstruktio"), minkä tahansa graafisen materiaalin kanssa, ja käännös on valmis toimitettavaksi. Kaikkia näitä vaiheita ei tietenkään tarvita kaikissa hankkeissa, mutta kaikkivoidaan ottaa huomioon tarpeiden mukaan. Ja seei ole tarpeen noudattaa tätä erityistä järjestystä: Esimerkiksi Temizöz (2013) totesi, että kohdekielen insinöörit tarkistivat kääntäjien julkaisua korkeammalla laatussolla kuin toiseen suuntaan. Tärkeää on, että kukaan ammattialasta ei esitä raakakonekäännöstä lopputuotteena.

Poliittiset vaikutukset

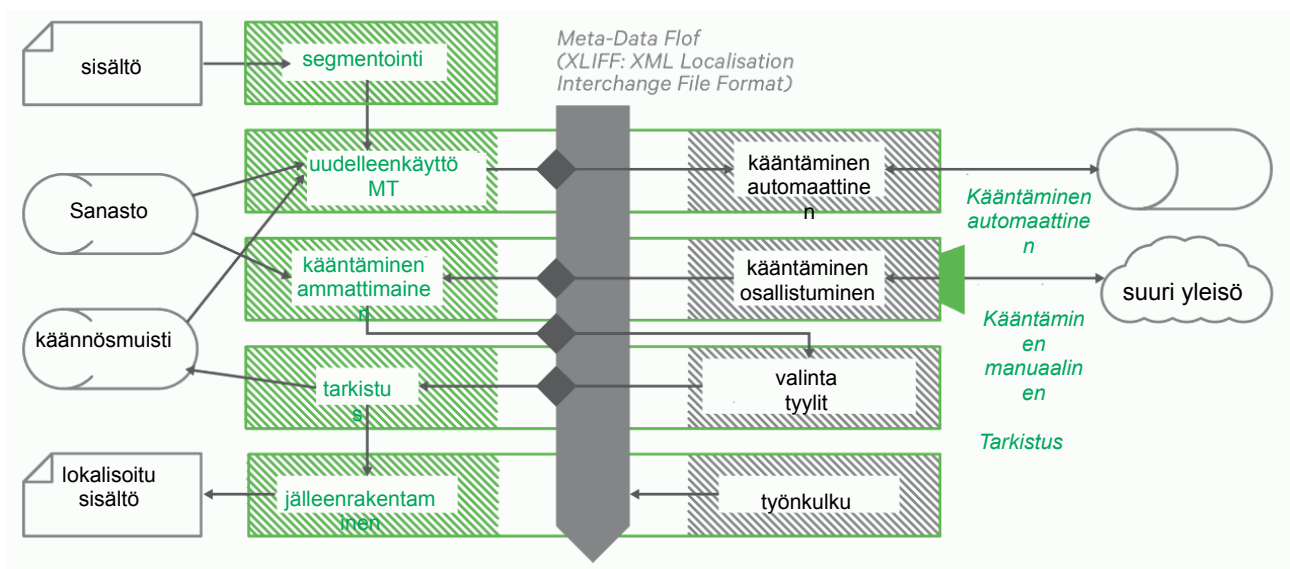
Konekääntämisessä mukana olevien poliittisten päättäjien olisi otettava huomioon seuraavat

suuntaviivat:

- konekääntäminen voidaan integroida työkulkuihin, joihin sisältyy editointi ja/tai esikäsittely;
- Raakakonekäännökset tulisi esittää vain vähäriskisissä tilanteissa, kun käyttäjä tekee aloitteen, raja- arvot ymmärretään ja kieltä ei käännetä muutoin. Näin ollen konekäännös ei yksinään voi täyttää kielioikeuksiin perustuvia vaatimuksia;
- Kääntäjäkoulutuksen olisi sisällettävä post -muokkaus ja esimuokkaus, ja näitä taitoja omaavia ammattilaisia olisi palkattava.

Referenssit ja syventäminen

- Carson-Berndsen, J., Somers, H., Way, A., & Vogel, C. (2009). Integroitu kieliteknologia osana seuraavan sukupolven lokalisointia. Lokalisointi fokus: Kansainvälinen lokalisointilehti, 8, 53–66.
- Temizöz, Özlem (2013). *Postiting konekäännöstulos ja sen versio*. Väitöskirja. Universitat Rovira i Virgili. tdx.cat/handle/10803/128204
- Turovsky, B. (2016). *Kymmenen vuotta Google Käännä*. goo.gl/TjnUWk. Käyty toukokuussa 2017.

63 Kenen pitäisi toimia tulkkina tai kääntäjänä?

Nike K. Pokorn, Jaka Čibej, Univerza v. Ljubljani

Vasta saapuneet maahanmuuttajat, kaksikielisetperheenjäsenet, muiden alojen ammattilaiset (esim. sairaanhoitajat) ja kaksikieliset työntekijät (esim. terveydenhuollon siivoajat) toimivat usein kulttuurivälittäjinä terveydenhuoltoon, oikeudellisiin palveluihin, poliiseihin ja kouluihin liittyvissä erittäin arkaluonteisissa yhteyksissä, ja näitä tehtäviä varten on vähän tai ei lainkaan koulutusta. Näitä improvisoituja tulkkeja ja kääntäjiä käyttävät säännöllisesti valtio ja muut sidosryhmät EU:n eri jäsenvaltioissa. Onko meidän siis koulutettava kääntäjiä ja tulkkeja, vai voimmeko käyttää kaksikielisiä ja kouluttamattomia asiantuntijoita näihin viestintätarkoituksiin?

Mitä tutkimus kertoo meille?

Useissa tutkimuksissa on analysoitu tilanteita, joissa tulkkausta suorittivat ammattilaiset, jotka eivät olleet saaneet tulkki-koulutusta. Neosoittavat, että ammattilaiset usein välittävät virheellistä tietoa, joka johtaa huonoon viestintään. Esimerkiksi Elderkin-Thompson et al. (2001) analysoi 21 espanjankielistä potilasta, jotka ottivat yhteyttä lääkäriinsä sairaanhoitajatulkkien avulla. He havaitsivat, että noin puolet kokouksista johti vakaviin viestintävirheisiin, mikä vaaransi lääkärin ymmärryksen oireista ja heikensi potilaan huolenaiheiden uskottavuutta. Samoin Berg-Seligson (2011) opiskeli tulkkinä toimineita poliiseja epäiltyjen kuulusteluissa ja havaitsi, että heidän sovittelunsa johti virheellisten tietojen siirtämiseen, mikä johti vakaviin viestintävirheisiin.

Muut tutkimukset osoittavat, että improvisoitujen tulkki- ja kääntäjien käyttöön liittyy merkittäviä riskejä, kuten siirron epätarkkuus (tehtävät ja lisäykset) sekä puolueettomuuden ja luottamuksellisuuden puute.

Improvisoitu tulkki esittää usein omia mielipiteitään, haastaa tulkitsemansa henkilön lausunnot, ohjaa vastauksia tai vastaa kysymyksiin tulkitsemansa henkilön puolesta ja suorittaa useimmiten tehtäviä tulkitun keskustelun ulkopuolella (Cambridge 1999, Flores et al. 2003, Martínez-Gómez 2014; Lesch ja Saulse 2014).

Kuvat ja todisteet

Improvisoituneet tulkit ja kääntäjät voivat myös aiheuttaa huomattavaa epäluottamusta viestinnässä.

Sloveniassa vuonna 2016 tehty turvapaikanhakijoita koskeva MIME-tutkimus osoitti, että maahanmuuttajat, joiden on käytettävä tulkkeja yhteydenpidossaan viranomaisten kanssa, tietävät, että tulkkaus käytetään usein kouluttamattomia tulkkeja ja että koulutuksen puute johtaa huonoon viestintään. 33-vuotias mies Iranista sanoi:

Viralliset kääntäjät ja tulkit, jotka kääntävät asiakirjoja, ovat päteviä. Mutta muut, jotka ovat vain tulkkeja...Jotkut heistä, he eivät tutkineet, useimmat heistä, he eivät opiskelleet tällä alalla, joten he... Koska he osaavat kielen, he tulevat töihin. [...] joskus on ollut väärinkäsitys ihmisten välillä, tai väärinkäännös ihmisten välillä.

Tämä vähän koulutettu työvoima johtaa turhautumiseen, kuten 22-vuotias afganistanilainen mies sanoi:

Olen usein huomannut, että useimmat kääntäjät eivät pysty ymmärtämään, mitä haluat ymmärtää...joko he eivät pysty ymmärtämään, joko he eivät kykene, en tiedä...tai ehkä et voi selittää sitä haluamallasi tavalla. Tällä tavoin tieto katoaa matkalla kolmannelle henkilölle.

Tutkimukset osoittavat, että kouluttamattomien kaksikielisten ihmisten käyttövoijohtaa viestinnän katkeamiseen ja lisää osallistujien turhautumista.

Poliittiset vaikutukset

Jotta vältettäisiin kouluttamattomien tulkki- ja/tai kääntäjien tulkkaus- tai käännösvirheet, poliittisten päättäjien olisi otettava huomioon seuraavat seikat:

1. tukea ammattilaisten koulutusta painottaen tulkkaus- ja käännöstaitojen hankkimista;
2. antaa koulutustakaksikielisille opettajille painottaen temaattisten taitojen hankkimista (eli alan tuntemusta), tulkkaus- ja käännöstaitoja sekä ammattietiikkaa;
3. kehittää kohtuuhintaisia koulutusmahdollisuuksia, jotta maahanmuuttajat voivat päästyyhteisön tulkki- ja kääntäjien ammattiin.

Referenssit ja syventäminen

- Berk-Seligson, S. (2011). Neuvottelu- ja viestintämajoitus kaksikielisissä fonttikysymyksissä: kriittinen sociolinguistisen vuorovaikutuksen näkökulma. *International Journal of the Sociology of Language*, 207, 29–58.
- Cambridge, J. (1999). Informaation menetys kaksikielisissä lääketieteellisissä haastatteluissa kouluttamattoman tulkin kautta. *Kääntäjä*, 5, 201–219.
- Elderkin-Thompson, V., Silver R. C., & Waitzkin, H. (2001). Kun sairaanhoitajat kaksinkertaistuvat tulkkina: Tutkimus espanjankielisistä potilaista yhdysvaltalaisessa perusterveydenhuollossa. *Yhteiskuntatiede ja lääketiede*, 52, 1343–1358.
- Flores, G. et al. (2003). Lääketieteellisessä tulkinnassa esiintyvät virheet ja niiden mahdolliset kliiniset seuraukset lastentautien kohtaamisissa. *Lastenlääkärit*, 111, 6–14.
- Lesch, H. M. & Sause, B. (2014). Terveystieteiden tulkkauspalvelun tarkistaminen: kuvaileva yleiskatsaus. *Näkymät*, 22, 332–348.
- Martínez-Gómez, A. (2014). Rikollisten tulkkaus rikollisille: normien rikkominen tai muokkaaminen? *The Journal of Specialized Translation*, 22, 147–193.
- Weisskirch, R. S. (Ed.) (2017). *Kielen välittäminen maahanmuuttajaperheissä: Teoriat ja taustat*. Lontoo: Minä olen Routledge.

64 Miten ja milloin käännös- ja tulkkaukspalveluja olisi tarjottava vasta saapuneille maahanmuuttajille?

Nike K. Pokorn, Jaka Čibej, Univerza v. Ljubljani

Viimeaikaiset muuttovirrat ovat vaikeuttaneet kääntämisen ja tulkkauksen tukemista kansalaistoiminnan, sosiaalisen, taloudellisen ja poliittisen toiminnan yhteydessä. Nämä palvelut ovat usein tiedotusvälineissä merkittävänä ja tarpeettomana julkisten varojen tuhlausena. Eri kieliä koskevissa toimintaperiaatteissa määritellään, milloin käännös- ja tulkkaukspalvelut on järjestettävä. EU:ssa ne ontaattu turvapaikkamenettelyissä direktiivillä 2013/32/EU ja rikosoikeudellisissa menettelyissä direktiivillä 2010/64/EU. Ei kuitenkaan ole olemassa EU:n lainsäädäntöä, joka takaisi välittäjän pääsyn julkisiin laitoksiin (kouluihin, yliopistoihin, yhteisökeskuksiin jne.), inhimillisiin ja sosiaalipalveluihin (pakolaiskeskukset, itseapukeskukset), terveydenhuoltolaitoksiin, uskonnollisiin organisaatioihin tai hätäpalveluihin.

Mitkä ovat olosuhteet, joissa kääntämisen ja tulkkauksen tukeminen on ratkaisevan tärkeää ja valtion olisi tarjottava sitä, ja millaisin kustannuksin?

Mitä tutkimus kertoo meille?

Useat tutkimukset kouluttamattomientulkkiä käytöstä tuomioistuimissa ovat osoittaneet, että laadukas tulkkauk on olennaisen tärkeää oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin varmistamiseksi (Hertog 2015). Muut tutkimukset osoittavat korkealaatuisen tulkkauksen ja kääntämisen tukemisen merkityksen terveydenhuollon organisaatioissa.

Terveydenhuollon yhteydessä asianmukaisen kielituen puuttuminen voi johtaa riittämättömään diagnoosiin tai huonoon diagnoosiin, viivästyneeseen tai virheelliseen lääketieteelliseen hoitoon, liian usein lääkäriin tehtäviin tapaamisiin, pitkittyneeseen sairaalahoidon kestoon ja päällekkäisiin kokeisiin. Lindholm ym. (2012) analysoivat 3 071 potilasta Yhdysvalloissa sijaitsevassa sairaalassa vuosina 2004–2007.

Sairalahoidon kesto oli huomattavasti lyhyempi sellaisten potilaiden kohdalla, joilla oli vähäinen englannin kielen taito, kun ammattitulkkeja käytettiin maahan tullessa tai sekä maahanpääsystä että poistuttaessa. Potilaiden, joilla ei ollut ammattitulkkausta, keskimääräinen oleskeluaika oli 0,75–1,47 päivää pidempi kuin potilailla, joilla oli tulkki sekä maahantulo- että poistumishetkellä. Lisäksi potilaat, jotka saivat tulkkaukspalveluja maahanpääsyn

ja/tai poistumisen yhteydessä, otettiin takaisin harvemmin 30 päivän jälkeen. Säästöt ovat melko selviä, kun otetaan huomioon, että keskimääräiset kustannukset päivän sairaalahoito Yhdysvalloissa vuonna 2013 vaihteli \$ 1,791 (voittoa tavoittelevat sairaalat) \$ 2,289 (voittoa tavoittelemattomat sairaalat), kun taas keskipalkka kääntäjän tai tulkin Yhdysvaltain sairaalassa oli \$22.90 tunnissa. Tämä tarkoittaa, että tulkin pitäisi viettää noin 80 tuntia potilaan kanssa, ennen kuin tulkkauksekustannukset ylittävät sairaalassa säästetyt ajan kustannukset.

Myös kyvyttömyys tarjota laadukasta tulkkauk- ja käännösapua terveydenhuollon alalla voi johtaa valituksiin ja kiistoihin. Quan ja Lynch (2010) raportoivat, että neljässä Yhdysvaltojen osavaltiossa vuosina 2005–2009 oli 35 korvausvaatimusta, joiden arvo oli yhteensä 2 289 000 Yhdysvaltain dollaria vahingonkorvauksista tai sovintoratkaisuista ja 2 793,800 dollaria oikeudenkäyntikuluista, koska terveydenhuollon laitoksissa ei ollut asianmukaisia kielipalveluja.

Kuvat ja todisteet

Ljubljanan yliopiston tekemässä tutkimuksessa haastateltiin 38 turvapaikanhakijaa ja painotettiin erityisesti kääntäjien ja tulkkiä käyttöä (ks. Pokorn & Čibej 2017).

Tulokset osoittavat, että vaikka maahanmuuttajat ovat oppineet vastaanottavan kielen, heillä ei useinkaan ole taitoja vuorovaikutukseen erityisissä yhteyksissä, kuten turvapaikkamenettelyjä koskevissa haastatteluisissa ja asianajajien ja lääkäreiden tapaamisissa, kuten 26-vuotias iranilainen haastateltava, joka toisinaan tulkitsee terveydenhuollossa, osoittaa:

Kyllä, ulkona tai lääkärin vastaanotolla. Aristaenglantiin. Mutta en ymmärrä paljon sanoja lääkärille, keholle, mutta opin hyvin äännekkäästi.

Vastaavan asian otti esille 22-vuotias afganistanilainen henkilö, joka oli Sloveniassa haastattelun aikaan viisi vuotta:

Käytin aluksi lähinnä kääntäjiä ja tulkkeja, kun en tuntenut sloveniaa. Tarvitsin niitä enimmäkseen

virallisiin suhteisiin, kuten haastatteluihin tai muihin velvollisuuksiin, tai sairaalassa, kun puhuin lääkärille, tarvitsin aina jotakuta, joka voisi selittää, mitä tarkoitin.

Kääntämisellä ja tulkkauksella on näin ollen tärkeä rooli osallistamisprosessin alussa, ja ne tarjoavat tukea joillekin heikoimmassa asemassa oleville maahanmuuttajille.

Poliittiset vaikutukset

Näiden havaintojen perusteella valtion olisi rahoitettava julkisten palvelujen tulkkaus ja kääntäminen, ja niitä olisi tarjottava äskettäin saapuneille maahanmuuttajille riskialttiissa tilanteissa, erityisesti oikeus-, poliisi- ja terveydenhuoltorakenteissa. Tällainen tuki nopeuttaisi osallisuutta ja vähentäisi kustannuksia erityisesti terveydenhuollon alalla.

Referenssit ja syventäminen

Ertl, A. & Pöllabauer (2010). Koulutus (lääketieteelliset) tulkit – avain hyvään käytäntöön.

Medint: Yhteiset eurooppalaiset koulutusnäkökulmat. *The Journal of Specialized Translation*, 14, 145–164.

Hertog, E. (2015). Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/64/EU oikeudesta tulkkaukseen ja kääntämiseen rikosoikeudellisissa menettelyissä: rikosoikeudellisten menettelyjen tulkkaukseen ja kääntämiseen liittyvät täytäntöönpanostrategiat. *Monti*, 7, 73–100.

Lindholm, M., Hargraves J.L., Ferguson W. J., & Reed, G. (2012). Ammattikielen tulkkaus sekä oleskelun kesto ja takaisinottoaste. *Yleisen sisälääketieteen lehti*, 27, 1294–99.

Pokorn, N. K. & J. Čibej (2017). Tulkkaus ja kielellinen osallisuus – ystävät tai viholliset? Kenttätutkimuksen tulokset. *Kääntäjä*. (Verkkajulkaisu: Marraskuuta 2017). doi.org/10.1080/13556509.2017.1396406

Quan, K. & Lynch J. (2010). *Kielimuurien korkeat kustannukset lääketieteellisessä väärinkäytöksessä*. Kalifornian yliopisto: Kansanterveysalan koulu, kansallinen terveyslakiohjelma. www.healthlaw.org/publications/the-high-costs-of-language-barriers-in-medical-malpractice#.Vj78naR-QhY

Erityisaiheet

- 65 Miten osallistamisen käsitettä sovelletaan liikkuviin eläkkeensaajiin? 168
- 66 Ovatko monikieliset ihmiset luovempia? 170
- 67 Miten monikielisyyden suojele toimii EU:n kuluttajansuojalainsäädännössä? 172
- 68 Miten voimme estää etnisten jakautumisten manipuloinnin geopolittisiin tarkoituksiin? 174
- 69 Vaikuttaako yksikielisyys maailmankaupassa rahoituksen opetukseen ja harjoittamiseen? 176
- 70 Sisältääkö romanien lähestymistapa kieltenoppimiseen hyödyllisiä oppitunteja kieltenopetuspolitiikan kannalta? 178
- 71 Mitä voidaan tehdä laitoshoidon tarvitsevien liikkuvien eläkeläisten auttamiseksi? 180
- 72 Miten monikielisyyttä edistetään EU:n kuluttajalainsäädännössä? 182

65 Miten osallistamisen käsitettä sovelletaan liikkuviin eläkkeensaajiin?

Per Gustafson, Ann Elisabeth Laksfoss, Cardozo, Uppsalauniversitet

MIME-puitteissa sekä maahanmuuttajien kotouttamista koskevista poliittisista ja tieteellisissä keskusteluissa käsitellään osallisuutta vastaanottavassa yhteiskunnassa. Kansainväliseen eläkkeelle siirtymiseen (MIR = MRI) osallistuminen tapahtuu kuitenkin usein ulkomailtasuissa yhteisöissä, jotka määrittävät yhteisen kansalaisuuden ja kielen perusteella eikä suhteessa vastaanottavaan yhteiskuntaan. Monet eläkkeellä olevat maahanmuuttajat eivät tunne vastaanottavan maan kieltä. Miten paikallisten poliittisten päättäjien olisi suhtauduttava liikkuvuuden ja osallisuuden erityiseen konstellatioon, jota edustavat suhteellisen etuoikeutetut iäkkäät Euroopan sisäiset maahanmuuttajat?

Mitä tutkimus kertoo meille?

”Kansainvälinen eläkkeellemuutto ” viittaa länsimaailman eläkeläisiin, jotka muuttavat pysyvästi tai tilapäisesti uuteen maahan paremman elämänlaadun etsimiseksi. Ilmaston, terveyden ja muihin elämäntapoihin liittyvät tekijät sekä taloudelliset tekijät ovat usein tärkeitä tekijöitä muuttajille.

Kansainvälinen eläkkeelle siirtyminen eroaa muista muuttomuodoista, sillä se vaikeuttaa sosiaalista, kulttuurista ja kielellistä osallisuutta vastaanottavissa yhteiskunnissa. On vaikea oppia uutta kieltä korkealla iällä, ja eläkkeelle siirtymisen jälkeen muuttavilla ihmisillä on vähemmän mahdollisuuksiata paikallista väestöä kuin siirtotyöläisillä. Liikkuvat eläkeläiset liikkuvat usein kausittain vanhojen ja uusien maiden välillä, minkä vuoksi he ovat poissa uudesta asuinpaikastaan osan vuodesta. Lisäksi monet eläkkeellä olevat maahanmuuttajat asuvat osa-alueilla, jotka on rakennettu ja myyty suoraan ulkomaisille ostajille. Kaikki nämä tekijät ovat esteenä kielenopiskelulle ja sosiaaliselle osallisuudelle.

Eläkkeensaajien vähäinen osallisuus vastaanottavissa yhteiskunnissa heijastaa myös erityisiä sosiolingvistisiä määntä, jotka ovat kehittyneet tärkeissä IR-kohteissa. Niille ovat ominaisia suuret ulkomaalaisyhteisöt (etniset klubit, kirkot, yritykset ja sosiaaliset verkostot), englannin laaja käyttö lingua francana sekä MIR:n ja matkailun päällekkäisyys. Näiden kielimaisemien ansiosta monet liikkuvat eläkeläiset voivat saavuttaa hyvän elämänlaadun ja laajan osallisuuden ulkomailtasuissa

opiskelematta vastaanottavan maan kieltä.

Tieteellinen kirjallisuus on kuitenkin huolissaan siitä, että osallistuminen etnisiin erillisalueisiin eikä enemmistöyhteiskunnassa voi heikentää yleistä sosiaalista yhteenkuuluvuutta. MIR -kohteissa on myös esimerkkejä paikallisista huolenaiheista ja turhautuneisuudesta, jotka liittyvät siirtotyöläisten kotouttamisen epäonnistumiseen. Tästä maahanmuuttajaryhmästä eikuitenkaan yleensä ole raportoitu vakavia muukalaisvihamielisiä tai maahanmuuttajavastaisia tunteita.

Kuvat ja todisteet

MIME-hankkeen yhteydessä suoritettavat tutkimukset osoittavat, että vastaanottavan maan viranomaiset voivat pyrkiä helpottamaan eläkkeelle jääneiden muuttajien osallistamista monin tavoin. Se voi edistää eläkkeellä olevien maahanmuuttajien ja alkuperäiskansojen kohtaamista, vuorovaikutusta ja vaihtoa. He voivat tukea ja tehdä yhteistyötä paikallisten ulkomaalaisjärjestöjen kanssa, järjestää yhteisiä festivaaleja ja juhlia sekä järjestää erilaisia sosiaalisia ja koulutuksellisia tapaamisia.

Tällaisia vaihtoja voivat olla ulkomaalaiset eläkeläiset, jotka haluavat harjoitella vastaanottavan maan kieltä, ja syntyperäiset, jotka haluavat parantaa englantiaan (tai muita vieraita kieliä), esimerkiksi kutsumalla eläkkeellä olevia maahanmuuttajia paikallisiin kouluihin. Yleisemmin paikallisviranomaiset voivat tarjota ulkomaalaisille tietoa kulttuuri- ja muista tapahtumista omalla kielellään, jotta he tuntevat olonsa tervetulleiksi. Etniset seurukset, yhdistykset ja kirkot voivat olla hyödyllisiä kumppaneita asiaankuuluvan tiedon yhteistyössä ja levittämisessä.

Asuntojen kehittäminen tärkeissä rannikkoalueilla sijaitsevista MIR:n kohteista on selvästi haitannut osallisuutta. Monet ulkomaisille asukkaille rakennettavat asunoyksiköt sijaitsevat kaupungin keskustojen ulkopuolella, ja julkisen liikenteen käyttömahdollisuudet ovat toisinaan vähäiset. Nämä alueet ovat suuria erillisalueita, jotka ovat eristyksissä asuinalueista, joilla on alkuperäisasukkaita. Paremmalla kaupunkisuunnittelulla voidaan hallita etnistä asuinalueiden eriytymistä ja helpottaa alkuperäiskansojen ja maahanmuuttajien välistä vuorovaikutusta.

MIME-hankkeen yhteydessä tehdyt tutkimukset osoittavat kuitenkin, että täysimittainen osallistaminen vastaanottavaan yhteiskuntaan ei ole mikään vaihtoehto erityisissä sosiaalisissa ja kielellisissä ympäristöissä, jotka tällä hetkellä ovat ominaisia tärkeille eurooppalaisille MIR-kohteille. Sen sijaan osallisuus tapahtuu pääasiassa ulkomailla asuvissa yhteisöissä. Samaan aikaan Euroopan sisäinen muuttoliike parantaa monille liikkuville eläkeläisille elämänlaatua. Jos eläkeläiset täyttäsivät kielellistä mukauttamista koskevat suuremmat vaatimukset, he muuttaisivat todennäköisesti vähemmän. Lisäksi eläkeläisten muutto eiyleensä johda vakavaan vihamielisyyteen, protesteihin tai muihin muukalaisvihamielisiin reaktioihin vastaanottavissa yhteiskunnissa, koska se liittyy matkailuun ja suhteelliseen etuoikeuteen.

paikalliseen espanjalaiseen yhteiskuntaan: Tapaustutkimus. Malaga: Observatorio Europeo de Gerontomigraciones, Malagan yliopisto. hdl.handle.net/10630/7279

Gustafson, P. (2008). Ylikansallisuus eläkkeelle siirtymisessä: Pohjois-Euroopan eläkeläisten tapaus Espanjassa. *Etninen ja rotututkimus*, 31, 451–475.

King, R., Warnes, T., & Williams, A. (2000). *Auringonlasku: Ison-Britannian eläkkeelle siirtyminen Välimerelle*. Oxford: Berg.

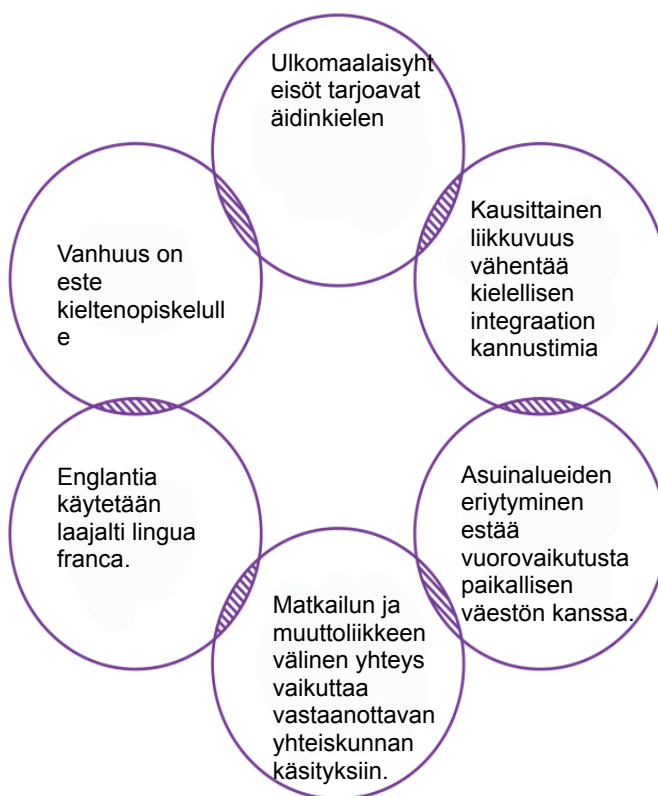
KIELTENOPPIMISEENJA KANSAINVÄLISEEN ELÄKKEELLE SIIRTYMISEEN VAIKUTTAVATTEKIJÄT

Poliittiset vaikutukset

Vastaanottavat yhteiskunnat voivat kannustaa paikallisia kulttuurienvälisiä kohtaamisia ja ryhtyä toimiin asuinalueiden eriytymisen torjumiseksi osallisuuden parantamiseksi. Eläkkeellä olevien maahanmuuttajien ottaminen mukaan ainakin MIR:n tärkeimpiin kohteisiin tapahtuu kuitenkin suurelta osin kotiseudultaan kotiseudultaan kotiseutuyhteisöissä, jotka perustuvat kansalliseen alkuperään ja yhteiseen kieleen. MIME-tutkimuksen tulokset osoittavat, että paikallisten päättäjien ei pitäisi odottaa eläkkeellä olevien maahanmuuttajien laajaa kielellistä kotoutumista tai vaatia sitä, vaan pikemminkin kehittää institutionaalisia ja kielellisiä lähestymistapoja nykytilanteen hallitsemiseksi.

Referenssit ja syventäminen

Betty, C., & Durán, asetus (2008). Vetäytyneet brittiläiset ulkomaalaiset ottaen huomioon sosiaalisurojen merkityksen ja integroitumisen

66 Ovatko monikieliset ihmiset luovempia?

Guillaume Fürst, François Grin, Geneven talousyliopiston observatorio

Usein väitetään, että monimuotoisuus luo luovuutta. Se on kuitenkin laaja-alainen kysymys, joka herättää paljon keskustelua. Monikielisyyttä ja luovuutta koskeva erityiskysymys on osa tätä keskustelua. Kun otetaan huomioon, että monikielisyys liittyy myönteisesti luovuuteen, tämä voisi oikeuttaa useiden kielten oppimisen ja käytön edistämisen eri yhteyksissä – koulutuksesta elinkeinoelämään ja yksityiselämään.

Tämä kysymys on käsitteellinen ja empiirinen haaste, ja se herättää useita asiaan liittyviä kysymyksiä: Mitä luovuus on? Miten voimme mitata sitä ja kvantifioida sen suhdetta monikielisyyteen? Voimmeko kohdistaa erityisesti kielellisen monimuotoisuuden ja erottaa sen muista kulttuuriseen monimuotoisuuteen liittyvistä henkilökohtaisista kokemuksista? Voidaanko yksittäisiä tuloksia yleistää muilla tasoilla (kuten pienissä ryhmissä tai kokonaisissa yrityksissä)?

Mitä tutkimus kertoo meille?

Luovuus voidaan nähdä monimutkaisena kognitiivisena kykyinä: useiden kykyjen (esim. erilainen ajattelu, päättely, yleinen ja alakohtainen tietämys) integrointi, joka johtaa yhdessä uusien ideoiden tuottamiseen, niiden arviointiin, valintaan ja kehittämiseen. Monet muut tekijät, kuten persoonallisuuden ominaisuudet tai ympäristömahdollisuudet, liittyvät läheisesti luovuuteen. Luovuuden kognitiivisiin näkökohtiin keskittyvä määritelmä ilmentää kuitenkin varmasti monia sen keskeisiä ulottuvuuksia. Tutkimukset kaksikielisyyden vaikutuksesta *kognitioon* ovat osoittaneet, että kaksikielisyys, joka ilmenee kielenmuutoksena, liittyy myönteisesti kognitiivisiin prosesseihin, kuten huomion joustavuuteen ja kykyyn suodattaa tietoja, jotka eivät ole merkityksellisiä.

Lisäksi kaksikielisyyden edut tällaisille kognitiivisille prosesseille näyttävät olevan yleistäviä muille kognitiivisille prosesseille, sekä suullisille että ei-suullisille prosesseille (Bialystok, 2017).

Tähän mennessä on kuitenkin kiinnitetty vain vähän huomiota *luovuuden* (joka onerillään *kognitiosta*) ja *monikielisyyden* (toisin kuin *kaksikielisyyden*) välisen yhteyden erityistutkimukseen. Jotkin urauurtavat tutkimukset viittaavat siihen, että kaksikielisyys todella edistää luovuutta, mutta monet niistä keskittyvät yksinomaan tiettyihin väestöryhmiin, kuten maahanmuuttajiin, lapsiin tai korkean tason kaksikielisiin. Lisäksi näissä tutkimuksissa on usein vaikea määrittää, edistääkö kielitaito sinänsä luovuutta vai monikielisyyteen usein liittyvää monikulttuurista kokemusta.

Kuvat ja todisteet

MIME-hankkeessa tehty alkuperäinen empiirinen tutkimus on testannut monikielisyyden ja luovuuden hypoteesia välttämällä edellä mainitut rajoitukset. Neljästä keskenään yhteensopivasta tutkimuksesta kerättyjä tietoja (yhteensä 592 henkilöä) käytettiin erilaisten mallien testaamiseen kehittyneillä tilastollisilla menetelmillä.

Tässä tutkimuksessa monikielisyys määriteltiin taitokokonaisuudeksi, jossa yhdistyvät tunnettujen kielten kokonaismäärä sekä toisen, kolmannen ja neljännen kielen tuotannolliset ja vastaanottavat valmiudet (arvioitu käyttäen vakiomuotoista välinettä, joka perustuu *kieliä koskevaan yhteiseen eurooppalaiseen viitekehukseen*).

Luovuus arvioitiin käyttämällä kahta muuttujaryhmää: 1) Luovuuskyselyt, joissa yhdistyvät globaalien idean luomiseen liittyvä koulutus ja kyky valita ideoita sekä tietoa luovasta toiminnasta ja saavutuksista useilla aloilla (esim. kuvataide, musiikki, tiede); ja 2) luovuustehtävät, joissa yhdistyvät kolmesta eri tehtävästä saadut pisteet (nämä pisteet perustuivat sekä vertaisarviointiin että objektiivisiin arviointimenetelmiin).

Yhteenvedon näistä tuloksista liitteenä oleva kaavio osoittaa, että molempien luovuuden mittareiden osalta satunnaisesti valitulla väestöllä on 50 prosentin todennäköisyys saada keskimääräistä korkeampi luovuutta koskeva pistemäärä, kun taas jos henkilö on monikielinen, todennäköisyys kasvaa noin 60 prosenttiin. Nämä ovat keskiarvoja, ja mitä monikielisempi henkilö on, sitä todennäköisemmin ne ovat luovia.

Monikielisyys liittyy myös ulkomaisiin kokemuksiin. Monikieliset ihmiset ovat keskimäärin matkustaneet ja asuneet useammin ulkomailla, ja muut analyysit osoittavat, että myös tämä kokemus liittyy myönteisesti luovuuteen. Vaikka nämä ja muut tekijät, kuten ikä, sukupuoli tai koulutus, otetaan huomioon, monikielisyyden vaikutus on edelleen myönteinen ja merkittävä erityisesti luoviin tehtäviin.

Poliittiset vaikutukset

Tässä vaiheessa voidaan sanoa, että on hyvin uskottavaa, että monikielisyys edistää yksilötasolla luovuutta – suoraan mutta myös epäsuorasti monikulttuurisen kokemuksen kautta.

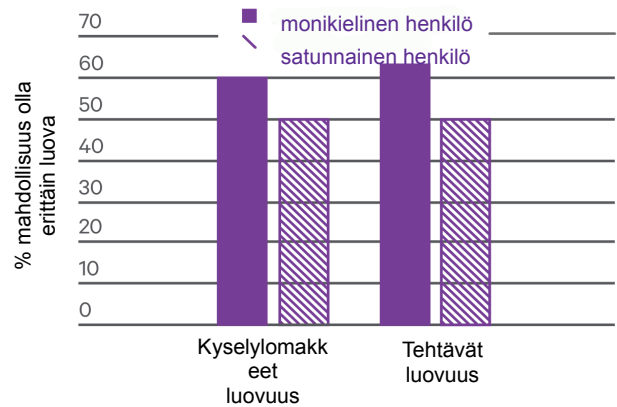
Toisin sanoen monikielisyyden lisäämiseen tähtäävien politiikkojen suunnittelun pitäisi lisätä luovuutta.

Erityisesti:

► vieraiden kielten oppimista voidaan edistää, koska se todennäköisesti vaikuttaa myönteisesti luovuuteen ja yleiseen kognitioon ja koska se vaikuttaa monikulttuuriseen kokemukseen, joka puolestaan liittyy myös luovuuteen.

► Tämä vaikutus on selkeämpi, kun on kyse useammista kielistä, mikä viittaa siihen, että altistuminen useammalle kuin yhdelle vieraalle kielelle on erityisen hyödyllistä.

Vaikka monikielisyys ja luovuuden välillä on havaittu positiivinen korrelaatio yksilötasolla, näiden tulosten siirtäminen ryhmiin (ja laajemmin koko yhteiskuntaan) ei ole yksinkertaista. Kirjallisuustutkimus osoittaa kuitenkin, että monikielisyys ja yleisemmin kulttuurinen monimuotoisuus ovat myös positiivisesti sidoksissa luovuuteen ryhmätasolla ja voivat siten edistää innovointia. Sosiaalipsykologian panos on osoittanut, että ryhmät, joilla ei ole sisäistä monimuotoisuutta, ovat erittäin alttiita kollektiiviselle pohdinnalle; näihin ryhmiin kuuluvat ihmiset haluavat usein yksimielisyyttä, mikä johtaa ennenaikaisiin ja usein epäoptimaalisiin päätöksiin. Sitä vastoin ryhmät, joissa on vähintään yksi vähemmistön jäsen, näyttävät olevan luovempia, luultavasti siksi, että vähemmistöt herättävät erilaisia ajatuksia ja erilaisia näkökulmia.

Referenssit ja syventäminen

- Bialystok, E. (2017). Kaksikielinen mukauttaminen: Miten mieliin mahtuu kokemusta. *Psykologinen tiedote*, 143(3), 233262.
- Fürst, G. & Grin, F. (2017). Monikielisyys ja luovuus: Monimuotoinen lähestymistapa, *lehti monikielisestä ja monikulttuurisesta kehityksestä*. doi.org/10.1080/01434632.2017.1389948
- Kharkhurin, A. V. (2012). *Monikielisyys ja luovuus*. Bristol, Yhdistynyt kuningaskunta: Monikieliset asiat.
- Paulus, P. B., & Nijstad, B.A. (toim.) (2003). *Ryhmän luovuus: Innovaatiot yhteistyön avulla: Innovaatiot yhteistyön avulla*. Oxford University Press, Yhdysvallat.

67 Miten monikielisyys suojelu toimii EU:n kuluttajansuojalainsäädännössä?

Christine Kaddous, Laura Marcus, Geneven yliopisto

Monikielisyys on useinkitka Euroopan unionin taloudellisen yhdentymisen ja jäsenvaltioiden itsemääräämisoikeuden välisten jännitteiden suhteen. Viimeksi mainituilla on toimivalta alueellaan sovellettavien kielijärjestelyjen osalta, mikä tarkoittaa, että kansalaisten on käytettävä tai osattava tiettyä kieltä. Useimmissa tapauksissa vahvistetaan säännöt yhden tai useamman kansallisen tai virallisen kielen suojaamiseksi. Tällaiset kansalliset vaatimukset voivat olla ristiriidassa unionin primaarioikeuden ja/tai johdetun oikeuden kanssa, jossa kielletään kaikki kansalliset säännökset, jotka rajoittavat sen soveltamista, paitsi perustelluista syistä.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Kuluttajalainsäädäntö on ala, jolla EU:n lainsäätäjä on antanut lainsäädäntöä eri kielten käytön sääntelemiseksi. Tällä lainsäädännöllä ei kuitenkaan täysin yhdenmukaisteta elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisten suhteiden kielellisiä näkökohtia. Tämä johtuu EU:n yleisen toimivallan puuttumisesta tällä alalla.

Sen vuoksi EU:n lainsäätäjän hyväksymät asetukset on osoitettu pääasiassa jäsenvaltioille, ja ne koskevat tiettyjä aloja. Asetuksissa ei yleensä aseteta taloudellisille toimijoille välittömiä velvoitteita käyttäen tiettyä kieltä. Ne pikemminkin estävät jäsenvaltioita rajoittamasta valintoja, joita nämä toimijat voivat tehdä valitakseen yhden kielen, kun ne luovat taloudellisen suhteen kuluttajan kanssa. Näin ollen EU:n lainsäätäjä hyväksyy laajat kielikriteerit (ilmankielitaitoa EU ei voi pyytää taloudellisia toimijoita käyttämään tiettyä kieltä).

EU:n jäsenvaltioiden on pantava lainsäädännössään täytäntöön kuluttajansuojaa koskevat EU:n direktiivit, ja taloudellisten toimijoiden on noudatettava tämän mukaisesti annetun kansallisen lainsäädännön erityisiä kielivaatimuksia (ks. kaavio).

Kuvat ja todisteet

Esittäkäämme esimerkkejä EU:n tason kielellisistä vaatimuksista tavaroiden alalla, esimerkiksi pakkausmerkintöjen ja kaupan pitämisen osalta, joita voidaan pitää ”myyntimuodoina”. Joissakin asetuksissa edellytetään, että talouden toimijat käyttävät ”kuluttajan helposti ymmärtämää kieltä”, kun taas toisissa edellytetään jäsenvaltioiden virallisen kielen (s) käyttöä.

Kun nämä vaatimukset pannaan täytäntöön kansallisella tasolla, niillä on erityinen merkitys: ”jäsenvaltion virallinen kieli” Ranskassa on ranska; ”kuluttajan helposti ymmärtämää kieltä” onranskankielinenja hollanninkielinen Belgiassa.

Palveluissa tai sopimuksissa ei ole erityistä EU:n kielisääntöä, vaan sopimusten tekemisen ja täytäntöönpanon kielellistä johdonmukaisuutta koskeva yleinen vaatimus. Kansallisella tasolla tämä vaatimus merkitsee sitä, että taloudellisten toimijoiden on annettava kuluttajille riittävät tiedot kielistä, joilla sopimus voidaan tehdä tai palvelu voidaan suorittaa, ja liiketoimi on toteutettava sovitulla kielellä.

Poliittiset vaikutukset

Euroopan unionin tuomioistuin voi tulkita EU:n tasolla hyväksytyjä yleisiä kielivaatimuksia. Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä määritellään EU:n kielivaatimukset, mikä vähentää jäsenvaltioiden joustavuutta kielivaatimuksia hyväksyttäessä. Esimerkiksi ”kuluttajan helposti ymmärtämää kieltä” on useimmissa tapauksissa kyseisen jäsenvaltion virallinen kieli, paitsi jos on olemassa jokin muu helposti ymmärrettävä kieli ja yksi tai useampi muu kieli, jota taloudellinen toimija voi lisätä (ns. helposti ymmärrettävän kielentai virallisenkielen lisäksi).

Vaikka oikeusjärjestelmä toimii hyvin, jotta edellä mainitut kielikriteerit täyttyvät riita-asiassa, kielivaatimuksia on kuitenkin tarpeen tarkentaa EU:n lainsäädännön tavoitteiden mukaisesti. Tällä hetkellä ei ole olemassa selkeitä kriteerejä, joiden perusteella EU:n lainsäätäjä voisi soveltaa yhden tai toisen kielivaatimuksen valintaa uutta lainsäädäntöä hyväksyessään. Tällaisten kriteerien kehittäminen olisi varmasti hyödyllistä.

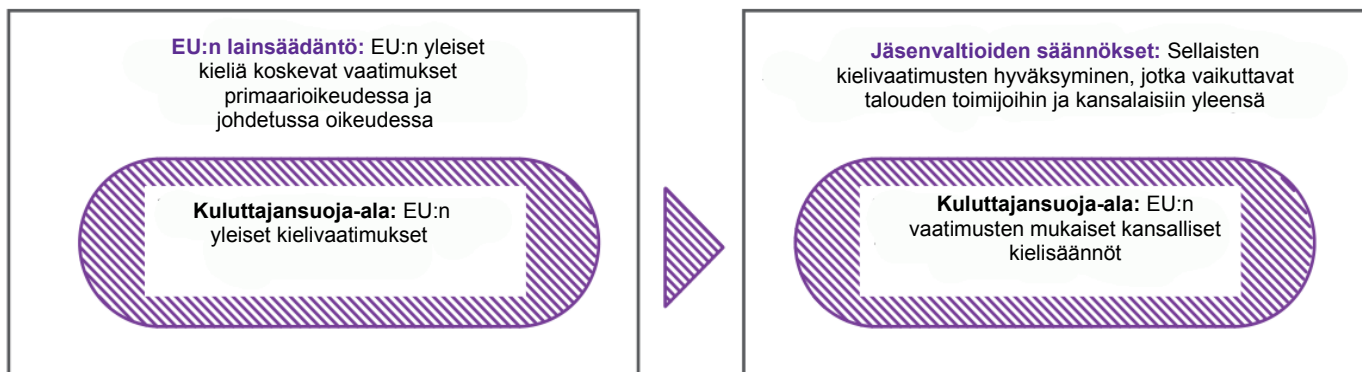
Referenssit ja syventäminen

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle - *Monikielisyys: Euroopan voimavara ja yhteinen sitoumus*, KOM(2008) 566 lopullinen, 18.9.2008.

Van Hamme, J. (2007). Kielten vastaavuus sisämarkkinoilla: yhteisöjen tuomioistuimen panos, *Papers of European Law*, 43, 359–380.

De Witte, B. (2014). Sisämarkkinalaki ja kansalliset kielipolitiikat. Asiassa K. Purnhagen & P. Rott

(Eds.), *Euroopan talousoikeuden ja asetuksen lajikkeet* (s. 419–435). Berliini: Se on Springer.

68 Miten voimme estää etnisten jakautumisten manipuloinnin geopoliittisiin tarkoituksiin?

Žaneta Ozoliņa, Rihards Bambals, Latvijas Universitāte

EU:n merkittävä voima on sen jäsenten suuri kulttuurinen, historiallinen ja kielellinen monimuotoisuus. Kolmannet osapuolet, niin valtiolliset kuin muutkin, voivat kuitenkin hyödyntää monikielistä ympäristöä, millä on kielteisiä sosiaalisia ja poliittisia seurauksia. Tällaiset toimet voivat vaarantaa geopoliittisen turvallisuuden EU:n tai sen eri jäsenvaltioiden tasolla tai joidenkin niiden etnolinguististen vähemmistöjen sisällä. Erityistoimenpiteiden toteuttaminen kaikkien kieliryhmien yhteiskunnallisen selviytymiskyvyn vahvistamiseksi, erityisesti vähemmistöillä, joilla on samanlaisia piirteitä kolmansien osapuolten potentiaalinsa kanssa, voi auttaa EU:tä sen kumppaneita välttämään jännitteitä, ylläpitämään vakautta ja lisäämään turvallisuutta. Tässä käsikirjan kohdassa tarkastellaan EU:n suurimman naapurin, Venäjän federaation tapaus, mutta pidetään mielessä, että tilanne ei ole ainutlaatuinen.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Krimin niemimaan liittämisen ja Ukrainan sisäisiin asioihin puuttumisen jälkeen tutkijat ja poliittiset päättäjät kaikkialla eu:ssa ovat kiinnittäneet erityistä huomiota tutkimukseen ja ratkaisujen etsimiseen uuteen hybridiuhkaan (Racz: 2015; Winnerstig: 2014). Käyttämällä erilaisia ”pehmeän vallan” ja ”kovan vallan” välineitä, kuten disinformaatiota tai tiedusteluoperaatioita, kolmannet osapuolet voivat omien etujensa edistämiseksi yrittää vaikuttaa toisen maan sisäisiin asioihin aivan avoimen konfliktin kynnyksen alapuolella. Monikielisyys on ollut keskeinen osa hybridistrategioita. Hyödyntämällä sellaisten vähemmistöjen monietnistä ja kielellistä taustaa, joilla on historiallinen, etninen tai kielellinen yhteyskolmanteen osapuoleen, voidaan kansallisia yhteisöjä vastustaa niiden kansallista poliittista perustaa vastaan.

Venäjän federaatio on nimenomaisesti asettanut ulkopolitiikkaansa, turvallisuuspolitiikkaansa ja sotilaallista doktriiniaan koskevan venäläisten puhujien suojelun etusijalle. Neuvostokauden perinnöstä ja 1900-luvun muuttovirroista johtuen eu:ssa (Virossa, Latviassa ja Liettuaissa) ja itäisissä kumppanuusmaissa on merkittäviä venäjänkielisiä yhteisöjä, joilla on läheiset historialliset, kulttuuriset ja kielelliset siteet Venäjän federaatioon. EU on hyväksynyt useita poliittisia toimenpiteitä estääkseen mahdollisesti epävakauttavia aloitteita, joilla voidaan manipuloida näiden yhteisöjen läsnäoloa ristiriitaisissa tarkoituksissa. Toukokuussa

2015 kaikki EU:n ulkoministerit päättivät laatia ehdotuksia hybridiuhkien torjumiseksi ja selviytymiskyvyn parantamiseksi ¹. Samana vuonna perustettiin East StratCom -työryhmä (EUH), jonka nimenomaisena tehtävänä on tunnistaa ja kumota disinformaatio kaikkialla eu:ssa². Myös *Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus* (Helsinki, Suomi) on auttanut löytämään käytännön ratkaisuja ³.

Selviytymiskyvyn kehittäminen erityisesti yhteiskunnallisella tasolla on yksi mahdollinen ratkaisu hybridiuhkiin. Valtiotasolla selviytymiskyky koostuu vahvoista ja vakaista poliittisista ja sotilaallisista instituutioista, korruption torjunnasta ja muiden merkittävien haavoittuvuuksien voittamisesta kaikkien etnolinguististen yhteisöjen keskuudessa. On myös otettava huomioon vähemmistöyhteisön koko, sen maantieteellinen läheisyyskolmanteen osapuoleen ja sen valvomien tiedotusvälineiden vaikutus, sillä ne ovat olennaisia geopoliittisesti arkaluonteisia tilanteita käsiteltäessä. Valtion sisällä yhteiskunnan selviytymiskyky riippuu erityisesti ihmistenyhteenkuuluvuuden tunteesta, talouden osallistamisasteesta, riskien ymmärtämisestä, kielitaidosta ja muista kyvyistä sekä enemmistö- että vähemmistöyhteisöissä.

Kuvat ja todisteet

Baltian maiden tapaus on esimerkki onnistuneesta vastustuksesta hybridiuhkia vastaan. Latvia ja Viro ovat onnistuneet säilyttämään kansallisen turvallisuuden korkean tason integroimalla ne eu:hun ja Natoon ja välttämällä samalla lähes täysin kaikki etnolinguististen yhteisöjensä väliset merkittävät konfliktit. Osavaltiotasolla nämä Baltian maat eivät välttämättä täytä kaikkia edellytyksiä, jotka ovat tarpeen hybridiuhkien kestämiseksi: ne ovat maantieteellisesti lähellä Venäjää, niillä on suuria vähemmistökieliryhmiä ja ne kohtaavat Venäjän viranomaisten hallitsemien

1 Conseil of the EU, 18. toukokuuta 2015 (8971/15).

2 East StratComin työryhmä julkaisee viikoittain disinformaatiota koskevia lehtiä. ks. www.euvdisinfo.eu

3 Viro, Suomi, Ranska, Saksa, Latvia, Liettua, Alankomaat, Norja, Puola, Espanja, Ruotsi, Yhdistynyt kuningaskunta ja Yhdysvallat. Keskuksen voivat osallistua EU:n jäsenvaltiot ja Naton liittolaiset. EU:tä Natoapyydetään osallistumaan keskuksen toimintaan. www.hybridcoe.fi/about-us

tiedotusvälineiden vahvan läsnäolon. Latvian venäjänkielinen yhteisö on osoittanut huomattavaa kielellistä ja kulttuurista elinvoimaa Latvian integraatiopolitiikan puitteissa itsenäistymisen jälkeen (1991). Tutkimukset, haastattelut ja tilastot osoittavat kuitenkin, että tuhannet venäjänkieliset eivät vieläkaan hae Latvian kansalaisuutta; myötätunto Neuvostoliiton aikakautta kohtaan vaikuttaa yhä laajalta suuressa osassa venäjänkielistä yhteisöä; monet pahoittelevat Latvian liittymistä Natoon ja suuri osa yhteisöstä haluaa lujittaa suhteitaan Venäjään. Samalla mielipidetiedustelut osoittavat venäjänkielisen yhteisön vahvaa uskollisuutta Latvialle. Vain pieni osa tästä yhteisöstä on jo kuullut Venäjän hallituksen Latviassa tukemista kansalaisjärjestöistä (tai niiden johtajista), jotka tukevat Venäjänmaailmankäsitettä; harvat haluavat elää Venäjällä tai ovat taipuvaisia osallistumaan laajamittaisiin mielenosoituksiin tällaisen ohjelman tukemiseksi. Naapurissa Virossa tehty tutkimus osoittaa samanlaisia suuntauksia venäjänkielisessä yhteisössä.

Poliittiset vaikutukset

Kaikkien etnolinguististen ryhmien kansallisen turvallisuuden, osallisuuden ja selviytymiskyvyn välistä tasapainoa sekä EU:n sisällä että sen kansallisessa kontekstissa voidaan vahvistaa seuraavilla politiikoilla:

► Perustetaan yhteiskunnan selviytymiskykyä mittaavien mitattavissa olevien indikaattorien järjestelmä käytännön analyttiseksi välineeksi, joka auttaisi mittaamaan EU:n ja kansallisella tasolla hyväksytyjen vähemmistöyhteisöjen osallistamista koskevien politiikkojen tehokkuutta.

► teettää yleiseurooppalaisen tutkimuksen hybridikampanjoista ja -uhkista sekä mahdollisista ratkaisuista, joilla edistetään enemmistö- ja

vähemmistökielisyhteisöjen selviytymiskykyä EU:n jäsenvaltioissa ja kumppanimaissa.

► lujittaa yhteistyötä hybridiuhkia tutkivien eri erityisvirastojen välillä sekä tapoja edistää häiriönsietokykyä ja torjua propagandaa, uistelua internetissä, valeuutisia ja disinformaatiota;

► medialukutaidon edistäminen kaikkien kieliryhmien keskuudessa, erityisesti Neuvostoliiton jälkeisellä maantieteellisellä alueella, johon EU:n viikoittaistendisinformaatiota torjuvien raporttien mukaan kohdistuu usein disinformaatiokampanjoita (erityisesti venäjäksi). Lisäksi voitaisiin perustaa BBC:hen tai CNN:ään yleiseurooppalainen venäjänkielisen medianakanavan, joka vastaa venäjänkielistä mediaa resurssien ja sisällönhallinnan osalta, vaihtoehtoisena tietolähteenä eu:ssa asuville venäjänkielisille yhteisöille.

Referenssit ja syventäminen

Ozoliņa Ž. (Ed.) (2016). *Yhteiskunnallinen turvallisuus: Osallisuus – Poissulkeminen Dilemma. Muotokuva venäjänkielisestä yhteisöstä Latviassa*. Riia: Zinātne.

Kallas K. (2016). Diasporan hakeminen: Venäjän maanmiespolitiikka ja sen vastaanottaminen virolais-venäläiselle väestölle. *Ethnopolitics and Minority Issues in Europe*, 15, 1–25.

Racz A. (2015). *Venäjän hybridisota Ukrainassa: Rikomme vihollisen kykyjä*. Suomen kansainvälisten suhteiden instituutti.

Winnerstig M. (Ed.) (2014). *Vakautta horjuttavat välineet: Venäjän pehmeä voima ja ei-sotilaallinen vaikutus Baltian maissa*. FOI:n julkaisema.

69 Vaikuttaako yksikielisyys maailmankaupassa opetukseen ja rahoituksen harjoittamiseen?

Marc Chesney, Paul H. Dembinski, Philippe Rudaz, Rahoitusobservatorio

Kun otetaan huomioon niiden historialliset juuret Pohjois-Amerikan tutkimuksessa, hallitsevat rahoitusteoriat pitävät amerikkalaisia lakeja ja instituutioita normaalina ”ympäristönä”, jonka kannattajat odottavat sen laajenevan lopulta hallitsevan kaikkialla maailmassa. Tämän seurauksena Englanti on tullut hallitsevaksi rahoituskieleksi sekä yrityksissä että konferenssisaleissa, joissa opetetaan taloustiedettä ja yrityshallintoa. Esimerkiksi monet muut kuin syntyperäiset puhujat käyttävät päivittäisessä työssään englantia. Vaikka he osaavat hallita päivittäiseen työhönsä liittyvää ammatillista ja teknistä ammattia, he eivät aina pysty ottamaan täysin huomioon nykyisen rahoitusteorian implisiittistä ja implisiittistä normatiivista asemaa. Tämä koskee erityisesti institutionaalisia ja oikeudellisia kysymyksiä koskevia yhdenmukaisia näkemyksiä.

Samaan aikaan englanninkielisten maiden rahoitusalan yrityksistä on tullut maailmanlaajuisia. Tämä aiheuttaa ensinnäkin johtamiseen ja raportointiin liittyviä ongelmia, joissa monikielisyys pidetään esteenä. Englantista (tai pikemminkin erittäinenglantilaisesta ammattikielestä) on vähitellen tullut monien maailmanlaajuisesti toimivien monikansallisten yritysten johtamisen lingua franca. Toinen kysymys koskee yritysten hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää ja niiden pyrkimyksiä kehittää yhtenäisiä sisäisiä ja ulkoisia viestintäkanavia.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Yksi havaituista suuntauksista uskottavia seurauksia on kielten ja maailmankatsomusten lisääntyvä homogenisoituminen talouselämän piirissä. MIME-hankkeen yhteydessä toteutetusta kyselystä käy ilmi, missä määrin tämä homogenisointi vaikuttaa ammatillisiin käytäntöihin vaikuttaviin arvoihin.

Maailmanlaajuinen finanssikriisi on paljastanut joitakin heikkouksia rahoitus- ja yrityskulttuurien etiikassa. Tiedot viittaavat useisiin ei-vastavuorosiin selityksiin: a) talousvalistusta ja taloushallintoa koskevien teknisten lähestymistapojen ensisijaisuus, jossa eettiset vaikutukset ovat vähäiset; (B) yleisesti havaittu ero rahoitusalan työn ja tosielämänvälillä; tästä seuraa, että abstraktissa ammatillisessa ympäristössä toimivien toimijoiden on vaikea tunnustaa päätöksensä kauaskantoisia käytännön seurauksia; C) sellaisten

välineiden puute, joiden avulla voidaan nopeasti tunnistaa eettiset ongelmat, joita voi syntyä. Sen vuoksi ongelmia lähestytään ja käsitellään puhtaasti teknisinä kysymyksinä, kun taas toimielimet eivät käsittele niiden eettisiä ulottuvuuksia ja niihin liittyviä ongelmia. Kysymys onkin siitä, edistääkö laaja-alainen yksikielisyys opetuksessa ja rahoituksen harjoittamisessa tätä tilannetta kannustamalla eettistä sokeutta.

Kuvat ja todisteet

Kaksi vastaajaryhmää (opiskelijat ja alan ammattilaiset) haastateltiin ja pyydettiin vastaamaan kahteen kysymykseen. Ensimmäisessä kysymyssarjassa tarkastellaan monikielisuuden laajuutta ja syvyyttä taitojen ja käytön kannalta. Toisessa kysymyssarjassa keskitytään vastaajien kykyyn käsitellä monimutkaisia eettisiä kysymyksiä englanniksi verrattuna muihin hyvin perehdyttyihin kieliin. Tulokset viittaavat siihen, että heidän ymmärryksensä eettisistä ongelmista ja niiden herkkyydestä näihin ongelmiin ovat heikompia englanniksi kuin toisella kielellä – usein vastaajan äidinkielellä. Kuten luvusta käy ilmi, eettisiä ongelmia kokevien vastaajien osuus on pienempi niiden vastaajien keskuudessa, joiden englantia on äidinkieli ja jotka työskentelevät englanniksi (40 %) kuin niiden, jotka työskentelevät äidinkielellään - Englanti mukaan luettuna - ja jotka pystyvät käsittelemään eettisiä kysymyksiä helpommin.

Tällä tuloksella on kaksi merkittävää vaikutusta. Ensinnäkin, rooli Englanti lingua franca rahoitus on yleensä rajoitettu teknisiin kysymyksiin ”business as usual”. Se, että ei-alkuperäiset englannin kielen taidot ovat puolueellisia kohti teknistä sisältöä, tekee englanninkielisestä viestinnästä ”pehmeät” kysymykset, kuten eettiset ongelmat, ongelmallista monissa monikansallisissa yrityksissä. Tämä voi johtaa ammattihenkilöiden eettisen tietoisuuden yleiseen vähenemiseen, kuten kaaviosta käy ilmi.

Poliittiset vaikutukset

Vaikka Englanti on tullut lingua franca rahoituksen ja liiketoiminnan, se ei ole vielä lingua franca jossa ihmiset ovat mukavasti tunnistaa ja keskustella eettisiä kysymyksiä ja niihin liittyviä arvoja. Tämä lisää

teknisten ja eettisten haasteiden välistä epäsymmetriaa. Estämällä eettisten ongelmien ratkaisemisen niiden syntyessä tämä paradoksi voi kylvää tulevien rahoituskriisien siemeniä. Syvän monikielisuuden edistäminen (mikä tarkoittaa kielen parempaa ymmärtämistä teknisen kielitaidon lisäksi) on näin ollen tärkeä osa yrityksen vastuuta.

Tämä havainto viittaa myös siihen, että monikielisyys voi osaltaan vahvistaa Euroopassa käytettäviä eettisiä ja vastuuvälvollisuuskehyksiä, jotka esitetään Euroopan unionin yritysten hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevassa oppaassa (Guide to Corporate Governance Practices in European Union (IFC 2015)), ja että monikielisyys antaa painoarvoa eurooppalaisille yrityksille tarkoitetussa kielioppaassa (Euroopan komissio 2011) ehdotetulle monikieliselä lähestymistavalle. On tunnustettu, että eettinen yrityskulttuuri on ratkaisevan tärkeä, mutta vaikea säännellä ”kivialakeja”. EU voi kuitenkin tarvita johdonmukaisempaa tietoa sosiaali- ja ympäristöhallinnosta (ESG) sijoittajan prisman (Pitt-Watson & Dallas, 2016) kautta, kuten Euroopan unionin hallinnointi- ja ohjauspolitiikassa ehdotetaan. Monikielisuuden edistäminen yrityksissä voidaan sitten sisällyttää ESG-kehyksiin. Lisäksi olisi kiinnitettävä enemmän huomiota talous- ja kauppaoppilaitosten kielelliseen monimuotoisuuteen, jotta voidaan välttää talous- ja rahoitusalojen lisääntyvä anglicisoituminen ja tasapainottaa opiskelijoiden kielitaito asianmukaisesti.

Referenssit ja syventäminen

Dembinski, P. H. (2017). *Etiikka ja luottamus rahoitukseen*. Routledge: Lontoossa.

ECODA (2015). *Opas hallinnointi- ja ohjausjärjestelmän käytännöistä Euroopan unionissa*. ECODA, IFC. goo.gl/E3kf5K

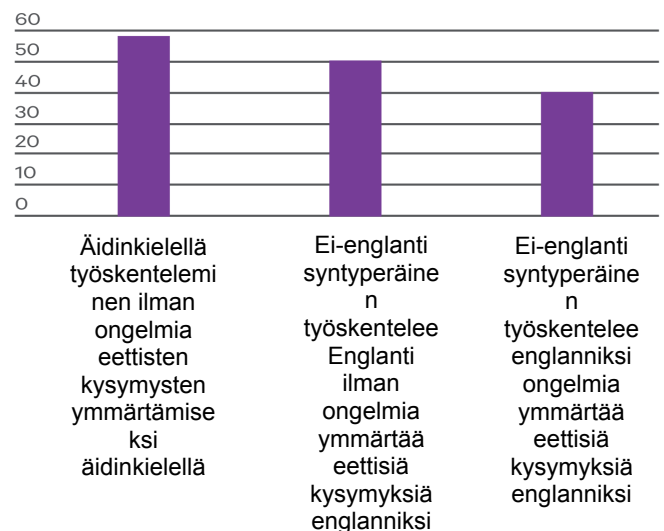
Euroopan komissio (2011). *Kieliopas eurooppalaisille yrityksille*. goo.gl/Z3LkTk

Geipel, J., Hadjichristidis, C. & Surian, L. (2015). Kuinka vieras kieli muokkaa moraalista arvostelukykä. *Kokeellisen sosiaalipsykologian lehti*, 59, 8–17.

Gural, S. K. & Smokotin, V.M. (2014). Maailmanlaajuisen viestinnän kieli sekä kielellinen ja kulttuurinen maailmanlaajuistuminen. *Kieli ja kulttuuri*, 1, 4–13.

Pitt-Watson, D. & Dallas G. (2016). *Hallinnointi- ja ohjausjärjestelmäpolitiikka Euroopan unionissa – sijoittajan linssin kautta*. CFA Institute. goo.gl/GjYBkw

VASTAAJIEN PROSENTTIOSUUS KOHTASI EETTISIÄ ONGELMIA

70 Sisältääkö romanien lähestymistapakieltenoppimiseen hyödyllisiä oppituntejakieltenopetustakoskevan politiikan kannalta?

Lia Pop, Mona Stănescu, Universitatea din Oradea

Euroopan romaniväestö on usein köyhä ja syrjäytynyt, ja hänellä on usein rajalliset mahdollisuudet saada virallista koulutusta, saati sitten opetusta yhteisön tärkeimmän kielen eli romanikielen kautta. Lisäksi romanien nomadiset perinteet merkitsevät jatkuvaa kohtaamista ja vastakkainasettelua muiden kielten kanssa – erityisesti niiden kielten kanssa, joita puhuu enemmistö koko Euroopassa. Näihin haasteisiin vastaamiseksi romanit ovat kehittäneet yksinomaan suullisen, joustavan ja epävirallisen menetelmän vieraiden kielten hankkimiseksi. Tämä ainutlaatuinen kokemus voi sisältää arvokkaita elementtejä kielipolitiikan innovatiivisille lähestymistavoille liikkuvuuden lisääntyessä.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Bihorissa Romaniassa tehdyssä monikielisiä romaneja koskevassa tutkimuksessa on korostettu kielenoppimiseen perustuvaa lähestymistapaa, jota voidaan kuvata ”kaikkienoppimiseksi”. Tämä lähestymistapa perustuu yhteisöön, jossa se rakennetaan ja välitetään sosiaalisesti. Pedagogisissa tutkimuksissa ei kuvata nimenomaan tällaista menetelmää, vaan ne ovat samankaltaisia kuin Michel Thomasin kielenoppimismenetelmä, jossa keskitytään oraalisuuteen, luottamukseen tiedonsiirron helppouteen sekä kielellisten samankaltaisuuksien ja yksinkertaistusten tunnistamiseen¹. Se täyttää myös joitakin ominaisuuksia Maria Montessori menetelmä, joka keskittyy miellyttävä oppimisympäristö useissa ikäryhmissä.

Romaneja koskeva lähestymistapa on edelleen epätavallinen, sillä sen tavoitteena on auttaa perinteisiä romaniryhmiä sopeutumaan liikkuvuuden kielellisiin vaikutuksiin omien resurssiensa avulla riippumatta virallisesta koulutusjärjestelmästä.

Sen lisäksi, että se on yksinomaan suullinen, sen keskeisiä piirteitä ovat joustavuus ja jatkuva mukautuminen kontekstiin, kykyjensä improvisaation ja parantamisen avoimuus ja koko ryhmän osallistaminen. Sillä on kaksi päätavoitetta: (I) varmistetaan välitön kielellinen vuorovaikutus romaneja puhumattomien kanssa romanituotteiden ja -palvelujen mahdollisina asiakkaina ja ii) annetaan romaneille mahdollisuus tunnistaa nopeasti uusia mahdollisuuksia. Sitä voidaan kuitenkin käsitellä koulutusprosessin

1 www.michelthomas.co.uk/how-it-works.php, käyty toukokuussa 2017.

vakionäkökohdissa, joita ovat I) opetus- ja oppimissisältö; II) opettajien ja opiskelijoiden roolit; III) pedagogiset menetelmät.

Kuvat ja todisteet

Kohdennettu opetus- ja oppimissisältö: lähestymistavoissakeskitytään lexica ux -elementteihin ja käytetään tehokkaasti likimääräistä fonetiikkaa, kun taas generatiivisia rakenteita – säännöllisiä virallisen oppimisen aiheita – ei pidetä merkittävinä kiinnostuksen kohteina. Sanasto on valittu tehokkaaksi asiayhteydessä ja tiettyjen käyttäjien kannalta. Jaetun sisällön laadun takaa Pakiv (romanien kunnia), ja halu jakaa se oikein ja tehokkaasti perustuu Phralip (romanien veljeskunta).

Opettajien ja opiskelijoiden joustavat roolit: aseman sijaankeskittyminen rooliin mahdollistaa sen, että älykkäät lapset, nuoret tai naiset voivat toimia tasavertaisesti, kun he jakavat tietoa arvostettujen vanhimpien kanssa. Esimerkiksi 13-vuotias tyttö, ainoa lukutaitoinen perheenjäsen, tuli Ranskassa perheen tulkki ja ”opettaja”. Uusien teknologioiden saatavuus helpottaa siirtymistä asemasta toiseen.

Oppimistekniikat perustuvat kollektiiviseen kannustamiseen asenteisiin, menettelyihin ja arviointeihin, jotka edistävät oppimisedistymistä.

Asenteilla on ratkaiseva merkitys, ja romanit ovat hyvin tietoisia ryhmän kielenoppimistarpeista ja etsivät mahdollisuuksia hyödyntää kaikkia resursseja jasaada ryhmän tukea tässä asiassa. Uusia yritysostoja arvostetaan, mutta ne myös julkistetaan ja jaetaan konsernin muiden jäsenten kanssa. Sen lisäksi, että nämä asenteet synnyttävät arvostusta ryhmässä, ne edistävät positiivisia oppimis- tai kielellisiä sopeutumiskokemuksia eri yhteyksissä.

Perinteinen romaneja koskeva lähestymistapa ”oppiminenkaikilta” on ryhmämenetelmä, joka suuntautuu ryhmän ja ryhmäoppimisen tarpeisiin. Sen yksinkertaisuus sekä stressitön ja edullinen luonne suosittelivat sitä muille ryhmille, joilla on samanlaiset sosiaaliset, kulttuuriset ja taloudelliset olosuhteet. Näin ollen tätä menetelmää näyttävät käyttävän pääasiassa heikossa liikkuvuudessa, mukaan lukien sosioekonomisesti haavoittuvassa asemassa olevat aikuiset työmarkkinoilla, kuten kauttakulussa olevat maataloustyöntekijät, joilla on usein ollut heikot mahdollisuudet luku- ja

kirjoitustaitoon.

Poliittiset vaikutukset

EU:n tuki kielitaidon kehittämiseksi epäedullisessa asemassa olevien ryhmien käytännön voimavarana voisi tutkia mahdollisuuksia siirtää romanikokemus näille muille potentiaalisille käyttäjäryhmille.

Monikieliset romanit, jotka tuntevat ”Opi jokainen” - lähestymistavan, sekä romaniyhteisön koulutetut jäsenet, jotka ovat myös hyödyntäneet virallisia tekniikoita omassa kielenoppimiskokemuksessaan, ovat ilmeisiä auttajia. Voitaisiin käynnistää EU:n tukemia ja paikallis- tai alueviranomaisten valvomia romaniaktivisteja koskevia pilottihankkeita, joilla testataan siirron tehokkuutta ja seurataan paitsi kielitaidon kehittymistä myös muita sosioekonomisia indikaattoreita.

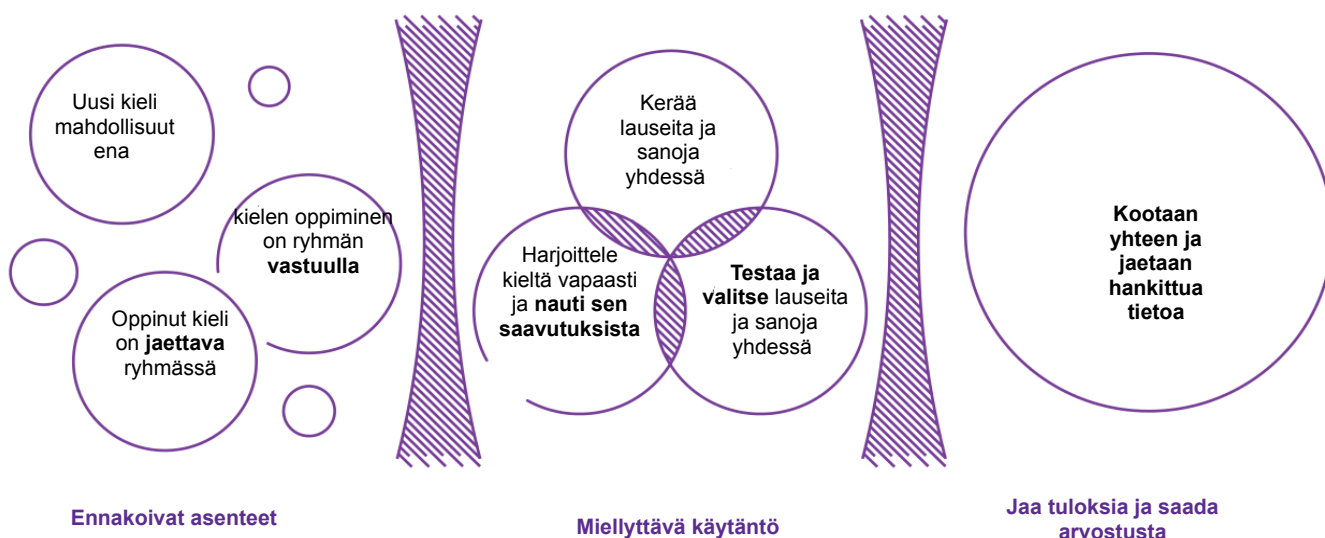
Referenssit ja syventäminen

Grigore, D., Neacsu, M., et al. (Eds.) (2009). *Evaluarea politicilor publice educaționale pentru romi* [Romanien koulutuspolitiikan arviointi], Bukaresti, Editura ALPHA DND.

Hancock, I.F. (2003). Kieli Corpus ja kielipolitiikka: Romanin standardoinnin tapaus. F. Daftary & F. Grin (Eds.), *Nation-Building, etninen ja kielipolitiikka siirtymämaissa* (s. 267–286). Flensburg: Euroopan vähemmistökysymysten keskus; Budapest: LGI-kirjat.

Marác, L. (2016). *Kielten merkitys ja monikielinen viestintä sosiaalisen Euroopan kannalta?* Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo Universiteta. *Kulturologia i Iskusstvovedenie*, 22, 83–98.

OPI KAIKKI KAIKISTA

71 Mitä voidaan tehdä laitoshoidon tarvitsevien liikkuvien eläkeläisten auttamiseksi?

Per Gustafson, Ann Elisabeth Laksfoss, Cardozo, Uppsalauniversitet

Vakavimmat ongelmat kansainvälisen eläkkeelle siirtymisen yhteydessä koskevat eläkeläisiä, jotka tarvitsevat hoitoa ja jotka eivät osaa paikallista kieltä riittävästi ja joilla ei ole taloudellisia keinoja pysyä yksityisessä sairaalassa tai hoitokodissa, jossa he voivat käyttää äidinkieltään. Nämä ovat vanhuksia, joilla on vakavia fyysisiä tai psyykkisiä sairauksia. Mitä poliittiset päättäjät voivat tehdä auttaakseen näitä ihmisiä?

Mitä tutkimus kertoo meille?

Luonnonvaraisten eläinten Euroopan sisäinen muuttoon suurimmaksi osaksi suhteellisen etuoikeutettu liikkuvuuden muoto. Pohjois-Euroopan eläkeläiset siirtyvät eläkekohteisiin, joissa he voivat elää eläkkeelle jäämisestä ja joissa lämpimämpi ilmasto ja muut tilat antavat heille mahdollisuuden elää mukavasti. Useat tutkimukset osoittavat, että eläkeläiset eivät useinkaan opi paljon vastaanottavan maan kieltä, mutta he ovat yleensä yhtä mieltä siitä, että he käyttävät hyvin joko äidinkieltään tai englantia. Heidän ikänsä ja terveytensä heikentyessä heidän tilanteensa voi kuitenkin muuttua ongelmalliseksi.

Tällaisissa tapauksissa vastaanottavat yhteiskunnat voivat yleensä tarjota julkista hoitoa vain paikallisissakielilaitoksissa, kun taas entiset kotimaat tai eläkeläisten kunnat eivät ehkä halua auttaa, jos eläkeläiset ovat virallisesti muuttaneet eivätkä enää kuulu heidän sosiaaliturvajärjestelmäänsä. Vaikeasti sairaiden vanhusten, jotka tarvitsevat hoitoa sairaalassa tai vanhainkodissa, kyvyttömyys puhua paikallista kieltä voi olla vakava ongelma, erityisesti kuulo- ja dementiatapauksissa. Kielirajoitteista johtuva riittämätön viestintä voi johtaa eristyneisyyteen ja pahentaa fyysisiä ja mielenterveysongelmia. Tällaiset olosuhteet voivat puolestaan osaltaan heikentää kielitaitoa.

Kotihoito, kotiapupalvelut ja tuki sairaiden vanhemmille voivat olla myös vaikeita niille, jotka eivät puhu paikallista kieltä.

Kuvat ja todisteet

Espanjassa Alicanten maakunnassa asuvista skandinaavisista eläkeläisistä tehdyssä tapaustutkimuksessa, joka toteutettiin osana MIME-

hanketta, korostetaan huonossa terveydentilassa olevien ikääntyneiden maahanmuuttajien tilannetta. Vanhusten julkinen hoito on Espanjassa vähemmän kehittyntä kuin Skandinavian maissa, ja eläkkeellä olevat maahanmuuttajat, jotka tarvitsevat apua tai laitoshoidon, ovat riippuvaisia pääasiassa yksityisistä palveluntarjoajista. Skandinaavisille eläkeläisille oli tarjolla yksityisiä eläkeläisiä, jotka tarvitsivat apua jokapäiväisessä elämässään, skandinaavista henkilökuntaa, skandinaavisia televisiokanavia, aterioita ja muita skandinaaviin tottumuksiin mukautettuja päivittäisiä rutiineja. Tarjolla oli myös skandinaavisen henkilöstön kotihoitopalveluja. Yksityiset vaihtoehdot ovat kuitenkin kalliita erityisesti pitkäaikaista laitoshoidon tarvitseville.

Eläkeläiset, jotka eivät puhuneet espanjaa, jotka eivät pystyneet huolehtimaan itsestään eivätkä pystyneet maksamaan yksityishoidosta, saattavat joutua hädänalaiseksi omassa kodissaan tai sosiaalisesti eristyksissä Espanjan laitoksessa. Skandinaavisen kirkon sosiaalityöntekijät tai skandinaavisen yhteisön vapaaehtoiset voisivat käydä ja tarjota apua, mutta paras ratkaisu tällaisissa tapauksissa näytti usein olevan paluu entiseen eläkeläisten kotimaahan.

”Pysyvä irtautuminen” vaikuttaa itse asiassa tärkeältä kielistrategialta. Monet eläkeläiset eivät halua olla riippuvaisia laitoshoidosta vieraassa maassa, jossa he eivät voi käyttää äidinkieltään.

He olivat päättäneet muuttaa ulkomaille olettaen, että he voisivat palata kotiin, jos he sairastuisivat vakavasti.

Keskeiset ilmiantajat sanoivat, että ne, jotka haluavat tullatakins, tekevät niin yleensä. Skandinavian konsulaatit ja kirkot sekä kansainväliset sairaalat ovat joskus edistäneet kotiuttamista. Eläkeläiset, jotka eivät pysty järjestämään paluutaan esimerkiksi vakavan sairauden, dementian tai alkoholismin vuoksi – tai jotka eivät halua palata – eivät kuitenkaan ehkä löydä tyydyttävää ratkaisua.

Muodollisia ongelmia terveydenhuollon ja sosiaalietuuksien saatavuudessa voi ilmetä myös siinä tapauksessa, että eläkkeensaajat ovat rekisteröityneet Espanjassa asuviksi. Entisillä lähtömailla on tältä osin

erilaisia käytäntöjä, jotka riippuvat osittain siitä, miten ne soveltavat voimassa olevia sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevia EU:n asetuksia.

Poliittiset vaikutukset

Alku- ja kohdemaiden kansallisten viranomaisten olisi tarvittaessa kehitettävä kahdenvälisesti menettelyjä, joilla tarjotaan asianmukaista hoitoa eläkkeellä oleville vakavasti sairaille maahanmuuttajille, jotka eivät puhu paikallista kieltä. Esimerkkinä voidaan mainita vastaanottavan yhteiskunnan hoitokotien ja lähtömaiden korkeakoulujen välisen yhteistyön kehittäminen tulevien lääkäreiden, sairaanhoitajien ja muiden terveydenhuollon työntekijöiden harjoittelun ja ammatillisen koulutuksen helpottamiseksi tärkeimmissä IR-kohteissa. Espanjassa on jo joitakin tällaisia aloitteita.

Joissakin tapauksissa kotiuttaminen on kuitenkin selvästi paras vaihtoehto. Kotiuttaminen voi olla poliittisesti arkaluontoinen kysymys alkuperäyhteiskunnissa, jos eläkkeelle siirtyminen liittyy vero- ja sosiaalietuuksien etsimiseen, erityisesti tapauksissa, joissa vastaanottavat yhteiskunnat soveltavat erilaisia edullisia verojärjestelmiä

houkutellakseen varakkaita ulkomaisia eläkeläisiä. Tämä verotuksen alahuutokauppavoi heikentää Euroopan sisäistä yhteenkuuluvuutta ja solidaarisuutta yleensä. Se voi erityisesti heikentää pyrkimyksiä luoda laillisia maastapoistumismahdollisuuksia liikkuville eläkeläisille, joiden olisi elämänsä myöhäisessä vaiheessa palattava entiseen kotimaahansa.

Referenssit ja syventäminen

Blaakilde, A. L. (2015). Missä on ”paikka” ikääntymisessä? Tanskan valtiota ja sen ulkomailla eläkkeellä olevia maahanmuuttajia koskevat kansainväliset kysymykset. *Vanhusten asuntolehti*, 29, 146–163.

Tulevaisuudentutkimuksen keskus. (2009). *Hoito Espanjassa: Tutkimus Espanjassa vakituisesti asuvan brittiläisen Ex-Service-yhteisön nykyisistä ja tulevista hoitotarpeista*. Canterbury: Tulevaisuudentutkimuksen keskus.

Hall, K., & Hardill, I. (2016). Maastapoistumismuutto, ”muu” tarina: Hoitaen heikkoja vanhuksia Britannian kansalaisista Espanjassa. *Ikä ja yhteiskunta*, 36, 562–585.

72 Miten monikielisyyttä voidaan edistää EU:n kuluttajalainsäädännössä?

Christine Kaddous, Laura Marcus, Geneven yliopisto

Jäsenvaltioiden kielivaatimuksiin ei sovelleta yhtenäistä EU:n lähestymistapaa yritysten ja kuluttajien välisissä suhteissa (B2C). Tämä tilanne voi johtaa oikeudelliseen epävarmuuteen.

Mitä tutkimus kertoo meille?

Kielivaatimukset vaihtelevat EU:n lainsäädännöstä toiseen, eivätkä ne välttämättä ole johdonmukaisia. Joitakin epäloogisia tilanteita voi jopa esiintyä. Esimerkiksi pakkausmerkintöjen osalta eläimille tarkoitettujen elintarvikkeiden pakkausmerkintöihin sovellettava kielivaatimus (joka edellyttää jäsenvaltion virallisen kielen käyttöä) näyttää olevan tiukempi kuin ”ihmisten” elintarvikkeiden pakkausmerkintöihin sovellettava kielivaatimus (joka edellyttää ainoastaan kuluttajan helposti ymmärtämän kielen käyttöä). Ei ole epäilystäkään siitä, että ”jäsenvaltion virallinen kieli” tarjoaa paremman suojan tietyn valtion kuluttajille, minkä vuoksi on vaikea ymmärtää, miksi EU:n lainsäätäjät tarjoaa enemmän suojelua eläimille kuin ihmisten elintarvikkeille.

Kuvat ja todisteet

Nykytilanteessa on erilaisia kielisääntöjä, joita sovelletaan EU:n lainsäädännön alaisiin kuluttajalainsäädännön eri aloihin. Tämän alan moninaisuus voi johtaa oikeudelliseen epävarmuuteen, koska jäsenvaltiot, talouden toimijat ja kuluttajat eivät voi luottaa johdonmukaiseen lähestymistapaan. EU:n lainsäädännössä käytetään pikemminkin tapauskohtaista lähestymistapaa. Kielikriteerejä ei valita tietystä syystä, kuten asianomaisten kuluttajien haavoittuvuudesta, tavarain tai palvelun myyntialueesta jne. Tämä oikeudellinen moniselitteisyys voi aiheuttaa epävarmuutta ja tehottomuutta.

Poliittiset vaikutukset

EU:n kielivaatimuksia voidaan parantaa, koska perussopimukseen ei sisälly erityistä toimivaltaa, jonka avulla EU voisi säännellä kielten käyttöä jäsenvaltioissa. Monikielisyyden edistämiseksi EU:n kuluttajansuojalainsäädännössä on täytettävä kaksi erityistarvetta.

Ensimmäinen tarve koskee kielisääntöjen mukauttamista kuluttajansuojan alalla yleisen

johdonmukaisuuden varmistamiseksi. Tämä koskee pääasiassa tavaroita jamyntitapoja. Sitä voitaisiin soveltaa myös palveluihin, mutta nykyinen kielellisen johdonmukaisuuden vaatimus, jota sovelletaan suurimman osan ajasta tällä alalla (samoin kuin sopimattomien kaupallisten menettelyjen kieltäminen), riittää ratkaisemaan kaikki kieliongelmat. Erityisten perusteiden asettaminen estäisi toisinaan talouden toimijoita ja kuluttajia valitsemasta muuta kieltä kuin ”virallista kieltä” tai ”helposti ymmärrettävää kieltä”. Joissakin tapauksissa tämä ei hyödytä sopimuspuolia, koska palvelujen alalla on enemmän neuvotteluvapaa kuin tavaroiden alalla. Näin ollen erityisten kielikriteerien asettaminen vähentäisi tätä neuvottelumarginaalia ja palvelujen vapaata liikkuvuutta; sen arvioiminen, milloin tämä rajoitus on hyödyllinen ja milloin se ei ole hyödyllinen, edellyttää lisätarkastelua kiinnittäen erityistä huomiota suhteellisuusperiaatteen.

Tavara- ja myyntisopimusten osalta on tarpeen mukauttaa nykyistä järjestelmää, mutta ei korvata sitä kokonaan. 1) talouden toimijoiden ja kuluttajien ja 2) jäsenvaltioiden välillä on syntynyt vain vähän erimielisyyksiä.

Jäsenvaltioille ja talouden toimijoille asetetut kielivaatimukset ovat 1990-luvulta lähtien johtaneet riita-asiaan Euroopan unionin tuomioistuimessa. Jopa tällaisissa tapauksissa unionin tuomioistuimen vahva oikeuskäytäntö on mahdollistanut niiden ratkaisemisen (useimmat kysymykset koskivat merkintöjä).

Vaikka tämä oikeuskäytäntö on olemassa ja siinä ratkaistaan suurin osa ongelmista, unionin lainsäätäjän on kuitenkin määriteltävä paremmin kielivaatimukset.

► Ensinnäkin tavaroiden ja myyntijärjestelyjen alalla on hyödyllistä luoda kielitaitovaatimusten asteikko riippuen unionin lainsäätäjän tavoitteesta ja kyseessä olevasta tilanteesta. Kriteereistä, jotka koskevat ”kuluttajan helposti ymmärtämää kieltä”, sellaisena kuin Euroopan unionin tuomioistuin sitä tulkitsee (joka useimmissa tapauksissa tarkoittaa virallista kieltä, paitsi jos keskivertokuluttajan on helpompi ymmärtää toista kieltä yhden tai useamman muun kielen rinnalla), olisi otettava yleissääntö, koska näin luodaan tasapaino keskivertokuluttajalle riittävän tiedottamisen tarpeen (tarvittaessa ja viimeisenä keinona unionin tuomioistuimen tulkitsemien kuvien ja symbolien avulla) ja tarpeen varmistaa tavaroiden tehokas vapaa

liikkuvuus unionissa.

► Toiseksi silloin, kun on tarpeen vahvistaa suojaa (esim. tiettyjen kuluttajaryhmien, kuten lasten), olisi sovellettava ” jäsenvaltioidenkansallisia kieliä”. Komissio ja jäsenvaltiot hyväksyvät yleensä tämän kriteerin, koska kuluttaja saa tiedot lähtökohtaisesti paremmin omalla kielellään (” helposti ymmärrettäväkieli” voi olla eri kuin sen alueen virallinen kieli, jolla kuluttaja sijaitsee).

► Kolmanneksi ja jotta vältettäisiin EU:n kuluttajansuojalainsäädännön kielivaatimusten täydellinen yhdenmukaistaminen, joka voisi johtaa liialliseen jäykkyyteen ja estää mukautumisen ennakoimattomiin tilanteisiin, EU:n lainsäätäjän olisi voitava käsitellä erityistilanteita, jotka eivät välttämättä kuulu edellä mainittuihin kahteen ryhmään (esim. matkailijat, ”ulkomaalaiset” tai kielivähemmistöt, joissa sääntö, kuten jäsenvaltioiden virallinen kieli, ei ole kovin hyödyllinen).

Toinen tarve koskee monikielisuuden yleistä edistämistä kaikissa EU:n politiikoissa, myös kuluttajansuojan alalla. Tältä osin EU:n toimielinten olisi sovellettava Euroopan unionin

perusoikeuskirjan 21 ja 22 artiklaa, joissa kehoitetaan EU:ta kunnioittamaan kielellistä monimuotoisuutta. Niitä on tarkasteltava yhdessä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 3 artiklan (kulttuurisen ja kielellisen monimuotoisuuden kunnioittaminen) ja 4 artiklan (jäsenvaltioiden kansallisen identiteetin kunnioittaminen) kanssa, jotta monikielisyyttä ja kielellistä monimuotoisuutta voidaan edistää monialaisena tavoitteena, joka on sisällytettävä sellaisenaan kaikkiin EU:n politiikkoihin, eikä ainoastaan taloudellistavoitteen liitännäistavoitteena, kuten EU:n oikeuskäytännössä nykyisin säädetään.

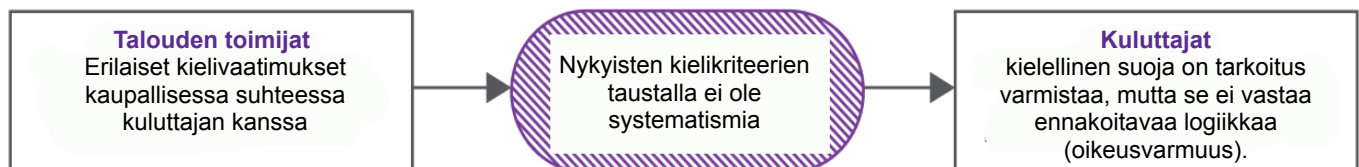
Referenssit ja syventäminen

Touijer, K. (2016). Kielellinen monimuotoisuus ja kuluttajansuoja. *Eurooppa-asioiden tarkastelu*, 3, 381–390.

van der Jeught, S. (2015). *EU:n kielilainsäädäntö*. Groningen: Europa-laki.

Weerts, S. (2014). Kielten tasa-arvo? Unionin kielijärjestelmän kehitys oikeuskäytännön valossa, *Journal of European Law*, 6, 234–241.

KULUTUSTA JA KIELTÄ KOSKEVA EU:N LAINSÄÄDÄNTÖ: HORIZONTAALISET VAIKUTUKSET TAVAROIHIIN

Luettelo vastaajista

Rihards Bambals

Latvijas Universitāte

Cyril Brosch

Yliopisto Leipzig

Astrid von Busekist

Tiede Po Pariisi

Brian Carey

Limerickin yliopisto

Elisa Caruso

Universidade do Algarve

Marc Chesney

Rahoituksen seurantakeskus

Jaka Čibej

Univerza v. Ljubljani

Marco Civico

Geneven yliopisto

Vicent Climent-Ferrando

Universität Augsburg

Manuel Célio Conceição

Universidade do Algarve

Neuza Costa

Universidade do Algarve

Helder De Schutter

Katholieke Universiteit Leuven

Paul H. Dembinski

Rahoituksen seurantakeskus

Edgár Dobos

MTA Társadalomtudományi

Kutatóközpont, Budapest

Robert Dunbar

Edinburghin yliopisto

Nesrin el Ayadi

Universiteit van Amsterdam

Mark Fettes

Università di Milano-Bicocca

Sabine Fiedler

Yliopisto Leipzig

Alice Fiorentino

Reimsin yliopisto

Sampanja-Ardenne

Melanie Frank

Universität Augsburg

Guillaume Fürst

Rahoituksen seurantakeskus

Núria Garcia

Universität Augsburg

Michele Gazzola

Humboldt-Universität zu Berlin

Jean-François Grégoire

Tiede Po Pariisi

François Grin

Geneven yliopisto

Per Gustafson

Uppsalauniversitet

Christopher Houtkamp

Universiteit van Amsterdam

Gabriele Iannàccaro

Università di Milano-Bicocca

Rudi Janssens

Vrije Universiteit Brussel

Christine Kaddous

Geneven yliopisto

Peter A. Kraus

Universität Augsburg

Ann Elisabeth Laksfoss Cardozo

Uppsalauniversitet

Virginia Mamadouh

Universiteit van Amsterdam

László Marác

Universiteit van Amsterdam

Laura Marcus

Geneven yliopisto

Róisín McKelvey

Edinburghin yliopisto

Machteld Meulleman

Reimsin yliopisto

Sampanja-Ardenne

Sergi Morales-Gálvez

Katholieke Universiteit Leuven

Žaneta Ozoliņa

Latvijas Universitāte

Nike K. Pokorn

Univerza v. Ljubljani

Lia Pop

Universitatea din Oradea

Anthony Pym

Universitat Rovira i Virgili

Philippe Rudaz

Rahoituksen seurantakeskus

Andrew Shorten

Limerickin yliopisto

Mona Stănescu

Universitatea din Oradea

Nenad Stojanović

Katholieke Universiteit Leuven

Torsten Templin

Humboldt-Universität zu Berlin

Balázs Vizi

MTA Társadalomtudományi

Kutatóközpont, Budapest

Bengt-Arne Wickström

Humboldt-Universität zu Berlin